

667
GALSWORTHY

VIRÁGZÓ VADON

SZK
György Székelyi Könyvtár

KÜLFÖLDI REGÉNYÍRÓK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KÜLFÖLDI REGÉNYÍRÓK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA, BUDAPEST

JOHN GALSWORTHY

A VIRÁGZÓ VADON

(FLOWERING WILDERNESS)

FORDÍTOTTA BÁLINT GYÖRGY

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA, BUDAPEST

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

12.222 / 54

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR	
Növedéknapló	
1935. év	5467. sz.

1. FEJEZET.

1930-ban, nem sokkal a költségvetés betérjesztése után, a Victoria-pályaudvar közelében olyasmi történt, amit a nyolcadik világcsodának lehetne nevezni: három teljesen különböző típusú angol egyidőben nézegetett egy londoni szobrot. Mind-egyik egyedül jött. Kissé távol álltak egymástól, a térnek fáktól mentes délnyugati sarkában, ahol a tavaszi délután hanyatló napfénye nem bántotta a szemüket. Az egyik huszonhat év körüli ifjú nő volt, a másik harmincnégy évesnek látszó fiatal férfi, a harmadik pedig ötven-hatvan év közötti úr. A fiatal nő karcsú volt és egyáltalában nem látszott ostobának. Könnyedén oldalra hajtotta fejét, és kissé szétnyílt ajkán halvány mosoly ült. A fiatalabbik férfi kék felöltőt viselt, melynek övét szorosra fűzte karcsú derekán, mintha túlságosan hűvösnek találná a tavaszi szellőt. Arca kissé barna volt, de a nap tüzének hatása már némileg elhalványult rajta. Szájának kissé megvető kifejezése furcsa ellentétben állt a szoborra szegzett mélyen-érző pillantásával. Az idősebbik férfi nagyon magas volt, barna ruhát és barna szarvasbőr cipőt viselt. Zsebredugott kézzel, kényelmesen álldogált. Hosszúkás, keményre edzett csinos arca valami ravasz hitetlenséget árult el.

A szobor pedig, Foch tábornagy lovasszobra, magasan állt a fák között, csendesebben, mint bármelyikük.

A fiatalember hirtelen megszólalt :

— Ő mentett meg bennünket.

A formaságoknak ez a megtörése különböző hatást tett a többiekre. Az idősebb férfi kissé felvonta szemöldökét és odébb lépett, mintha a ló lábait akarná tüzetesebben megvizsgálni. A fiatal nő megfordult, nyílt pillantással nézett a megszólalóra. Arca hirtelen meglepetést mutatott.

— Ön nem Wilfrid Desert?

A fiatalember meghajolt.

— Akkor, — szólta a fiatal nő — mi már találkoztunk. Fleur Mont esküvőjén. Talán még emlékszik : ön volt a násznagy. Ön volt az első násznagy, akit életemben láttam. Akkor még csak tizenhat éves voltam. Bizonyára nem emlékszik rám. Dinny Cherrell a nevem. Hivatalos keresztnevem Elizabeth. Az utolsó pillanatban nekem kellett beugranom az egyik koszorúslány helyett.

A fiatalember ajkáról eltűnt a megvető kifejezés.

— Nagyon jól emlékszem a hajára.

— Senkisésem emlékszik másra, velem kapcsolatban.

— Tévedés. Arra is emlékszem, hogy olyan volt, mint aki Botticelli számára ülhett volna modelt. Még most is olyan.

Dinny ezt gondolta magában : «Az ő szeme volt az első férfiszem, amely megborzongatott. Nagyon szép a szeme.»

A szóbanforgó szemek ismét a szobor felé fordultak :

— Valóban ő mentett meg bennünket — mondta Desert.

— Maga persze ott volt.

— Mint pilóta. Végül már torkig voltam az egésszel.

— Tetszik a szobor?

— A ló.

— Igen, — mormolta Dinny — ez valódi ló,

nemcsak fogsorral, orrlyukkal, nyakkal felszerelt vastag hordó.

— Az egész dolgon meglátszik a gondos munka. Ez illik is Foch-hoz.

Dinny összehúzta szemöldökét.

— Szép, amint itt áll, csendben a fák között.

— Hogy van Michael? Ha jól emlékszem, maguk unokatestvérek.

— Michael jól van. Még mindig képviselő. Egyszerűen nem tudja elveszíteni a mandátumát.

— És Fleur?

— Remekül. Tudja, hogy tavaly kisleánya született?

— Fleurnek? Hm. Szóval akkor már két gyermeke van, ha jól tudom.

— Igen. Az újat Catherinenek hívják.

— 1927 óta nem voltam itthon. Bizony sok idő mult el azóta az esküvő óta.

— Ugy látszik, — mondta Dinny és a férfi barnás arcára nézett — hogy sokat volt a napon.

— Csak akkor élek, ha a nap rámsüt.

— Michael egyszer említette, hogy Keleten él.

— Igen. Sokat járkálok arrafelé. — Arca most mintha még jobban elsötétült volna, kissé megbor-zongott: — Átkozottul hideg ez az angol tavasz.

— Szokott még verseket írni?

— Ó, hát erről a gyengémről is tud?

— Minden versét olvastam. Legújabb kötetét szeretem a legjobban.

A férfi elmosolyodott.

— Köszönöm. Látom, tudja, hogy kell szakavatottan megdícsérni az embert. Tudja, a költők szeretik az ilyesmit. Ki ez a magas ember? Ismerős az arca.

A magas ember, aki közben átkerült a szobor másik oldalára, most visszajött.

— Valahogyan ő is arra az esküvőre emlékez-tet — mormolta Dinny.

A magas ember most odalépett hozzájuk.

— A ló lábszárai nem sikerültek — mondta. Dinny elmosolyodott.

— Mindig hálás vagyok a sorsnak, hogy nekem nincsenek ilyen lábszáraim. Éppen azt találgatjuk, hogy honnan ismerjük önt. Nem volt néhány évvel ezelőtt Michael Mont esküvőjén?

— De igen. Kicsoda ön, ifjú hölgy?

— Ezek szerint mind a hárman ott voltunk. Dinny Cherrell vagyok, Michael anyai unokahuga. Desert úr volt Michael násznagya.

A magas ember bólintott.

— Úgy! Persze. Jack Muskham a nevem. Én apai ágon vagyok Michael unokatestvére. — Most Desert felé fordult: — Ügylátszik, ön nagy csodálója Fochnak.

— Igen.

Dinnyt meglepte a fiatalember arcának hirtelen komor kifejezése.

— Mindenesetre, — mondta Muskham — jó katona volt. Nem akadt sok hozzá hasonló annak-idején. Én azonban azért jöttem ide, hogy a lovat nézzem meg.

— Mindenesetre, ez az érdekesebbik része — mormolta Dinny.

A magas ember kissé szkeptikusan mosolygott rá:

— Mindenesetre hálásak lehetünk Fochnak: sohasem hagyott bennünket a kutyaszorítóban.

Desert hirtelen feléje fordult.

— Mi az oka ennek a megjegyzésének?

Muskham vállat vont, kalapot emelt Dinny felé, aztán elsétált.

Távozása után nagy csend lett, mint a mély vizek fölött.

— Merrefelé megy? — kérdezte végül Dinny.

— Amerre maga.

— Ó, hálásan köszönöm, uram. Mountstreeti nagynéném megfelelő célpont volna?

— Nagyszerű.

— Bizonyára emlékszik rá. Michael anyja. Elragadó teremtség. A kihagyások nagymestere. Lóugrásban beszél, az embernek is folyton ugrálnia kell a gondolataival, hogy megérthesse.

Átmentek a tulsó oldalra, majd bekanyarodtak a Grosvenor Placera, a Buckingham-palota oldalán.

— Úgy-e, sok változást talál Angliában, ha egy-egy útjáról hazatér... feltéve, hogy társalgásommal nem zavarom.

— Meglehetősen sok változást talállok.

— Ön nem szereti «szülőhazáját», mint mondani szokás?

— Enyhe borzalmat kelt bennem.

— Azok közé az emberek közé tartozik, akik szeretnének rosszabbnak látszani, mint amilyenek?

— Ez lehetetlen volna. Kérdezze csak meg Michaelt.

— Michael senkiről sem tud rosszat mondani.

— Michael, mint általában az angyalok, a realitás határain kívül él.

— Nem, — válaszolta Dinny — Michael nagyon reális és nagyon angol ember.

— Ez éppen az ő nagy belső ellentmondása.

— Miért szidja Angliát? Ez nem új dolog. Már mások is megcselekedték.

— Mindig csak angolok előtt szidom.

— Ez mindenestre enyhítő körülmény. De miért szidja előttem?

Desert nevetett:

— Mert maga olyan, amilyennek Angliát látni szeretném.

— Minek köszönhetem ezt a megtiszteltetést, uram?

— Engem az bosszant Angliában, hogy azt hiszi magáról, hogy a világ közepe.

— Hát nem az?

— De igen, — mondta meglepetésszerűen Desert — de azért ne bízza el magát.

Dinnynek egy kis vers jutott eszébe :

«Furcsa vagy, Wilfrid testvér — mondta az ifjú lány —
A nyelved is túlságos éles,
Egyik bukfencet hányod a másik után,
Nem hiszed, hogy ez kissé veszélyes?»

E helyett csak így szólt:

— Ha Anglia még mindig a világ közepe, de mégis rá oka, hogy elbízta magát és ennek ellenére megteszi: akkor ez úgylátszik, valamilyen intuición következménye. Muskham úr is intuitív alapon ellenszenves magának?

Ránézett a fiatalemberre és hirtelen ez jutott eszébe: «Kissé ügyetlen kérdés.»

— Mért lenne ellenszenves? Csak éppen az az ismert vastagbőrű vadász- és lóversenyző-típus, ami engem halálra untat.

«Nem hinném, hogy ez volna az igazi oka» — gondolta Dinny és még mindig a fiatalemberre szegezte pillantását. Különös arc. Mintha valami mély belső diszharmónia tenné boldogtalanná ezt az embert, mintha egy jó és egy rossz angyal küzdene benne folytonosan. De azért a szeme még most is azt az izgalmas borzongást keltette Dinnyben, mint annakidején tizenhat éves korában, amikor még hosszú haját viselt és a fiú mellett állott Fleur esküvőjén.

— Igazán annyira szeret Keleten vándorolni?

— Ézsau átka van rajtam.

«Egyszer majd kivallatom — gondolta Dinny — de az is lehet, hogy soha többé nem fogom látni.» Erre a gondolatra mintha a hideg futott volna végig a hátán.

— Nem tudom, hogy ismeri-e Adrian nagybátyámat. Ő is Keleten volt a háború alatt. Most csontvázak fölött honol egy múzeumban. Diana

Ferset azonban biztosan ismeri. Nagybátyám tavaly feleségül vette őt.

— Ügyszólván senkit sem ismerek itthon.

— Szóval, akkor Michael az egyetlen érintkezési pontunk.

— Harmadik személy sohasem lehet igazi érintkezési pont. Hol lakik, Cherrell kisasszony?

Dinny elmosolyodott.

— Ügylátszik, rövid életrajzi összefoglalásra lesz szükség. Családom «székhelye» a nemtudomhányadik század óta az oxfordshirei Condaforde Grange. Atyám nyugalmazott tábornok. Két lánya van, én vagyok az egyik. Egyetlen bátyám nős, katona, most érkezik haza szabadságra Szudánból.

— Úgy — mondta Desert és arcán ismét megjelent az előbbi komor kifejezés.

— Én huszonhat éves hajadon vagyok, de még nincsenek gyermekeim. Az a szenvedélyem, hogy mások dolgába ütöm az orromat. Hogy miért, azt magam sem tudom. Ha Londonba jövök, lady Montnál lakom a Mount Streeten. Szerény viszonyok között nevelkedtem. Ehhez képest költséges passzióim vannak, de kielégítésük nem áll módomban. Ezenkívül némi humorérzésem is van. Most pedig halljunk valamit magáról.

Desert mosolygott és a fejét rázta.

— Hát akkor talán én mondom el, amit tudok — mondta Dinny. — Maga lord Mullyonnak a második fia. Túlsokáig vett részt a háborúban. Versek írt, nomád hajlamai vannak és ellensége önmagának. Csak ez az utóbbi tulajdonsága érdekes. No, itt vagyunk a Mount Streeten. Jöjjön be, látogassa meg Em nénit.

— Nem... köszönöm. Ellenben hajlandó holnap együtt villásreggelizni? Utána elmehetünk valamilyen délutáni előadásra.

— Rendben van. Hol találkozunk?

— A Dumourieuxban, félkettőkor.

Kezet szorítottak és elváltak. Amikor Dinny belépett nagynénje házának kapuján, bizsergés futott végig egész testén. Megállt a szalon ajtaja előtt és csendesen mosolygott ezen az érzésen.

FEJEZET.

A mosoly eltűnt ajkáról, amikor meghallotta a csukott ajtó mögül kihallatszó éktelen lármát.

«Szent Isten! — gondolta — Em néni születés-napi összejövedele! Egészen megfeledeztem róla».

Odabent valaki hirtelen abbahagyta a zongorázást. Lábdobogás, csoszogás, székek tologatása a padlón, két-három nyivákolás, aztán csend, majd ismét felhangzott a zongoraszó.

«A Zenélő Székek» — gondolta Dinny és nyugodtan benyitott. Adrian bácsi felesége, akit azelőtt Diana Fersenek hívtak, ült a zongoránál. Nyolc különböző fajta széken, melyek hol kelet, hol nyugat felé fordultak, egy nagy és nyolc kis ember kuporgott rikító színű papírcsákókban. Heten éppen talpraugrottak, amikor Dinny belépett, ketten viszont még mindig ültek, még hozzá egy széken. Dinny előtt a következők tűntek fel, balról jobbra: Ronald Ferse; egy kis kínai fiú; Alison néni legkisebb gyermeke; a kis Anna, Hilary bácsi legkisebb gyermeke; Tony, Celia és Dingo (Michael nővérének, Celia Moristonnak gyermekei), Sheila Ferse: a közös széken pedig Adrian bácsi és Kit Mont. Dinny ezenkívül megpillantotta Em nénit is, aki kissé lihegve támaszkodott a kandallónak. Hatalmas lila papírcsákó volt a fején. Ott volt Fleur is, aki a sor végéről, Ronald mellől elhúzott egy széket:

— Állj fel, Kit! Te vagy kint.

Kit ülve maradt és Adrian felállott.

— Jól van öreg, most egyenrangúakkal játszol. Gyereünk!

— Ne nyúljatok a székekhez, — kiáltotta Fleur — Wu Feng, nem szabad leülnöd addig, amíg a zene szól. Mi az, Dingo, beleragadtál abba a székbe?

A zene megint megszűnt. Megint szaladgálás, csoszogás, sikítozás. A legapróbb gyerek, a kis Anna maradt állva.

— Gyere, drágám, — mondta Dinny — üsd ezt a dobot. Ha a zene megszűnik, te is hagyd abba. No, mégegyszer! Figyelj csak Diana nénire.

Újra és újra kezdték a játékot, végül márcsak Sheila, Dingo és Kit maradt a porondon.

«Kitre fogadnék» — gondolta Dinny.

Sheila is kiesett! El a székkal! Dingo, aki tiszta skót típus, és a halványszőke Kit, aki elvesztette papírcsákóját, szaladgálják körül az utolsó széket. Mind a ketten egyszerre ráülnek, felugranak, ismét rávetik magukat. Diana óvatosan másfelé néz, Fleur a háttérben áll, halvány mosollyal, Em néni arca nagyon kihevült. A zene ismét megáll: Dingo megint leül a székre. Kit állva marad, kipirult arccal, összeráncolt homlokkal.

— Kit, — mondja Fleur — a szabály, az szabály!

A kis fiú felvetette fejét és zsebredugta kezét.

«Úgy kell Fleurnek» — gondolta Dinny.

Hirtelen egy hang szólal meg a háta mögött:

— Nagynénéd szenvedélyes érdeklődése az ifjúság iránt furcsa ribilliókat okoz házukban, Dinny. Nem vonulnánk vissza nyugodt dolgozószobámba?

Dinny hátrapillantott, sir Lawrence Mont keskeny, sovány, kissé gunyoros arcára. Kis bajusza már egészen ősz volt, hajában azonban még sötétekkel vegyültek az ősz szálak.

— Még nem teljesítettem a feladatomat, Lawrence bácsi.

— Tanuld meg a kötelességmulasztást, legfőbb

ideje. Csak tombolják ki magukat a pogányok. Gyere velem békés keresztény beszélgetésre.

Dinny kötelességérzetét ez a gondolat fojtotta el: «Szeretnék Wilfrid Desertről beszélni.» Követte nagybátyját.

— Min dolgozol most, Lawrence bácsi?

— Pillanatnyilag pihenek és Harriette Wilson emlékiratait olvasgatom. Igen figyelemreméltó fiatal nő volt. A régensség korában az előkelő köröknek alig maradt elveszteni való jó hírnevük, ő azonban mégis mindent elkövetett, hogy azt a keveset is elveszítse. Amennyiben nem ismernéd, elmondhatom, hogy hitt a szerelemben, nagyon sok szeretője volt, de ezek közül csak egyet szeretett.

— És mégis hitt a szerelemben?

— Hát tudod, nagyon jószívű teremtség volt, és mindenki szerette. Milyen nagy különbség közte és Ninon de l'Enclos között, aki viszont mindenkit szeretett. Mindenesetre mind a ketten igen élénk hölgyek voltak. Érdekes dialógust lehetne róluk írni: beszélgetés az erényről. Majd gondolkozom a dolgon. Foglalj helyet!

— Lawrence bácsi, az előbb Foch szobrát nézgettem és közben találkoztam egy unokatestvéreddel, Muskham úrral.

— Jack-kel?

— Igen.

— Ő az utolsó dendi. Nagy különbség van a dendi, a gigerli, a világfi és a legújabb válfaj között, amit nem is tudom, hogy neveznek. Lassú, fokozatos hanyatlást jelentenek ezek a különböző állomások. Koránál fogva Jack a világfiak közé tartozna, de ő mégis a legtisztább denditípus, ízig-vérig dendi, mintha valamilyen Whyte-Melville regény lapjaiból lépett volna elő. Milyen benyomást tett rád?

— Három jellemvonása van: lovak, pikét és rendíthetetlen nyugalom.

— Tedd le a kalapodat, kedvesem, szeretem látni a hajadat.

Dinny letette a kalapját.

— Még valakivel találkoztam a szobornál, Michael egykori násznagyával.

— Micsoda?! A fiatal Desert itthon van? — Sir Lawrence felvonta egyik szemöldökét.

Dinny kissé elpirult.

— Igen.

— Különös fickó.

Dinnyt most hirtelen olyan érzés fogta el, amelyhez hasonlót eddig sohasem érzett. Nem tudta volna szavakba foglalni ezt az érzést. Egy kis porcellántárgyra emlékeztette érzése, amit két héttel ezelőtt apjának vett a születésnapjára. A finom kis porcellánszobor anyarókat ábrázolt négy kis róka-kölyökkel, melyek melléje bújtak. A rókaanya szelíd, de figyelő arckifejezése tökéletesen visszaadta Dinny pillanatnyi érzését.

— Miért különös?

— Nem szeretek pletykázni, Dinny, neked azonban elmondom... Bizonyára tudod, hogy ez a fiatalember hevesen udvarolt Fleurnek egy-két évvel az esküvő után. Ez az ügy aztán megadta neki a lökést, s ettől kezdve úgy gurult a távolba, mint egy eldobott kő.

Ez volna tehát «Ézsau átka», amiről beszélt? Nem. Amikor Desert Fleurról beszélt, semmi különösét sem lehetett kiolvasni az arcából.

— De ez már nagyon régen történt — jegyezte meg Dinny.

— Hogyne. Régi história. De más dolgokat is lehetett róla hallani. A klubok a kegyetlen pletykák melegágyai.

Dinny hangulatában csökkent a szelídség, fokozódott a figyelem.

— Miket mondanak még róla?

Sir Lawrence a fejét rázta:

— Én meglehetősen szeretem ezt a fiatalembert és ezért még neked sem akarom elmondani ezeket a dolgokat, melyekről nem tudtam meggyőződni. Ha valaki a szokottól eltérő módon él, működésbe lép az emberek fantáziája és nem ismer határokat.

Hirtelen Dinnyre pillantott, a lány azonban szemrebbenés nélkül nézett rá vissza:

— Ki az a kis kínai fiú odafönn? — kérdezte Dinny.

— Egy volt mandarin fia. A mandarin Angliában hagyta a családját, mert odakint most zavaros időket élnek. Nagyon érdekes kis pofa. A kínaiak kedves emberek. Mikor érkezik Hubert?

— A jövő héten. Repülőgépen jön meg Olaszországból. Jean mostanában sokat repül.

— Mi van Jean bátyjával? — kérdezte Lawrence bácsi és ismét Dinnyre pillantott.

— Alan? Kínában van, az állomáshelyén.

— Nagynénéd még most is sopánkodik, hogy nem sikerült összehoronálnia benneteket.

— Kedves Lawrence bácsi, én igazán mindenre hajlandó vagyok, hogy Em néninek kedvében járjak, miután azonban Alan iránt csak nővéri érzelmekkel viseltetem, az egyház parancsai sem engedték volna, hogy megtegyem a dolgot.

— Én igazán nem ragaszkodom hozzá, hogy férjhez menj és valamilyen barbár vidékre kerülj.

Dinny agyán végigfutott a gondolat: «Lawrence bácsi nyugtalanítóan megérez bizonyos dolgokat.» Pillantása most még ártatlanabb volt, mint valaha.

— Ez az átkozott gyarmati szolgálat felszívja egész családunkat — folytatta Lawrence bácsi. — Két lányom kint van: Celia Kínában, Flora Indiában. Hubert bátyád Szudánban van, és Clare húgod is elutazik, amint férjhez adták. Vőlegénye, Jerry Corven, Ceylonban kapott állást. Mint hallom, Charlie Muskhamot a fokvárosi kormányzóságra osztották be, Hilary nagyobbik fia az indiai

közigazgatáshoz kerül, kisebbik fia pedig tengerész lesz. Az ördögbe is, úgylátszik csak te és Jack Muskham maradtok meg mellettem. És Persze Michael.

— Gyakran találkozol Muskham úrral, Lawrence bácsi?

— Elég gyakran kerülünk össze a Burton Clubban. Néha pedig ő keres fel a Coffee House klubban. Pikétet játszunk: már csak mi ketten műveljük ezt a játékot. De csak a versenymentes hónapokban találkozunk — most már aligha találkozom vele addig, amíg le nem zajlott a cambridgeshirei verseny.

— Remekül ért a lovakhoz?

— Igen. Ezenkívül azonban semmihez sem. Ez rendszerint így van. A ló elvonja az ember érdeklődését minden mástól. Nagyon sok figyelmet követel. Nemcsak magát a lovat kell állandóan szemmel tartani, hanem mindazokat a személyeket, akik valamilyen kapcsolatba kerülnek vele. Milyen színben van a fiatal Desert?

— Ó, — mondta Dinny kissé ijedten — olyan . . . kissé napbarnított, sárgásbarna.

— Az izzó homok színe. Beduintípus. Apja remeteéletet él, úgylátszik némileg tőle örökölte ezt a hajlamot. Legjobb, amit mondhatok róla az, hogy Michael még mindig szereti, annak az ügynek ellenére is.

— Milyenek a versei?

— Csupa diszharmónia. Egyik kezével lerombolja azt, amit a másikkal épít.

— Talán még nem tudott megfelelő otthonra találni. Nagyon szép szeme van, nem találod?

— A szájára emlékszem a legjobban. Érzéki és keserű.

— A szemek azt mutatják, hogy *milyen* az ember, a száj azt mutatja, hogy *mivé* fog fejlődni.

— Igen. És a pocak is azt mutatja.

— Pocakja nincs — mondta Dinny — megfigyeltem.

— Mert valószínűleg egy marék datolyán és egy csésze kávéén él. Bár az arabok nem isznak kávét... a zöld teát szeretik egy kis mentával. Szent Isten! Itt jön nagynénéd. A «Szent Isten» különben nem rá vonatkozott, hanem a mentás teára.

Lady Mont levette fejéről a papírcsákót és megint lélekzethez jutott.

— Drágám, — mondta Dinny — megfeledeztem születésnapodról és nem hoztam neked semmit.

— Akkor csókolj meg Dinny. Mindig mondtam, hogy te tudsz a legjobban csókolni. Mi szél hozott ide?

— Azért jöttem fel, hogy Clare számára bevásároljak.

— Hoztál magaddal valami holmit éjszakára?

— Nem.

— Nem baj. Majd adok valamit a magaméból. Még mindig hálóinget viselsz?

— Igen, — mondta Dinny.

— Derék leány vagy. Nem szeretem, ha nők pizsamában alszanak, nagybátyád sem szereti. Derékon alul nem jó, tudod? Az ember hiába próbálja eligazítani, nem megy. Michael és Fleur itt maradnak vacsorára.

— Köszönöm, Em néni, úgyis elhatároztam, hogy Londonban maradok. Ma még a felét sem tudtam beszerezni annak, amire Clarenak szüksége van.

— Nem tetszik nekem, hogy Clare előbb megy férjhez, mint te.

— Neki azonban tetszik, néni.

— Ugyan! Clare tündöklő jelenség. Az ilyen nők nem mennek nagyon hamar férjhez. Én huszonegy éves koromban mentem férjhez.

— No látod, drágám.

— Ne csúfolódj. Nekem csak egyetlenegyszer

sikerült tündökölnöm. Emlékszel Lawrence, arra az elefántra. Azt akartam, hogy guggoljon le, de csak a térdére ereszkedett. Az elefántnak minden lába csak egy irányban hajlik. Én ezt nem akartam belátni.

— Em néni, ezt az egy esetet leszámítva, azt hiszem, te vagy a legtündöklőbbben okos asszony, akit csak ismerek. A legtöbb nő sajnos túlságosan következetes.

— Orrod megnyugtatóan hat rám, Dinny. Únom már a csőrszerű orrokat, mint amilyen Wilmet nénié, Hen Bentworthé és az enyém.

— A te orrod drágám, csak egész enyhe sasorr.

— Gyermekek koromban attól féltem, hogy jobban el fog hajolni. Ezért orrom hegyével a szekrénynek támaszkodtam és úgy álltam hosszú ideig.

— Ezt én is megpróbáltam néni, de éppen ellenkező irányban.

— Egyszer, miközben ezt csináltam, apád elrejtőzött a szekrény tetején, mint valami párdúc, aztán hirtelen rámugrott és közben átharapta az ajkát. Vére rácsurgott a nyakamra.

— Ez nem volt szép tőle.

— Nem bizony. Lawrence, min gondolkozol?

— Azon gondolkodom, hogy Dinny valószínűleg még nem ebédelt ma. Ugye Dinny?

— Nem baj, Lawrence bácsi, majd holnap ebédelek.

— Persze! — kiáltott Lady Mont. — Csengesetek Blorenak! Amíg nem mentél férjhez, addig mindig így el fogod hanyagolni a testedet.

— Előbb csak legyünk túl Clare házasságán.

— A Szent György-templomban lesz. Ugye Hilary adja őket össze?

— Természetesen.

— Sírni fogok.

— Mondd néni, miért éppen esküvőkön szoktál sírni?

— Clare olyan lesz, mint egy angyal, a vőlegény pedig fekete ruhát és fogkefe-bajuszt visel és egyáltalában nem azok az érzések fognak benne lakozni, mint amiket Clare szeretne. Az ilyesmi elszomorító.

— De az is lehet, hogy mélyebb érzések lesznek benne, mint Clare sejténé. Biztos, hogy Michael is így volt Fleurrel és Adrian bácsi Dianával.

— Adrian ötvenhárom éves és szakálla van. Ezenkívül pedig ő : Adrian.

— Elismerem, hogy ez lényeges különbség. De én mégis azt hiszem, hogy inkább a vőlegényt kellene megsiratni. A nőnek ez a legszebb pillanata, a férfi pedig ilyenkor a legtöbb esetben szűk és kényelmetlen mellényben feszeng.

— Lawrenceé nem volt szűk. Ő mindig olyan sovány volt, mint egy pipaszár. Én meg olyan karcsu voltam akkoriban, mint most te.

— Nagyon szép lehettél a menyasszonyi fátyolban, Em néni. Ugye Lawrence bácsi?

A két idős ember arcán kissé gúnyosan merengő kifejezés tűnt fel : Dinny elhallgatott, majd később így szólt :

— Hogy történt első találkozástok?

— Vadászaton ismerkedtünk meg, Dinny. Éppen beleestem egy gödörbe, amikor nagybátyád arra ment. Nem helyeselte a dolgot, kihúzott a gödörből.

— Ideális ismerkedés.

— Igen, csak kár, hogy nagy volt a sár. Aznap egyébként nem is beszéltünk egymással többet.

— Mégis, hogy kerültetek össze?

— Sok körülmény játszott közre. Hen családjánál, Corderoyéknál voltam vendégségben. Nagybátyád is odajött. Kutyakölyköket nézett meg. De különben is, miért vallatsz?

— Érdekel, hogy történt az ilyesmi annakidején.

— Jobb volna, ha gyakorlati úton győződne meg, hogy történik az ilyesmi manapság.

— Lawrence bácsi nem akar megszabadulni tőlem.

— Minden férfi önző, kivéve Michaelt és Adriant.

— Különben is, nem szeretnék téged megrikatni.

— Blore, hozzon cocktailt és egy szendvicset Dinny kisasszonynak, ma még nem villásreggelizett. Várjon csak, Blore. Adrian úrék és Michael úrék itt maradnak vacsorára. Várjon csak Blore. Mondja meg Laurának, vigyen be egy hálóinget, meg miegymást a kék vendégszobába. Dinny kisasszony ittmarad éjszakára. Ejnye, ezek a gyerekek!

Em néni kissé imbolygó járásával kiment a szobából. A komornyik követte.

— Em néni hallatlanul édes, Lawrence bácsi.

— Ezt sohasem tagadtam. Dinny.

— Ha Em nénivel beszélgetek, utána mindig felüülök. Ugye még sohasem jött ki a sodrából?

— Néha már-már ott tart, de aztán hirtelen valami más jut az eszébe, úgyhogy nem tudja folytatni.

— Értékes tulajdonság!...

Aznap este vacsoránál Dinny feszülten várta, hogy nagybátyja nem tesz-e valami célzást Wilfrid Desert hazatérésére. Nagybátyja azonban szót sem szólt erről.

Vacsora után Dinny Fleur mellé ült. Mindig csodálta és kissé titokzatosnak találta unokabátyjának feleségét. Járása biztos és határozott volt, arca és alakja gyönyörűen érvényesült. Tiszta szemei élesen láttak, sok volt benne az öntudatosság és kevés az illúzió. Michaelt tisztelte, de ugyanakkor mintha kissé fölényes is lett volna vele szemben.

«Ha én férjhez megyek — gondolta Dinny — sose tudnék ilyen lenni a férjemhez. Nyíltan a szemébe néznék, mintha cinkostárssal állnék szemben.»

— Emlékszel még az esküvődre Fleur? — kérdezte.

— Hogyne, kedvesem. Kétségbeejtő egy szer-
tartás.

— Ma találkoztam egykori násznagyotokkal.

Fleur tágranyitotta szemeit.

— Wilfriddel? Hát még emlékszel rá?

— Tizenhat éves voltam akkor és kissé meg-
borzongatta ifjú idegeimet.

— Ez a násznagy munkaköréhez tartozik. Milyen
hangulatban találtad?

— Nagyon sötétnek és destruktívnek látszik.

Fleur nevetett.

— Mindig ilyen volt.

Dinny ránézett és elhatározta, hogy tovább-
merészkedik.

— Igen. Lawrence bácsi említette, hogy meg-
lehetősen túlságba akarta vinni a bomlasztó szel-
lemet.

Fleur csodálkozva nézett rá.

— Érdekes, nem is sejtettem, hogy észrevett
valamit.

— Lawrence bácsi — mondta Dinny — kissé
nyugtalanítóan élesen lát.

— Wilfrid, — mormolta Fleur emlékező mosoly-
lyal — nagyon jól viselkedett. Szépen elment Ke-
letre, mint egy kezes bárány.

— De nem valószínű, hogy e miatt az ügy miatt
maradt azóta is Keleten?

— Nem, mint ahogy a kanyaró sem tartja az
embert egész életén át a szobában. Nem, nem, ő
szereti a Keletet. Valószínűleg háreme is van.

— Nem, — mondta Dinny — igen válogatósnek
látszik.

— Igazad van, drágám, cinikus megjegyzésem
kissé olcsó volt. Wilfrid a legfurcsább ember a vilá-
gon, de a mellett nagyon kedves fiú. Michael sze-
rette. De, — folytatta Fleur és hirtelen Dinnyre
nézett — nem lehet beléje szerelmesnek lenni.
Maga a megtestesült diszharmónia. Egyidőben

meglehetősen behatóan tanulmányoztam őt, kénytelen voltam. Van benne valami bizonytalan. Csupa szenvedély, az egész ember csupa ideg. Lágyszívű és keserű. És nem hisz semmiben a világon.

— Kivéve talán a szépségben és esetleg az igazságban, ha meg tudja találni. Nem gondolod? — kérdezte Dinny.

Fleur meglepő választ adott:

— Nézd drágám, ezekben a dolgokban mindnyájan hiszünk, ha megtaláljuk őket. Csak az a baj, hogy nem lehet őket megtalálni, legfeljebb . . . legfeljebb önmagunkban. De ha az ember meghasonlott önmagával, akkor erre sem lehet reménye. Hol találkozta veled?

— Foch szobrát nézegette.

— Á, persze emlékszem, valósággal bálványozta Focht. Szegény Wilfrid, nincs sok öröme az életben. Háborús idegsokk, költészet . . . aztán a nevelése . . . apja hátatfordított az életnek anyja, aki félig olasz volt, megszökött egy másik férfivel. Mindez nem valami megnyugtató. Legnagyobb erőssége a szeme : szánalmat kelt és a mellett szép. E két tulajdonság együtt meglehetősen veszélyes. Ifjú idegeid megint megborzongtak? — tette hozzá, s még nyiltabban nézett Dinny arcába.

— Nem, csak kíváncsi voltam, hogy mit szólnak a te idegeid, ha megemlítem előtted.

— Az enyémek? Gyermekeim, én már majdnem harminc éves vagyok. Két gyermekeim van s azonkívül — arca most elkomorodott — én már megkaptam a magam védőoltását. Ha egyszer valakinek mesélnék erről, az csak te lennél, Dinny, de vannak dolgok, melyeket az ember senkinek sem mond el.

Fent a szobában Dinny felvette nagynénjének kissé kényelmetlenül bő hálóköntösét és belebámult a tűzbe, melyet tiltakozása ellenére gyújtottak meg. Megállapította, hogy érzései egészen képtelenek : valami furcsa, részben félnék, részben vakmerő

mohóság volt benne és úgy érezte, hogy valami döntőfontosságú lépés előtt áll. S mindez miért? Viszontlátott egy embert, aki tíz évvel ezelőtt egy buta érzést keltett benne. Minden jel amellet szól, hogy ez az ember a legnagyobb mértékben nem megfelelő. Tükröt vett elő, kutató pillantással nézte arcát a túlságosan bő hálóköntös hímzése fölött. A látvány örömet okozhatott volna neki, de most mégsem elégítette ki.

«Az ember előbb-utóbb megúnja a saját arcát — gondolta — ezt az örökös Botticelli-bájt :

«Kis, pisze orr
És kék szemek.
Szép vörös nimfa, jól vigyázz,
Ne nézd soká arcképedet!»

Ő biztosan a keleti nőket szokta meg, a fátylakon keresztül tüzelő, vágyszerű fekete szemek pillantását, a csábítóan eltakart duzzadó formákat, a szexualitást és titokzatosságot, a gyöngy-fogakat, — a huritípust. Dinny megnézte fogait a tükörben. Ez az egy megnyugtatta : neki van a legjobb foga egész családjában. Haja sem egészen vörös, inkább az, amit Braddon kisasszony gesztenyeszínűnek szokott nevezni. Szép szó. Kár, hogy már kiment a divatból. A Viktória-korabeli mosakodási határvonalon alul most nem érdemes megtekintenie magát ebben a hímzett köntösben. Majd holnap reggel fürdés előtt. Hálát adok neked Uram azért, amit meg fogok tekinteni! Kis sóhajjal letette a tükröt és lefeküdt.

3. FEJEZET.

Wilfrid Desert még mindig fenntartotta cork-streeti lakását. Tulajdonképpen lord Mullyon fizette a lakást, de csak akkor használta, ha nagyritkán kibújt falusi magányából. Túlzás volna azt állítani,

hogy a magábavonult lord több közösséget érzett második fiával, mint az idősebbikkel, aki az alsóház tagja volt. Mindamellett nem volt számára különösebben kínos, ha Wilfriddel találkozott. A lakásban legtöbbször csak Stack lakott, aki a háború alatt Wilfrid tisztiszolgája volt. Stack azzal aszfinkszerű nyugalommal vette körül gazdáját, ami sokkal hatásosabb, mint a túlságosan fitogtatott odaadás. Wilfrid rendszerint csak közvetlenül megérkezése előtt szokott hírt adni magáról. Lakását mindig pontosan olyan állapotban találta, mint ahogy elhagyta. A szobák éppen olyan porosak és szellőztelenek voltak, az akasztókon ugyanazok a ruhák lógtak és első éhségét mindig ugyanaz a finoman elkészített gombás marhahús csillapította. Az ősi bútordarabok, melyeket Keletről hazahozott apróságok élénkítették, a nagy nappali szobának valami kastélyszerű ősi nyugalmat kölcsönöztek. A pamlag a kandalló előtt úgy fogadta Wilfridet, mintha soha el sem hagyta volna. Ezen a díványon feküdt a Dinnyvel való találkozása utáni reggelen. Azon törte a fejét, hogy miért csak az a kávé jó, amit Stack készít a számára. A Kelet a kávé hazája, de a török kávé mégis csak vallási kegyyszer és játékszer. A kegyszerek és játékszerek pedig éppen csak-hogy egy kissé megcsiklandozzák az ember lelkét. Három évig volt távol, most három napja van Londonban. Az utolsó két év alatt sok mindenben ment keresztül, amiről nem kíván beszélni s amire még-csak emlékezni sem akar. Ezalatt az idő alatt olyan élménye akadt, mely még mindig nem hagyta nyugodni a lelkét, bár úgy tett, mintha lebecsülné jelentőségét. Másszóval: súlyos lelki titkok terhével érkezett haza. Magával hozott ezenkívül annyi verset is, amennyi meg tudna tölteni egy negyedik, vékony kötetet.

Ott feküdt a díványon és azon töprengett, hogy a tervezett kötet kis terjedelmét nem lehetne-e meg-

növelni élete leghosszabb versével, melyre az a bizonyos eset ihlette. Azt tartotta, hogy ez a legjobb verse. Kár, hogy nem lehet kiadni, de . . . ez a «de» olyan nyomós volt, hogy többször elhatározta: összetépi a kéziratot, megsemmisíti minden nyomát, mint ahogy azt az emléket is szeretné megsemmisíteni a lelkében. Igen, de . . .! Ebben a versben olyan ügyben védekezik, amelyről remélhetőleg nem tud senki. Ha eltépné, megfosztaná magát egyetlen védelmi eszközétől. Utólag nem tudná tökéletesen feleleveníteni érzéseit, melyeket annak idején az a súlyos dilemma keltett benne. Ha megsemmisítené a kéziratot, lelkiismeretének legjobb támaszától fosztaná meg magát, a gyötrő szellemek egyetlen ellenszerétől. Néha arra gondolt, hogy ha nem kiáltja oda nyíltan a világnak, hogy mi történt vele, soha többé nem nyeri vissza lelki békéjét.

Még egyszer átolvasta és ezt gondolta: «A mindenségét! Sokkal jobb és mélyebb, mint Lyall átkozott verse.» Ezután minden észrevehető átmenet nélkül arra a leányra gondolt, akivel előző nap találkozott. Érdekes, még emlékszik rá Michael esküvőjéről. Áttetsző, légies kis jószág volt, mint Botticelli Vénusza, angyalai vagy Madonnái — hiszen olyan kevés a különbség köztük! Nagyon bájos fiatal teremtmény volt akkor! Most pedig nagyon bájos kis nő, tehetséges, jó humora van és megértő szelleme. Dinny Cherrell! Ha jól emlékszik, Charwellnek írják a nevüket. Érdemes volna megmutatni neki a verseket, bízni lehet az ítéletében.

Részben mert a leányra gondolt, részben pedig mert taxiba ült, elkésett a randevuról. Dinny már éppen el akart menni, amikor a Dumourieux-ven-déglőhöz ért.

Egy nő jellemének talán az a legjobb próbája, ha villásreggeli előtt nyilvános helyen megvárakoztatjuk. Dinny mosolyogva fogadta.

— Azt hittem, elfelejt eljönni.

— A nagy forgalom az oka. Nem értem, miért állítják a filozófusok, hogy az idő azonos a térrel és viszont. Ennek az ellenkezője bizonyul be minden esetben, amikor két ember együtt villásreggelizik. A Cork Street egy mérföldnyire sincs innét. Tíz percet szántam az útra és most tíz percet kés-tem. Rettenetesen sajnálom.

— Apám azt mondja, hogy amióta taxik közlekednek az egyfogatúak helyett, minden útra tíz százalékkal több időt kell szánni. Emlékszik még az egyfogatú bérkocsikra?

— Persze.

— Mikor én Londonba kerültem, már eltűntek a föld színéről.

— Kérem, ha ismeri ezt a vendéglőt, vegye át a vezetést, én hallottam róla, de még nem voltam benne.

— Pincehelyiség. Francia konyha.

Levetették köpenyeiket és a helyiség végében ültek le egy asztal mellé.

— Én csak nagyon keveset kérek, — mondta Dinny — talán hideg csirkét, salátát és egy kis kávét.

— Nem jól érzi magát?

— Sohasem eszem sokat.

— Értem. Én sem. Bort sem iszik?

— Nem, köszönöm. Mit gondol, jó jel, ha az ember keveset eszik?

— Ha elvi alapon teszi, akkor nem.

— Nem szereti, ha az emberek elvi alapon tesznek bizonyos dolgokat?

— Nem bízom azokban az emberekben, akik mindig azt hiszik, hogy igazuk van.

— Ez kissé elhamarkodott vélemény. Ugye maga általában meglehetősen elhamarkodott?

— Az előbb csak azokra az emberekre gondoltam, akik azért nem akarnak enni, mert az evést

érzékeinek tartják. Remélem, hogy maga nem tartozik ezek közé.

— Dehogyan? — mondta Dinny. — Csak nem szeretek nagyon jóllakni. Nagyon kevés kell ahhoz, hogy ez a kellemetlen érzésem fellépjen. Ami az érzékeket illeti, nem ismerem őket túlságosan, de azt hiszem, hogy nagyon hasznos intézmények.

— Szerintem az életben nincs más érték rajtuk kívül.

— Ezért ír verseket?

Desert mosolygott:

— Azt hiszem, maga is tudna verseket írni.

— Legfeljebb csak rímeket.

— A sivatag a költészet igazi otthona. Látott már sivatagot?

— Nem, csak szeretnék.

Dinny meglepődött azon, amit mondott. Eszébe jutott, mennyire elutasító érzéseket keltett benne annakidején az amerikai professzor a maga nagy, szabad térségeivel. De micsoda áthidalhatatlan ellentét van Hallorsen és a sötét, meghasonlott fiatalember között, aki most itt ül vele szemben és nézi, nézi őt, hogy hátán megint végigfut a hideg, úgy, mint annakidején. Dinny a süteményét morzsolgatta, majd így szólt:

— Tegnap együtt vacsoráztam Michaellel és Fleurrel.

— Úgy? — mondta Desert, s kissé elhúzta a száját. — Egy időben belebolondultam Fleurbe. Tökéletes lény, persze csak a maga nemében.

— Igen, — mondta Dinny és pillantása figyelmeztetően fűzte hozzá: «Ne szidd előttem!»

— Csodálatos erő és önuralom van benne.

— Azt hiszem, maga nem ismeri őt — mondta Dinny — sőt én sem ismerem.

Desert előrehajolt:

— Maga nagyon hűséges embernek látszik. Honnan vette ezt a tulajdonságot?

— Családunk ősi jelszava: «Lojalitás». Maga nyilván azt gondolja, hogy ennek a körülménynek ki kellett volna gyógyítania engem a lojalitásból.

— Azt hiszem, — válaszolta hirtelen Desert, — nem tudom egészen pontosan, mit jelent a hűség. Hűség? Mi iránt? Ki iránt? Ebben a világban semmisem állandó, minden csak relatív. A hűség a megállapodott gondolkozás jele, vagy pedig egyszerűen csak babona. De mindenesetre a kíváncsiság ellentéte.

— Egész biztosan vannak olyan dolgok, melyekhez érdemes hűnek maradni. Ilyen például a kávé vagy a vallás.

Desert most olyan különösen nézett Dinnyre, hogy a leány csaknem megijedt.

— Vallás? Van magának vallása?

— Hát úgy, nagyjából.

— Micsoda? El tudja fogadni valamelyik vallás dogmáit? El tudja hinni, hogy az egyik legenda igazabb, mint a másik? Feltételezi, hogy a Kiismerhetetlenről alkotott feltevések egyik csoportja értékesebb, mint a többi? Vallás! Magának érzéke van a humor iránt. Megszűnik ez az érzéke, ha a vallás kerül szóba?

— Nem. Én azt hiszem, hogy a vallás egyszerűen csak egy mindent átható szellemnek a felismerése és az az erkölcsi meggyőződés, hogy ezt a szellemet a legjobban szolgáljuk.

— Hm! Ez mindenesetre lényegesen eltér attól, amit általában vallásnak neveznek. De még így is: honnan tudja, hogy mi az, amivel ezt a mindent átható szellemet a legjobban lehet szolgálni?

— Ez bizalom kérdése.

— Látja, ez az, ahol eltér a felfogásunk — mondta és hangja egészen izgatottá vált. — Mit ér a gondolkozókéességünk, mit érnek egyáltalában a szellemi képességeink? Én minden egyes problémát külön vizsgállok meg, lemérem, megfogalma-

zom rá a választ, és a szerint cselekszem. Cselekedetemet az irányítja, hogy az adott esetben mi a hozzávetően leghelyesebb teendő.

— Kinek a szempontjából?

— A magam és a világ szempontjából.

— Melyik fontosabb a kettő közül?

— A kettő tulajdonképpen ugyanaz.

— Mindig? Nem hiszem. Különben is ez az eljárás minden egyes esetben olyan hosszú mérlegelést kíván, hogy utána alig marad idő a cselekvésre. Azt hiszem, hogy az etikai szabályok végeredményben számtalan elhatározásnak a leszűrődései, melyeket ugyanazokkal a problémákkal kapcsolatban végeztek a multban az emberek. Éppen ezért el lehet őket fogadni.

— Ezekre az elhatározásokra olyan emberek jutottak, akiknek vérmérséklete más volt, mint az enyém és más körülmények között éltek.

— Értem. Szóval maga az úgynevezett szokás-jog alapján áll. Mennyire angol vonás ez!

— Ne haragudjék — mondta Desert hirtelen — untatom magát. Parancsol valami édességet?

Dinny lekönyökölt az asztalra, kezére támasztotta állát és komolyan nézett rá.

-- Egyáltalában nem untat. Sőt ellenkezőleg: rettenetesen érdekel. Azt hiszem azonban, hogy a nők sokkal ösztönösebben cselekszenek, mint a férfiak, nem találunk egymásközött olyan nagy különbséget, mint maguk és ezért ösztönösen rábízzák magukat az általános gyakorlatból leszűrt eredményekre.

— A nők eddig ilyenek voltak, de hogy ilyenek maradnak is, az nem biztos.

— Azt hiszem, igen — mondta Dinny. — Mi sohasem fogunk lelkesedni a nagyon gondos mérlegelésekért. Igen, kérnék valami édességet. Talán aszaltszilvát.

Desert hosszan ránézett, aztán elnevette magát.

— Csodálatos emberpéldány maga! Együnk mind a ketten aszaltszilvát. Családja nagyon sokat ad a formaságokra?

— Nem éppen a formaságokra, de hisz a hagyományokban és a multban.

— És maga?

— Nem tudom. Határozottan szeretem a régi holmikat, a régi helyeket és az öreg embereket. Szeretem azokat a dolgokat, melyek olyan erőteljesen plasztikusak, mint a régi érmek. Szeretem érezni, hogy vannak gyökereim. Mindig vonzódtam a történelemhez. De azért néha mégis mulatságosnak találom ezeket a dolgokat. Nagyon komikus, hogy valamennyiünket olyan erősen kötnek bizonyos dolgok, mint a tyukokat a csőrükre rajzolt ismertető krétajelek.

Desert feléje nyujtotta kezét. Dinny megszorította.

— Humora megérdemel egy kézszorítást.

— Egyszer majd el fog nekem mesélni valamit — mondta Dinny. — Most azonban milyen előadást nézünk meg?

— Nem tudja hol játsszák egy Shakespeare nevű embernek valamelyik darabját?

Némi nehézségek után kinyomozták, hogy a világ legnagyobb drámaírójának valamelyik művét a tulsó part egyik színházában játsszák. Megnézték az előadást és amikor vége volt, Desert habozva így szólt:

— Nem jönne fel hozzám teázni?

Dinny mosolyogva bólintott és ettől kezdve valami változást vett észre a fiatalember modorában. Bizalmasabb, de egyben tisztelettudóbb lett, mintha azt mondta volna magában: «Velem egyenrangú emberrel állok szemben.»

A teát Stack szolgálta fel: különösen megértő tekintetű, kissé szerzetesi arckifejezésű ember. Dinny tökéletesnek találta azt az órát, amit ott töl-

tött. Még sohasem élt át ilyen órát. Amikor az óra letelt, biztosan tudta már, hogy szerelmes. A kis mag, amit tíz évvel ezelőtt elhintettek, most kivirágzott. Ez olyan csodálatos volt, olyan különös, hogy Dinny, aki huszonhat éves korában már azt hitte, hogy sohasem lesz szerelmes, időnként visszafojtott lélekzettel, csodálkozva nézett Desertre. Tulajdonképpen miért tölti el ez az érzés? Hiszen ez képtelenség! Fájdalmas lesz, mert a férfi nem fogja őt szeretni. Miért is szeretné? Nem fogja szeretni és ezért neki is titkolnia kell, hogy szereti. De lesz-e annyi ereje, hogy ezt titkolni tudja?

— Mikor látom megint? — kérdezte Desert, amikor Dinny felállt.

— Látni akar?

— A legnagyobb mértékben.

— De miért?

— Miért ne? Maga az első úrinő, akivel tíz év óta beszéltem. Sőt, talán az első úrinő, akivel életemben találkoztam.

— Ha azt akarja, hogy megint találkozzunk, ígérje meg, hogy nem fog többé kinevetni.

— Kinevetni? Magát nem lehet kinevetni. Mikor találkozzunk?

— Nézze, én most a Mount Streeten alszom, idegen hálóingben. Tulajdonképpen már otthon kellene lennem Condafordban. De nővérem a jövő héten itt tartja az esküvőjét, bátyám hétfőn érkezik Egyiptomból és ezért talán felhozatom ide a holmit és egyelőre itt maradok. Hol szeretne velem találkozni?

— Nem jönne holnap autózni? Évek óta nem voltam Richmondban és Hampton Courtban.

— Én még sohasem voltam.

— Akkor jó. Két órákor Fochnál, akár szép idő van, akár esik.

— A legnagyobb örömmel, ifjú lord.

— Remek. — Desert hirtelen meghajolt, fel-emelte Dinny kezét és ajkához érintette.

— Megható udvariasság — mondta Dinny. — A viszontlátásra!

4. FEJEZET.

Csodálatos titka olyan erősen foglalkoztatta Dinnyt, hogy első ösztönös kívánsága az volt: egyedül maradni. De vacsorára volt hivatalos Adrian Cherrellékhez. Amikor nagybátyja feleségül vette Diana Ferset, feladták a fájdalmasemlékezetű oakley-streeti házat és takarékosági szempontból az egyik bloomsburyi tágas házban helyezkedtek el. Ez a környék most ismét kezdte visszanyerni azt az előkelő jellegét, melyet a múlt század harmincas, negyvenes éveiben elvesztett. A hely megválasztásánál szerepet játszott az is, hogy közel legyen Adrian «csontgyűjteményéhez», mert Adrian ebben a korban már egyetlen percet sem akart elfecsérelni abból az időből, amit felesége mellett tölthetett. Dinny megjósolta nagybátyjának, hogy egyénisége robusztus férfiaságot fog kapni, ha egy évet tölt Hallorsen professzorral Új-Mexikóban. A jóslat be is vált, amit Adrian barázdás arcának az eddiginél valamivel barnább színezete és a hosszúkás arcán gyakrabban megjelenő mosoly bizonyított. Dinnynek komoly örömet okozott az a gondolat, hogy ő adta a jó tanácsot nagybátyjának, aki azt meg is fogadta. Diana is kezdte visszanyerni azt az élénkséget, ami a szegény Ferssezel kötött házassága előtt a «Társaság» oly népszerű tagjává tette. Adrian reménytelen természetű foglalkozása azonban és az az időtöbblet, amit térje megkívánt tőle, lehetetlenné tette, hogy visszatérjen abba a megszentelt és exkluzív körbe. Egyre jobban kifejlődött benne a hitvesi és anyai

érzés. Dinny, aki nagyon szerette nagybátyját, ezt természetesnek találta. Útközben azon gondolkodott, hogy megmondja-e, mi történt vele. Nem szerette a köntörfalazást és a titkolózást s ezért elhatározta, hogy őszinte lesz. «Különben is — gondolta magában — az úgynevezett szerelmes hajadonok mindig szívesen beszélgetnek szerelmük tárgyáról.» Adrian bácsi ideális típusa annak a bizalmas barátnak, aki sohasem válik túlságosan terhessé. Nagyon alkalmas volt erre a szerepre, nemcsak azért, mert közvetlen tapasztalásból ismerte a Keletet, hanem főleg azért, mert ő — Adrian bácsi.

Vacsoránál azonban eleinte, természetesen, Clare házasságáról és Hubert hazatéréséről beszélgettek. Dinnyt kissé nyugtalanította hugának választása. Sir Gerald (Jerry) Corven negyvenéves, erélyes, középtermetű, bátor arckifejezésű férfi volt. Dinny elismerte, hogy van benne némi vonzerő, sőt attól tartott, túlsok is. Magas rangja volt a gyarmati adminisztrációban, azok közé tartozott, akikről az emberek azt mondták, «még nagyon sokra fogja vinni». Dinny arra gondolt, hogy Clare talán túlságosan is hasonló jellemű: ő is bátor, szellemes, kissé hazárdőr, csak persze tizenhét évvel fiatalabb. Diana, aki jól ismerte a férfit, így szólt:

— Nagyon jó ez a tizenhét év korkülönbség. Jerrynek szüksége van arra, hogy egy kissé megállapodjék. Nagyon jó lenne, ha Clarenak nemcsak férje, hanem bizonyos fokig az apja is tudna lenni. Végtelenül tapasztalt ember. Örülök, hogy Ceylonba kerülnek.

— Miért?

— Ott legalább nem fog találkozni multjának emlékeivel.

— Oly rettentő viharos multja van?

— Drágám, e pillanatban nagyon szerelmes, de az ilyenféle embereknél sohasem lehet tudni. Túl-

“ságosan elragadó ember és túlságosan szeret a veszélyes vékony jégen csúszkálni.

— A házaselet gyávává tesz valamennyiünket — mormolta Adrian.

— Jerry Corvenre nem lesz ilyen hatással. Úgy imádja a veszélyt, mint az aranyhal a szunyoglárvát. Clare nagyon szerelmes belé, Dinny?

— Igen, de Clare is nagyon szeret a vékony jégen csúszkálni.

— De azért — szólt Adrian — egyiküket sem tartom igazán modernnek. Mind a kettőjüknek van eszük, és szükség esetén szívesen veszik igénybe.

— Ez igaz, Adrian bácsi. Clare minden jót kivesz az életből, amit csak lehet, de rettenetesen hisz is az életben. Még utóbb egy második Hester Stanhope válhat belőle.

— Nagyon jó, Dinny, de ehhez előbb meg kellene szabadulnia Gerald Corventől. Márpedig, amint én Claret ismerem, e tekintetben azt hiszem volnának némi skrupulusai.

Dinny tágra nyílt szemmel nézett nagybátyjára.

— Ezt azért mondod, mert ismered Claret, vagy mert Cherrell vagy?

— Azért, mert Clare is Cherrell, drágám.

— Skrupulusok! — mormolta Dinny. — Azt hiszem, hogy Em néninek például nincsenek skrupulusai, de mégis éppen olyan tipikus Cherrell, mint bármelyikünk.

— Em, — mondta Adrian — nagyon emlékeztet egy olyan csontleletre, melyet nem lehet összeilleszteni. Nem lehet tudni, hogy milyen lénynek a csontváza. Az erkölcsi skrupulusok mindig határozottan egyirányúak.

— Adrian — mondta halkán Diana — ne beszéljünk a csontjaidról vacsora közben. Mikor érkezik Hubert? Nagyon szeretném már őt és Jeant látni. Kiváncsi vagyok, hogy másfél évi szudáni mézes-hetek után melyikük az úr a háznál.

— Biztos, hogy Jean — mondta Adrian.

Dinny a fejét rázta.

— Nem hinném, Adrian bácsi.

— Ezt csak testvéri büszkeséged sugallja.

— Nem. Hubert sokkal kitartóbb ember. Jean ráveti magát a dolgokra és hirtelen cselekszik, Hubert azonban szilárdan tartja kezében a kormányt. Ebben biztos vagyok. Mondd, bácsi, merre felé van Darfur és hogy írják ezt a nevet?

— Hol r-rel, hol r nélkül. Szudán nyugati részében van, nagyrésze hozzáférhetetlen sivatag. Miért?

— Ma délben együtt ebédeltem Desert úrral. Michael násznagya volt, talán még emlékszel. Ő említette Darfurt.

— Járt arrafelé?

— Azt hiszem bejárta az egész Közel-Keletet.

— Ismerem a bátyját — mondta Diana. — Charles Desert a legagresszívebb ifjú politikusok közé tartozik. Csaknem bizonyos, hogy közoktatásügyi miniszter lesz a legközelebbi konzervatív kormányban. Az öreg lord Mullyon erre azután végleg visszavonul a magányba. Wilfriddel még nem találkoztam. Rokonszenves?

— Tudja Isten, — mondta Dinny abban a hitben, hogy most hallatlanul tárgyilagosságnak látszik — csak tegnap óta ismerem. Olyan, mint a húspástétom. Az ember vesz belőle egy kanállal és remél. Ha meg tudja enni az egészet, akkor rendben van minden.

— Szeretnék megismerkedni evvel a fiataemberrel — mondta Adrian. — A háborúban derekasan viselkedett és ismerem a verseit is.

— Igazán, Adrian bácsi? Összehozhatlak benne teket. Ézidőszerint naponta együtt vagyunk.

— Úgy? — mondta Adrian és ránézett. — Szeretnék vele a hittita fajról beszélgetni. Talán tudod, hogy mindazok a vonások, melyeket mi általában a zsidó faj jellegzetességeinek tartunk, voltaképpen

tiszta hittita tulajdonságok. Ezt bizonyítják a régi ránkmaradt hittita-rajzok.

— De hiszen ezek nem tartoztak egy fajtához?

— Semmiesetre sem. Az izraeliták arabok voltak. A hittiták fajtát egyelőre még nem sikerült felfedezni. A modern angliai és németországi zsidó valószínűleg inkább hittita, mint szemita.

— Ismered Jack Muskham urat, Adrian bácsi?

— Csak hírből. Lawrence unokatestvére és nagy lótenyésztési szakértő. Tudomásom szerint azt hirdeti, hogy arab vérral kell ismét felfrissíteni versenylovaink nemzedékét. Ebben van is valami, feltéve, hogy meg tudjuk szerezni a legjobb arab fajtákat. Nem tudod, járt a fiatal Desert Nedzsdben is? Most már csak ott lehet igazi fajtiszta arab lovakat találni.

— Nem tudom. Hol van Nedzsd?

— Közép-Arábiában. Muskham eszméit sohasem fogják elfogadni. Ezek a megrögzött lótenyésztők a legszűkebb látókörű emberek. Ő maga is elég szép példánya ennek a fajtának, nem számítva ezt az egy bogarát.

— Jack Muskham — szólt közbe Diana — egyszer romantikusan szerelmes volt egyik nővérembe. Az eset azután nőgyűlölővé tette.

— Hm. Ez kissé rejtelmesen hangzik.

— Meglehetősen jóképű ember — mondta Dinny.

— Remekül áll rajta a ruha. Az a híre, hogy gyűlöl mindent, ami modern. Évek óta nem láttam, egyidőben azonban igen jól ismertem. Miért érdekli Dinny?

— A multkor véletlenül találkoztam vele s kíváncsi vagyok, milyen ember lehet.

— A hittitákról jut eszembe — mondta Diana, — gyakran gondoltam már arra, hogy a nagyon régi cornwalli családokban, mint amilyen a Desert-család is, van valami föníciai vonás. Itt van például lord Mullyon. Egészen furcsa típus.

— Kissé fantasztikus elképzelés, drágám — szólt Adrian. — Akkor már az egészen egyszerű származású emberekben sokkal inkább fellelhető ez a vonás. A Desertek különben is évszázadokon át állandóan nem-cornwalli elemekkel házasodtak össze. Mennél magasabb társadalmi osztályhoz tartozik valaki, annál kevesebb nyomát találhatjuk benne az ősi vonásoknak.

— A Desert-család nagyon régi? — kérdezte Dinny.

— Ősrégi és a mellett kissé különc család. Te egyébként ismered véleményemet a régi családokról s ezért nem kell újra kifejtenem.

Dinny bólintott. Emlékezett még feldult hangulatú sétájukra a chelseai rakparton, közvetlenül Ferse visszatérése után. Gyengéden nézett nagybátyjára. Milyen szé , hogy Adrian bácsi végre biztos révbe ért ...

Amikor este hazament a Mount Streetre, nagybátyja és nagynénje már lefeküdtek, a komornyik azonban a hallban ült. Amikor Dinny belépett, felállt.

— Nem tudtam, hogy kulcs van a kisasszonynál.

— Rettenetesen sajnálom, Blore. Látom, éppen jól szundikált.

— Igenis, Dinny kisasszony. Egy bizonyos korban, tetszik tudni, az ember időnként akkor is el-elbóbiskol, amikor nem éppen helyénvaló. Itt van például sir Lawrence. Nem valami jó alvó, de szavamra mondom kisasszony, valahányszor benyitok a dolgozószobájába, amikor munkában van, mindig éppen akkor nyitja ki a szemét. Aztán itt van a lady. Jó nyolc órát alszik némely éjjel, de azért néha bizony el-elalszik, ha valaki sokáig beszél hozzá, főleg az öreg lippinghalli esperes, Tasburgh tiszteletes. Nagyon finom öreg úr, de a ladyre mindig ilyen hatást tesz. Sőt még Michael úr is hajlamos az elbóbiskolásra — igaz, hogy ő képviselő, és

az urak megszokták ezt a parlamentben. Nem tudom, mi az oka, kisasszony, talán a háború, talán a reménytelen helyzet és a céltalan tülekedés, de annyi bizonyos, hogy általános alvási hajlam nyilvánul meg a társadalomban. Mindenesetre hasznos dolog ez. Szavamra mondom kisasszony, az előbb még holtfáradt voltam, de most, hogy egy pár pillanatig bóbiskoltam, megint órákig tudnék beszélni.

— Ez nagyon szép lenne, Blore, sajnos azonban én az éjszakai órákban vagyok a legálmosabb.

— Várjon csak a kisasszony, amíg férjhez megy. De azért remélem, hogy egyelőre nem tetszik azt megcselekedni. Éppen tegnap mondom a feleségemnek: «Ha Dinny kisasszonyt is elviszik, akkor oda lesz az egész társaság lelke.» Clare kisasszonyt nem ismerem annyira, úgyhogy az ő dolga hidegen hagy. Tegnap hallottam, amikor a lady azt mondta a kisasszonynak, hogy próbálja ki maga, milyen a férjhezmenés. Azt mondtam erre a feleségemnek: «Dinny kisasszony már a mi házuk leányának számít és . . .» különben a kisasszony úgyis ismeri az érzelmeimet.

— Drága Blore! Sajnos azonban most fel kell mennem, nagyon fárasztó napom volt.

— Helyes, kisasszony. Szép álmokat!

— Jó éjszakát!

Szép álmokat! Az álmok talán szépek lesznek, de milyen lesz a valóság? Milyen ismeretlen területre tévedt most? Útjában csak egy csillag vezérli. Vajjon állandó-e ez a csillag, vagy tovaröppenő üstökös csupán? Eddig legalább öt ember kérte meg a kezét s mind az öten elviselhetőknek látszottak, annyira, hogy a házasság nem lett volna túlságosan kockázatos lépés. Most itt az első ember, akihez ő szeretne feleségül menni. Minden teljesen bizonytalan ennél az embernél, csak az bizonyos, hogy olyan érzést tudott felkelteni benne, amit

azelőtt sohasem érzett. Az élet kissé bolond. Be-nyúlunk a szerencsezsákba és ki tudja, mit húzunk ki belőle? Holnap együtt fognak sétálni. Együtt nézik a fákat, a pázsitot, a szép tájakat, a kerteket, esetleg képeket, a folyót, a virágzó gyümölcsfákat. Annyi mindenestre kiderül, hogy közös-e az ízlésük és ugyanazokat a dolgokat szeretik-e. De mi lesz, ha ízlésük nem közös? Megváltoztatja ez érzéseit a fiú iránt? Nem.

«Most már értem, — gondolta — miért mondják, hogy a szerelmesek vakok. Nem akarok egyebet, csak azt, hogy úgy érezzen, ahogy én és hogy ő is vak legyen. Ő persze nem lesz az. Miért is lenne?»

5. FEJEZET.

Kiautóztak a Richmond-parkba, azután Ham Commonon és a Kingston-hídon át Hampton Courtba, majd Twickenhamon és Kew-n át vissza. Hol mély hallgatásban, hol élénk beszélgetésben töltötték az utat. Dinny csak a megfigyelő szerepére szorítkozott és Wilfridre bízta a vezetést. Érzései kissé félénkké tették. Ezenkívül az is nyilvánvaló volt, hogy Desert csak akkor tud kibontakozni és gátlástalanul megnyilatkozni, ha szabadjára hagyják. Igazán nem az az ember, akit faggatni és valatni lehetne. A Hampton Court útvesztőjében természetesen eltévedtek. Ezen a helyen, mint Dinny mondta «csak a pókok ismerik ki magukat, akik maguk szövik a hálójukat, meg a kísértetek».

Visszafelé menet kiszálltak a Kensington-parkban, elbocsátották a bérelt autót, aztán a teázó kioszkhoz sétáltak. Mialatt a sápadtszínű ital fölé hajoltak, Desert hirtelen megkérdezte, nem venné-e Dinny zokon, ha megkérné, olvassa el kéziratban a verseit.

— Hogy nem venném-e zokon? Hallatlanul örülnék.

— Őszinte kritikát szeretnék hallani.

— Meg fogja kapni — mondta Dinny. — Mikor adja ide a verseket?

— Vacsora után bedobom őket a mountstreeti ház levélszekrényébe.

— Miért nem akar bejönni?

Desert a fejét rázta.

Amikor Stanhope Gatenél elváltak, Desert hirtelen így szólt:

— Egészen elragadó délután volt. Köszönöm.

— Én köszönöm magának.

— Maga? Magának több a barátja, mint egy sündisznó hátán a tüske. Én viszont olyan vagyok, mint egy magányos pelikán a vadonban.

— No Isten vele, kedves pelikán.

— Isten vele, virágzó vadon.

E szavak zenéje végigkísérte Dinnyt egészen a Mount Streetig.

Féltízkor, az utolsó postával, vastag, bélyegtelen borítékot hoztak be. Dinny elvette Bloretől, a «Szent Lajos hídjá» című regény alá rejtette és tovább hallgatta nagynénje beszédét.

— Leánykoromban rettenetesen összeszorítottam a derekamat, Dinny. Egy elvért szenvedtem. Azt mondják, hogy most visszatér ez a divat. Én nem tartok többé vele. Túlságosan melegít és szorít. Te azonban kénytelen leszel alkalmazkodni.

— Eszem ágában sincs.

— Ha a ruhaderék megint alacsonyabb lesz, feltétlenül megkezdik ismét a derékszorítást.

— Én azt hiszem néni, hogy az igazi darázs-derék divatja soha többé nem fog visszatérni.

— Hát még a kalapok! 1900 táján olyanok voltunk, mint a tojástartó, melynek tetején szétrepedt tojás van. Kelkáposztát, hortenziát és tollas madarakat viseltünk a fejünkön. Szörnyű! Minden-

féle dolgok álltak ki a kalapból. Ilyen körülmények között a nyilvános parkok padjain meglehetősen erkölcsös viszonyok uralkodtak. Neked nagyon jól áll a tengerzöld szín, Dinny. Ilyenszínű ruhát kellene felvenned az esküvődre.

— Azt hiszem Em néni, hogy felmegyek és lefekszem. Meglehetősen fáradt vagyok.

— Ez azért van, mert olyan keveset eszel.

— Rengeteget eszem. Jó éjszakát, drágám!

Le sem vetkőzött, nyomban nekiült a verseknek. Aggódott, hogy tetszeni fognak-e neki. Tudta, hogy rögtön felismer minden hamis hangot. Megnyugodott, amikor látta, hogy ezeknek a verseknek a hangja is olyan, mint amit Desert régebbi kötetében tapasztalt. Ezek az újabb versek azonban valamivel kevésbé keserűek voltak és több érzék nyilatkozott meg bennük a szépség iránt. Amikor a nagyobbik kéziratcsomóval végzett, az eddigieknél lényegesen hosszabb verset talált: «A leopárd» volt a költemény címe. Egy ív fehér papír burkolta be a kéziratot. Vájon azért burkolta be, hogy Dinny ne olvashassa el? Akkor viszont miért tette a borítékba! Úgy látszik, Desert maga sincs egészen tisztában ezzel a versével és Dinny ítéletére kíváncsi. A cím alatt ez a sor állott: «Eldobhatja-e a leopárd fekete foltjait?»

A költemény egy fiatal szerzetesről szólt, akit missziós útra küldenek, de aki titokban már régen hitetlen. A pogányok foglyul ejtik. Választania kell a halál és a hitehagyás között. A szerzetes elhagyja hitét és felveszi a pogányok vallását. A vers egyes strófaiban olyan izzóan mély érzés lobogott, hogy Dinnynek szinte fájt, amint olvasta. Lélekzettelállító mélység és őszinteség áradt a versből, himnusz volt az előítéletek megvetésének, a túláradó életörömnnek, de mégis keserűen vonult végig rajta az árulás mardosó érzése. Dinnyt valósággal feldulta ez a vers. Amikor letette, szinte tiszteletet

érezte az iránt az ember iránt, aki így tud kifejezni egy mély és bonyolult lelki konfliktust. A tisztelettel a szánalom érzése vegyült : sajnálta a költőt azért a rettentő lelki megpróbáltatásért, amin keresztül kellett mennie, mielőtt ezt a verset megírta. Az anyaihoz hasonló érzés fogta el : arra vágyott, hogy megmenthesse őt lelkének meghasonlottságától és ziláltságától.

Abban állapotok meg, hogy másnap a nemzeti képtárban találkoznak. Dinny a megbeszélte idő előtt már ott volt. Magával vitte a verseket. Gentile Bellini «Matematikus»-a előtt találkoztak. Egyideig szótlanul nézték a képet.

— Reális, finom és dekoratív. Egyébként olvasta a dolgaimat?

— Igen. Jöjjen, ülünk le. Magammal hoztam őket.

Leültek. Dinny átadta neki a borítékot.

— Nos? — mondta a férfi és Dinny látta, hogy ajka reszket.

— Azt hiszem, rettenetesen jók.

— Igazán?

— A legnagyobb mértékben. Különösen egy van köztük, ami egészen gyönyörű.

— Melyik?

Dinny mosolygott, mintha azt mondaná : «Még kérdezed?»

— A Leopárd?

— Igen. Szinte belémnyilalt ... itt.

— Ne dobjam el a verset?

Dinny érezte, hogy az ő válaszára függ, mit fog tenni. Ezért halkán így szólt :

— Ad valamit a véleményemre?

— Az fog történni, amit maga mond.

— Hát akkor semmiesetre sem dobhatja el. A legszebb dolog, amit életében írt.

— Insallah!

— Maga kételkedett ebben a versben?

— Túlságosan leplezetlenül őszinte.

— Igen, — mondta Dinny — leplezetlenül őszinte, de szép. Ha valami meztelen, annak nagyon szépnek kell lennie.

— Ez nem az általános felfogás.

— A civilizált lények természetes vágya, hogy eltakarják sebeiket és csúnya eltorzulásaikat. A barbárság nem szép, még a művészetben sem.

— Ha ilyen elveket vall, ki fogják átkozni. A csúnyságból ma valóságos vallásos kultuszt űznek.

— Ez csak visszahatás a giccsre — mormolta Dinny.

— Nem tudom, ki találta ki a kendőket és takarókat, de mindenesetre vétkezett a szentlélek ellen... és megbántotta a kicsinyeket.

— Azt akarja mondani, hogy a művészek gyermekek?

— Hát nem? Különben nem élnének így.

— Igen. Ügylátszik szeretik a játékszereket. Mondja, mi adta az ötletet ehhez a verséhez?

Desert arca most megint olyan volt, mint valami mély víz megzavart tükre, éppen úgy, mint amikor Muskham beszélgetett velük a Foch-szobor alatt.

— Egyszer talán elmondom magának. Ne menjünk itt egy kicsit körül?

Amikor elváltak, Desert így szólt:

— Holnap vasárnap. Láthatom magát?

— Ha akarja.

— Mi a véleménye az állatkertről?

— Ne menjünk az állatkertbe. Gyűlölöm a ketrecek.

— Teljesen igaza van. Hát akkor a hollandi parkban, a Kensington palota mellett?

— Igen.

Ez volt öt nap alatt az ötödik találkozójuk.

Dinny úgy érezte magát, mint amikor egy darabig állandóan nagyon szép idő van, és az ember

esténként aggódva fekszik le, tartós lesz-e ez az idő, és másnap azután álmélkodva dörzsöli a szemét, amikor vágya teljesül.

Desert mindennap megkérdezte: «Láthatom holnap?» Dinny mindennap így válaszolt: «Ha akarja.» Mindennap gondosan titkolta a családjá előtt, hogy kivel találkozik, hol és mikor. Az egész dolog annyira ellentmondott mindannak, ahogyan eddig élt és érzett, hogy gyakran feltette magában a kérdést: «Ki ez a fiatal lány, aki titkos utakon járkal, egy fiatalemberrel találkozik, és mikor hazajön, úgy érzi magát, mintha felhőkben lebegne? Talán csak hosszú álom az egész.» Csak éppen álmukban nem szoktak hideg csirkét enni és teát inni az emberek.

Lelkiállapotának változását a legerősebben abban a pillanatban érezte át, amikor Hubert és Jean megjelentek a mountstreeti ház halljában. Itt kaptak szállást Clare esküvőjéig. Dinny feltételezte, hogy ha tizennyolc hónap után viszontlátja szeretett testvérét, kissé izgatott lesz. Ezzel szemben olyan nyugodtan üdvözölte bátyját, mint egy kőszikla, sőt, hűvös, éles tekintettel vette szemügyre. Úgylátszott, hogy Hubert most kitűnően érzi magát. Erősen megbarnult, kissé meghízott, — de mintha némileg hétköznapias jelenséggé alakult volna át. Dinny ezt azzal igyekezett magyarázni, hogy Hubert most biztos révbe ért, megnősült, és visszatért a katonai pályára. Lelke mélyén azonban érezte, hogy azért látja ilyennek a bátyját, mert Wilfriddel hasonlítja össze. Hirtelen arra gondolt, hogy Hubert sohasem lett volna alkalmas mélyebb lelki válságokra. Ahhoz a típushoz tartozik, melyet Dinny oly jól ismer, és mely a kitaposott utat követi minden különösebb tépelődés nélkül. Az egész dolognak különben is Jean az oka. Dinny érezte, hogy az a belső kapcsolat, mely közte és Hubert között ennek házasságáig fennállt, soha

többé nem térhet vissza. Jean pezsgően eleven és temperamentumos volt. Kartumból repülőgépen jöttek Croydonba, és egész úton mindössze négyszer szálltak le. Dinny kissé nyugtalanul állapította meg magáról, hogy rendkívül érdeklődő arc kifejezése némi figyelmetlenséget palástol, mialatt Hubert és Jean beszámolnak afrikai életükről. Hirtelen a «Darfur» név ütötte meg a fülét. Darfurban valami történt Wilfriddel. Dinny úgy tudta, hogy ezen a vidéken még mindig élnek a Mahdi hívei. Később Jerry Corvenre terelődött a szó. Hubert lelkesen beszélt arról a «derék munkáról», amit leendő sógora végzett. Jean azután még ráduplázott. Elmondta, hogy egy helyettes kormánybiztos felesége egészen belebolondult Jerry Corvenbe, aki állítólag csúnyán viselkedett az ügyben.

— Úgy, úgy! — jegyezte meg sir Lawrence — Jerry kalóztermészet, és a nők jobban tennék, ha nem nagyon bolondulnának bele.

— Úgy van, — mondta Jean — manapság igazán nevetséges a férfiakat vádolni az ilyen ügyekben.

— Annakidején — mormolta lady Mont — a férfiak közeledtek a nőkhöz, és a nőknek kellett elviselniök a vádakat. Most a nők teszik meg az első lépést, és a vád a férfiakat éri.

Lady Montnak ez a kijelentése olyan feltűnően összefüggő volt, hogy mindenki elnémult a meglepetéstől. Végül azután lady Mont mindent helyrehozott ezzel a megjegyzéssel:

— Emlékszel, Lawrence, arra a két szép tevére, amelyeket egyszer láttunk?

Jean kissé elképedve nézett rá. Dinny mosolygott. Hubert visszatért az eredeti témához.

— Tudja Isten, — mondta — Jerry most feleségül veszi a hugomat...

— Claret nem kell félteni — mondta lady Mont. — Csak azokat a nőket kell félteni, akiknek az orra kissé hajlott. Az esperes — tette hozzá, és

Jean felé fordult — azt mondja, hogy van egy tipikus Tasburgh-orr. A tied nem olyan, nem hajlott. Alan bátyádé már inkább — most Dinnyre nézett. — Most Kínában van szegény. Megjósoltam, hogy egy hajópénztáros leányát fogja feleségül venni.

— De az Istenért, Em néni, Alan senkit sem vett feleségül — kiáltotta Jean.

— Tudom. Mindamellett azok nagyon kedves lányok. Nem olyanok, mint a papok lányai.

— Köszönöm szépen.

— Azokra gondolok, akiket a nyilvános parkokban lehet látni. Ezek mindig papkisasszonyoknak nevezik magukat, ha ismerkedni akarnak. Azt hittem, hogy ez köztudomású.

— Jean azonban valódi pap-lány — jegyezte meg Hubert.

— És már két éve a feleséged. Ki is mondta csak: «Sokasodjatok, mint a tenger fövénye?»

— Talán Mózes — jegyezte meg Dinny.

— No és miért nem sokasodtok?

Jeanra nézett, aki elpirult. Sir Lawrence gyorsan másra terelte a beszédet.

— Remélem, hogy Hilary éppen olyan röviden végez majd Clare-rel, mint annakidején Jeannel és Huberttel. Az rekordteljesítmény volt.

— Hilary gyönyörűen prédikál — mondta lady Mont. — Amikor Edward király meghalt, Salamon dicsőségéről beszélt. Megható volt. És amikor szegény Casementet felakasztottuk... emlékeztek rá, micsoda ostobaság volt... akkor a gerendáról és a szálkáról példálózott. A gerenda bizony a mi szemünkben volt akkor.

— Ha prédikációért lelkesedni tudnék, akkor Hilary bácsi beszédei volnának azok — mondta Dinny.

— Igen, igen — mondta lady Mont. — Már gyerekkorában is több árpacukrot lopott, mint akár-

melyik más kisfiú, és közben olyan volt az ábrázata, mint egy angyalé. Wilmet nénéd és én ilyenkor mindig felemeltük és fejjel lefelé lógattuk, mint a kiskutyákat, abban a reményben, hogy talán visszajön egy kis cukor, de hiába.

— Bájos család lehettetek, Em néni.

— Igyekeztünk. Atyánk, aki nem volt a menyekben, gondosan ügyelt, nehogy túlsokat lásson bennünket. Anyánk nem sokat segíthetett... szegény, drága. A kötelességtudás teljesen hiányzott belőlünk.

— Most pedig valamennyitekben túlzott mértékben van meg. Nem furcsa?

— Van bennem kötelességtudás, Lawrence?

— Erre csak a leghatározottabb nemmel válaszolhatok, Em.

— Nekem is ez a véleményem.

— De komolyan, Lawrence bácsi, nem találod, hogy a Cherrellek általában túlságosan kötelességtudóak? — kérdezte Dinny.

— Hogy lehet a kötelességtudás túlsok? — kérdezte Jean.

Sir Lawrence feltette monokliját.

— Eretnekséget szimatolok, Dinny.

— Nem gondolod, bácsi, hogy a kötelességtudás gátlásokkal jár? Apa, Lionel bácsi, Hilary bácsi, sőt még Adrian bácsi is mindig arra gondolnak legelőször, hogy mit parancsol nekik a kötelesség. Saját vágyaikat megvetik. Ez persze nagyon szép dolog, de egy kissé unalmas.

Sir Lawrence kiejtette szeméből a monoklit.

— Családod, Dinny — mondta — tökéletes iskolapéldája a mandarin-családnak. Ők tartják össze a brit birodalmat. Nevelőintézeteik: állami iskolák, Osborne, Sandhurst, katonai intézetek és más hasonlóak. Minden egyes nemzedék az anyatejjel szívja magába ezeket az elveket. Szolgálni az egyházat és az államot — ez az alapelv. Nagyon

érdekes, nagyon csodálatraméltó, és manapság nagyon ritka elv ez.

— Főleg, ha az ember ennek az elvnek a segítségével meg tudja őrizni előnyös társadalmi polcát — mormolta Dinny.

— Ugyan kérlek, — szólt közbe Hubert — erre senki sem gondol az állami szolgálatban.

— Te nem gondolsz rá, mert neked nincs rá szükséged, de rögtön erre gondolnál, ha olyan helyzetbe kerülnél.

— Kissé homályosan fejezted ki magadat, Dinny — szólt közbe Lawrence. — Nyilván azt akartad mondani, hogy ha valami veszély fenyegetné őket azt gondolnák: «Nem adhatjuk át a helyünket, mert a mi vállunkon nyugszik az egész!»

— Kérdés, hogy valóban az ő vállukon nyugszik-e.

— Mondd, drágám, milyen emberekkel kerülél össze az utóbbi időben?

— Ő, senkivel. De az ember néha gondolkozni kezd.

— Az ilyesmi nagyon nyomasztó — szólt közbe lady Mont. — Például az orosz forradalom, meg más efféle.

Dinny érezte, hogy Hubert fürkészően néz rá, és ezt gondolja: «Mi üthetett ebbe a lányba?»

— Egy kis csavart mindig ki lehet venni, — mondta Hubert — de akkor aztán oda az egész kerék.

— Igazad van, Hubert — mondta sir Lawrence. — Tévedés azt hinni, hogy egy embertípus könnyen helyettesíthető, vagy gyorsan pótolható. A «sahib» születik, nem lehet mesterségesen termelni. Csakis a megfelelő családi atmoszférában tud felnőveledni. Sajnos, mostanában már kihalóban van ez a típus. Kár, hogy nem gondoskodunk megőrzésükről, nemzeti parkokat lehetne elkeríteni a

számukra, mint ahogy a kihalóban levő bölények számára tesszük.

— Nem, mondta lady Mont — semmiesetre sem.

— Mi az, Em néni?

— Semmiesetre sem iszom szerdán pezsgőt. Undok, bugyborékoló lötty!

— Hát mért kell egyáltalában pezsgőt innunk?

— Nem merek Blorenak ellentmondani. Már nagyon megszokta a pezsgőt. Hiába mondanám neki, hogy nem kell, mégis behozná.

— Mondd, Dinny, nem hallottál az utóbbi időben Hallorsenről? — kérdezte hirtelen Hubert.

— Amióta Adrian bácsi hazajött, nem hallottam felőle. Úgy tudom, hogy Közép-Amerikában van.

— Jól megtermett ember volt — mondta lady Mont. — Hilary két lánya, továbbá Sheila, Celia és a kis Annie, az öt... nagyon örülök, Dinny, hogy te nem vagy a koszorúslányok között. Ez persze babona.

Dinny hátradőlt székében, a lámpa fénye a nyakára hullott.

— Elég volt egyszer koszorúslánynak lenni, Em néni...

Amikor másnap délelőtt a Wallace-képtárban találkozott Wilfriddel, így szólt hozzá:

— Nem volna kedve eljönni holnap Clare esküvőjére?

— Nincs cilinderem és frakkom, odaajándékoztam Stacknek.

— Emlékszem, hogy annakidején szürke nyakendőt viselt, és egy gardénia volt a gomblyukában. Tökéletes volt.

— Magán pedig tengerzöld színű ruha volt.

— Eau-de-Nil. Szeretném, ha látná a családot. Valamennyien ott lesznek az esküvőn. Utána azután beszélgetnénk róluk.

— Majd besodródok az «ott voltak még» csoportba, és igyekszem láthatatlan maradni.

«Előlem úgysem tudsz elrejtőzni» — gondolta Dinny. Örült, hogy nem kell egy teljes napot eltöltenie a nélkül, hogy Wilfridet láthassa.

Minden találkozásuk után úgy érezte Dinny, hogy Wilfrid egyre kevésbé meg hasonlott. A férfi néha olyan erősen nézett rá, hogy szívdobogást kapott. Ha ő nézett a férfire, — ritkán tette úgy, hogy az is észrevehesse — igyekezett teljesen elfogulatlanak látszani. Szerencsére a nő előnyös helyzetben van a férfiakkal szemben, mindig tudja, hogy mikor nézik őt, ő azonban észrevétlenül nézhet rájuk.

Amikor elbúcsúztak, Desert így szólt:

— Menjünk csütörtökön megint Richmondba. Találkozzunk Fochnál két órákor úgy, ahogy szoktuk.

És Dinny így felelt:

— Igen.

6. FEJEZET.

Clare Cherrell esküvőjét a hanover square-i templomban tartották meg. «Mondén» esküvő volt, és biztosra lehetett venni, hogy a megjelentek névsora jó háromnegyed hasábot fog kitenni az újságok hagyományos rovatában.

— Ettől aztán boldogok lesznek — jegyezte meg Dinny.

Clare a szüleivel már előző este feljött Londonba Condafordból. A Mount Streeten szálltak meg. Dinny az utolsó pillanatig hugával foglalatoskodott, és meghatottságát humorával palástolta. Lady Cherrellel érkezett a templomba, röviddel a menyasszony előtt. Egyideig a hajó végében maradt, ahol egy öreg szolgálával beszélgetett. Itt pillantotta meg Wilfridet. Wilfrid a menyasszony oldalán volt, jó

messze, és onnét nézett Dinny felé. Dinny gyorsan rámosolygott, aztán előrement, és odaállt anyja mellé a baloldali első sorba. Michael, amikor mellette elment, odasúgta neki:

— Ez aztán tömegfelvonulás.

Az is volt. Claret sokan ismerték, és nagyon népszerű volt. Jerryt még többen ismerték, ha nem is volt olyan népszerű. Dinny végignézett a «közönségen» — egy esküvő vendégeit mégsem lehet az «egyházi gyülekezet» szóval megtsisztelni. Különböző szabálytalan, egyéni kifejezésű arcok: ezeket nem lehetett egy kalap alá fogni. A férfiak nem viselték egy bizonyos határozott típus bélyegét. Hiányzott belőlük az a nyomasztó egyforma-ság, ami a német tiszti kasztot jellemzi. Látszott rajtuk, hogy mindegyiknek megvan a maga egyéni véleménye és felfogása.

Az első sorban Dinnyn és anyján kívül Hubert és Jean, Lawrence bácsi és Em néni foglalt helyet. Mögöttük ült Adrian Dianával, Hilary bácsi felesége és lady Alison. Két-három sorral mögöttük, a sor szélén, Dinny megpillantotta Jack Muskhamot. A magas, jólöltözött férfi kissé únottan nézett maga elé. Bólintott Dinny felé. Dinny ezt gondolta: «Furcsa, hogy még mindig emlékszik rám.»

A templomhajó második felében, Corvenék oldalán, éppen olyan sokféle arcot lehetett látni, mint ezen a részen. Jack Muskhamon, a vőlegényen és a vőfélyen kívül egyik férfi sem keltette azt a benyomást, hogy túlzottan elegáns, és hogy sokat törődne az öltözködésével. Azt azonban mindegyikük arcáról leolvasta Dinny, hogy határozottan elfogadnak és magukévá tesznek egy bizonyos közhitet. Egyiknek az arca sem árult el lelki válságot, meghasonlást, álmodozást, szenvedést és kíváncsiságot, amit Wilfrid arcáról lehet leolvasni. «Képzelnék» — gondolta Dinny. Szeme most Adrian bácsin pihent meg, aki közvetlenül mö-

götte volt. Adrian derűsen mosolygott kecskeszakállába, mely megnyujtotta keskeny, barna arcát. «Kedves arca van, — gondolta Dinny — nem nagyképű, mint általában a hegyesszakállú emberek. Ő a legkedvesebb ember a világon, és mindig az is marad». Odasúgta nagybátyjának:

— Na, Adrian bácsi, itt aztán szép kis csontgyűjteménnyel állunk szemben.

— Már előre igényt jelentek be a te csontvázadra, Dinny.

— Én elégettetem magamat, és hamvaimat szét szóratom. Pszt!

Bevonult a kórus, utána a papok. Jerry Corven megfordult. Keskenyre nyírt bajusza alatt macskaszerűen mosolyog a szája. Micsoda keményfából faragott arc, micsoda bátor, kihívó pillantás! Dinny hirtelen aggodalommal gondolta: «Hogy mehet hozzá Clare! Különben az is lehet, hogy éppen olyan, mint a többi arc — egy kivételével. Úgy látszik, már egészen elhülyülök.»

Clare libegő járással jött végig a templomhajójában apja karján. «Milyen gyönyörű, nagyon szeretem!» Hirtelen összeszorította Dinny torkát a meghatottság. Belekarolt anyjába. Szegény anya! Rettenetesen sápadt. Ostobaság az egész. Az emberek mindenáron hosszúra nyújtják az ilyen szer-tartásokat, és azt akarják, hogy mennél meghatób-bak legyenek. Szerencsére apa régi frakkja még egészen tűrhető állapotban van. Dinny ammóniákkal szedte ki belőle a foltokat. A tábornok olyan testtartással állt a templomban, mintha csapatokat szemlélne. Ha Hilary bácsi talárján egy gomb rossz helyen volna, apa rögtön észrevenné. Szerencsére azonban a taláron egyáltalában nincsenek gombok. Dinny hirtelen heves vágyat érzett, hogy Wilfrid mellett lehessen a templom végében. Wilfridnek szép eretnek gondolatok jutnának az eszébe, és ők

ketten simogatóan mosolyognának egymásra, és mosolyuk értelmét senki sem tudná rajtuk kívül.

Most jönnek a koszorúslányok! Hilary két lánya, Dinny unokanővérei, Monica és Joan, karcsúak és öntudatosak. A kis Celia Moriston szőke, mint egy szeráf (feltéve, hogy női szeráfok is vannak). Sheila Ferse, tündöklő fekete szépség, és végül a totyogó kis Annie — olyan, mint egy kis gombóc.

Amint letérdeltek, Dinny megnyugodott. Eszébe jutott, hogyan térdeltek hálóingben az ágyuk mellett, amikor Clare hároméves csöppség volt, ő maga pedig hatéves «nagy lány». Dinny mindig az ágy szélébe akasztotta az állát, hogy ne nehezédjék teljes súllyal a térdére. Clare édes volt, amikor fel-emelte a két kis kezét, mint az a gyermek, Reynolds híres képén. «Ez az ember — gondolta Dinny — fájdalmat fog neki okozni. Biztosan tudom». Aztán Michael esküvője jutott eszébe, a tíz évvel ezelőtti menyegző. Ott állt három méternyire attól a helytől, ahol most térdel. Mellette egy lány volt, akit nem ismert... Fleurnek valami rokona. Pillantása az ifjúság mohóságával itta be a benyomásokat. Hirtelen Wilfridre esett pillantása, aki kissé oldalt állt, és Michaelt figyelte. Szegény Michael! Kissé zavarba hozta akkor nagy diadala. Még emlékszik, azt gondolta: «Itt van Michael és mellette az elűzött angyal». Wilfrid arcában már akkor is volt valami, ami arra vallott, hogy elvesztette a boldogságot. A pillantásában volt valami gúnyos, és amellet vágyakozó. Ez két évvel a fegyverszünet után volt. Dinny most már tudja, hogy milyen teljes kiábrándultságot és belső összeomlást okozott Wilfrid lelkében a háború. Az utolsó két napon Wilfrid nagyon nyíltan beszélgetett vele. Humoros öngúnnyal még arról is beszélt, hogy mennyire belehabarodott annakidején Fleurbe, tizennyolc hónappal az asszony esküvője után. Ez elől a szerelem elől menekült azután Keletre. Dinny

csak tízéves volt, amikor a háború kitört. A háború az ő számára annyit jelentett, hogy anya aggódott apáért, és állandóan kötött, úgy hogy a házuk valóságos harisnyraktárrá változott. Arra is emlékezett, hogy mindenki gyűlölte a németeket, hogy nem volt szabad édes süteményt ennie, mert az szacharinnal készült, és hogy milyen izgalom és kétségbeesés volt, amikor Hubert bevonult, és sokáig nem jött tőle levél. Az utóbbi napokban Wilfridtől tiszta és fájdalmas képet kapott arról, hogy mit jelentett a háború azoknak az embereknek számára, akik, mint Michael és Wilfrid, végigharcolták. Erős kifejezőtehetségével megértette Dinnyvel, mit jelent az, amikor az ember érzi, hogy gyökerestől kitépték valahonnan, hogy minden érték reménytelenül átértékelődik, és végül mély bizalmatlansággal fordul mindama dolgok felé, melyeket a kor és a hagyományok teremtek és megszenteltek. Most már azonban — mondta Wilfrid — túl van a háború hatásain. Dinny azonban úgy véli, hogy Wilfrid csak hiszi ezt, mert lelkében még ott égnek a belétörött tüskék, és megtépett idegei be-nem-hegedten sajognak. Wilfrid mindig azt a benyomást kelti, mintha arra vágyna, hogy egy hűvös kéz simítsa végig homlokát.

A menyasszony ujjára már ráhúzták a gyűrűt, a végzetes szavak elhangzottak, és végetértek az intelmek is. Bevonultak a sekrestyébe. Dinny anyja és Hubert követték az ifjú párt. Dinny mozdulatlanul ült, pillantását a keleti ablakra szegezte. Há-zasság! Micsoda lehetetlen állapot volna — kivéve egy férfivel!

Egy hang most a fülébe súgott:

— Add kölcsön a zsebkendődet, Dinny. Az enyém már teljesen átázott, nagybátyádé pedig kék.

Dinny Em néni kezébe csúsztatta apró kis zsebkendőjét, majd titokban bepúdezte az orrát.

— Te inkább Condafordban esküdj, Dinny, — folytatta nagynénje — szörnyű ez a sok ember, rém fárasztó, senkiről sem lehet tudni, hogy kicsoda. Az ott a vőlegény anyja? Igen? Szóval akkor még nem halt meg.

Dinny arra gondolt: «Megláthatom-e még egy pillanatra Wilfridet?»

— Az esküvőm után mindenki megcsókolt engem — suttogta nagynénje. — Össze-vissza mindenki. Ismertem egy lányt, az csak azért ment férjhez, hogy egy fiú, aki vőlegényének násznagya volt, megcsókolhassa. Aggie Tellussonnak hívták ezt a lányt. Érdekes. No, már jönnek is vissza.

Igen, már jönnek vissza. Dinny jól ismeri azt a bizonyos menyasszonyi mosolyt. Hogyan mosolyoghat így Clare, hiszen nem is Wilfridhez ment feleségül?

Beállt a csoportba apja és anyja mögé, Hubert mellé. Hubert odasúgta neki: «Fel a fejjel, kislány, rosszabbul is választhatott volna.»

Dinny megszorította bátyja karját, de az a titok, mely őt most teljesen hatalmában tartotta, valami válaszfalat emelt közéjük. Még ebben a pillanatban is Wilfridet nézte, aki összekulcsolt karral nézett feléje. Megint gyorsan rámosolygott, aztán teljes zűrzavar keletkezett mindaddig, amíg végre hazakerült a Mount Streetre. Amint a szalon ajtaja becsukódott mögöttük, Em néni így szólt hozzá:

— Dinny, maradj mellettem, és időnkint, ha kell, csípd meg a karomat.

Azután megkezdődött a vendégek bevonulása, Em néni futó kommentárjaitól kísérve.

— Igen, mégis ez az anyja... Olyan, mintha bepácolták volna. Itt van Hen Bentworth! Hen, itt van Wilmet, valami kis megbeszéltnivalója volna veled. Jónapot. Igen... kissé fárasztó... Jónapot. Nagyon szépen húzták fel a gyűrűket, mint a bűvészek... Dinny, ki ez? Jó napot, hogy van?

Elragadó! Nem, Cherrell. Nem, nem úgy ejtik ki, ahogy írják . . . Kissé furcsa . . . A nászajándékok ott vannak, ahol az a csizmás ember áll és igyekszik elkerülni a feltűnést. Azt hiszem, ostobaság . . . De mégis . . . Jó napot. Csak nem Jack Muskham? Lawrence a multkor azt álmodta, hogy maga szét-pukkadt. Dinny, hívd ide Fleurt is, ő mindenkit ismer.

Dinny elindult, hogy megkeresse Fleurt. Amikor megtalálta, éppen a vőlegénnyel beszélgetett. Együtt indultak vissza az ajtó felé. Fleur így szólt:

— Láttam Wilfrid Desertet a templomban. Hogy került oda?

Fleurnek igazán túlságosan jó szeme van!

— No, végre itt vagy! — mondta lady Mont. — Itt jön három hölgy. Melyik közülük a hercegnő? Az a kórószerű jelenség? Á, jó napot. Igen, elragadó. Rém unalmas egy ilyen esküvő. Fleur, vezesd a hercegnőt az ajándékokhoz és addj neki valamit belőlük . . . Jó napot! Nem, Hilary bátyám adta őket össze. Jól csinálja, nem? Lawrence is megállapította, hogy érti a dolgát. Nem akar egy fagylaltot? Lent kapható . . . Mit gondolsz Dinny, az az ember azért jött, hogy a nászajándékokból lopjon? Á, hogy van, lord Beevenham? Tulajdonképpen a sógornőmnek kellene ezt csinálnia, de rettenetesen kimerült. Jerry bent van . . . Dinny, ki is mondta azt: «Egy korty italt! Egy korty italt!» Hamlet? Hamlet annyi mindent mondott. Nem Hamlet? . . . Jó napot . . . Jó napot . . . pot . . . pot . . . Retentő . . . Dinny, a zsebkendődet.

— Egy kicsit púderes, Em néni.

— Köszönöm. Foltos lettem tőle? . . . Jó napot . . . Hát nem hülyeség ez az egész? Hiszen a fiatal párnak úgy sincs szüksége senkire, csak egymással törődnek . . . Á, itt van Adrian. Kedvesem, a nyakkendő féloldalra csúszott. Igazítsd meg, Dinny. Jó napot. Igen, nagyon szépek. Nem szere-

tem a temetésen a sok virágot, elpusztulnak szegények... Hogy van a kedves kutyája? Hogyan? Nincs is kutyája? Persze, persze... Dinny, mért nem csíptél meg... Jó napot. Jó napot. Éppen azt mondtam az unokahúgomnak, hogy miért nem csípett meg. Magának jó az arcmemóriája? Nem? Nagyon örülök. Jó napot. Jó napot. Jó napot. Na, hárommal megint kevesebb. Mondd csak Dinny, ki ez a fickó, aki most jön? Ó! Jó napot. Hogy került ide? Azt hittem, hogy Kínában van... Dinny, figyelmeztess majd, hogy megkérdezzem nagybátyádtól, csakugyan Kínában volt-e az illető úr. Nagyon csúnyán nézett rám. Nem lehetne most már meglógni? Ki is szokta ezt a kifejezést használni? Szólj Blorenak a korty ital ügyében. No, megint jön egy rakomány. Jó napot... Jó napot... pot... pot... pot... Rém édes... akarom mondani, vigye el az ördög az egészset.

Miközben Dinny Blore felé igyekezett az ital ügyében, Jeannel találkozott, aki Michaellel beszélgetett. Valahogy nem értette, hogy egy ilyen barnarasült, csupatűz asszony hogy bírja ki ebben a tömegben. Sikerült eljutnia Blorehoz, majd visszafelé indult. Michael fáradt arcán, melyet a növekvő jóindulat évről-évre rokonszenvesebbé tett, fáradtság és szomorúság tükröződött.

— Nem tudom elhinni, Jean — mondta Michael.

— Én csak annyit tudok, — mondta Jean — hogy a bazároknak mindenütt erről sütognak. Nem zörög a haraszt, ha nem fúj a szél.

— Dehogynem zörög. Mindig zörög. Annyi bizonyos, hogy most megint itt van Angliában. Fleur találkozott vele a templomban. Meg fogom tőle kérdezni.

— Azt hiszem, ez felesleges — mondta Jean. — Ha a dolog igaz, úgyis elmondja neked, ha meg nem igaz, akkor csak felesleges bosszúságot okoznál neki.

Úgy! Tehát Wilfridről beszélnek. Hogy lehetne feltűnés nélkül megtudni, hogy miről van szó. Aztán hirtelen ezt gondolta: «Nem, még ha lehetne, akkor sem érdeklődnék iránta. Ha valami fontos dolog történt vele, akkor azt akarom, hogy magától mondja el nekem. Nem akarom másoktól megtudni.» De azért nyugtalan lett: ösztönösen érezte, hogy valami különös súlyos dolog nyomja Wilfrid lelkét.

Amikor végetért az álkedélyesség hosszú áldozati szertartása és a menyasszony eltávozott, Dinny egy székbe rogyott nagybátyja dolgozószobájában. Ez volt a házban az egyetlen szoba, melyen nem lehetett észrevenni a tömegdúlás nyomait. Szülei visszautaztak Condafordba és csodálkoztak, hogy nem tart velük. Azelőtt nem szívesen maradt Londonban, ha odahaza a tulipán virágzott, orgona bimbózott és az almavirág napról-napra dúsabb lett. Most azonban éles, gyötrő fájdalom töltötte el arra a gondolatra, hogy esetleg nem láthatja Wilfridet minden nap.

— Alaposan benne vagyok, — gondolta — az eset súlyosabb, mint ahogy valaha hittem volna. Ki tudja, mi lesz velem.

Lehúnyt szemmel dőlt hátra székében, amikor nagybátyja hangja szólalt meg mellette.

— Ó, Dinny, micsoda üdülés ez után a tatárjárás után! Mind teljes hadidíszben voltak itt. Mondd, ismerted a vendégeknek csak egy negyed-részt is? Nem értem, miért járnak az emberek esküvőkre. Csak az anyakönyvvezetőnél vagy a szabad ég alatt lehet ma már tisztességes esküvőt tartani. Szegény nagynénéd ágynak dőlt. Hidd el, sok előnye van a mohamedán vallásnak, csak sajnos, már ők is áttértek az egynejűsésre és ezt az egy feleséget sem zárják többé hárembe. Erről jut eszembe, azt beszélük, hogy a fiatal Desert áttért a mohamedán vallásra. Nem szólt neked erről?

Dinny nyugtalanul kapta fel a fejét.

— Én eddig csak két esetről tudok — folytatta a nagybácsi — amikor fehér emberek a Keleten mohamedánokká lettek. Mind a ketten franciák voltak és azért tették, mert háremhez akartak jutni.

— A hárem megszerzése csak pénzkérdés.

— Dinny, egyre cinikusabb leszel. Az emberek szeretik, ha ilyen irányú üzelmeikhez megkapják a vallás szankcióját. Desertet azonban nem vezethették ilyen szempontok. Igen válogatós természetű, ha jól emlékszem.

— Mondd, Lawrence bácsi, mit számít a vallás mindaddig, amíg az emberek nem avatkoznak egymás dolgába?

— Hát, ami azt illeti, egyes mohamedánoknak kissé kezdetleges fogalmaik vannak a nők jogairól. Hajlandók arra is, hogy a hűtlen nőt elevenen befalazzák. Amikor Marakesben voltam, egy sejk ... nagyon csúnya história volt!

Dinny megborzongott.

— Már ősidők óta okoz egészen borzalmas dolgokat a vallás — folytatta sir Lawrence. — Kíváncsi vagyok, hogy a fiatal Desert csak azért tette-e, hogy eljuthasson Mekkába. Az a véleményem, hogy nem hisz semmiben. Különben, ki tudja? Nagyon furcsa családhoz tartozik.

Dinny ezt gondolta: «Nem lehet ... nem beszélhetek most róla.»

— Mit gondolsz, Lawrence bácsi, — mondta aztán — az embereknek milyen kis töredéke vallásos manapság?

— Az északi államokban? Erre nagyon nehéz felelni. Nálunk talán a felnőttek tíz-tizenöt százaléka. Franciaországban és a déli országokban, ahol nagyobb a parasztlakosság, talán több a vallásos ember, legalább látszólag.

— Hát azok az emberek, akik az esküvőn résztvettek?

— Nagyrészüik megbotránkozna, ha azt mondanád róluk, hogy nem keresztények. De még jobban megbotránkoznának, ha arra szólítanák fel őket, hogy vagycnuk felét adják oda a szegényeknek. Legfeljebb arról lehet szó náluk, hogy jobb-indulatú farizeusok. Vagy a szadduceusok voltak ilyenek?

— Te keresztény vagy, Lawrence bácsi?

— Nem, drágám. Ha valamilyen vallásom van, akkor legfeljebb konfuciánus vagyok. Konfuce, mint tudod, egyszerűen csak etikus filozófus volt. A mi osztályunkhoz tartozó emberek nagyrésze öntudatlanul is inkább konfuciánus, mint keresztény. Ennek az iránynak a lényege : az ősökbe és a hagyományokba vetett hit, a szülők tisztelete, becsületesség, önuralom, szelíd bánásmód az állatokkal és az alkalmazottakkal, szerénység és sztoikus nyugalom a fájdalommal és a halállal szemben.

— Lehet-e ennél többet kívánni, — mormolta Dinny, orrát felhúзва — a szépség szeretetén kívül?

— Szépség? Ez vérmérséklet dolga.

— De azt hiszem, hogy éppen ez választja el egymástól legjobban az embereket.

— Igen, de «akarva, nemakarva». Utóvégre senkit sem lehet arra kényszeríteni, hogy gyönyörködjék egy naplementében.

— Lawrence bácsi, bölcs ember vagy — szólt az ifjú lány. — Most sétálni megyek és igyekszem ledolgozni a nagymennyiségben elfogyasztott lakodalmi tortát.

— Én pedig itt maradok Dinny és kialszom a pezsgőt.

Dinny sétált és sétája nem akart végetérni. Furcsa dolog egyedül sétálni. De a park virágai bájosak voltak, a Serpentine víztükre mozdulatlanul csillogott és a gesztenyefákon a virággyertyák pompája tündökölt. Dinny álmodozva sétált : a szerelmiről álmodozott.

7. FEJEZET.

Amikor Dinny később visszagondolt a Richmond-parkban töltött második délutánjukra, már nem emlékezett, hogy elárulta-e érzelmeit közvetlenül azelőtt, hogy Wilfrid egyszerre csak így szólt hozzá :

— Ha bízol ebben az érzésben, Dinny, hozzám-jössz feleségül?

Ez a hirtelen kérdés elállította Dinny lélegzetét. Egyre sápadtabb és sápadtabb lett, aztán hirtelen lendülettel tért vissza a szín az arcába.

— Nem értem, miért kérdezed ezt? Hiszen nem is ismeresz engem.

— Olyan vagy, mint a Kelet. A Keletet az ember vagy az első pillanatban szereti meg, vagy sohasem. Alaposan megismerni sohasem lehet.

Dinny a fejét rázta :

— Ó, én egyáltalában nem vagyok rejtelmes.

— Én sohasem foglak kiismerni, mint ahogy sohasem fogom megfejtetni a Louvre lépcsőházában álló szobrok titkát sem. Kérlek, Dinny, felelj nekem!

Dinny a fiú kezébe tette kezét, bólintott és azt mondta :

— Ez rekordházasság lesz.

A következő pillanatban Wilfrid ajka az övére tapadt. Amikor a csók végetért, Dinny elájult.

Ez kétségkívül életének legkülönösebb eseménye volt. Amikor magához tért, rögtön meg is állapította ezt.

— Ennél édesebb dolgot nem tehetél volna — nyugtatta meg Wilfrid.

Dinny valamikor idegenszerűnek találta Wilfrid arcát. De milyen volt most? Ajka, melynek mindig kissé megvető volt a kifejezése, most szétnyíltan reszketett, feléje szegzett tekintete izzott. Kezét felemelte és hátrasimította vele a haját. Dinny most

vette csak észre, hogy egészen fent a homlokán egy kis forradás van. A nap, a hold, a csillagok és Isten többi teremtményének forgása megszűnt, mialatt ők ketten egymás szemébe néztek.

Végül Dinny törte meg a csendet.

— Az ügy lefolyása teljesen szabálytalan. Nemcsak hogy udvarlás nem történt, hanem még csábítás sem.

Wilfrid nevetve karolta át. Dinny suttogott:

— «A boldogság leple burkolta be a két ifjú szívet.» Szegény anyám!

— Rokonszenves nő?

— Nagyon drága. Szerencsére nagyon szereti apámat.

— Milyen az édesapád?

— A legkedvesebb tábornok, akit valaha ismertem.

— Az én apám valóságos remete. Semmi dolgom nem lesz vele. Bátyám viszont számár. Anyám megszökött, amikor három éves voltam. Nővéreim nincsenek. Kissé nehéz életed lesz egy ilyen kellemtlen, nomádtermészetű vadember mellett.

— «Amerre mész, én követlek.» Ez az öreg úr ott szemben, úgylátszik erősen figyel bennünket. Panaszos levelet fog írni a lapokhoz, hogy milyen botrányos jelenetek játszódnak le a Richmond park padjain.

— Ne törődj vele.

— Nem is törődöm. A boldogság első órája nem ismétlődik meg az életben. En már-már azt hittem, hogy sohasem fogom megismerni ezt az első órát.

— Még sohasem voltál szerelmes?

Dinny a fejét rázta.

— Milyen csodálatos ez! Mikor esküszünk, Dinny?

— Nem gondolod, hogy előbb értesíteni kellene családjainkat?

— Én is azt hiszem. Ellenezni fogják, hogy a feleségem légy.

— Miért, ifjú lord? Hiszen ön előkelőbb, mint én.

— Az ember nem lehet előkelőbb egy olyan családnál, mely a XII. századig vezeti vissza őseit. A mi családfánk csak a XIV. századig ér. Én nomád vagyok és keserű verseket írok. Számítani fognak rá, hogy magammal akarlak vinni Keletre. Ezenkívül mindössze ezerötszáz font évi jövedelmem van és semmi örökségre sincs kilátásom.

— Ezerötszáz! Apám biztosítani tud nekem kétszázat. Clarenak is annyit ad.

— Hála Istennek, anyagi akadályai nem lesznek a dolognak.

Dinny feléje fordult. Megkapó őszinteséggel nézett rá:

— Wilfrid, valami olyasmit hallottam, hogy mohamedán lettél. Engem ez nem zavar.

— De őket zavarni fogja.

Wilfrid arca most kemény és komoly kifejezést öltött. Dinny két kezébe fogta a kezét és erősen megszorította.

— A «Leopárd» hőse tulajdonképpen te voltál? Wilfrid el akarta húzni a kezét.

— Mondd meg!

— Igen. Darfurban történt. Arab fanatikusok kezébe kerültem. Megváltoztattam a vallásomat, hogy megmentsem a bőrömet. Most mindent tudsz, most kidobhatsz.

Dinny minden erejét összeszedte és Wilfrid kezét a szívére szorította.

— Hogy mit tettél és mit nem: nem érdekel. Csak te érdekelsz.

Dinny nagy ijedtségére, de némi megnyugvására is; a fiú térdreesett előtte és ölébe temette arcát.

— Drágám! — mondta Dinny. Valami oltal-

mazó, gyengéd érzés fogta el, ami szinte elfojtotta benne a lázasabb szenvedélyt.

— Tud erről valaki rajtam kívül? — kérdezte aztán.

— Ott lent a bazárokbán tudnak róla, hogy mohamedán lettem, de azt hiszik, hogy szabad elhatározásból tettem.

— Nekem elég az a tudat, Wilfrid, hogy vannak dolgok, melyekért szívesen meghalnál. Csókolj meg!

Ott ültek a padon, és a délután lassanként estébe borult. A tölgyfák árnyai egészen rövidek lettek. A nap csipkészlű sugarai a fiatal páfrányok mögé húzódtak. Néhány őz ment lassan a vizek felé. A derűsen kék ég, melyen szép időt ígérő fehér báránnyelűk úsztak, már kezdte felvenni esti fényét. Lassú szaghullámokban öntötte el a vidéket a vadgesztenyevirágok ízes illata, és hullani kezdett a harmat. A friss, tiszta levegő, a csodálatosan zöld fű, a kékbevesző horizont, a kemény tölgyfák gircses-görcsös ágai igazi, örök angol díszeretet szolgáltatott e szerelmes órához.

— Ha még tovább itt maradunk, tájszólásban kezdünk beszélni — szólalt meg végre Dinny. — Különbösen is, drágám, «lehullott már az esti harmat»...

Késő este a mountstreeti szalonban Em néni hirtelen megszólalt:

— Lawrence, nézz csak Dinnyre! Dinny, te szerelmes vagy.

— Ez a támadás váratlanul ért, Em néni. Mindezt bevallok.

— Ki az illető?

— Wilfrid Desert.

— Mindig mondtam Michaelnek, hogy ez a fiatalember még előbb-utóbb bajba kerül. Ő is szeret téged?

— Szíves volt azt mondani, hogy igen.

— Nahát, nahát! Hol egy pohár limonádé! Melyikőtök kérte meg a másik kezét?

— Be kell vallanom, hogy ő kérte meg az enyémet.

— Úgy-e, a testvére gyermektelen?

— Az Istenért, Em néni, mire gondolsz?

— No, miért ne! Csókolj meg!

Dinny, nagynénje vállán keresztül, nagybátyja arcát figyelte. Lawrence bácsi nem szólt semmit.

Később, amikor kiment velük a szobából, nagybátyja visszatartotta.

— Mondd, Dinny, nyitott szemmel jársz?

— Igen. Már kilenc napja ismerem.

— Nem akarom az akadékoskodó nagybácsi szerepét játszani, csak azt kérdezem, hogy ismered-e a dolog árnyoldalait?

— Vallása? Fleur? Kelet? És még mi?

Sir Lawrence megrántotta keskeny vállát.

— A Fleur-ügy még mindig a begyembe, van egy kissé, mint az öreg Forsyte szokta mondani. Aki ilyet tud tenni, azzal az emberrel, akinek nász-nagya volt, abban nem lehet sok lojalitás.

Dinny arca kipirult.

— Ne haragudj, drágám, — mondta nagybátyja — de mindnyájan nagyon szeretünk téged.

— Ő nagyon őszinte volt hozzám minden tekintetben, Lawrence bácsi.

Sir Lawrence sóhajtott.

— Hát akkor azt hiszem, nincs több mondani-valóm. Csak arra kérlek, jól gondold meg a dolgot, amíg még nem késő. Vannak olyan porcellánok, melyeket nem lehet kijavítani, hacsak a legkisebb sérülés éri is őket. Azt hiszem, te is ilyen porcellánból vagy.

Dinny mosolygott és felment a szobájába. Azután nyomban a délutáni eseményeket kezdte felidézni.

Most már nem tartotta elképzelhetetlennek a szerelem pszichikai mámorát. Nem látszott többé lehetetlennek az, hogy az ember lelke kitáruljon

egy másik ember előtt. Azok a szerelmi történetek, melyeket eddig olvasott, a szerelmi ügyek, melyeket eddig megfigyelt, mind színteleneknek tűntek most előtte. Pedig csak kilenc napja ismeri, eltekintve attól a pár pillanattól tíz évvel ezelőtt. Vajjon már akkor támadt benne úgynevezett komplexum? Vagy mindig ilyen hirtelen jön a szerelem? Vad-
virág, melynek magját vad szél hordja szét?

Félig levetkőzött, sokáig ült térde közé szorított kézzel, lehajtott fejjel. Elmerült az emlékezés mámorában és az a furcsa érzése volt, hogy a világ minden szerelmese egyesült benne és üldögél az ágyon, mely a Pullbred-cégtől származott, a Tottenham Court Roadról.

8. FEJEZET.

Condaford úgylátszik zokon vette ezt a szerelmi ügyet. Fínom esőfátyolba burkolózott, mintha két lányának elveszte fölött bánkódnék.

Amikor Dinny hazaérkezett, szülei nagy buzgalommal igyekeztek «nem búsulni» Clare elvesztése fölött. Azt remélte, hogy az ő ügyében is így fognak viselkedni. Azt mondta, hogy még mindig nagyon «városias» hangulatban van és ezért esőköpenyt vett és sétára indult, hogy azalatt felkészüljön a bejelentés kínos szertartására. Hubertet és Jeant is hazavárták vacsorára. Dinny örült, hogy egy csapásra az összes legyeket elintézheti. Eső verte az arcát, ízes illatok szálltak, szólt a kakuk és különböző korú levelek pompáztak mindenfelé. A táj és a levegő felfrissítette Dinny testét, de kissé megfájdította a szívét. Bekanyarodott egy kis erdőbe és megindult a csapáson.

Mészköves volt a talaj. Nem hallatszott más hang, csak egy harkály kitartó kopácsolása. Az eső nem esett olyan erősen, hogy a leveleken hangosan

pereghettek volna a cseppek. Dinny kis gyermek-kora óta csak háromszor volt külföldön: Olaszországban, Párizsban és a Pyreneusokban. Amikor külföldi útjairól hazatért, szerelmesebb volt Angliába és Condafordba, mint valaha. Ki tudja, hová vezet most az útja? Valószínűleg a homok, a fügefák, a kutak mellett álldogáló burnuszos alakok, a lapos tetők, az elnyujtva éneklő műezzzinek és a fátylakon keresztül pillantó szemek birodalmába. De azért biztos, hogy Wilfridet is megfogja majd Condaford csendes bája és szívesen időzik itt néha-néha. Wilfrid apja pompás történelmi kastélyban élt, melynek felét bezárták és melyet sohasem mutogatnak. Az a ház borzongással tölt el mindenkit. Londonon és Etonon kívül Wilfrid valószínűleg csak ezt a házat ismeri Angliából, hiszen négy évet töltött a fronton és nyolc évet Keleten.

«En fedezem fel számára Angliát, ő pedig fedezi számomra a Keletet» — gondolta Dinny.

Tavaly novemberben egy szélvihar kitépett néhány bükkfát. Dinny elmerülten nézte a levegőbe meredő nagy, lapos gyökereket, és eszébe jutott: Fleur azt mondta egyszer, hogyha fedezni akarják majd az örökösödési adót, kénytelenek lesznek kivágnatni és eladni az erdei fákat. De hiszen apa még csak hatvankét éves! Most az jutott eszébe, milyen volt Jean arca, mikor megérkezésük estéjén Em néni arról beszélt, hogy: «Sokasodjatok, mint a tenger fövénye». Gyermeük lesz! Biztosan fiú. Jean az a típus, akinek fiai születnek. A Cherrell nemzedék folytatódni fog. Vajjon lesz-e Wilfridnek és neki gyermeke? Mi lenne akkor? Nem lehet kisbabákkal bolyongani a világban. Dinny nagy bizonytalanságot érzett és megborzongott. Ki tudja, mit hoz a jövő? Mozdulatlanul állt, egy mókus közvetlenül mellette futott keresztül az ösvényen, majd felszaladt egy fára. Mosolyogva figyelte a fűrge, vörös, bozontosfarkú állatát.

Wilfrid hála Istennek szereti az állatokat. «Ha majd Isten elé járulnak a szamarak.» Biztosan szeretni fogja Condafordot, a madarakat, az erdőt, a patakokat, a régi bástyaablakokat, a magnoliákat, a legyezőtollú galambokat, a zöld mezőket. De kérdés, hogy szeretni fogja-e apát, anyát, Hubertet és Jeant? És meg tudják-e ők szeretni Wilfridet? Nem. Wilfrid túlságosan felszabadult, szeszélyes és keserű. Jótulajdonságait elrejti, mintha szégyelné őket. A szépség iránti vágyakozását nem tudnák megérteni. Vallásváltozása érthetetlen és riasztó volna számukra még akkor is, ha nem tudják meg azt, amit neki elmondott.

A condafordi kastélyban nem volt sem komor nyik, sem villanyvilágítás. Dinny azt a pillanatot választotta, amikor a szobalányok a desszertet és a borosüvegeket letették a gyertyafénytől csillogó, fényezett gesztenyefa-asztalra.

— Ne haragudjatok, hogy személyes üggyel alkalmatlankodom — mondta hirtelen. — Eljegyeztem magamat.

Senkisé válaszolt. Mind a négyen régóta gondolták és mondták (ami nem mindig ugyanaz), hogy Dinnyből ideális feleség lesz. Ezért nagyon örültek, hogy férjhez megy. Elsőnek Jean szólalt meg.

— Kivel, Dinny?

— Wilfrid Deserttel. Lord Mullyon második fia. Annakidején Michael násznagya volt.

— Ó! De hiszen...

Dinny élesen nézett szembe a többiekkel. Apjának arca mozdulatlan volt, ami érthető is, hiszen semmit sem tudott a fiatalemberről. Anyjának szelíd arcára kissé riadt, kutató kifejezés ült, Huberten látszott, hogy nagyon erősen kell uralkodnia kínos érzésén.

Végül lady Cherrell szólalt meg:

— De hát mikor ismerkedtél meg vele Dinny?

— Csak tíz nappal ezelőtt, de azóta minden nap találkoztam vele. Attól tartok, hogy ez is olyasféle «szerelem első látásra», mint amilyen a te eseted volt, Hubert. Egyébként még emlékeztünk egymásra Michael esküvője óta.

Hubert a tányérjára szegezte pillantását:

— Tudod, hogy mohamedán lett? Legalábbis azt beszélik Kartumban.

Dinny bólintott.

— Micsoda? — kérdezte a tábornok.

— Azt beszélik, apám.

— Miért tette ezt?

— Nem tudom. Én sohasem láttam. Sokat utazott Keleten.

Dinny már éppen azt akarta mondani: «Mind-egy, hogy az ember keresztény vagy mohamedán, ha úgylátja hitetlen.» Az utolsó pillanatban meggondolta magát, mert ezzel nem vetett volna jó fényt Wilfrid jellemére.

— Nem tudom megérteni, hogy változtathatja meg valaki a vallását — mondta a tábornok nyersen.

— Általános lelkesedésről úgylátszik nem lehet szó — mormolta Dinny.

— Drágám, hogy lelkesedjünk, hiszen nem is ismerjük őt.

— Persze, anyám. Meghívhatom ide? El tud tartani egy asszonyt. Em néni ezenkívül azt mondja, hogy bátyjának nincsenek gyermekei.

— Dinny! — szólt rá a tábornok.

— Nem mondtam komolyan, drágám.

— Sokkal komolyabb az, — mondta Hubert — hogy Desert igazi beduintípus, folyton csak vándorol.

— Ketten is vándorolhatnak együtt, Hubert.

— De hiszen te mindig azt mondtad, hogy nem akarod elhagyni Condafordot.

— Én arra is emlékszem, Hubert, hogy kijelentted: nem érted, miért házasodnak az emberek.

Biztos vagyok benne, anyám, hogy te és apa is így gondolkoztatok valamikor. Még ma is így gondolkoztok?

— Macska!

Ezzel az egy szóval Jean véget vetett a jelenetnek. Lefekvéskor Dinny bement anyja szobájába:

— Meghívhatom ide Wilfridet?

— Persze. Amikor akarod. Hidd el, hogy nagyon kíváncsiak vagyunk rá.

— Tudom, hogy kissé megdöbbsent a dolog, anyám, különösen, hogy ilyen hirtelen jött, közvetlenül Clare esküvője után. De azt hiszem, számítottatok arra, hogy előbb-utóbb férjhezmegyek.

— Azt hiszem — sóhajtott a lady Cherrell.

— Igaz, elfelejtettem megemlíteni, hogy Wilfrid költő, még hozzá igazi költő.

— Költő? — mondta anyja. Hangjából ki lehetett érezni, hogy ez az utolsó bejelentés teljessé tette nyugtalanságát.

— A Westminster-apátságban egész sereg költő nyugszik. De ne félj, ő sohasem fog odakerülni.

— A valláskülönbség nagyon komoly dolog, Dinny, különösen, ha gyermekek is lehetnek.

— Miért, anyám? A gyermeknek nincs komolyan számbavehető vallása addig, amíg fel nem nő és nem tud magának vallást választani. Különben is azt hiszem, hogy mire az én gyermekeim — ha ugyan egyáltalában lesznek — felnőnek, az ilyesmi már régóta akadémikus jellegű kérdés lesz.

— De Dinny!

— Már körülbelül most is így van, eltekintve a túlzottan vallásos köröktől. Az átlagember vallássága ma már egyre inkább csak etikai életelvvé változott.

— Nem értek elég jól ezekhez a dolgokhoz, nem tudok hozzászólni, de azt hiszem, hogy ehhez te sem értesz jobban.

— Anyukám, simogasd meg a fejemet.

— Dinny, ha tudnám, hogy okosan határoztál!

— Drágám, nem én határoztam, hanem a sors.

Nyomban észrevette, hogy ez a kijelentés nem alkalmas anyja megnyugtatóására. Minthogy azonban más megnyugtató módszert nem tudott, elbúcsúzott tőle, megcsókolta, s kiment a szobából. Saját szobájába érve, leült és levelet írt.

«Condaford Grange, péntek.

Drágám!

Kétségkívül és határozottan ez az első szerelmeslevelem. Éppen ezért nem tudom kellőképpen kifejezni magamat. Azt hiszem, elég, ha egyszerűen azt mondom: «szeretlek». Épp az előbb közöltem az örömhírt családommal. A hír, mint előrelátható volt, mindenkit töprengésbe borított. Mindnyájan nagyon szeretnének veled minél előbb megismerkedni. Mikor jössz le? Amint itt leszel, valósággá válik az egész dolog, mely egyelőre úgy tűnik előtttem, mint valami nagyon élethű, és nagyon szép álom. Condaford nagyon egyszerű hely. Nem tudom, hogy nagylábon él-nénk-e, ha módunkban állna. Személyzetünk mindössze három szobalányból, egy inas-soffőrből és két kertészből áll. Azt hiszem, szeretni fogod az anyámat, és nem fogsz túlságosan összebarátkozni apámmal és fivéremmel. Bátyám felesége, Jean, talán fel fogja pezdíteni költői fantáziádat, mert rendkívül eleven teremtés. Biztosan tudom azonban azt, hogy Condafordot nagyon fogod szeretni. Olyan jó «rég» hangulat van itt. Majd elmegyünk lovagolni, sétálni is akarok veled, és meg akarom mutatni kedvenc zugaimat. Remélem, hogy sütni fog a nap, mert tudom, hogy azt nagyon szereted. Én itt majdnem minden időjárást szeretek, és teljesen mindegy lesz számomra, hogy milyen az idő, ha te

itt leszel. A szoba, melyben lakni fogsz, teljesen egyedül áll, és szinte természetfölöttien csendes. Öt kanyargó lépcsőn kell felmenni. Papi szobának hívják, mert Anthony Charwellt, annak a Gilbertnek a fivérét, aki Erzsébet királyné korában a kastély ura volt, ebbe a szobába falazták be. Éjszakánként ablakából kötéllel leeresztett egy kosarat, ebbe tették a táplálékát. Öntudatos katolikus pap volt. Gilbert protestáns volt, de mint tisztességes emberhez illik, fontosabb volt számára a testvére, mint a vallása. Háromhónapi raboskodás után egy éjszaka felbontották a falat, kicsempészték a papot, elvitték délre a Beaulieu folyóhoz, ott aztán hajóra tették és külföldre vitték. A falat később ismét helyreállították, hogy megőrizték a látszatot. Csak a dédnagyapám bontotta le végkép a falakat. Egyébként ő volt családukban az utolsó, akinek számottevő pénze volt. Úgy látszik, nagyon az idegeire mehetett a pénze, mert hamarosan megszabadult tőle. A faluban még mindig emlegetik, nyilván azért, mert négyesfogatokat hajtott. A csigalépcső alján fürdőszoba is van. Ablakát természetesen megnagyíttatták. Szép kilátás nyílik belőle különösen most, amikor virágzik az orgona és az alma. Az én szobám, ha érdekel, kissé kolostorias, keskeny, de ablakából a domboldal pázsitjára és a távoli erdőkre lehet látni. Hét éves korom óta lakom ebben a szobában, és semmiért sem cserélném el, kivéve, ha te

«...madár dalából és csillag fényéből
faragsz számomra játékokat.»

Néha az az érzésem, hogy ez a kis Stevenson-vers a kedvenc költeményem. Ebből is láthatod, hogy minden házias hajlamom ellenére is van bennem némi vándorlási ösztön. Erről jut eszembe, apa nagyon szereti a természetet, az

állatokat, a madarakat és a fákat. Azt hiszem, a legtöbb katonának ilyen az ízlése, ami különben meglehetősen furcsa. Persze inkább a tisztán és világosan lemérhető dolgokat szeretik, és nem igen gondolkoznak esztétikai szempontok szerint. Mindennemű álmódózást egy kissé «kótyagosnak» tartanak. Már-már arra gondoltam, hogy megmutatom nekik verseidet, melyeket lemásoltam. De ez mégsem volna jó, mert talán túlságosan komolyan vennének. Személyes érintkezés útján könnyebben meg lehet nyerni az embereket, mint írásokon keresztül. Azt hiszem, ma éjjel nem fogok nagyon sokat aludni, mert a világ kezdete óta ez az első nap, hogy nem látalak téged. Jó éjszakát, drágám, imádlak és csókollak.

Dinnyd.

U. i. Kikeresem számodra azt a fényképemet, melyen aránylag legjobban hasonlítok az anyálokra, tehát amelyen aránylag a legkevésbé pisze az orrom. Holnap elküldöm. Addig is mellékelten küldök két kis pillanatfelvételt. És mikor kapok öntől képet, uram?

D.»

Így végződött Dinnynek ez a nem túlságosan boldog napja.

9. FEJEZET.

Sir Lawrence Montot nemrég beválasztották a Burton-klubba. Ebből az alkalomból lemondott az Aeroplane klub tagságáról, és új klubján kívül a régiek közül csak az úgynev ezett «Snooks»-ban, a «Coffee Houseban» és a «Parthenaeumban» maradt benn. Kiszámította, hogy ha még tíz évig él, tizenkét silling hat pennybe kerül neki minden egyes látogatás valamelyik klubjában.

A Dinny bejelentését követő délután elment a Burton klubba, elkérte a tagok névsorát, és fel-
 ütötte a D betűnél. «Mélt. Wilfrid Desert». Termé-
 szetesnek találta, hogy Wilfrid ennek a klubnak a
 tagja, hiszen ez a kör szinte monopolizálta a világ-
 járókat.

— Desert úr be szokott néha jönni? — kérdezte
 a portástól.

— Igen, sir Lawrence, a múlt héten itt volt.
 Előzőleg azonban évekig nem járt itt, ha jól em-
 lékszem.

— Rendszerint külföldön tartózkodik. Milyen
 időben szokott bejárni?

— Többnyire vacsorára, sir Lawrence.

— Úgy. Muskham úr bent van?

A portás a fejét rázta.

— Ma van a newmarketi futtatás, sir Lawrence.

— Ó, persze. Maga úgy látszik, mindent az
 eszében tart.

— Megszokás dolga, sir Lawrence.

— Bár én szoktam volna meg.

Felakasztotta kalapját, és mielőtt bement volna
 a belső helyiségbe, pillanatra megállt a falragaszok
 előtt. A munkanélküliség és az adók nőnek, és az
 emberek mégis több pénzt költenek autóra és
 sportra, mint valaha. Ki tudja megoldani ezeket a
 problémákat? Sir Lawrence bement a könyvtár-
 szobába, mert tudta, itt van a legkevesebb esélye,
 hogy valakivel találkozzék. Az első ember, akit
 megpillantott a könyvtárban, Jack Muskham volt.
 Muskham a helyiséghez illően letompított hangon
 beszélgetett az egyik sarokban egy kis fekete em-
 berrel.

«Most végre megérttem, — gondolta sir Law-
 rence titokzatosan — hogy miért nem találom meg
 soha elveszett inggombjaimat. Barátom a portás
 olyan biztosra vette, hogy Jack Newmarketben
 van, és nem a szekrény alatt, hogy amikor bejött

a helységbe, nem ismerte meg, és valaki másnak nézte.»

Az egyik polcról levette az «Ezeregy éjszaka» Burton-féle kiadását, és teáért csengetett. Sem a könyvre, sem a teára nem ügyelt túlságosan, amikor a szegletben ülő két ember felállt és feléje közeledett.

— Maradj csak ülve, Lawrence, — mondta Jack Muskham, némileg bágyadtan — Telfourd Yule, unokatestvérem, sir Lawrence Mont.

— Olvastam néhány kalandorregényét, Yule úr — mondta sir Lawrence, és ezt gondolta: «furcsaképű kis fickó».

A vékony, fekete, alacsonytermetű, kissé majomarcú ember elmosolyodott.

— A valóság néha megszegyeníti a legmerészebb regényt is — mondta.

— Yule — mondta Jack Muskham azon a hangon, melyből kiérzett, hogy mennyire nem számít előtte a tér és az idő — Arábiában járt, és azon fáradozott, hogy egy-két valódi telivér arab kancát szerezzen meg nekünk tenyészcélokra. Hosszú idő óta törjük a fejünket, hogy lehetne ezt nyélbeütni. Méneket lehet kapni, kancákat egyáltalában nem. Nedzsdben ma éppen olyan a helyzet, mint Palgrave idejében. De azért azt hiszem, most mégis javulóban vannak a viszonyok. A legjobb példány tulajdonosa egy repülőgépet kíván, és ha még egy biliárdasztallal megtetézzük a dolgot, akkor azt hiszem, szívesen megvált legalább egy «napleánytól».

— Szent Isten, — mondta sir Lawrence — mi csoda aljas eszközök! Ügylátszik, már valamenynyien jezsuiták vagyunk, Jack.

— Yule furcsa dolgokat látott odalenn. Erről jut eszembe, szeretnék valamiről beszélni veled. Leülhetünk?

Hosszú alakját hosszú székbe helyezte, kinyújtózott. A kis fekete ember egy másik székbe ku-

porodott. Hunyorgó, fekete szemét sir Lawrence-re szegezte, aki — maga sem tudta miért — hirtelen nyugtalanul kezdett figyelni.

— Amikor Yule az arábiai sivatagban járt, — mondta Jack Muskham — valami bizonytalan mesét hallott a beduinoktól arról, hogy egy angol elfogtak az arabok, és arra kényszerítették, hogy mohamedán legyen. Majdnem összeveszett velük e miatt, és azt magyarázta, hogy angol ember ilyesmit sohasem követne el. Mikor azonban visszatért Egyiptomba, és repülőgépen ellátogatott a libiai sivatagba, egy másik beduin törzzsel találkozott, amely a délvidékről jött. Ezek is elmondták ugyanezt a történetet, de sokkal részletesebben. Megmondták, hogy Darfurban történt, sőt még az illető nevét is tudták: Desertnek hívják. Mikor aztán Yule Kartumba került, ott már egészen nyíltan beszéltek, hogy a fiatal Desert megváltoztatta vallását. Ezt a két különböző híryanagot összevetette. Már most óriási különbség van vallásváltoztatás és vallásváltoztatás között. Más az, ha valaki szabadakaratából változtatja meg a vallását, és más az, ha revolverrel kényszerítik rá. Ha egy angol ember erre az utóbira képes, ezzel valamennyiünk fejére szégyent hoz.

Sir Lawrence az egész beszámoló alatt a legkülönbözőbb arcmozdulatokkal igyekezett szemén tartani a monoklit. Végül is kiejtette szeméből, és így szólt:

— De kedves Jack, nem gondolod, hogyha valaki elköveti azt a könnyelműséget, hogy egy mohamedán országban felvegye a mohamedán vallást, akkor a pletyka természetszerűen azt híreszteli róla, hogy kényszer hatása alatt tette?

Yule, aki székének legszélén csúszkált ide-oda, közbeszólt:

— Nekem is ez volt a felfogásom, de a második beszámoló rendkívül határozottan hangzott. Még

a hónapra is emlékeztek, amikor történt, és megnevezték azt a sejket, aki őt a hitehagyásra kényszerítette. Megállapítottam, hogy Desert úr röviddel az említett időpont után tért vissza Darfurból. Lehet, hogy nem igaz a dolog. Akár igaz, akár nem, mindnyájan tudjuk, hogyha egy ilyen hír cáfolatlanul marad, egyre jobban elterjed, és rettenetes kárt okoz nemcsak a szóbanforgó egyénnek, hanem valamennyiünk tekintélyének. Azt hiszem, bizonyos fokig kötelességünk, hogy közöljük Desert úrral, milyen híreket terjesztenek róla a beduinok.

— Most éppen idehaza van — mondta komoran sir Lawrence.

— Tudom, — válaszolta Jack Muskhams — találkoztam vele a napokban. Egyébként ennek a klubnak a tagja.

Sir Lawrencet előntötték a végtelen aggodalom hullámai. Micsoda rossz csillag alatt született Dinny eljegyzése! És ime, máris ilyen következményei vannak. Fölényes, irónikus lényének, amely rokonszenveiben mindig meglehetősen szeszélyesnek mutatkozott, Dinny nagyon kedves volt. Sajátságosan színezte a nők iránti rendkívül józan érzéseit. Ha fiatal ember volna, talán bele is szeretne, így azonban egyszerűen csak nagybátyja, még hozzá nem is vérrokona. Kínos szünet állott be, és érezte, hogy a másik két ember is rendkívül kényelmetlenül érzi magát. Az ő nyugtalanságuk különösképpen fokozta az ügy jelentőségét.

Lawrence végül így szólt:

— Desert a fiam násznagya volt. Szeretnék Michaellel beszélni az ügyről, Jack. Remélem, hogy Yule úr egyelőre nem fogja terjeszteni ezeket a híreket.

— A világért sem — mondta Yule. — Még mindig remélem, hogy az egész csak kacsza. Egyébként nagyon szeretem a verseit.

— És te, Jack?

— Megvallom, nekem nem tetszik ez az ember. De azért angol emberről ilyesmit nem vagyok hajlandó elhinni, amíg olyan megfogható bizonyítékok nincsenek előttem, mint az orrom. Ezzel pedig azt hiszem, sokat mondtam. No Yule, most indulnunk kell, hogy elérjük a roystoni vonatot.

Sir Lawrence egyedül maradt. Jack Muskham utolsó szavai csak fokozták nyugtalanságát. Most már biztos volt, hogy ha a katasztrófális hír valóban igaz, semmi kegyelemre sem lehet számítani e «mokány sahibok» részéről.

Végül felállt, kikeresett magának egy kis kötetet, megint leült és lapozgatni kezdett. Sir Alfred Lyall «Indiai verseinek» gyűjteménye volt. Megkereste a «Theologia in Extremis» című verset.

Elolvasta, visszatette a könyvet a helyére, aztán sokáig állt egyhelyben, állát simogatva. A vers több, mint negyven évvel ezelőtt íródott, de nem valószínű, hogy a közhangulat azóta megváltozott volna. Azután eszébe jutott Doyle egy verse, a híres kenti ezred káplárjáról, akit a kínaiak elfogtak és egy tábornok elé vezettek. A tábornok felszólította, hogy boruljon arcra előtte, különben meghal.

«A mi ezredünkben ilyesmi nem szokás» — mondta a káplár, és meghalt. Úgy bizony. Ezt az elvet vallják még ma is azok az emberek, akik tiszteletben tartják társadalmi osztályukat és hagyományait. A világháborúban számtalan példa volt ilyesmire. Valóban meg tudta volna tagadni a hagyományokat a fiatal Desert? Valószínűtlennek látszik. De azért mégis el lehet képzelni, hogy, bár a háborúban remekül viselkedett, egy kissé mégis gyáva. Vagy talán időnkint olyan teljes cinizmusba dönti a lázadó keserűség, hogy különös örömet okoz neki, ha lábbal taposhatja a hagyományokat?

Sir Lawrence minden erejével igyekezett beleképzelni magát egy hasonló helyzetbe. Nem volt

hívó ember, és ezért mindössze erre a következtetésre jutott: «Rettenetesen bosszantana, ha ilyen kérdésben diktálni akarnának nekem». Megállapította, hogy ezzel nem felelt a tulajdonképpeni kérdésre, kiment az előcsarnokba, bezárkózott egy telefonfülkébe és felhívta fiát, Michaelt a lakásán. Azután, attól tartva, hogy ha még tovább itt marad, esetleg beleütközhet Desertbe, taxiba ült és nyomban elindult a South Squarera.

Michael éppen akkor érkezett haza a parlamentből. Az előcsarnokban találkoztak. Sir Lawrence-nak az volt az érzése, hogy Fleur, bármilyen éleseszű asszony is, mégsem alkalmas egy ilyen tanácskozásban való részvételre, és ezért arra kérte fiát, hogy vezesse be dolgozószobájába. Előadását azzal kezdte, hogy bejelentette Dinny jegyességét. Michael arcán az örömnél és a nyugtalanságnak erősen kevert kifejezése látszott.

— Nahát, milyen ügyesen titokban tartotta a terveit ez a ravasz kis macska — mondta végül Michael. — Fleur a napokban említette ugyan, hogy Dinny gyanúsán őszintének és ártatlannak látszik, de azért ilyesmire mégse gondoltam volna. Hiszen már már megszoktuk azt a gondolatot, hogy Dinny nem megy férjhez. És éppen Wilfridhez! Hm! Na, remélem, hogy az öreg fiú már beleúnt a keleti vándorlásokba.

— Desert vallási ügye nagyon nehéz kérdés — szólt komoran sir Lawrence.

— Azt hiszem, hogy ez nem sokat számít. Dinny nem vakbuzgó. Őszintén szólva, sose hittem volna, hogy Wilfrid annyira komolyan veszi a vallást, hogy hitet cserél. Kissé megdöbbenett, amikor halottam.

— A dolognak megvan a maga története.

Amikor sir Lawrence befejezte elbeszélését, Michael arca megnyúlt, és füle valósággal lekonyult a szomorúságtól.

— Te jobban ismered Desertet, mint bármelyikünk, — mondta végre sir Lawrence — mi a véleményed a dologról?

— Sajnos, attól tartok, hogy a dolog igaz. Sőt el tudom képzelni, hogy ő az egész ügyet természetesnek találta. Hogy miért, azt rajta kívül senki sem fogja megérteni. Meglehetősen kelletlen ügy ez, apa, különösen most, hogy Dinny is belekeveredett.

— Mielőtt kétségbeesenénk, kedvesem, először állapítsuk meg, hogy a hír valóban igaz-e. Felkereshetnéd Desertet?

— Azelőtt semmi akadálya sem lett volna.

Sir Lawrence bólintott.

— Igen, tudok arról az esetről. De azóta már sok idő telt el.

Michael bágyadtan elmosolyodott.

— Sohasem voltam biztos benne, hogy sejted a dolgot, de azért mindig gyanítottam. Amióta Wilfrid a Keleten utazott, alig találkoztam vele. Mindenesetre azonban elmehetnék hozzá... — félbeszakította a mondatot, majd így folytatta: — Ha a hír igaz, akkor valószínűleg elmondta már Dinnynek. Utóvégre nem kérheti feleségül a nélkül, hogy erről felvilágosítaná.

Sir Lawrence válaszolt:

— Aki egy dologban gyávának bizonyul, az esetleg más tekintetben is gyáva.

— Wilfrid a legszokatlanabb, legbonyolultabb és legérthetetlenebb egyéniség, akivel valaha találkoztam. Teljesen céltalan volna a szokásos mértékekkel mérni őt. Annyi bizonyos, hogy ha be is avatta Dinnyt a titkába, Dinny sohasem fogja nekünk elárulni.

Tanácsstalanul néztek egymásra.

— Ne felejtse el, — mondta Michael — hogy van benne valami hősiecs vonás. Csak éppen mindig rossz helyen ütözködik ki. Ezért lett belőle költő.

Sir Lawrence egyik szemöldöke mozogni kezdett, ami mindig annak a jele volt, hogy döntő elhatározásra jutott.

— A dologgal szembe kell néznünk. Az emberi természet törvényeivel ellenkezne, ha az ügyet egyszerűen agyonhallgatnánk. Én nem törődöm a fiatal Desertrrel . . .

— Én igen — szólt közbe Michael.

— Én Dinnyvel törődöm.

— Én is. De ne felejtse el apa, Dinny azt fogja tenni, amit akar és mi nem tudjuk eltéríteni a szándékától.

— A legkényelmetlenebb ügy, amivel valaha dolgom volt — mondta lassan sir Lawrence. — Nos fiam, felkeresed Desertert, vagy menjek el én hozzá?

— Elmegyek hozzá — mondta sóhajtva Michael.

— Igazat fog neked mondani?

— Igen. Nem akarsz itt maradni vacsorára?

Sir Lawrence fejét rázta.

— Nem merek Fleur szemébe nézni, amíg ilyen gondok nehezedenek rám. Azt hiszem, fölösleges mondanom, hogy mindaddig, amíg Desertrrel nem beszéltél, senkinek sem szabad tudnia az ügyről, még Fleurnek sem.

— Nem. Dinny még nálatok van?

— Már hazautazott Condafordba.

— No, mit szól majd hozzá az ő családja — mondta Michael és fütttyentett.

Az ő családja! Ez a gondolat foglalkoztatta vacsora közben, mialatt Fleurrel Kit jövőjéről vitatkoztak. Fleur azt javasolta, hogy a fiút adják be a harrowi iskolába, miután Michael és apja Winchesterben nevelkedett. Egyelőre a fiút mindkét iskolában már jóelőre előjegyezték, de az ügyben még nem döntöttek a szülők.

— Anyád minden férfirokona Harrowban nevelkedett — mondta Fleur. — A Winchesterből

kikerülő emberek kissé fölényesek és szárazak. És egyikből sem lett híres ember. Ha nem Winchesterben neveltek volna téged, már régóta kedvence lennél az összes újságoknak.

— Kitből híres embert akarsz csinálni?

— Na igen, jóértelemben vett híres embert, mint amilyen például Hilary bácsi. Nézd, Michael, apa igazán drága ember, de én mégis jobb szeretem a családot Cherrell ágát.

— Nekem az az érzésem, — mondta Michael — mintha a Cherrellek kissé túlságosan keménynyakúak és hivatalnoktípusúak volnának.

— Ez igaz, de azért van bennük valami sajátos egyéniség, és ezenkívül rendkívül úriemberek.

— Az a gyanúm, — mondta Michael — hogy tulajdonképpen azért akarod Kitet Harrowba küldeni, mert ott már a kis gyerekekkel is a nagyurat játszatják.

Fleur hátravetette a fejét.

— Hát igen. Tulajdonképpen Etont választottam volna a számára, csak hogy az már igazán feltűnő volna és azonkívül nem szeretem az etoniak kék egyenruháját.

— Nézd, — mondta Michael — elismerem, hogy elfogult vagyok saját iskolám javára, és ezért rád bízom a döntést. Mindenesetre megelégszem azzal az iskolával, melyből olyan ember került ki, mint Adrian bácsi.

— Adrian bácsi nem iskolai termék, hanem valószínű kőkorszakbeli lelet. A Cherrellek Kit családfájának legrégebbi ága. Szeretném belőle kitenyészteni ezt a fajtát, hogy Jack Muskham úr szavaival éljek. Erről jut eszembe, beszéltem vele Clare esküvőjén, és meghívott, hogy nézzük meg roystoni méntelepét. Szívesen lemennék. Ez az ember olyan, mint a vadászkabátok hirdetéseinek a figurái. Remek cipője van, és nagyszerűen tud uralkodni az arcizmai fölött.

Michael bólintott.

— Jack olyan keményre kikalapált érem, hogy a sok kalapálástól szinte elfogyott maga az érc.

— Ne hidd azt, drágám. Az érem másik oldalán még éppen elég anyag van.

— Ő a legtisztább «mokány sahib»-típus — mondta Michael. — Nem tudom, hogy ez az emberfajta hasznos-e vagy inkább ártalmas. Cherrellék a legrokonszenvesebb típusai ennek, mert nem olyan modorosak, mint Jack. De azért az ő közelükben is mindig eszembe jutnak ama dolgok, melyek «ég és föld között» vannak, és melyeket bölcseségünk nem fürkészhet ki.

— Utóvégre nem játszhatja minden ember a könyörületes szamaritánus szerepét.

Michael erősen ránézett. Aztán megállapította magában, hogy felesége nem az ő rovására akart gúnyos lenni.

— Nem lehet tudni, meddig szabad tartania a megértésnek és türelemnek — mondta aztán.

— Ebben a tekintetben a férfiak gyengébbek, mint mi. Mi, asszonyok, az idegeinkre bízuk a dolgot, önkéntelenül észrevevesszük, hogy mikor érkezünk el a türelem határához. A szegény férfiak ehhez nem értenek. Benned szerencsére van egy kis nőies vonás is, Michael. Csókolj meg. Vigyázz, Coaker néha nagyon hirtelen szokott belépni a szobába. Szóval határoztunk: Kit Harrowba fog menni.

— Feltéve, hogy addigra fennáll még a harrowi iskola.

— Ne beszélj csacsiságot. Az állami iskoláknál állandóbb intézmény nincs a földkerekségén. Emlékszel, milyen virágzó helyzetben voltak a háború alatt?

— De a legközelebbi háború alatt nem fognak virágzni.

— Hát akkor ne legyen legközelebbi háború.

— Amíg a mi «mokány sahibjaink» uralkodnak, addig nem lehet elkerülni a háborút.

— Drágám, csak nem hiszed komolyan, hogy annakidején a mi «szótartó becsületünk» több volt egyszerű frázisnál? Az igazság az volt, hogy féltünk a németek növekvő erejétől, és ezért csináltuk a háborút.

Michael a hajába fúrta ujjait.

— Mindenesetre a háború is azok közé a dolgok közé tartozik, melyek «ég és föld között» vannak, és amelyeket a mi mokány sahibjaink bölcsesége sem tud kifürkészni és irányítani.

Fleur ásitott :

— Michael, már legfőbb ideje, hogy új asztali szervízt vegyünk.

10. FEJEZET.

Vacsora után Michael nyomban elment hazulról. Nem mondta meg, hová megy. Azóta, hogy apósa meghalt, és ő megtudta, hogy mi történt Fleur és John Forsyte között, feleségével való kapcsolata nagyjából a régi maradt, de azért mégis valami alig látható, de mélyreható változáson ment keresztül. Ettől kezdve Michael nem volt többé megkötött kezű ember, hanem szabadon mozgott saját házában. Soha egy szót sem beszéltek a csaknem négyéves ügyről és Michael azóta egy pillanatra sem gyanúsította meg feleségét. Az asszony hűtlenségi ügye meghalt és eltemették. De azért Michael, aki látszólag teljesen a régi maradt, lelkileg felszabadult és Fleur tudta ezt. A Wilfrid-ügybe például apja figyelmeztetése nélkül sem avatta volna be feleségét. Nem mintha nem bízott volna Fleur diszkréciójában — ebben mindig megbízhatott — hanem mert úgy érezte, hogy ilyen természetű ügyben Fleur nem tudna a segítségére lenni.

Gyalog ment. «Wilfrid szerelmes — gondolta — ezek szerint este tízre valószínűleg hazamegy, ha csak nem kapott valahol versírási rohamot. De azt hiszem, akkor is otthon lesz, mert lármás helyeken vagy klubokban nem lehet költeni, az ilyen atmoszféra megfojtja az ihletet.» Keresztülvágott a Pall Mallon, elmerült a társtalanul élő férfiak számára szentelt keskeny utcák labirintusában, majd elérkezett a Piccadillyre, mely most még csendes volt, a színházutáni nagy forgalmi vihar előtt. Bekanyarodott egy mellékutcába, ahol jótékony himnemű angyalok: szabók, bukmékerek és pénzkölcsönzők laknak, azután a Cork Streetre ért. Pontosan tíz óra volt, amikor megállt a jólismert ház előtt. Szemközt volt a képtár, ahol először találkozott Fleurrel. Egy pillanatra szinte elkábították az emlékezések. Wilfrid három éven keresztül legjobb barátja volt, mindaddig, amíg a fiú furcsa módon bele nem bolygott Fleurbe. «Igazi Castor és Pollux-barátság volt» — gondolta és régmúlt érzések és emlékezések hullámmozgottak benne, mialatt felment a lépcsőn.

Stacknek, az inasnak, szerzetesi arca megenyhült, mikor Michaelt meglátta.

— Mont úr? Nagyon örülök, hogy látom, uram.

— Hogy van, Stack?

— Kicsit megöregedtem uram, különben jól, köszönöm kérdését. Desert úr itthon van.

Michael letette kalapját és bement.

Wilfrid, aki sötét háziköpenyben feküdt a díványon, felült.

— Halló!

— Hogy vagy Wilfrid?

— Stack! Italokat!

— Gratulálok az eljegyzésedhez, öregem.

— A te esküvődön ismerkedtem meg vele.

— Annak már körülbelül tíz éve. Családunk legszebb virágát szakítottad le magadnak, Wilfrid. Mi valamennyien szerelmesek vagyunk Dinnybe.

— Nem szívesen beszélek róla, de annál többet gondolkodom rá.

— Hogy állsz költészet dolgában, öreg fiú?

— A napokban adok át egy kis kötetre valót a régi kiadómnak. Emlékszel az első kötetemre?

— Hogyne emlékeznék...

— Ez a kötetem jobb lesz. Van benne egy dolog, ami igazi költészet.

Stack tálcával lépett a szobába.

— Tölts magadnak, Michael.

Michael egy kis konyakot töltött magának és egész kevés vizet tett hozzá. Aztán cigarettára gyújtott és leült.

— Mikor esküsztek?

— Amilyen hamar csak lehet. Csak anyakönyvvezető előtt.

— Úgy. És aztán?

— Dinny meg akarja nekem mutatni Angliát. Amíg napos idő lesz, azt hiszem, Angliában fogunk csatangolni.

— Aztán vissza Szíriába?

Desert fészkelődött a párnáin.

— Nem tudom. Talán még messzebb... Majd ahogy ő akarja.

Michael a cipőjét nézegette, mely mellé egy kis cigarettahamu hullott a perzsaszőnyegre.

— Öregem... — kezdte aztán.

— Nos?

— Ismersz egy Telfourd Yule nevezetű fickót?

— Névről. Azt hiszem ponyvaregényeket ír.

— Most tért vissza Arábiából és Szudánból. Egy mende-mondát hozott magával. — Michael nem pillantott fel, mégis érezte, hogy Wilfrid hirtelen felült.

— A hír rólad szól, — folytatta azután — furcsa és kártékony hír. Yule szerint ezt nem szabad elhallgatni előtted.

— Nos?

Michael akaratlanul is felsóhajtott :

— Röviden elmondom. A beduinok azt mesélik, hogy revolveres kényszer katása alatt tértél át a mohamedán vallásra. Yule először Arábiában halotta a hírt, később a libiai sivatagban, ahol közölték vele a sejk nevét, a pontos darfuri helyet és az ügyben szereplő angolnak a nevét.

Még mindig nem pillantott fel. Érezte, hogy Wilfrid rászzegezi a pillantását és homloka verejtékezik.

— És?

— Tudomásodra akarta hozni a dolgot és ezért elmondta apámnak a klubban ma délután, apám pedig elmondta nekem. Közöltem vele, hogy felkereslek. Ne haragudj.

Csend támadt. Michael végre feltekintett. Milyen különös, szép, meggyörözt, szuggesztív arc!

— Nincs mit megbocsátanom. A hír igaz.

— Drága öreg barátom — tört ki Michaelből, azután nem tudott többet mondani.

Desert felállt, egy fiókhoz lépett és kéziratot vett ki belőle.

— Olvasd ezt el!

Az alatt a húsz perc alatt, amíg Michael a verset olvasta, nem hallatszott más hang, mint a kéziratlapok halk zizegése. Michael végül letette a kéziratot.

— Gyönyörű!

— Igen, de azért te sohasem tettél volna ilyet.

— Fogalmam sincs arról, hogy mit cselekedtem volna.

— Dehogynem. Nagyon jól tudod. Sohasem engedted volna, hogy bölcs meggondolások és más efélék elfojthassák első hirtelen ösztönödet. Én engedtem. Ösztönöm azt sugallta, hogy így szóljak hozzájuk : «Lőjjetek le és vigyen el benneteket az ördög.» Bárcsak ezt tettem volna, akkor most nem tartanék itt. A legkülönösebb az egészben az,

hogy ha kínzással fenyegettek volna, akkor tudtam volna dacolni. Pedig könnyebben tudnám elviselni a halált, mint a kínzást.

— A kínzás aljas eszköz.

— Ezek a fanatikusok nem aljas emberek. Fűtyültem volna arra az emberre, de éreztem, hogy nem szívesen löne agyon. Könyörgött nekem, értsd meg, mellemnek szegezte a fegyverét és közben könyörgött, hogy ne kényszerítsem arra, hogy megöljön. A fivére jó barátom volt. A fanatizmus valami egészen érthetetlen dolog. Ott állt előttem felhúzott ravasszal és könyörgött. Átkozottul emberi dolog volt ez. Még most is látom magam előtt a szemeit. Fogadalom kötötte. Sohasem láttam még embert úgy megkönnyebbülni, mint amikor teljesítettem a kívánságát.

— Erről nem szól a vers — mondta Michael.

— Nem ér semmit az a mentség, hogy az ember nagyon megsajnálta a hóhérját. Nem vagyok erre büszke, már csak azért sem, mert hiszen a saját bőrömet mentettem meg ilyenmódon. Különben is, azt sem tudom biztosan, hogy éppen ez volt-e cselekedetem oka. A vallás, ha az ember nem hisz benne, csak hazugság. Ugorjak fejest az örök sötétségbe egy hazugság kedvéért?! Ha már meghalok, akkor már valami igazi dologért haljak meg.

— Mondd, — mondta Michael kétségbeesetten — nem volna a legjobb, ha letagadnád az egész dolgot?

— Semmit sem tagadok le. Ha kiderült, vállalom.

— Dinny tudja?

— Igen. Olvasta a verset. Nem akartam neki elmondani a dolgot, de mégis megtettem. Nem úgy viselkedett, mint általában az emberek. Csofálatos nő.

— Igen. Arra gondoltam, hogy éppen az ő kedvéért kellene letagadnod a dolgot a világ előtt.

— Nem. Viszont azt hiszem, hogy ezek után le kellene mondanom Dinnyről.

— Ehhez neki is volna egy kis szava. Ha Dinny egyszer beleszeret valakibe, akkor testestől-lelkestől beleveti magát ebbe az érzésbe.

— Ugyanígy vagyok én is.

Michaelt teljesen leverte lábáról ez a reménytelen helyzet. Felállt és megint megivott egy pohár konyakot.

— Ez a helyzet — mondta Desert, aki pillantásával követte Michael mozdulatait. — Képzeld el, mi lesz, ha majd a sajtó ráveti magát erre az ügyre — tette hozzá nevetve.

— Nem szabad elfelejteni, — mondta Michael erőltetett derűvel — hogy Yule mind a két alkalommal csak a sivatagban hallott beszélni a dologról.

— Amiről ma a sivatagban beszélnek, azt holnap már a bazároknak is tudják. Nem használ itt semmi, most már állnom kell a dolgot.

Michael a vállára tette a kezét.

— Rám mindenesetre számíthatsz. Én is azt hiszem, hogy a bátorság az egyetlen, ami használ. Mindenesetre azonban tisztán látom, hogy mi mindennel kell megküzdened.

— Meg fognak szégyeníteni. Rám fogják sütni a jellemtelenség bélyegét, szabad préda leszek. És igazuk is lesz.

— Ördögöt! — kiáltotta Michael.

Wilfrid nem ügylet rá, tovább folytatta:

— És mégis: egész szívemből fellázadok arra a gondolatra, hogy meggyőződés nélkül egy szép gesztusért haljak hősi halált. Gyűlölöm a legendákat és babonákat. Szívesen meghalnék azért, hogy halálos csapást mérjek rájuk, de azért semmi esetre sem, hogy fenntartsam őket. Ha valaki arra akarna kényszeríteni, hogy állatot kínozzak, hogy megöljem egy embertársamat, hogy megbecstele-
nítsek egy asszonyt, akkor természetesen inkább a

halált választanám. De az ördögbe is, miért haljak meg azért, hogy örömet szerezzek azoknak, akiket megvetek, mert elavult vallásokban hisznek, melyek a történelem folyamán tengernyi szenvedést okoztak az emberiségnek? Hát miért tegyek ilyet? Mondd, miért?

Michael megrettent a szenvedélyes kitöréstől. Kétségbeesetten és komoran állt.

— A szimbólumról van szó — mormogta.

— Szimbólum! Szívesen kiállnék olyasmiért, amiért érdemes: becsületért, emberségért, bátorságért. Ami azt illeti, éppen elég dolgon mentem keresztül a háborúban. De miért álljak ki olyasmiért, ami számomra egy fabatkát sem ér?

— Semmiesetre sem szabad nyilvánosságra kerülnie — mondta Michael hevesen. — Írtózom attól a gondolattól, hogy egy csomó marha az orrát fintorgassa rád.

Wilfrid vállat vont.

— Hidd el, én magam is csak orrfintorgatással gondolok magamra. Mindig csak az ösztönödre hallgass, Michael.

— Dehát mégis, mit akarsz tenni?

— Mit számít az, hogy mit teszek? Majd csak kialakul valami. Engem senkisémm fog megérteni, és ha valaki mégis megértene, akkor sem állna melém. Miért is tenné? Én magam sem adok magamnak igazat.

— Az az érzésem, hogy manapság már sokan volnának a te pártodon.

— Igen, de ezek olyan emberek, akikkel még a sírban sem szeretnék együtt lenni. Nem, barátom, bele kell nyugodnunk, én kiközösített ember vagyok?

— És Dinny?

— Majd elintézem vele.

Michael kalapja után nyúlt.

— Ha valamiben segítségedre lehetek, számíthatsz rám. Jó éjszakát, öreg fiú!

— Jó éjszakát, köszönöm.

Michael már az utcán volt, amikor nagynehezen össze tudta szedni gondolatait. A helyzet az, hogy Wilfrid körül egyre jobban összeszűkül a hurok. A konvenciók és a konvencionális emberek iránti lázadó gyűlölete elhomályosította Wilfrid előtt az átlagemberek szempontjait. Márpedig az angol ember jelleméből nem lehet erőszakkal kitörölni ezt vagy azt a vonást. Ha valaki egy dologban áruló lett, akkor, az angol ember szerint, mindent elárult. Ami pedig furcsa szánalmát illeti hóhérja iránt: ki értené ezt meg, kivéve azokat, akik őt alaposabban ismerik? Keserves, tragikus ügy! Hatalmas betűkkel sütik rá a «gyávaság» bélyegét, hogy mindenki jól láthassa.

«Persze, — gondolta Michael — lesznek, akik támogatni fogják, különböző mániákusok és bolsevikiek, de ez csak még jobban kétségbe fogja ejteni. Az a legszörnyűbb, ha az embert olyanok támogatják, akiket nem ért meg, s akik őt sem értik. És mit segít az ilyen támogatás Dinnyn, aki ezektől az emberektől még távolabb áll, mint Wilfrid. Hej, azt a . . .»

Ezzel az elkeseredett lírai megállapítással keresztülvágott a Bond Streeten, majd a Hay Hillen keresztül a Berkley Squarere ment. Úgy érezte, nem tudna elaludni, ha lefekvés előtt nem beszélne még az apjával.

Szülei éppen valami különleges világosszínű bőlét ittak, amit Blore szolgált fel és ami állítólag megbízható altatószer.

— Mi az? — kérdezte lady Mont. — Talán Catherine kanyarót kapott?

— Nem, anyuskám. Apával szeretnék beszélni.

— Á, arról a fiatalemberről, aki vallást változtatt. Nagyon szomorú dolog ez . . . Szegény, kihívta maga ellen az egek haragját, a villámcsapást és más effélét.

Michael csodálkozva nézett rá.

— Igen, Wilfridről van szó.

— Em, — mondta sir Lawrence — ez halálosan diszkrét dolog. Nos, Michael?

— A hír igaz. Nem tagadja, nem is akarja tagadni. Dinny is tudja.

— Milyen hírről van szó?

— Azért hagyta el a vallását, mert vakbuzgó arabok halállal fenyegették.

— Ez aztán bosszantó!

Michaelen átvillant a gondolat: «Bárcsak mindenki ilyen kedélyesen fogná fel».

— Szóval, — mondta sir Lawrence komoran — mondjam meg Yulenak, hogy Desert nem védekezik.

Michael bólintott.

— Akkor azonban fiacskám, a dolog nem marad ennyiben.

— Tudom, de ő ezzel nem törődik.

— Teringettét! — kiáltott fel hirtelen lady Mont.

— Bizony anyuskám. Verset is írt a dologról, még hozzá átkozottul kitűnő verset. Holnap elküldi a kiadójához, hogy új kötetében megjelenjen. Arra kérlek apa, vedd rá Yulet és Jack Muskhamot, hogy ne járassák a szájukat ebben a dologban. Végre is, mi közük hozzá?

Sir Lawrence vállat vont. Keskeny válla csak most, hetvenkét éves korában kezdte az öregedés jeleit mutatni.

— Michael, itt két dologról van szó, melyek nézetem szerint teljesen függetlenek egymástól. Az első probléma: hogy vessünk véget a klubpletykáknak? A másik: Dinny és családjának ügye. Mint mondod, Dinny tud a dologról, családja azonban nem tud, csak mi. Mint ahogy nekünk nem szólt a dologról, nekik sem fog szólni. Ez pedig nem egészen méltányos dolog. És nem is okos — foly-

tatta meg sem várva fia megjegyzését — mert holtbiztos, hogy az ügy előbb-utóbb kiderül és akkor aztán sohasem fogják megbocsátani Desertnek, hogy feleségül vette Dinnyt a nélkül, hogy előbb felvilágosította volna őket. Ezt magam sem tudnám megbocsátani. Nagyon komoly a dolog.

— Izgalmas — mormolta lady Mont. — Kérdezzétek meg Adrian bácsit.

— Inkább Hilaryt — mondta sir Lawrence. Michael közbevágot:

— Azt hiszem, apám, hogy a második kérdés egyes-egyedül Dinnyre tartozik. Meg kell neki mondani, hogy a dolognak híre ment. Akkor aztán majd vagy ő, vagy Wilfrid elmondja az ügyet a családnak.

— Bárcsak beleegyezne Dinny, hogy szakítsanak! Biztosra veszem, hogy a fiú nem kívánja, hogy továbbra is együtt maradjanak ilyen körülmények között.

— Nem hinném, hogy Dinny elejtené őt, — mondta lady Mont — ha már egyszer olyan jól felcsípte magának. A szerelem heves dolog.

— Wilfrid maga is tudja, hogy le kellene mondania Dinnyről. Az ördög vinné az egész ügyet!

— Térjünk vissza az egyesszámú kérdéshez Michael. Megpróbálhatom eltussolni a dolgot, bár nehéz lesz, különösen, ha az a vers megjelenik. A vers mentegetőzés?

— Inkább magyarázat.

— Keserű és lázongó, mint a régebbi dolgai? Michael bólintott.

— Hát, lehet, hogy esetleg könnyörületből csendben maradnának, de ilyen kihívó állásfoglalást semmiesetre sem fognak szónélkül lenyelni, amint én Jack Muskhamot ismerem. Úgy gyűlöli a harcias modern szkepticizmust, mint a mérget.

— Nem lehet előre tudni, hogy mi fog történni.

Az a legfontosabb, hogy a dolgok végső kifejlését mennél tovább halasszuk.

— Nem kell kétségbeesni — mormolta lady Mont. — Jó éjszakát, kedves fiam, lefekszem. Ne feledkezzetek meg a kutyáról, ma este még nem volt sétálni.

— Megteszek minden tőlem telhetőt — mondta sir Lawrence.

Michael megcsókolta anyját, kezét szorított apjával és elment.

Nyugtalanul, gyötrődve ment haza. Két olyan emberről volt szó, a kiket nagyon szeretett, és nem látott olyan megoldást, amely ne járna mindkettőjükre nézve a legnagyobb szenvedésekkel. És újra, meg újra visszatért a gondolat: «Mit tettem volna Wilfrid helyében?» Miközben hazafelé ment, arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy senkisem tudja megmondani, mit tett volna egy másik ember helyén. Így érkezett a szép éjszakában, a tavaszi szelőben a South Squarera, és bement a házba.

Országos Széchényi Könyvtár

11. FEJEZET.

Wilfrid a szobájában ült. Két levél volt előtte, az egyiket most írta Dinnynek, a másikat most kapta tőle. Elmerülten nézte a fényképeket és igyekezett világosan gondolkozni. Michael előző esti látogatása óta egyre erősebben akart világosan gondolkozni és ez egyre kevésbé sikerült. Miért éppen most kellett komolyan beleszeretnie egy lányba, miért éppen most kellett olyan lényre találnia, akivel el tudná viselni az állandó együttlétet? Sohasem szándékozott nősülni, sohasem tételezte fel magáról, hogy egyebet is tud nők iránt érezni, mint fellobbanó testi vágyat, amely elmúlik a kielégüléssel. Még amikor nyakig belebolondult Fleurbe, akkor is jól tudta, hogy érzése nem lesz tartós. Általában,

a nőkkel szemben éppen olyan szkeptikus volt, mint a vallással, a hazafiassággal és az angol nemzeti erényekkel szemben. Mindig azt hitte, hogy szkepsisének vértézete jól megvédi mindennel szemben, most azonban a páncélban rés támadt, amelyen át végzetes döfés érte. Keserű öngúnnnyal állapította meg, hogy a darfuri eset olyan mély magányosságba taszította, hogy önkéntelenül is vágyódni kezdett valamilyen lelki barátság iránt és Dinny éppolyan önkéntelenül kapcsolódott bele. Tulajdonképpen az hozta őket össze, aminek távol kellett volna őket tartania egymástól.

Michael távozása után a fél éjszakát rágódással és töprengéssel töltötte. Mindig csak arra a következtetésre jutott, hogy bármi történik, gyávanak fogják bélyegezni. Ha nem volna itt Dinny, nem sokat törődne mindezzel. Mit jelent számára a társaság és az uralkodó vélemény? Mit törődik Angliával és az angolokkal? Még ha van is valami presztízse Angliának, jobban megérdemli-e, mint bármelyik más ország? A háború megmutatta, hogy minden ország és minden nép többé-kevésbé egyforma: ugyanazokra a hősi tettekre, aljasságokra, önmegtagadásokra és ostobaságokra képesek. A háború megmutatta azt is, hogy a tömegösztön minden országban egyformán korlátolt, zavaros és megvetésreméltó. Ő vándorló természetű ember; még ha Anglia és a közeli Kelet bezárul is a számára, a világ nagy, a nap mindenütt süt, a csillagok mindenütt feltűnnek az égen, könyveket mindenütt lehet olvasni, a nők szépek, a virágok illatosak, a dohány zamatos, a zene megkapó, a kávé aromás, a lovak, kutyák és madarak elragadóak, a gondolat és érzés ritmikus kifejezésre tör a világ bármely táján. Ha nem volna itt Dinny, nyugodtan felszedhetné a sátorfáját, szépen elvonulna és nem törődne a mögötte harsogó pletyka-kórus-sal. Most azonban ezt nem teheti! Vagy talán mégis?

Nem kötelezi erre a tisztesség? Láncolja Dinnyt egy olyan férjhez, akire ujjal mutogatnak? Ha a lány vad testi vágyat keltett volna benne, sokkal egyszerűbb volna az eset: kielégítenék vágyukat és nyugodtan szétválának. Egészen másképpen érzett azonban Dinny iránt. Dinny olyan, mint a sivatagban feltűnő tiszta, édesvízű forrás, mint a kiszáradt vegetációjú vadonban kinyíló illatos virág. Dinny olyan áhítatos vágyódást kelt benne, amit csak bizonyos dallamok és festmények ébresztenek az emberben, olyan fájdalmas gyönyört kelt benne, mint a frissen kaszált fű illata. Napégette, szélről vert, sötét lelke számára Dinny jelentette a hűvös üdítő szellőt. Mondjon le róla e miatt az átkozott história miatt?

Másnap reggel, amikor felébredt, ugyanez a zavart gyötrődő érzés töltötte el. Délután hosszú levelet írt Dinnynek. Alighogy befejezte az írást, megkapta Dinnytől az első szerelmes levelet. Ott fekiúdt előtte a két levél.

«Nem küldhetem ezt el — gondolta hirtelen — csupa ismétlés és nem lyukad ki sehová. Szamárság!» Összetépte a levelet, majd harmadszor is elolvasta Dinny levelét.

«Képtelenség — gondolta — nem mehetek le hozzájuk. Istenért, királyért, stb. Nem mehetek most ilyen emberek közé.»

Elővett egy darab papírt és a következőket írta rá:

«Cork Street, szombat.

Nagyon-nagyon köszönöm a leveledet. Hét-főn gyere a városba, ebédeljünk együtt. Beszél-nünk kell.

Wilfrid.»

Amikor Stack-kel elküldte ezt az írásművet, kissé megnyugodott...

Dinny csak hétfőn reggel kapta meg a levelet, amely nagyon megnyugtatta. Az utolsó két napon gondosan kerülte Wilfrid nevének említését. Hallgatta Hubert és Jean beszámolóját szudáni életükről, apjával sétált és a fákat vizsgálgatta, lemásolta apjának jövedelemadó-vallomását, majd templomba ment a szüleivel. Az eljegyzésről valamennyien mélyen hallgattak, ami természetes is volt ebben a családban, melynek tagjai önzetlenül szerették egymást, és mindig gondosan kímélték egymás érzéseit. De azért volt valami fenyegető ebben a hallgatásban.

Amikor elolvasta Wilfrid üzenetét, határozottan megállapította: «Ami azt illeti, ez nem éppen szerelmeslevél». Anyjához így szólt:

— Wilfrid nem mer lejönni, drágám. Fel kell mennem Londonba és beszélnem kell vele. Ha lehet, magammal hozom. Ha nem, igyekszem úgy intézni, hogy a Mount Streeten találkozzatok vele. Olyan sokáig élt egyedül, hogy nagyon neheze érik emberekkel érintkeznie.

Lady Cherrell csak egy sóhajtással válaszolt, de Dinny számára ez többet mondott, mint a szavak. Megfogta anyja kezét és így szólt:

— Ne szomorkodj, anyuskám. Utóvégre az is valami, hogy én boldog vagyok, nem?

— Mindennél többet jelentene a számunkra, ha boldog lennél, Dinny.

Ez a «ha» és a feltételes mód olyan sokat mondott, hogy Dinny nem is tudott válaszolni.

Gyalog ment a pályaudvarra, délben Londonba ért. Keresztülvágott a Parkon, a Cork Street felé. Gyönyörű idő volt, sütött a nap, teljes pompájában bontakozott ki a tavasz. Orgona- és tulipánvirágzás, platánfák frissen zöldelő levelei, madárdal és üde pázsit tette vidáinná a tájat. Dinny vidáman nézelődött, de közben rossz sejtelmek gyötörték. Nem is értette, miért érzi magát így,

hiszen arról van szó, hogy kettesben fog ebédelni a szerelmesével. Ebben a nagy városban kevés emberre vár e pillanatban ilyen kellemes program. De Dinny nem tudta magát sokáig áltatni, tudta, hogy nincs minden rendben. Korán volt még, és ezért egy pillanatra bement a mountstreeti házba, hogy kissé rendbehozza magát. Blore jelentette, hogy sir Lawrence elment hazulról, lady Em azonban itthon van. Dinny megüzente, hogy uzsonnára valószínűleg eljön.

A Burlington Street sarkán kellemes illatok csapták meg. Hirtelen az az érzése támadt, hogy egyszer már élt valamikor, egy másik életet. Nincs senki, aki ne érezte volna ezt valaha, és ez a magyarázata annak, hogy olyan sokan hisznek a lélekvándorlásban.

«Ugyan, — gondolta aztán — valami bizonytalan, elfelejtett emlék, ennyi az egész. No, itt vagyok a sarkon.» Szíve hevesen kezdett dobogni.

Elfuló lélegzettel lépett be a lakásba, amikor Stack ajtónyitott.

— Öt perc múlva kész a villásreggeli, kasszony.

Az inas kidülledő, fekete szeme, előreugró orra, elgondolkozó arca és ajkának jóindulatú mosolya azt a benyomást keltette Dinnyben, hogy gyónatni akarja őt, még mielőtt valami gyónnivalója lenne. Az inas kinyitotta a belső szobába vezető ajtót, majd bezárta Dinny mögött. A lány már Wilfrid karjaiban volt. Balsejtelme szétfoszlott: a legnagyobb boldogság leghosszabb pillanata volt ez, amit valaha érzett. Olyan soká tartott, hogy végül már félni kezdett: talán sohasem engedi el Wilfrid. Végül szeliden megszólalt:

— Stack szerint az ebéd már készen van, drágám.

— Stack tapintatos ember.

Csak ebédután, amikor egy csésze kávé mellett

ismét magukra maradtak, csapott le rájuk a nyugtalanság, mint derült égből a villám.

— A dolog kitudódott, Dinny.

Mi?! Az? Az! — Dinny igyekezett leküzdeni hirtelen rémületét.

— Hogyan?

— Egy Telfourd Yule nevű ember hozta a hírt Afrikából. A beduin-törzsek széltében-hosszában beszélnek a dologról. Ma már valószínűleg eljutott a hír a bazárokbá és holnap a londoni klubokban fognak róla beszélni. Néhány héten belül kiközösített ember leszek. Ezt a folyamatot már nem lehet megállítani.

Dinny szótlánul felállt, vállához szorította Wilfrid fejét, aztán leült melléje a dívánra.

— Úglátszik, nem érted, hogy miről van szó, — mondta szeliden Wilfrid.

— Nem, valóban nem értem, hogy mit számít ez. Ha akkor nem számított, amikor magad elmondtad, akkor most már igazán nem érdekel a dolog.

— Hogyan vehetlek feleségül ilyen körülmények között?

— Ilyen problémák ma már csak regényekben fordulnak elő, Wilfrid. A mi számunkra ebből nem szabad szenvedésnek származnia.

— Az ál-heroizmus nem esetem, de azt hiszem, Dinny, hogy nem látod tisztán a helyzetet.

— De igen. Emelt fővel állhatsz az emberek elé. Azok, akik nem tudnak megérteni, nem számítanak.

— Akkor tehát a te családot sem számít.

— De igen.

— Csak nem képzeled egy pillanatra is, hogy meg fognak érteni?

— Gondom lesz rá, hogy megértsenek.

— Szegény drágám.

Dinnyt megdöbbsentette, hogy Desert milyen nyugodt és szelid. Wilfrid folytatta:

— Nem ismerem a családot, de ha olyanok, amilyeneknek leírtad őket, akkor hiába minden fáradozásod. Nem is érthetnek meg, mert anyyira ellentétben áll megcsontosodott meggyőződésükkel.

— Nagyon szeretnek engem.

— Annál kevésbé fogják tűrni, hogy életedet hozzám kapcsold.

Dinny kissé elhúzódott tőle és tenyerébe támasztotta állát. Aztán a nélkül, hogy ránézne, így szólt:

— Mondd, Wilfrid, meg akarsz szabadulni tőlem?

— Dinny!

— Mondd meg!

Wilfrid átölelte. Dinny ezt mondta:

— Hát, ha nem akarsz tőlem szabadulni, akkor bízd rám az egész dolgot. Különben sem kell a bajokat siettetni. Egyelőre még nem tudják Londonban. Várjuk meg, amíg kitudódik. Tudom, hogy addig, amíg az ügy nem tisztázódik, nem veszel el engem, tehát kénytelen vagyok várni. Ha azután döntésre kerül a sor, nem szabad a hősi önfeláldozás álláspontjára helyezkedned, Wilfrid. Mert az rettenetesen fájna nekem, rettenetesen.

Hirtelen magához szorította Wilfridet. Wilfrid hallgatott.

Dinny arcához szorította az arcát, aztán nyugodtan így szólt:

— Szeretnéd, ha már a házasságunk előtt a tied lennék? Ha akarod, szívesen.

— Dinny!

— Kihívó vagyok, nem?

— Nem, de inkább várjunk. Túlságosan tisztellek.

Dinny felsóhajtott.

— Talán ez lesz a legjobb.

Aztán hirtelen:

— Rám bízod, hogy szüleimnek elmondjam a dolgokat?

— Mindent rádbíznak.

— És ha azt akarom, hogy találkozz a családom valamelyik tagjával, megteszed?

Wilfrid bólintott.

— Nem akarom, hogy lejöjj Condafordba... egyelőre. Ez tehát rendben volna. Most pedig mondd el pontosan, hogy mit hallottál az ügyről.

Amikor Wilfrid befejezte beszámolóját, Dinny elgondolkozott.

— Szóval, Michael és Lawrence bácsi — mondta. — Ez mindenesetre megkönnyíti a dolgot. Most elmegyek, drágám. Ennek Stack is örül és nekem is nyugodtan kell gondolkoznom valahol. Csak akkor tudok gondolkozni, ha nem vagyok melletted.

— Angyal!

Dinny két keze közé fogta Wilfrid fejét.

— Ne fogjuk fel tragikusan ezt az ügyet, jó? Ne menjünk csütörtökön egy kis autótúrára? Helyes. Szóval délben a Foch-szobornál. Egyáltalában nem vagyok angyal, a szerelmed vagyok.

Kábultan ment le a lépcsőn. Most, hogy egyedül maradt, irtózatossággal látta, hogy milyen megpróbáltatások várnak rájuk. Hirtelesen az Oxford Street felé kanyarodott. «Elmegyek Adrian bácsihoz» — gondolta.

Adrian az utóbbi időben sokat tépelődött a múzeumban azon az új tudományos feltevésen, mely szerint a Góbi-sivatag volna a *homo sapiens* bölcsője. Ezt a frissen szabadalmaztatott elméletet most dobták a piacra és nagy sikerre volt ki látása. Adrian éppen azon gondolkozott, hogy milyen változékonyak az antropológiai divatok, amikor Dinnyt jelentették be.

— Isten hozott, Dinny. Egész délután a Góbi-sivatagban voltam és most éppen arra gondolok, hogy jó lenne egy csésze forró tea. Mi a véleményed?

— Tudja Isten, a kínai tea egy kicsit túlelőkelő nekem.

— Nem kell félned, mi nem bocsátkozunk ilyen fényűzésbe. Hű duennám jó öreg doveri teát készít, még a leveleket is benne hagyja. Házisütésű kalácsot eszünk hozzá.

— Remek. Egyébként közölni akarom veled, hogy ifjú szívemet odaajándékoztam valakinek.

Adrian meglepetten nézett rá.

— Hosszadalmas história, levethetem a kalapomat?

— Drágám, — mondta Adrian — mindent levethetsz. Előbb azonban teázzunk Itt van!

Mialatt Dinny a teát itta, Adrian kissé szomorú mosollyal nézte, mely bajusza és szakállja között rejtőzött félénken. A tragikus Ferse-ügy óta Dinnyt szerette legjobban a rokonai közül. Észrevette, hogy a lány koomly bajban van.

Légies jelenségnek találta, amint hátradőlt a karosszékben, keresztberakott lábbal, összeszorított ujjakkal. Olyan volt, mintha minden pillanatban fellebbenhetne a levegőbe. Adrian szeme jólesően pihent meg Dinny sűrű, gesztenyebarna haján. Arca azonban egyre szomorúbb kifejezést öltött, mialatt Dinny elmondta esetét, pontosan, a legkisebb részleteket sem hagyva ki. Amikor Dinny befejezte előadását, még egy mondatot fűzött hozzá:

— Adrian bácsi, az Istenért, ne vágj ilyen szomorú arcot.

— Szomorú arcot vágtam?

— Igen.

— Meglepőnek találod ezt, Dinny?

— Szeretném hallani állásfoglalásodat Wilfrid cselekedetével szemben — mondta Dinny és bátran a szemébe nézett.

— Személyes állásfoglalásomat? Amíg nem ismerem őt, nem mondhatok véleményt.

— Ha nincs ellene kifogásod, meg fogsz vele ismerkedni.

Adrian bólintott, Dinny pedig így folytatta:

— Nem bánom, ha a leglesújtóbbat monddod is. Mit fognak azok az emberek gondolni és tenni, akik nem ismerik őt?

— Mi volt a te állásfoglalásod, Dinny?

— Én már ismertem őt akkor.

— Egy hete.

— Már tíz évvel ezelőtt is ismertem.

— Csak nem akarod azt mondani, hogy egy pillantás és három szó, amit az esküvőn váltottatok...

— Ez volt az a kis mustármag, mely a földbe került és kicsírázott. Egyébként pedig elolvastam versét és ezen keresztül megismertem érzéseit. Nem hívó ember s ezért valószínűleg az egész ügy inkább csak abszurd tréfának tűnt a szemében.

— Igen, igen, olvastam a verseit. Csupa szíves és szépségimádat. Ez az embertípus a hosszantartó nemzeti erőfeszítések korszaka után virágzik ki, amikor az egyén semmit sem jelent és az állam mindent. Ilyenkor azután az Én utat tör magának, félre akarja rúgni az államot minden, elavult szentségével együtt. Mindezt nagyon jól meg tudom érteni... De te sohasem voltál külföldön, Dinny.

— Dehogynem: Olaszországban, Párizsban és a Pireneusokban.

— Az nem számít. Sohasem voltál olyan helyen, ahol Angliának egy bizonyos presztizst kell megőriznie. A világ ilyen tájain minden angolnak szolidaritást kell vállalnia az egész angol közösséggel.

— Azt hiszem, hogy abban a pillanatban nem gondolt erre, Adrian bácsi.

Adrian ránézett s megcsóválta a fejét:

— Én ma sem gondolok erre — mondta Dinny —

— és boldog vagyok, hogy ő sem helyezkedett erre az elvi álláspontra, mert különben sohasem ismerhettem volna meg. Mért kell ál-értékekért feláldoznunk magunkat?

— Nem erről van szó, drágám. Keleten, ahol a vallás még ma is mindennél fontosabb, óriási jelentősége van a hitehagyásnak. A keleti ember szemében semmi sem szállíthatja le annyira az angol ember becsületét, mint az a tény, hogy revolveres kényszer hatása alatt megtagadta a hitét. Desert a következő dilemma előtt állott: «Szívemen viselem-e hazám és népem becsületét és hajlandó vagyok-e inkább meghalni, minthogy azt meggyalázzam.» Ne haragudj, Dinny, de durván megfogalmazva, ez a dolog lényege.

Mindketten hallgattak egy percre, azután Dinny így szólt:

— Biztos, hogy Wilfrid inkább halna meg, semhogy olyan dolgot kövessen el, amely a nemzet becsületét kisebbíti. Ezzel szemben viszont nem volt hajlandó elismerni, hogy a keletiek aszerint értékelnek és becsülnék egy angolt, hogy az keresztény-e vagy sem.

— Ez mindenesetre jó védekezés. Ő azonban nemcsak egyszerűen elhagyta a kereszténységet, hanem ezenkívül felvette a mohamedán hitet is. Tehát az egyik babonarendszert felcserélte a másikkal.

— De lásd be, Adrian bácsi, hogy az egész dolog inkább csak abszurd tréfának tűnt a szemében.

— Nem, drágám, ezt nem tudom belátni.

Dinny hátradőlt. Adrian megállapította, hogy a lány kimerültnek látszik.

— Hát ha te sem tudod megérteni, akkor senki más sem fogja. Már tudniillik a mi kasztunkbeliek közül. Csak ezt akartam tudni.

Adrian valami fájdalmas ütest érzett a rekeszizma táján.

— Nézd, Dinny, egy kéthetes szerelem van mögötted és az egész élet áll előtted. Azt mondod, hogy hajlandó lemondani rólad : ezért minden tiszteletet megérdemel. Nem volna jó, ha valóban szakítanátok, nemcsak a te érdekedben, hanem az ő szempontjából is?

Dinny mosolygott.

— Adrian bácsi, rólad köztudomású, hogy cserbenhagyod legjobb barátodat, ha bajba kerül. Az is köztudomású, hogy a szerelmet egyáltalában nem ismered, hiszen mindössze csekély tizennyolc évig vártál egy nőre. Remek, nem?

— Megadom magamat — mondta Adrian. — Azt hiszem, az a szerencséd, hogy «bácsinak» szólítottál. Ha tudnám, hogy Desert éppen olyan hű lesz hozzád, mint amilyen te őhozzá, akkor azt mondanám : «Legyetek egymásé, kárhozzatok el, ahogy jólesik, áldásom rátok.»

— Hát akkor igazán nics más hátra, mint hogy megismerkedj vele.

— Igen. Meg kell azonban jegyeznem, hogy láttam már embereket, akik oly halálosan szerelmesek voltak egymásba, hogy egy év múlva elváltak. Ismertem egy férfit, akit annyira boldoggá tettek a mézeshetei, hogy két hónappal később már szeretőt tartott magának.

— Mi nem tartozunk ehhez a mohó típushoz — mormolta Dinny. — A filmen már annyiszor láttam, amint az emberek egymás fogait vizsgálgatják közvetlen közlről, hogy ez egészen plátóiává tette érzelmeimet.

— Ki tud a dologról?

— Michael, Lawrence bácsi és valószínűleg Em néni. Még nem határoztam, hogy elmondom-e ott-hon Condafordban.

— Szeretnék Hilaryval beszélni a dologról. Bizonyára okosan fog hozzászólni és egyáltalában nem orthodox szempontból.

— Helyes, nem bánom, ha Hilary bácsit beavatjuk. — Dinny felállt. — Elhozhatom hozzád Wilfridet?

Adrian bólintott. Amikor Dinny elment, ismét odaállt Mongólia térképe elé, melyen a Gobi-sivatag valóságos rózsakertnek tűnt ahhoz a vadonhoz képest, melyen keresztül kedvenc unokahugának viszontagságos útja vezet.

12. FEJEZET.

Dinny a Mount Streeten maradt vacsorára, hogy sir Lawrence-szel beszélhessen.

Leült nagybátyja dolgozószobájában. Sir Lawrence csakhamar belépett.

— Mondd, Lawrence bácsi, — kérdezte rögtön — Em néni is tud a dologról?

— Igen, Dinny. Miért?

— Akkor meglepően diszkrét. Elmondtam az ügyet Adrian bácsinak. Az a véleménye, hogy Wilfrid aláasta Keleten az angol presztizst. Mondd, tulajdonképpen mi az az angol presztizs? Szerintem általában ügyes hipokritáknak tartanak bennünket, Indiában pedig szemtelen hepciáskodóknak.

Sir Lawrence meggörnyedt.

— Összetéveszted a nemzeti és az egyéni hírnevet, pedig ez két egészen különálló dolog. Az angolt, mint egyént, Keleten olyan embernek tekintik, akit nem lehet terrorizálni, aki állja a szavát és kitart a fajtája mellett.

Dinny elpirult. A célzás elevenére talált.

— Keleten, — folytatta sir Lawrence — az angol vagyis helyesebben a brit — mert hiszen legtöbbször skótokról, walesiekről vagy északírországiakról van szó — rendszerint elszigetelten él: mint turista, régész, katona, hivatalnok, civil, ültetvényes, orvos, mérnök vagy misszionárius. Rend-

szerint egy kis elkülönült csoportot képvisel és veszély idején az angol tekintély erejére támaszkodik. Ha egyetlenegy angol megtéved, akkor ez megrendíti valamennyi, hasonlóan elszigetelt honfitársának helyzetét. Az emberek általában tudják ezt, és elismerik jelentőségét. Ezzel a felfogással kerültek szembe, és ezt nem szabad túlságosan könnyen venni. A keletiek, akiknek számára a vallás sokat jelent, nem igen tudják megérteni, hogy vannak köztünk egyesek, akiknek számára semmit sem jelent. Az angol az ő szemükben hívő keresztény, és ha otthagyja vallását, akkor ezt úgy tekintik, mintha legszentebb hitét tagadta volna meg.

— Ilyen körülmények között tehát Wilfrid számára nincs mentség a mi világunkban — jegyezte meg Dinny szárazon.

— Attól félek, hogy valóban nincs mentség a számára abban a körben, mely a brit birodalmat kormányozza. Ez nem is lehet másképpen. Hiszen, ha ezek az egymástól elszigetelten élő angolok nem építhetnének arra, hogy egyikük sem tűr el megáláztatást, egyikük sem hagyja magát megfélemlíteni és egyikük sem hagyja cserben a másikat, akkor elakadna az egész hatalmas gépezet. Nincs igazam?

— Erről a kérdésről még sohasem gondolkoztam.

— Hidd el, hogy így van. Michael elmagyarázta nekem Desert felfogását. Magam is hitetlen vagyok és ezért sok tekintetben meg tudom őt érteni. Rendkívül erős kifogásom volna az ellen, hogy egy ilyen ügygel kapcsolatban lepuffantsanak. De itt tulajdonképpen nem is a vallási kérdésről van szó és ha azt mondd, hogy Desert ezt akkor nem látta be, akkor erre sajnos csak azt felelhetem: azért nem látta be, mert túlságosan sok intellektuális gőg van benne. Ez pedig nem fog neki használni, mert az intellektuális gőg gyűlöletes nemcsak a

hivatali szellem, hanem általában az egész világ előtt. Ez a tulajdonsága juttatta bajba Lucifert is.

Dinny, aki feszülten figyelte nagybátyjának meg-megvonagló arcát, így szólt:

— Meglepő, hogy milyen sok dologról tud lemondani az ember.

Sir Lawrence csodálkozva csíptette szemébe monokliját:

— Úgy látszik, elkaptad nagynénédől a gondolatcsapongás betegségét.

— Ha az ember nem részesülhet a nagyvilág elismerésében, akkor lemond róla és megél a nélkül is.

— «Szerelmemért odaadom az egész világot», ez szépen hangzik Dinny, de már többen próbálták és mind ráfizettek. Ha két társ közül az egyik áldozatot hoz és erre alapítja a társasviszonyt, ennek sohase lesz jó vége, mert a másik félből ez előbb-utóbb reakciót vált ki.

— Nem számítok nagyobb boldogságra, mint amiben a legtöbb embernek része van.

— Én pedig több boldogságot kívánok számodra, Dinny.

— Kész a vacsora — szólalt meg lady Mont az ajtónyílásban. — Mondd Dinny, van nektek porszívótok? Mostanában lovakat tisztítanak ezekkel a készülékekkel — folytatta, miközben az ebédlő felé közeledett.

— Embereket is tisztogathatnának porszívóval — mormolta Dinny — kiszivattyúzhatnák félelmeiket és babonáikat. Persze, Lawrence bácsi nem helyeselné ezt.

— Szóval beszélgettetek. Blore, menjen csak ki. A komornyik távozása után Em néni így szólt:

— Apádra gondolok, Dinny.

— Én is.

— Velem szemben mindig a rövidebbet húzta ugyan gyermekkoromban... de az ember saját

lánya... az mégis csak más. De hiába, engednie kell.

— Em! — mondta figyelmeztetően sir Lawrence, amikor Blore visszatért a szobába.

— Ami a vallási dolgokat illeti, — mondta lady Mont — az ilyesmi nagyon fárasztó. A keresztelőt például sohasem szerettem, nagy kíméletlenség a csecsemővel szemben. És még hozzá más embereket zaklatnak vele! Még az a szerencse, hogy azok nem sok gondot csinálnak maguknak belőle, csak a kehellyel, meg a bibliával törődnek. Miért díszítik a kelyheket páfránylevelekkel? Vagy csak a nyíllövő bajnokok kelyhein vannak ilyen díszítések? Cuthbert bácsi esperes korában nyert egy kelyhet nyíllövéssel. Abban az időben divatos volt ez a sport. Nagyon izgalmas dolog volt.

— Em néni — mondta Dinny — én csak azt kérem és szeretném, hogy az én személyem és kis ügyem senkinek se okozzon különös izgalmat. Ha az emberek nem fognak izgulni, akkor boldogok leszünk.

— Okos beszéd. Lawrence, közöld ezt Michael-lel! Blore, adjon sherryt Dinny kisasszonynak.

Dinny ajkához érintette a poharat, s közben nagy-nénje arcát figyelte. Megnyugtató volt enyhén felvont szemöldöke, kissé lehúnyt szeme, hajlott orra és haja, mely féhéren ragyogott szép nyaka, válla és keble fölött, mintha berizsporozták volna.

Később a taxiban, miközben a Paddington pályaudvar felé igyekezett, hirtelen olyan éles erővel látta maga előtt Wilfridet, amint egyedül gyötrődik a nyomasztó ügy miatt, hogy majdnem kihajolt a kocsiból és odakiáltott a soffőrnek: «Cork Street». A kocsí bekanyarodott egy utcába. Praed Street? Valószínűleg. A világ minden gondjának és bajának az a forrása, hogy kétféle szeretet küzd egymás ellen. Mennyivel könnyebb volna minden, ha

családja nem szeretné őt annyira és maga sem szeretné őket.

— Poggyász, kisasszony? — szólította meg egy hordár.

— Nem, köszönöm.

Kislánykorában mindig az volt az álma, hogy hordárhoz megy feleségül. Ez még az oxfordi zenetanár érkezése előtti korszakban volt. A zenetanár később, amikor Dinny tízéves volt, kiment a frontra.

Dinny vett egy folyóiratot, beült a vonatba. Nagyon fáradt volt, hátradőlt a harmadosztályú kocsi padján. Az utazás mindig erős érvágást jelentett amúgyis vékony pénztárcáján. Feje hamarosan féloldalra billent: elaludt.

Amikor kiszállt a vonatból, már majdnem telihold volt. A halk szellő édes illatokat vitt szét az éjszakában. Dinnynek gyalog kellett mennie. Elég világos volt, ezért elhatározta, hogy keresztüljár a mezőn. Felmászott az első emelkedésre és megindult a mezei ösvényen. Eszébe jutott egy másik éjszaka, amikor két évvel ezelőtt ugyanezzel a vonattal érkezett haza és elhozta a jó hírt, hogy Hubert kiszabadult. Apja magábaroskadtan, öregesen ült szobájában, amikor hazatért. Éveket fiatalodott egyszerre, amikor meghallotta a boldog hírt. Most pedig olyan híreket hoz, melyek bánatot fognak neki okozni. Tulajdonképpen az apjával való jelenettől félt a legjobban. Anyja? Istenem! Anyja minden szelídsége mellett is meglehetősen makacs ugyan, a nőknek azonban még sincsenek olyan megcsontosodott meggyőződéseik arról, hogy mit «szabad» tenni, mint a férfiaknak. Hubert? Azelőtt ő lett volna a legfontosabb Dinny számára. Furcsa, hogy mennyire távol van már tőle. Hubert hallatlanul fel fog háborodni. Igen rideg álláspontot foglal el «becsületügyi» kérdésekben. Nem baj, majd csak elviseljük valahogy az ő megrovását. De apa! Nem

gyengéd dolog ilyet tenni vele, kemény szolgálatban eltöltött negyven esztendő után.

Egy sövényről barna bagoly röppent fel, távoli szénaboglyák felé. Ezeken a holdvilágos éjszakákon mindenütt baglyok röpködnek, és felhangzik majd áldozataik sikongása, ami szörnyen hat az éjszakában. Dinny mégis szerette a baglyokat, szerette lágy, lebegő röpülésüket és szabályos időközökben fel-felhangzó kiáltásukat. Még egy emelkedést mászott meg s azután már a maguk földjén haladt tovább. Kis pajta volt ezen a mezőn, apa régi katonalova lakott benne. Plutarchos vagy Plinius mondta: «még egy kiszolgált öreg ökröt sem volna szivem eladni». Akárki mondta, derék ember volt.

A távolodó vonat zaja teljesen elhalt. Mély csend volt, csak a szellő zizegtette meg néha a fiatal leveleket, és az öreg Kismet topogott egyet-egyet a pajtában. Még egy réten vágott keresztül, azután eljutott a fatörzsekből rótt keskeny hídhoz. Teljesen hatalmába kerítette az éjszaka andalító szépsége. Átment a fahídon és keresztülsurrant az almafák között. Világosan, vidáman virultak az almavirágok a holdvilágos, széljárta égbolt alatt. Lélegzetek ezek a virágok, kitárták szirmaikat és zsoltárokat daloltak. Ezer alakot öltöttek a megvilágított fehérülő ágak, csodálatosak voltak ezek a formák, mintha mámoros, holdkóros örömmel formálta volna őket valaki és aztán elárasztotta volna csillagfénnel. Ez a gyönyörű színjáték minden tavasszal megismétlődött itt évszázadok óta. Az ilyen éjszakákon csupa csoda az egész világ, s az almavirágzás évenkénti csodája fogta meg a legjobban Dinny lelkét. Emlékezete megtelt az angol föld ezer csodájával, miközben a vén fák között állt és beszívta a moha- és fakéregillatú levegőt. Pacsirtadalos, füves domboldalak, halkán csepegő levelű erdők, ha eső után újból kisüt a nap, rekettye a széljárta mezőkön, lovak, melyek lassan fordulnak meg

hosszú, vakondszerű barázdák végén, folyóvíz, mely hol a fényben csillog, hol pedig mély zöld színt vesz fel a fűzfalombok alatt, szalmatetejű kunyhók, rőzseláng füstje, friss széna a réteken, sárga rozsmezők, mély kéklő távlatok, örökké változó arcú égbolt: mindezeknek az emlékét Dinny úgy őrizte lelkében, mint a drágaköveket. De legnagyobb kincse mégis a tavasznak ez a fehér mágiája volt. A hosszú fű harmatja átmedvesítette cipőjét és harisnyáját. A hold fényében látta a fű között a csillagalakú nárciszokat, a fürtös jácintot és a sápadt, szomorú tulipánokat. Később primulák is lesznek, harangvirágok és talán egy kevés kankalin is. Könnyedén ment feljebb, kibontakozott a fák közül és egy pillanatra visszanézett a fehér szépségre. «Talán a holdból hullott le ez a harmat, — gondolta — kár, hogy éppen a legjobb harisnyám van rajtam».

Az alacsonyfalú gyümölcsöskerten és a pázsiton át a terraszhoz ért. Tizenegy mult. Csak apa dolgozószobájának ablaka világos a földszinten. Éppen úgy, mint azon a másik éjszakán!

«Nem mondom meg neki» — gondolta és be-zörgetett az ablakon.

— Halló, Dinny? Mi az, miért nem maradtál éjszakára a Mount Streeten?

— Apuskám, még az én pizsama-kölcsönkéréseimnek is vannak határai.

— Ül le, igyál egy kis teát. Éppen most akarom főzni.

— Drágám, a gyümölcsöskerten át jöttem és térdig nedves a lábam.

— Vedd le a harisnyádat, itt van egy pár régi papucs.

Dinny lehúzta harisnyáit és lábát szemlélte a lámpafényben, mialatt a tábornok meggyújtotta a spirituszlángot. A tábornok lehetőleg mindent maga szeretett intézni. Dinny elnézte apját, amint a teás-

edények fölé hajolt. Milyen karcsú még mindig, milyen gyorsak és biztosak a mozdulatai. Napbaráított kezén kis sötét hajszálak, ujjai hosszúak, ügyesek. A tábornok kiegyenesedett s mozdulatlanul nézte a lángot.

— Új kanóc kellene már — mondta. — Attól félek, hogy Indiában súlyos zavarok következnek.

— India úgylátszik, sokkal több zavart okoz nekünk, mint amennyit megér.

A tábornok feléje fordította magas, de keskeny pofacsontú arcát. Ránézett Dinnyre és vékony ajka elmosolyodott rövidrenyírt ősz bajusza alatt.

— Gyakran járunk így a ráncbízott javakkal, Dinny. Nagyon szép lábad van.

— Nem is lehetne más, hiszen tőled és anyától örökölttem.

— Az én lábam csak csizmában hat jól, — nagyon inas. Meghívtad Desert urat?

— Nem. Ma nem.

A tábornok kabátzsebébe tette kezét. Szmókingját már levetette, most régi dohányszínű vadászkabátja volt rajta. Dinny észrevette, hogy a kabát kezelője kissé kikopott és hogy az egyik bőrgomb leszakadt. A tábornok erősen összehúzta magasan ívelt szemöldökét, úgyhogy három egyenes ránc képződött homloka közepén. Aztán szelíden így szólt:

— Nem tudom megérteni ezt a valláscserét, Dinny? Tejet vagy citromot parancsolsz?

— Citromot kérek.

Dinny ezt gondolta: «Most itt a pillanat, bátorság!»

— Hány cukrot?

— Hármat, apám, és citromot.

A tábornok kezébe vette a cukorfogót. Három kockát ejtett a teáscsészébe, utánuk egy szelet citromot. Aztán helyére tette a cukorfogót s ismét a teaőző fölé hajolt.

— Forr — mondta s megtöltötte a csészét. Te-
tézett kanálnyi teát öntött bele, kivette a kanalat és
leányának nyújtotta a csészét.

Dinny mereven nézte az aranyló folyadékot.
Ivott egy kortyot, aztán térdére tette a csészét s
apja felé fordult.

— Szeretném megmagyarázni neked, apám —
mondta és közben ezt gondolta: «Csak annál ke-
vésbé fogja érteni».

A tábornok most magának töltött, aztán leült.
Dinny erősen megszorította a kanalát.

— Tudod, az úgy volt, hogy Wilfridet kint
Darfurban elfogta egy csapat fanatikus arab, akik
úgylátszik, még a Mahdi idejéből maradtak ott.
A törzsfőnök a sátrába vitette és azt mondta neki,
hogy csak akkor kegyelmez meg neki, ha áttér a
mohamedán hitre.

Apja kis vonagló mozdulatot tett, úgyhogy né-
hány csepp tea a tányérra ömlött. Felemelte a csé-
szét, s a kiömlött teát visszaöntötte a tányérból.
Dinny így folytatta:

— Wilfrid, mint általában legtöbb mai ma-
gunkfajta ember, hitetlen, illetve az átlagnál is jó-
val hitetlenebb. Nemcsak a kereszténységben nem
hisz, hanem általában gyűlöli a különböző, tételes
vallási formákat, azt tartja róluk, hogy megbont-
ják az emberiség egységét és több bajt és szenvedést
okoznak, mint bármi más. Azután pedig, tudod, —
illetve tudnád, ha olvastad volna a verseit — a
háború sok keserűséget hagyott a lelkében, mert
látta, hogy dobják el az emberi életet, hogy pocsé-
kolják a vért víz módjára olyan emberek renделе-
tére, akik maguk sem tudják, mit akarnak.

A tábornok megismételte az előbbi vonagló rez-
zenést.

— Hidd el apa, ez így van, Hubert is hasonló
szellemben beszélt már erről. Egyszóval Wilfrid
meggyűlölte az emberi élet pocsékolását és mély

bizalmatlanság fejlődött ki benne a korhadtt bálványok és hitek iránt. Öt perc alatt kellett döntenie. Nem gyávaságból tette, inkább keserű düh ébredt fel benne arra a gondolatra, hogy emberek kioltják egymás életét olyan vallásokért, melyek, az ő szemében, egyformán értéktelenek. Ezért vállat vont és elfogadta az ajánlatot. Ekkor azután állnia kellett szavát és keresztül kellett esnie a formaságokon. Különben, azt hiszem, úgylis hiába beszélek, hiszen nem ismered őt — mondta Dinny sóhajtván és szomjasan ivott a teából.

A tábornok letette csészejét, felkelt helyéről, megtöltötte pipáját, rágyújtott és megállt a tűzhely mellett. Barázdás arca sötét és komor volt. Végül megszólalt :

— Megáll az eszem! Hát semmit sem ér már az a vallás, melyben apáink évszázadokon át hittek? Hát mindazt, ami bennünket a világ legbüszkébb népévé tett, egyszerűen félre lehet dobni egy arab parancsára? Egyszerűen csak ebek harmincadjára juttathatja minden angol, akire pisztolyt fognak. a Lawrenceoknak, a John Nicholsonoknak, a Chamberlayn-eknek, a Sandemaneknek és annak a sokezer más bátor embernek az emlékét, akik azért adták oda az életüket, hogy a világ az angolokat tekintse a bátorság és becsület mintaképeinek?

Dinny teáscsészéje megcsörrent a tányéron.

— Ha pedig minden angol nem tehet ilyet, Dinny, akkor mért szabad éppen egynek? És mért éppen ennek az egynek?

Dinny egész testében reszketett, s nem válaszolt. Sem Adrian, sem Lawrence bácsi nem keltett benne ilyen érzést. Most először hatotta meg a másik oldal álláspontja. Talán valami ősi átöröklött érzésre tapintottak ezek a szavak, vagy pedig átcsaptak rá is annak az embernek az érzelmei, akit mindig csodált és szeretett, és akit eddig még soha-

sem tudott ilyen bőbeszédűsége bírni. Nem tudott felelni.

— Nem tudom, hogy vallásos vagyok-e, — folytatta a tábornok — apám vallása mindenesetre elég jó nekem — olyan mozdulatot tett, mint aki azt mondja: «Hagyjunk ki engem a játékból» — de semmiesetre sem tudnám elviselni, hogy ilyen kérdésekben terrorizáljanak. Nem, erre képtelen volnék, s azt sem tudom megérteni, hogy tudta ő eltűnni.

Dinny most nyugodt hangon szólalt meg:

— Nem teszek kísérletet, hogy ezt megértessem veled, apa. Fogadjuk el, hogy nem tudod megérteni. A legtöbb ember elkövetett már olyasmit életében, amit a többiek nem tudnának megérteni, ha a dolog nyilvánosságra kerülne. A különbség most csak az, hogy Wilfrid ügye már nyilvánosságra került.

— Hogyan? Tudják, hogy miért... hogy fenyegetésre...?

Dinny bólintott.

— Hogyan?

— Egy Yule nevű úr hozta a hírt Egyiptomból. Lawrence bácsi azt mondja, hogy most már nem lehet eltussolni az ügyet. Nem akartam elhallgatni előtted a legrosszabbat. — Kezébe vette átázott harisnyáját és cipőjét. — Kérlek, apa, közöld ezt nevemben anyával és Huberttel is. — Felállott.

A tábornok mélyet szippantott pipájából, majd gurgulázó hangot hallatott.

— Ki kellene tisztítani a pipádat, apuskám. Majd holnap megcsinálom.

— Kiközösített pária lesz belőle, — tört ki a tábornokból — kiközösített pária! Dinny, Dinny!

Semmi sem hatotta meg és fegyverezte le Dinnyt annyira, mint ez az utolsó két szó. Egy csapásra világos lett előtte, hogy apja nem a maga szempontjából, hanem az ő érdekében, önzetlenül foglal vele szemben állást. Ajkába harapott és így szólt:

— Apuskám, még elsírom magamat, ha itt maradok veled. Ezenkívül a lábam is fázik. Jóéjszakát, drágám!

Megfordult és gyorsan az ajtóhoz ment. Egy pillanatra még látta a tábornokot, aki úgy állt ott, mint egy felkantározott, indulásra kész paripa.

Dinny felment a szobájába, leült az ágy szélére és egymáshoz dörzsölte hideg lábait. Megtörtént. Most már csak egy érzéssel kell szembeszállnia. Ez az érzés falként fogja körülvenni és a falat meg kell másznia, ha szerelmének akar élni. Az lepte meg a legjobban, mialatt lábait dörzsölte, hogy apja szavait titokban helyeselte és ez mégsem csökkentette a legcsekélyebb mértékben sem Wilfrid iránti érzését. Valóban teljesen idegen volna a szerelem a józan ítéllettől? Helyes volna a kép, mely vak istenségnek ábrázolja a szerelmet? Igaz volna, hogy a szeretett lény hibái csak annál kedvesebbé teszik őt a szemünkben? Ez biztosan onnan ered, hogy ösztönszerű ellenszenvet érzünk a regények túlságosan jó hősei iránt, hogy fellázadunk a heroikus alakok ellen és bosszankodunk, ha a könyv végén az erény elnyeri méltó jutalmát.

«Miért van ez? Azért, mert családom életelvei magasabbak, mint az enyéme, vagy egyszerűen csak azért, mert mellette akarok lenni, és nem érdekel, hogy milyen, vagy mit cselekszik, csak az a fontos, hogy a közelemben legyen?» Hirtelen különös érzés fogta el: mintha Wilfridet lelke mélyéig ismerné, minden hibájával és fogyatékoságával és mindazokkal a tulajdonságaival együtt, melyek e hibákért kárpótolnak és szerelmét ébren tartják. Mert csak ez, csak a szerelem jelentett számára rejtélyt. Szomorú mosollyal gondolta: «Minden rosszat ösztönszerűen megérzek, de a jóság, az igazság és a szépség felé csak bizonytalanul tapogatózom.» Már szinte ahhoz is fáradt volt, hogy levetkőzzék. Lefeküdt.

13. FEJEZET.

A «Csipkebozót», Jack Muskham roystoni kúriája, régimódi, alacsony, igénytelen külsejű, de belül rendkívül kényelmesen berendezett épület volt. A szobák falait versenylovak képei és sport-jeleneteket ábrázoló színnyomatok díszítették. Csak egyetlen ritkán használt szoba árult el valamit a ház urának régebbi életéből. Egy amerikai újságíró, aki egyszer felkereste az «utolsó dendit», hogy a telivér-tenyészet kérdésében meginterjuvolja, így írt erről a szobáról :

«Itt zsúfolta össze az arisztokrata azokat az emlékeket, melyeket a mi csodás délnyugati vidékünk-ről gyűjtött. Navaho szőnyegek és ezüstmunkák, El Paso-i lószőrfonatok, hatalmas cowboy-kalapok, és egy ezüsstel kivert mexikói lőfelszerelés adják meg ennek a szobának a karakterét. Érdeklődtem nála életének erről a korszakáról.

— Hát bizony — mondta jellegzetes angol akcentusával — ifjúkoromban öt évig cowboy voltam. Tudja, engem már akkor is csak a lovak érdekeltek, s az apám úgy vélekedett, hogy hasznosabb lesz, ha cowboy-életet élek odaát, mintha itt akadály-versenyeken lovagolnék.

— Mikor volt ez? — kérdeztem a magas, szikár, figyelmes tekintetű, előkelő modorú arisztokratát.

— Ha jól emlékszem, 1901-ben jöttem haza, s azóta, a háborús évektől eltekintve, egyebet sem tettem, csak telivéreket tenyésztettem.

— És a háború alatt? — érdeklődtem tovább.

— Ó, kérem, — válaszolta elhárítóan, és éreztem, hogy ez a kérdés kissé tolakodó — hát a szokott háborús élet. Önként jelentkeztem, lovasság, később lövészárok és így tovább.

— Mondja meg őszintén, Muskham úr, — szólt most munkatársunk — nagyszerűnek találta azt az életet odaát mifelénk?

— Nagyszerűnek? — válaszolta. — De még mennyire!

Az intervjú egy nyugatamerikai lapban a következő címmel jelent meg:

**«NAGYSZERŰ VOLT AZ ÉLET
A VADNYUGATON»
MONDJA AZ UTOLSÓ ANGOL DENDI.**

A méntelep egy jó mérföldnyire volt Royston falutól. Minden áldott nap — kivéve, ha valamilyen versenyre vagy ménvásárra utazott — pontban háromnegyedtízkor Jack Muskham felült ponnyjára és elkocogott «lónöveldejébe», amint az amerikai újságíró a méntelepet nevezte. Mindig ezt a ponnyt hozta fel Muskham példaképpen arra, hogy a lovakkal csak szelíd hangon lehet beszélni. Okos kis hároméves, háromnegyedvér kanca volt. Szép egérszürke bőrére, mintha valaki egy üveg tintát dobott volna, és azután tökéletlenül törölte volna le a foltokat. Fehérség nem volt rajta, kivéve homlokának kissé szabálytalan holdját. Rövidrevágott sörényt viselt és hosszú farka térdén alul ért. Nyugodt, csillogó szeme volt és fogazata — lóviszonylatokban — olyan volt, mint egy gyöngysor. Biztos, kecses járása volt, és ha megbotlott, gyorsan visszanyerte egyensúlyát. Lovagláshoz egyetlen szál kantárt tettek a nyakára. Szájában sohasem volt zabla. Mintegy másfél méter magas volt csupán, úgyhogy Jack Muskham lábszára bizony alaposan lelógott a hosszú kengyelben. Ha ezen a ponnyn lovagolt, — mint mondta — mindig az volt az érzése, mintha rendkívül kényelmes széken ülne. Rajta kívül csak egy lovászfíúnak volt szabad a lóval foglalkoznia, akit nyugodt hangja, keze, idege és vérmérséklete miatt választott ki.

A négyszögletes méntelep kapuja előtt minden reggel leszállt a ponnyról és belépett a telepre.

Rövid borostyánszipkában megszokott cigaretta-különlegességét szívta. A telep közepén levő pázsiton csatlakozott hozzá lovásza. Ekkor eloltotta cigarettáját és a lovással együtt végigjárta a bokszokat, melyekben csikók laktak anyjukkal és egyévesek. Időnként valamelyik lovat kivezettette és végigsétáltatta a cserhéjjal behintett pályán, mely a bokszok körül futott. Utána a lovással együtt keresztülment a főbejárattal szemközt levő boltíves kapun arra a részre, ahol a kancák, csikók és egyévesek legelésztek. Tökéletes fegyelem volt ebben a «lónöveldeben». Minden látszat amellett szólt, hogy alkalmazottai éppoly nyugodtak, tiszták és jómodorúak, mint a lovak, amelyekre felügyelnek. Attól a pillanattól kezdve, amint bement a telepre, egészen addig, amíg ismét felült ponnyjára, semmi egyébről sem beszélt, csak a lovakról, és ezekről is szűkszavúan, mindig csak a tárgyhoz. Minden nap oly sok apróságot kellett megnéznie és eligazítania, hogy egy óra előtt ritkán került haza. A lótenyésztés tudományos vonatkozásait sohasem vitatta meg lovászával, aki pedig alaposan értett ehhez a kérdéshez. Jack Muskham számára ez a téma éppúgy a magas politika körébe vágott, mint a külügy-miniszter számára az ország külpolitikai kapcsolatai. Titokban dolgozta ki párosítási terveit, beható tanulmányok alapján, melyekben elsősorban «szimatja» irányította — amit mások különben inkább előítéletnek neveztek volna. Űstökösök robbanhattak szét, miniszterelnököket üthetett lovaggá a király, főhercegek szerezhették vissza elvesztett jogait, városokat semmisíthettek meg a földrendések és egyéb elemi csapások: mindez nem érdekelte Jack Muskhamot mindaddig, amíg egy St. Simon-ivadékot egy Hamptonnal vagy Bend Or-ral kevert Speculum-sarjjal keresztezhetett, vagy pedig, egyéni eredetű elmélete alapján, a régi Heródes-fajta a Le Sancy-nemzedékkel való keresz-

tezés útján annak a pedigrének a legvégére és legelejére helyezhette, mely magában egyesítette a Carbine és Barcaldine-vért is. Mindent összevetve : Jack Muskham idealista volt. Annak az eszmének élt, hogy kitenyéssze a tökéletes lovat. Ez nyilván éppoly megvalósíthatatlan, mint mások eszméi, csak sokkal izgalmasabb — legalábbis szerinte. Nem, mintha ilyesmit valaha is kijelentett volna — ilyen erős kifejezést úriember nem használ. Sohasem fogadott, úgyhogy a lovak fölötti ítéletét sohasem befolyásolták hitvány földi érdekek. Magas természetével, dohánybarna, különleges teveszörbélésű köpenyével, sötétbarna szarvasbőr-cipőjével és ugyanolyan színű arcával ő volt New Market legismertebb figurája. A Jockey klubban csak három ember volt rajta kívül, akinek szavát annyira tisztelték, mint az övét. Egész életmódjával kimagasló példája volt annak, milyen kiváló eredményeket érhet el az az ember, aki mindig csak egyetlen célnak él, nyugodt és töretlen hittel. A «tökéletes ló» eszménye mögött tulajdonképpen az ő lelki szerkezete húzódott meg. Jack Muskham ízig-vérig a formák embere volt. Egyike volt e kiháló fajta kevés képviselőinek ebben a formaromboló korban. Hogy formalizmusa éppen a lovakban találta meg legerősebb kielézési módját, ez részben arra vezethető vissza, hogy a versenyló a legszabályosabban nyilvántartott és anyakönyvezett lény, másrészt a ló lényének tökéletes, szabályos szimmetriájára, végül pedig arra, hogy a lókultusz lehetővé tette számára, hogy elmeneküljön az általa «korcsnak» nevezett kor lármájától, rendetlenségétől, nagyzó csillogásától, végtelen cinizmusától és tolakodó nagyképűségétől.

A «Csipkebozótban» két ember végzett minden háztartási munkát, a takarítástól eltekintve, mely egy bejárónő feladata volt. Ettől eltekintve, semmi nyoma sem volt a házban annak, hogy nők is van-

nak a földön. Olyan kolostorszerű volt ez a ház, mint egy klub, melyben még nem vezették be a női kiszolgálást és csak annyiban volt kényelmesebb, amennyiben kisebb volt. A szobák alacsonyok voltak és két széles lépcső vezetett a felső emeletre, melynek még alacsonyabbak voltak a helyiségei. A könyvtárban a lószakmunkák beláthatatlan tömegén kívül csak útleírások, történelmi könyvek és detektívregények akadtak. Minden más szépirodalmat cinikusnak, alpári hangunak, érzélgősnek és szenzációhajásznak tartott a ház ura. Csak Surtees-szel, Whyte-Melville-lel és Thackeray-vel tett kivételt: összegyűjtött műveiket megtúrta a könyvtárban. Az eszményeket hajszoló embereket harcaik közben mindig megtréfálja egy kissé a sors. Ez történt Jack Muskhammel is. Ő, akinek életcélja az volt, hogy kitenyéssze a tökéletes telivért, végeredményben éppen azon dolgozott, hogy a telivér eddigi fogalmát sutba dobja és helyébe egy olyan keresztezésből származó állatot állítson, amilyen eddig még nem szerepelt a tenyészkönyvben.

Mitsem tudva e belső ellentmondásról, éppen Telfourd Yulelal villásreggelizett és még mindig az arab kancabehozatal lehetőségeiről vitatkozott, amikor sir Lawrence Montot jelentették be.

— Villásreggelit parancsolsz, Lawrence?

— Köszönöm Jack, már ettem, egy csésze kávéval azonban szívesen elfogadok és egy kis konyakot is.

— Akkor menjünk át a másik szobába.

— Ez itt a legtipikusabb agglegény-odu. Én is ilyenben éltem fiatal koromban, de sose hittem volna, hogy még egyszer eljutok ilyen helyre — mondta sir Lawrence. — Jack igen figyelemreméltó ember, kedves Yule úr. Aki manapság megengedheti magának, hogy ilyen régimódi legyen, az valóságos zseni. Mit látok? Surtees és Whyte-Melville összegyűjtött munkái? Tudja, Yule úr,

mit mondott Waffles úr Sponge «Sporthistóriájában», amikor Caingeyt fejvel lelógatták, hogy a víz kicsurogjon zsebéből és cipőjéből?

Yule humoros ábrázata szélesre húzódott, de csendben maradt.

— No, úgye — mondta sir Lawrence. — Manapság már senki sem emlékszik erre. Azt mondta: «Ejnye, Caingey, öreg fiú, olyan vagy most, mint egy petrezselyemmártásban kisütött tengeri sün.» És mit mondott Sawyer úr a «Kikötői piac»-ban, amikor a tiszteletreméltó Crasher nekiment a várkapunak és így szólt: «Azt hiszem, nyitva van?»

Yule arca egyre szélesebbre húzódott, mintha gumiból volna, de egyre mélyebben hallgatott.

— Ejnye, ejnye! Jack, te sem tudod, hogy mit mondott?

— Azt mondta: «Nem hiszem.»

— Helyes, — sir Lawrence leült — és valóban nyitva volt? Nem. Na, jól van. Megállapodtatok már, hogyan fogjátok ellopni azt a kancát? Remek! Mikor hozzátok át Angliába?

— A legalkalmasabb férjet szerzem meg a számára. Az utódot pedig megint a lehető legalkalmasabb párral fogom összehozni. Azután ennek a párosodásnak az eredményét hozom össze a megfelelő korú legjobb telivérrel. Ha kísérletem sikerül, akkor bejegyeztethetem arab kancáimat a tenyészkönyvbe. Egyébként három kancát próbálok szerezni.

— Hány éves vagy, Jack?

— Nemsokára ötvenhárom.

— Kár. Remek ez a kávé.

Aztán csendben ültek mind a hárman. Várták, hogy szóbakerüljön sir Lawrence látogatásának igazi célja.

— Azért jöttem, Yule úr, — mondta hirtelen sir Lawrence — hogy a fiatal Desert ügyéről beszéljek önnel.

— Remélem, nem igaz.

— Sajnos, igen. Mégcsak nem is titkolja.

Feltette monokliját és Jack Muskham arcába nézett. Azzal a kifejezéssel találta magát szemben, melyre számított.

— Egy férfinak — mondta lassan Muskham — jobban meg kellene őriznie a tisztességet, még akkor is, ha költő.

— Ne menjünk most bele a dolog érdemi részébe, Jack. Tegyük fel, hogy igazad van. Ennek ellenére — Sir Lawrence most különösen komor volt — azt akarom, hogy mindketten mélyen hallgassatok erről az ügyről. Ha a dolog kitudódik, úgysem lehet megakadályozni, de arra feltétlenül megkérlek benneteket, hogy ti senkinek ne szóljatok róla.

— Nem tetszik nekem ennek a fickónak az arca — mondta élesen Muskham.

— Az emberek kilenctizedrészével így vagyunk, ez nem elég jó indoklás.

— Ő is azok közé az elszánt, cinikus, modern fiatal emberek közé tartozik, akik nem ismerik az életet és nem tisztelnek semmit.

— Tudom, Jack, hogy te a mult lelkes híve vagy, de ezt a kérdést most kapcsoljuk ki.

— Miért?

— Mert eljegyezte magát kedvenc unokahúgommal, Dinny Cherrellel.

— Micsoda! Azzal a helyes lánnyal??

— Igen. Ez egyikünknek sem tetszik, kivéve Michael fiamat, aki még mindig lelkesen kitart Desert mellett. Dinny azonban szívvel-lélekkel benne van ebben a dologban és azt hiszem, semmi sem tántoríthatja el.

— Nem lehet megengedni, hogy olyan emberhez menjen feleségül, aki pellengérre kerül, ha a dolog kitudódik.

— Mennél jobban kiátkozzák Desertet, annál erősebben fog hozzá ragaszkodni.

— Ezt szeretem — mondta Muskham. — Mi a véleménye a dologról, Yule?

— Nekem semmi közöm az üggyhöz. Ha sir Lawrence azt akarja, hogy hallgassak, hallgatni fogok.

— Persze, hogy nem a mi dolgunk, de azért ha unokahúgodat észretérítené a dolog kipattanása, akkor bizony nyilvánosságra hoznám. Szégyen-gyalázat ez az ügy!

— Csak az ellenkezőjét érnéd el annak, amit akarsz, Jack. Yule úr jól ismeri a sajtót. Nem lehetetlen, hogy a lapok megneszelik a dolgot. Mi lesz akkor?

Yule szeme felvillant.

— Először csak bizonytalan célzásokat tesznek a lapok egy angol utazóra. Azután utánajárnak, hogy Desert tagadja-e. Végül megírják róla, sok téves adattal, melyek azonban mégsem egészen tévesek. Ha elismeri, hogy megtette a dolgot, akkor nem kifogásolhatja a cikkeket. A sajtó meglehetősen becsületes és átkozottul felületes.

Sir Lawrence bólintott.

— Ha volna ismerősöm, aki ujságírónak készül, azt mondanám neki: «Légy mindig szigorúan pontos, mert akkor egyedül fogsz állni egész világodban.» A háború óta egyetlenegy igazán pontos és hibátlan személyi hírt sem olvastam a lapokban.

— Ez az ő ismert fogásuk — mondta Yule. — Így egyszerre két szenzációjuk van: először a hibás tudósítás, aztán a helyreigazítás.

— Útálom a sajtót — mondta Muskham. — Egyszer itt volt egy amerikai ujságíró. Itt üli a nyakamon, nem tudtam kirúgni, aztán alaposan csúffá tett.

— Tudom Jack, te nem szereted ezt a mai világot. Szerinted Marconi és Edison a világ két legnagyobb kártevője. Szóval, a fiatal Desert ügyében megegyeztünk?

— Igen — mondta Yule és Muskham bólintott.

Sir Lawrence gyorsan más tárgyra tért.

— Szép vidék ez. Sokáig maradj, Yule úr?

— Délután bemegyek a városba.

— Ha megengedi, beviszem.

— Örömmel.

Félóra múlva indultak.

— Jacket a nemzetre kellene hagyni örökségül — mondta sir Lawrence. — Van Washingtonban egy múzeum, ahol amerikai őslakók ülnek üveg-búra alatt. Békepipát szívnak, tomahawkot, meg miegymást forgatnak egymás feje fölött. Jacket is... — Sir Lawrence egy percre elhallgatott. — De éppen ez a nehéz. Hogy lehetne Jacket konzerválni? Nagyon nehéz megörökíteni az olyan egyéniséget, amely sohasem lép előtérbe. Ha valami ide-oda ugrál, azt könnyen meg lehet fogni, de mit csináljunk az olyan lényekkel, akik úgyszólván semmi attitűdöt sem ismernek a figyelő nyugalmon kívül — és emellett mégis hívően imádják a maguk külön istenét.

— A forma az Isten, és Muskham az ő prófétája.

— Talán — mormolta sir Lawrence — abban a pillanatban lehetne lerögzíteni és eltenni az örökkévalóság számára, amint éppen párbajozik. Talán ez az egyetlen emberi cselekedet, melyben Jack számára elég formáság van.

— A formáságok fölött már megkondult a lélekharang — mondta Yule.

— Hm. A külső formák iránti érzéket lehet a legnehezebben kiölni az emberekből. Mert mi más az élet, Yule úr, mint formaérzék? Hiába kényszerítjük a világot halálos egyformaságra, az egyéni formák mégis kiütkeznek előbb-utóbb.

— Ez igaz, — mondta Yule — de a formáság tulajdonképpen végsőkéig tökéletesített és standardizált formát jelent. A tökéletesség pedig halálra untatja a mi okos, modern ifjainkat.

— Ezt szépen mondta. De nem gondolja, hogy ezek az ifjú modernek csak a regényekben élnek?

— De mennyire nem! És milyen unalmasak! Szívesebben tölténém hátralévő éveimet hivatalos City-banketteken, mint egyetlen vikendet az ifjú okos modernek társaságában.

— Azt hiszem, — mondta sir Lawrence — hogy én még nem találkoztam ilyenekkel.

— Adjon hálát Istennek. Éjjel-nappal szakadatlanul beszélnek, talán még szeretkezés közben is.

— Úgy látszik, nem nagyon szereti őket.

— Hát ami azt illeti, — mondta Yule torz grimasszal — ők sem szívelhetnek engem jobban, mint én őket. Bosszantó kis banda, de szerencsére nincs nagy jelentősége.

— Remélem, — jegyezte meg sir Lawrence — hogy Jack nem képzei, hogy a fiatal Desert is ezek közé tartozik?

— Muskham még sohasem találkozott ifjú modernekkel. Desert azért bosszantja, mert nem tetszik neki az arckifejezése. Mindenesetre éktelenül furcsa ábrázata van.

— Bukott angyal, — mondta sir Lawrence — «A gögös lélek átka». Van benne valami nagystílus is.

Yule bólintott.

— Nekem nincs ellene kifogásom. A versei is tehetségesek. De Muskham minden lázadást gyűlöl. A nyírott farkú, fonottsörényű, szabályosan trapoló gondolkozást kedveli.

— Tudja Isten, — mormolta sir Lawrence — azt hiszem, hogy ezek ketten talán meg is szeretethetik egymást, csak előbb agyon kellene egymást löniök. Furcsa népség vagyunk, mi angolok.

14. FEJEZET.

Aznap délután, körülbelül ugyanebben az órában, Adrian a bátyjához igyekezett. Végigment azon a szomorú utcán, mely a St. Augustine's-in-the-Meads-plébániához vezetett. Hogy milyen furcsák az angolok, az hamarosan szemléletesen derült ki, körülbelül hat háznyira a saroktól.

Mentőkocsi állt egy reménytelen külsejű ház előtt. Azok, akiknek lehetett volna jobb dolguk is, körülállták és megbámulták. Adrian is közéjük állott. A nyomorúságos épületből két férfi és egy ápolónő hordágyon hozott ki egy gyermeket. Jajgató, középkorú, vörösarcú nő és dörmögő, sápadt, lekonyuló bajszú férfi zárta be a menetet.

— Mi történt? — kérdezte Adrian a rendőrtől.

— Meg kell operálni a gyereket. Azt hinné az ember, hogy vágóhídra viszik, nem pedig olyan helyre, ahol a legjobb dolga lesz. No, itt van már a tiszteletes. Ha ő nem tudja megnyugtatni őket, akkor senki sem.

Adrian megpillantotta fivérét, aki éppen a házból jött ki és a sápadtarcú férfi mellé lépett. Ez abbahagyta a dörmögést, az asszony viszont egyre hangosabban jajgatott. A gyermeket közben elhelyezték a mentőkocsiban. Az anya vadul ugrott a kocsi ajtaja felé.

— Elment az eszük! — mondta a rendőr és előlépett.

Adrian látta, hogy Hilary az asszony vállára teszi a kezét. Az asszony hirtelen megfordult, mint aki hangos átkozódásba akar fogni, de csak elfojtott, szűkölő hang hagyta el a torkát. Hilary belekarolt és nyugodtan visszavonszolta a házba. A mentőautó elrobogott. Adrian odalépett a sápadtarcú férfihez és cigarettával kínálta meg. «Köszö-

nöm, nagyságos úr» — mondta az ember, kivett egy cigarettát, aztán a felesége után ment.

Az esemény végetért. A kis csoport széteszlott. Csak a rendőr állt még a ház előtt.

— Csuda ember a tiszteletes — mondta.

— A fivérem — jegyezte meg Adrian.

A rendőr nagyobb tisztelettel nézett rá.

— Olyan ritka az ilyen ember, mint a fehér holló.

— Úgy van. Nagyon beteg ez a gyerek?

— Nem éri meg a reggelt, ha nem operálják meg.

Az utolsó percig vártak. Még szerencse, hogy az esperes éppen erre járt. Vannak emberek, akik inkább meghalának, minthogy kórházba menjenek. A gyerekeiket még jobban féltik a kórháztól.

— Ragaszkodnak a függetlenségükhöz — mondta Adrian. — Ezt meg tudom érteni.

— Hát ha így vesszük uram, akkor én is meg tudom érteni. Dehát ezek egészen nyomorúságosan élnek itt, a kórházban pedig a képzelhető legjobb dolguk van.

— «Mindenütt jó, de a legjobb...» — idézte Adrian a híres mondást.

— Ez már igaz. És ez az oka annak, hogy még mindig megvannak ezek a nyomortanyák. Szörnyű, hogy élnek itt az emberek! De csak próbálná őket valaki kikergetni ezekből az odukból! A tiszteletes sokat tesz értük, tataroztatja a házakat, ahogy itt mondják. Ha ön beszélni akar vele, szólhatok neki.

— Nem, megvárom.

— Meglepő, — folytatta a rendőr — mi mindent túrnek el az emberek inkább, mintsem hogy mások beleavatkozzanak a dolgukba. Szocializmus, kommunizmus, a nép önkormányzata: akárminek nevezzük, a vége mégis csak az, hogy beleavatkoznak az emberek dolgába. Hé! Gyerünk csak! Ebben az utcában nincs házalás.

Egy talyigás ember, aki már éppen el akarta magát kiáltani: «Tengeri csigát vegyenek!», gyorsan becsukta a száját.

Adrian érdeklődését felajzotta a rendőr zavaros bölcsekedése. További fejtegetéseket várt, ebben a pillanatban azonban Hilary kijött a házból és feléjük indult.

— No, ezek igazán megtettek minden lehető, hogy a gyerekük valahogy életben ne maradjon — mondta, majd viszonzta a rendőr köszöntését és így szólt hozzá: — Megkapjuk azokat a petunia-virágokat, Bell?

— Hogyne tiszteletes úr, a feleségem már másra se tud gondolni.

— Nagyszerű. Figyeljen csak ide. Hazafelé menet szóljon be a kórházba és érdeklődjék, mi van azzal a gyerekkel. Ha valami baj van, telefonáljon.

— Szívesen, tiszteletes úr!

— Köszönöm, Bell. Most pedig öregem, gyereünk és igyunk egy kis teát.

Hilary felesége valamilyen gyűlésen vett részt, úgyhogy a fivérek maguk főztek teát.

— Dinny ügyében jöttem — mondta Adrian és előadta unokahúga esetét.

Hilary pipára gyújtott.

— Az a mondás, — szólalt meg hosszas hallgatás után — hogy «ne ítéld, hogy ne ítéltessél!» rendkívül megnyugtató mindaddig, amíg nem várnak tőlünk valami elhatározó cselekedetet. Mert akkor azután fabatkát sem ér. Minden cselekedet alapja valamilyen ítélet, legyen az hallgatólagos vagy nem. Dinny nagyon szerelmes?

Adrian bólintott. Hilary mélyet szippantott a pipájából.

— Hát akkor ez a dolog egy cseppet sem tesz nekem. Mindig a boldogság tiszta, zavartalan egét kívántam Dinnynek, de ez az ügy inkább sirokkónak látszik. Ugy-e, céltalan volna, ha

a külvilág szempontjait igyekeznénk vele megértetni?

— Teljesen céltalan.

— Azt akarod, hogy tegyek valamit?

Adrian fejét rázta:

— Csak a személyes állásfoglalásodra voltam kíváncsi.

— Végtelenül sajnálom, hogy Dinnynek szenvednie kell: ez az állásfoglalásom. Ami pedig a hitehagyást illeti, végigfut rajtam a hideg a gondolatára. Nem tudom, azért-e, mert pap vagyok, vagy azért, mert angol állami iskolában neveltek. Azt hiszem, valami ősi beidegzett érzés ez.

— Ha Dinny kitart a dolog mellett, — mondta Adrian — akkor nekünk mellette kell kitartanunk. Ha olyasmi történik egy szeretett lénnyel, ami nekünk ellenszenves, akkor csak egyet tehetünk: lenyeljük a keserű pirulát. Igyekezni fogok megszeretni ezt a fiatalembert s megérteni az álláspontját.

— Azt hiszem, nincs neki álláspontja — mondta Hilary. — *Au fond*, valószínűleg egyszerűen csak átlépett a másik oldalra. Azt hiszem, erről ő maga is meg van győződve.

— Annál tragikusabb mindkettőjük sorsa és annál fontosabb, hogy kitartsunk mellettük.

Hilary bólintott.

— A szegény öreg Con számára súlyos csapás lesz ez. Az ilyen esetek mindig remek alkalmat adnak egy sereg embernek, hogy kiélhessék farizeusi hajlamaikat. Már szinte látom az ég felé emelt kezeiket.

— De az is lehet, — mondta Adrian — hogy már erősebb a modern hitetlenség s az emberek egyszerűen csak vállat vonnak és mondják: « Egy kis babonávaal megint kevesebb.»

— Az emberek általában azt fogják hinni, azért alázta meg magát, hogy megmentse a bőrét —

mondta fejét rázva Hilary. — Akármilyen szkeptikusak is ma az emberek a vallással, a hazafias-sággal, a brit birodalommal és az úriemberi eszmékkel szemben, a gyávaságot még mindig nem szeretik — hogy nyersen fejezzem ki magamat. Nem mondom, hogy nagyrészüket nem gyáva, de mások gyávaságát nem tudják megbocsátani és ha ezt az érzésüket minden kockázat nélkül kifejezhetik, akkor meg is teszik.

— Reméljük, hogy nem tudódik ki a dolog.

— Ez előbb-utóbb elkerülhetetlen lesz. A fiatal Desert számára talán az volna a legjobb, ha minél hamarabb pattanna ki az ügy. Ez talán alkalmat adna neki, hogy rendbeszedje magát és úrrá legyen önmaga fölött. Szegény klis Dinny! Ez az ügy aztán alaposan próbára fogja tenni humorérzékét. Istenem, Istenem! Úgy érzem, hogy percek alatt megöregedtem. Mit mond Michael?

— Még nem beszéltem vele.

— Lawrence és Em tudják?

— Valószínűleg.

— De egyébként senkisémet tud róla?

— Senki. No, most mennem kell.

— Én pedig — mondta Hilary — belefaram az érzéseimet ebbe a római gálya-modellbe. Talán sikerül egy félórát faragcsálnom, hacsak valami komoly baj nem történt azzal a gyerekekkel.

Adrian elindult Bloomsbury felé. Útközben igyekezett beleképzelné magát valakinek a helyébe, akit hirtelen halál fenyeget. Megszűnik az élet, soha többé nem láthatja viszont azokat, akiket szeretett, mégcsak bizonytalan, elmosódott lehetőség sincs annak, hogy a halálon túl valami más hasonló tudatos lét következik!

«Ha hirtelen, egy pillanat alatt, életveszélybe kerülünk és senkisémet nézi figyelő szemmel, hogy mit teszünk; ez az igazi súlyos próbatétel. Ki

meri közölünk állítani, hogy tisztességesen meg tudná állni a helyét?»

Testvérei, a katona és a pap, természetes kötelességüknek tartanák, hogy a halált válasszák. Harmadik testvére, a bíró is így gondolkozik, bár lehet, hogy ő vitatkozni kezdene a hóhérral és végül megnyerné a maga álláspontja számára. «És én? — gondolta Adrian — átkozott dolog meghalni egy olyan ügyért, amelyben nem hiszek, a földnek valami távoli zugában, ahol még az a megnyugvás sincs, hogy halálommal használok valakinek, vagy hogy hősiességemről tudomást szereznek az emberek.» Ha az embernek nem kell valamilyen vállalt vagy hivatalos presztízst megőriznie, akkor egy ilyen sürgős döntést követelő helyzetben igazán nem töltheti idejét töprengéssel és latolgatással, hanem csak az ösztönére szabad hallgatnia. Az ilyen esetekben az ember vérmérséklete dönt a kérdésben. «Ha olyan ember volnék, mint amilyen a versei után ítélve, úgy látszik a fiatal Desert, ha állandóan szemben állnék a többi emberrel, vagy legalábbis hiányozna velük a mélyebb kapcsolat, ha gyűlölném a konvenciókat és a rideg angol bulldog-jellemet és titokban jobban rokonszenveznék az arabokkal, mint a saját honfitársaimmal: nem cselekednék-e éppen úgy, mint ahogy Desert? Isten tudja, mit tettem volna. Annyi bizonyos, meg tudom őt érteni és némileg rokonszenvesnek találom. Különben is feltétlenül Dinny mellett állok s igyekszem a segítségére lenni, mint ahogy ő is mellettem állt a Ferse-ügy idején.» Amikor Adrian végre erre az elhatározásra jutott, megkönnyebbült...

Hilary pedig ezalatt a római gályamoddellen faragcsált. Klasszikus tanulmányai, melyeket annyira elhanyagolt, vezették tulajdonképpen a papi pályára. Ma már nem is érti, hogy történhetett. Furcsa, hogy fiatal korában alkalmasnak tartotta magát erre. Miért nem ment inkább erdésznek, cowboynak,

miért nem választott valami olyan pályát, mely lehetővé tette volna a szabad természetben való életet egy ködös város nyomornegyede helyett? Valóban az isteni kinyilatkoztatás elve alapján áll? És ha nem, akkor milyen alapon áll tulajdonképpen? A hátsó fedélzetet csiszolgatta éppen. Ez az a része a gályának, amelyen annakidején a rómaiak oly sok idegent izzasztottak meg. «Olyan eszme szolgálatában állok, melynek felépítménye nem állja ki a kritikát» — gondolta. De mégis: érdemes az emberiség javáért dolgozni. Az orvos is sok humbuggal és szertartással veszi körül a munkáját. Az államférfi, bár ismeri azt a demokráciát, mely őt államférfivá tette, maga a megtestesült tudatlanság. Az ember általában olyan formalitásokkal dolgozik, melyekben maga sem hisz, másokat viszont arra buzdít, hogy higgyenek bennük. Az élet gyakorlati ügy, csupa kompromisszum. «Valamennyien jezsuiták vagyunk — gondolta —, akik kétes eszközökkel szolgálunk jó célokat. Nekem meg kellett volna hálnom a ruhám becsületéért, mint ahogy a katona is megteszi a maga egyenruhájáért. De...»

Megszólalt a telefon.

— Tiszteletes úr? — jelentkezett egy hang. — Igenis kérem... Az a kisleány... Már késő volt, nem lehetett megoperálni. Tessék átjönni, tiszteletes úr.

Hilary lecsapta a kagylót, felkapta kalapját, kiszaladt a házból. Sok kötelessége közül az utolsó vigasznyújtás felelt meg a legkevésbé az ízlésének. Amikor a kórház előtt kiszállt a taxiból, barázdás arcának maszkja mögött őszinte borzalom rejtőzött. Szegény kis gyerek! És semmit sem tehet az érdekében, legfeljebb ledarál egypár imát és megfogja a kezét. Valóságos gázság, hogy szülei addig húzták a dolgot, amíg aztán késő lett. De ha ezért bezárnák őket, akkor be lehetne zárni az egész brit fajtát, mely mindig csak a legutolsó pillanatban határozta

el magát függetlenségének feláldozására, akkor, amikor már késő volt.

— Erre tessék — mondta egy ápolónő.

Egy kis, fehér, kínosan rendbentartott kórteremben Hilary megpillantotta a fehér paplannal letakart, összecsuklott testű, halásápadt kis gyermeket. Leült melléje és szavakat keresett, melyekkel megszépíthetné a gyermek utolsó perceit. «Nem imádkozom, még túlfiatal» — gondolta.

A gyermek szemei, a morfiumos zsibbadással küszködve, riadtan néztek körül a szobában, majd borzalommal telten szegződtek az ápolónő fehér alakjára, azután a köpenyes orvosra. Hilary felemelte a kezét.

— Kérem — mondta — magamra hagynának vele egy pillanatra?

Az orvos és az ápolónő átmentek a szomszéd terembe.

— Lu! — mondta Hilary halkan.

A gyermek pillantása, melyet a hang visszahívott riadt vándorlásából, most megpihent a pap mosolygó arcán.

— Nini! Milyen szép kis szoba ez! Mondd, mit szeretsz a legjobban?

Alig hallhatóan suttozták el a választ az elfehéredett ajkak: «Mozit».

— Mindennap moziba fogsz menni, mindennap kétszer, bizony. Most pedig csukd be a kis szemedet, aludj szépen és ha felébredtél, megkezdődik a mozi. Csukd be szépen, úgy. Most pedig mesélni fogok. Ne félj, nincs semmi baj, itt vagyok melletted.

Azt hitte, a gyermek behunyta a szemét. De a fájdalom hirtelen megint belehasított a kis testbe. A gyermek nyöszörögni kezdett, majd felsikoltott.

— Szent Isten! — mormogta Hilary — doktor úr, gyorsan még egy injekciót.

Az orvos morfuminjekciót adott.

— Most hagyjon megint magunkra.

Az orvos hangtalanul kiment a szobából. A gyermek pillantása megint megpihent Hilary mosolygó arcán. Hilary rátette kezét a gyermek vézna, elgyötört kezére :

— Most pedig, Lu, ide figyelj!

«A rozmár és az asztalos most kézenfogva mentek
Oly sok homok volt mindenütt, hogy sírdogálni kezdtek.
,Ha hét lány hétszer hét napig, hét seprűvel seperne,
Mit gondolsz, rend teremne itt?’ — a rozmár szólt szepegeve.
,Alig hiszem’ — így szólt az asztalos, keserűen könnyezve».

Így szavalta Hilary sokáig a «Bolond kalapos uzsonnája» című gyerekverset. Mialatt halkan duruzsolta a sorokat, a gyermek lehunyta szemét és kis keze kihűlt. Hilary érezte, hogy a hideg átjárta az ő kezét is.

— Most pedig Isten, ha valóban vagy, vidd el a moziba!

15. FEJEZET.

Amikor Dinny az apjával folytatott beszélgetés után, reggel felnyitotta szemét, az első pillanatban nem jutott eszébe a gondja. Mikor azután hirtelen ráeszmélt, rémülten ült fel ágyában. Mi lesz, ha Wilfrid faképnél hagy mindent és visszamenekül Keletre vagy még messzebbre? Ez könnyen lehetséges, mert Wilfrid esetleg azt hiszi, Dinny érdekét szolgálja ezzel.

«Nem várhatok csütörtökig — gondolta — be kell mennem a városba. Csak volna pénzem arra az esetre, ha ...!»

Előkotorta ékszereit és gyorsan megbecsülte őket. Eszébe jutott a southmoltonstreet-i két úriember. Jean smaragdékszerével kapcsolatban nagyon szépen viselkedtek. Kis csomagot készített elzálogosítható ékszereiből. Csak azt a két-három darabot

tette félre, melyet rendszeresen viselt. Nem értek túlsokat ezek az ékszerek. Sejtette, hogy csak a leg-túlzottabb jóindulat mellett kaphatna értük száz fontot.

Reggelineél valamennyien úgy viselkedtek, mintha semmi sem történt volna. Ez azt jelenti, hogy mindnyájan tudják már a legrosszabbat!

«Ártatlanoknak tettetik magukat» — gondolta Dinny.

Mikor apja bejelentette, hogy bemegy a városba, megmondta, hogy szeretne vele menni.

Apja úgy nézett rá, ahogy egy majom néz arra az emberre, akit felelősségre von, hogy milyen jogon mer több lenni egyszerű majomnál. Hogy van az, gondolta Dinny, hogy még sohasem vettem észre apám barna szemének ezt a nyugtalan komorságát.

— Rendben van — mondta a tábornok.

— Vezessek én? — kérdezte Jean.

— Köszönettel elfogadjuk — mormolta Dinny.

Egyikük sem szólt egy szót sem arról a kérdésről, mely minden gondolatukat foglalkoztatta.

Dinny apja mellett ült a nyitott kocsiban. A május virágzása csak most volt teljes pompájában és illata enyhítette a kiáramló benzingőz szagát. A szürkeség esőt ígért. A Chiltern vidéken mentek át: Hampden, Great Missenden, Chalfont, Chorley Wood. Annyira angol volt ez a táj, hogy ha valaki hirtelen felébredne mély álmából, akkor is tudná: nem lehet más vidéken, mint Angliában. Ezt az utat Dinny sohasem únta meg, ma azonban a friss tavaszi zöld, a galagonya és az almavirág pompázása, a régi falvak között kanyargó út nem tudta elvonni figyelmét a mellette ülő komor, mozdulatlan emberről. Ösztönösen érezte, hogy apja fel fogja keresni Wilfridet. Akkor neki is el kell mennie hozzá. Végül apja megszólalt: Indiáról beszélt. Amikor pedig Dinny szólalt meg: a madarokról társalgott. Jean vadul hajtott és egyetlenegyszer

sem fordult hátra. Csak amikor már a Finchley Roadra értek, kérdezte a tábornok :

— Hol tegyük le, Dinny?

— A Mount Streeten.

— Tehát bent maradsz a városban.

— Igen, péntekig.

— Akkor hát leteszünk, én pedig továbbmegyek a klubomba. Jean, visszavinnél ma este?

Jean bólintott, de hátra sem fordult. Olyan hirtelen siklott el két bíborvörös autóbusz között, hogy a két autóbuszsoffőr egyszerre mondta ki ugyanazt az indulatszót.

Dinny fejében kavargtak a gondolatok. Telefonáljon Stacknek és kérje meg, hogy hívja őt fel, amint apja odaérkezik? Ebben az esetben percnyi pontossággal kiszámíthatja látogatását. Dinny azok közé tartozott, akik rögtön megbarátkoznak a «személyzettel». Nem tudott kivenni a tálból egy darab burgonyát anélkül, hogy öntudatlanul ne érezte a tál felszolgálójával, hogy érdekli őt. Minden kis szolgálatot megköszönt és ritkán távozott el anélkül, hogy valamilyen kis megjegyzéssel ne fejezte volna ki az emberi közösséget, amit az alkalmazottal érzett. Stacket csak háromszor látta eddig, de tudta, hogy az inas emberi lénynek tartja őt, annak ellenére, hogy nem Barnstapleből való. Felidézte maga elé Stacknek nem egészen fiatalos alakját, szerzetesi arcát, fekete haját, nagy orrát, rendkívül kifejezésteljes szemeit, kissé fölényes, de jóindulatu kifejezésű száját, délceg, csaknem katonás járását. Érezte, hogy amikor Stack megnézte őt, így gondolkozott : «Meg tudnék-e barátkozni ezzel a nővel, ha ő lenne a végzetünk? Azt hiszem igen.» Dinny sejtette, hogy Stack odaadóan szereti Wilfridet. Elhatározta, hogy megkockáztatja a dolgot. Amikor az autó továbbrobogott a Mount Streeten, ezt gondolta : «Szerencse, hogy sohasem leszek apa.»

— Telefonálhatok, Blore?

— Természetesen, kisasszony.

Wilfrid számát hívta fel.

— Halló! Stack! Itt Dinny Cherrell beszél... Egy kis szívességre kérném. Apám, Sir Conway Cherrell tábornok a nap folyamán fel fogja keresni Desert urat. Nem tudom, hogy mikor megy oda, de én is szeretnék jelen lenni, amikor ott lesz... Kérem, hívjon fel, amint apám megérkezik. Állandóan itt fogok tartózkodni... Nagyon szépen köszönöm. Desert úr jól van?... Ne mondja meg sem neki, sem apámnak, hogy jövök. Nagyon köszönöm.

«Ez eddig rendben volna, feltéve, hogy nem olvastam tévesen apám gondolataiban — gondolta. Szemközt van a képtár, annak az ablakából láthatom majd, ha kijön a kapun.»

Délelőtt nem hívták fel. Együtt villásreggelizett nagynénjével.

— Nagybátyád felkereste Jack Muskhamot — mondta lady Mont evés közben — Roystonban volt. Együtt jött haza azzal a másik emberrel, aki teljesen olyan, mint egy majom. Egy szót sem szándékoznak szólni. Michael azonban azt mondja, hogy nem szabad neki.

— Mit nem szabad és kinek, Em néni?

— Desertnek nem szabad kiadnia azt a verset.

— Pedig kiadja.

— Miért? Jó?

— A legjobb, amit valaha írt.

— Egészen felesleges dolog.

— Wilfrid nem resteli amit tett, Em néni.

— De milyen kellemetlenséget okoz neked! Nem gondolnád, hogy elég volna egyelőre egy úgynevezett pajtásházasság?

— Már felajánlottam neki, drágám.

— Nahát, Dinny, igazán csodállak.

— De nem fogadta el.

— Hála Istennek! Szörnyű volna, ha belekerülnél a lapokba.

— De milyen szörnyű, Em néni!

— Fleur bekerült a lapokba. Megrágalmazták.

— Emlékszem.

— Hogy is hívják csak azt a tárgyat, ami vissza-repül az eldobóhoz és megüti, ha hibásan dobott?

— Bumerangra gondolsz?

— Igen, tudtam hogy valami ausztráliai dolog. Nem tudod, miért van az ausztráliaiaknak olyan furcsa kiejtésük?

— Magam sem tudom, drágám.

— Azt hiszem, ott erszéyes állatok is vannak, nem? Blore, töltsön Dinny kisasszony poharába!

— Nem, köszönöm, nem kérek. Lemehetek most?

— Mind a ketten lemegyünk. — Lady Mont felállt és félrehajtott fejjel szemügyre vette unokahugát. — Mély lélekzés és sok sárgarépa, ez lehűti a vért. Erről jut eszembe, miért hívják golfáramlatnak azt a meleg áramlatot? Milyen öbölből indul ki?

— A mexikói öbölből, drágám.

— Azt olvastam, hogy az angolnak is ott tenyésznek. Elmész?

— Telefonhívást várok.

— Szörnyű, amikor tévesen kapcsolnak. Különb-
ben egész helyes leányok vannak a központban. Kávét parancsolsz?

— Igen, kérek.

— A kávé remek dolog. Az ember olyan nyugodt lesz utána, mint egy pudding.

«Em néni mindig többet tud, mint amennyit elárul» — gondolta Dinny.

— A szerelem — folytatta lady Mont — vidéken sokkal rosszabb, mint a városban, mert vidéken a kakuk is szól. Azt mondják, hogy Amerikában nem ismerik a kakukot. Lehet, hogy az amerikaiak nem is szerelmesek. Erről nagybátyád különben többet tud. Egyszer különös esetről mesélt, ami Newportban történt, vagy amint ők mond-

ják, Nuportban. De ez már nagyon régen volt, sok évvel ezelőtt. Én belelátok az emberek veséjébe — tette hozzá nyugtalanítóan. — Hova ment apád?

— A klubjába.

— Elmondtad neki, Dinny?

— Igen.

— Te vagy a kedvenc gyermeke.

— Dehogy! Clare.

— Ugyan!

— A ti szerelmeidet nem zavarta annakidején semmi. Em néni?

— Jó alakom volt, — válaszolta a nagynéni — talán egy kicsit túlsók is volt belőlem. Akkoriban ez volt a divat. Lawrence volt az első szerelmem.

— Igazán?

— No igen, eltekintve néhány templomi karénekes-gyerektől, a lovászsunktól és egy-két katonától. Aztán volt egy kis feketebajuszos kapitány. Ez kissé meggondolatlan dolog, tizennégy éves korban.

— Feltételezem, hogy «jegyességetek» a legszigorúbb illemszabályok szerint zajlott le.

— Nem. Nagybátyád nagyon szenvedélyes ember volt. Kilencvenegyben történt. Akkor már harminc éve nem volt eső.

— Talán úgy érted, hogy harminc éve nem volt olyan erős eső, mint akkor.

— Nem, egyáltalában nem volt eső. Csak arra nem emlékszem már, hogy hol. Szól a telefon.

Dinnynek sikerült megelőznie az inast, felkapta a kagylót.

— Köszönöm, Blore, engem keresnek.

A kagyló reszketett a kezében.

— Igen?... Rendben van... Köszönöm, Stack... Nagyon köszönöm... Blore, szerezzen nekem egy taxit.

A taxival a Wilfrid lakásával szemben levő képtárba ment. Katalógust vett, felment és az egyik

ablaknál helyezkedett el. Úgy tett, mintha a 35-ös számú «Ritmus» című képet nézegetné tüzetesen (a cím egyébként egyáltalában nem volt találó), de közben állandóan a szemközti ház kapuját figyelte. Apja még nem távozhatott Wilfridtól, hiszen csak hét perc mult el a telefonhívás óta. Aztán apja hamarosan kilépett a kapun és elindult az utcán. Néhányszor megrázta lehorgasztott fejét. Dinny nem láthatta apja arcát, de elképzelte kifejezését.

«Biztosan a bajuszát rágja — gondolta. — Szegevény drágám».

Amint apja befordult a sarkon, Dinny lerohant, átfutott a tulsó oldalra és felszaladt az első emeletre. Wilfrid ajtaja előtt megállt, a csengőhöz emelt kézzel, aztán megnyomta a gombot.

— Elkéstem, Stack.

— A tábornok az előbb ment el, kisasszony.

— Ó! Bemehetek Desert úrhoz? Ne jelentsen be.

— Parancsoljon, kisasszony — mondta Stack.

Dinny még sohasem látott ilyen megértő pillantást.

Mély lélegzetet vett, aztán benyitott. Wilfrid a tűzhely mellett állt, összefont karjára horgasztott fejjel. Dinny halkán melléje lopakodott és várta, mikor veszi észre.

Wilfrid hirtelen felvetette fejét és megpillantotta.

— Drágám, — mondta Dinny — sajnálom hogy megijesztettelek.

Kissé félrehajtotta fejét, ajka alig észrevehetően kinyílt, nyaka kinyúlt. Így figyelte Wilfrid vívódó arcát.

Wilfrid nem tudott ellenállni, megcsókolta.

— Dinny, az apád...

— Tudom. Láttam, amint kiment a kapun. «Desert úrhoz van szerencsém? Lányom beszámolt eljegyzésükről és... ő... az ön helyzetéről. Én... ő... ezért jöttem. Meggondolta ön, hogy... ő... milyen következményekkel fog járni, ha kiderül az ön... ő... hitehagyása?

Lányom nagykorú, azt teheti, amit akar, de mi mindnyájan végtelenül szeretjük őt és azt hiszem, ön is elismeri, hogy miután ön hamarosan ilyen . . . ő . . . botrány középpontjába fog kerülni, egyáltalában nem helyes, hogy . . . ő . . . továbbra is lányom jegyesének tekintse magát a jelen körülmények között.»

— Majdnem szóról-szóra ezt mondta.

— És mit feleltél?

— Hogy majd gondolkozom a dolgon. Tökéletesen igaza van.

— Egyáltalában nincs igaza. Egyszer már mondtam neked: «Az óváros szerelem nem szerelem». Michaelnek az a véleménye, hogy nem volna szabad kiadnod a «Leopárd»-ot.

— Ki kell adnom. Nyomja a lelkemet, meg akarok szabadulni tőle. Ha nem vagy mellettem, azt hiszem, elvesztem az eszemet.

— Értem, drágám, de miért kell kiderülnie a dolognak? Az a két ember megígérte, hogy nem fog beszélni. Ha valami nem tudódik ki rögtön, talán örökre titokban marad. Kár kiderőszakolni a veszélyt.

— Nem arról van itt szó. Valami szörnyű félelem gyötör állandóan, hogy gyáva voltam. Ezért akarom, hogy megtudják a dolgot. Akkor aztán, akár gyáva voltam, akár nem, megint emelt fővel járhatok. Meg tudod ezt érteni, Dinny?

Dinny meg tudta érteni. Elég volt, ha csak Wilfrid arcára nézett. «Kötelességem vele érezni — gondolta — még akkor is, ha más a véleményem. Csakis így lehetek a segítségére és talán csakis így tarthatom meg».

— Tökéletesen megértlek, Michaelnek nincs igaza. Nekivágunk a dolognak és «megfogyva bár, de törve nem» fogunk kikerülni az ügyből. Akármilyen történik, nem fogunk engedni.

Végre elérte, hogy Wilfrid mosolygjon. Le-

húzta maga mellé. Hosszú hallgatás következett, aztán Dinny felnyitotta szemét azzal a mély pillanattal, melyhez minden nő annyira ért.

— Holnap csütörtök, Wilfrid. Nem néznénk be Adrian bácsihoz, hazafelé menet? Ő a mi emberünk. Ami pedig az eljegyzést illeti, majd azt mondjuk, hogy nem vagyunk jegyesek, de azért azok maradunk. Isten veled, drágám.

Lent a hallban, amikor ki akarta nyitni az előszobaajtót, Stack hangja szólalt meg mögötte :

— Bocsásson meg, kisasszony.

— Tessék.

— Hosszú idő óta szolgálom Desert urat. Sokat gondolkoztam az utóbbi időben. Ha nem csalódom, a kisasszony a menyasszonya.

— Igen is, meg nem is, Stack. Mindenesetre remélem, hogy összeházasodunk.

— Helyes, kisasszony. Nagyon hasznos is lenne, ha szabad magamat így kifejeznem. Desert úr meglehetősen hirtelen elhatározású úriember, és arra gondoltam, hasznos lenne, ha mi ketten a kisasszonnyal, hogy úgy mondjam, együttműködnénk.

— Teljesen igaza van. Ma reggel is ilyen szándékkal hívtam fel magát.

— Sok fiatal hölgyet láttam már az évek során, de egyiket sem kívántam volna neki feleségül úgy, mint most a kisasszonyt. Ezért bátorkodtam most beszélni.

Dinny feléje nyújtotta a kezét.

— Ennek nagyon örülök. Szükségem van magára. Kissé nehéz helyzetben vagyunk és attól tartok, még nehezebb is lesz a helyzetünk.

Stack gondosan letörülgette a kezét, majd kezét fogott Dinnyvel. Meglehetősen hevesen szorítottak kezét.

— Tudom, hogy valami nyomja a lelkét az úrnak, — mondta Stack — de hát ez nem az én dolgom. Azt tudom, hogy mindig nagyon hirtelen

szokta magát elhatározni. Ha a kisasszony megadná nekem a telefonszámát, az hasznukra válna mindkettőjüknek.

Dinny felírta telefonszámait.

— Ez a városi számom, nagybátyám lakása, sir Lawrence Mont, Mount Street. Ez pedig a vidéki számom, Condaford Grange, Oxfordshire. Valamelyik számon majdnem mindig megtalálhat. Nagyon szépen köszönöm. Nagyon megnyugtatt ezzel.

— Számomra is megnyugvást jelent ez, kisasszony. Mindent meg akarok tenni Desert úrért, a legjobbat kívánom neki. Nem mindenki tud vele összeférni, én azonban nagyon.

— Én is, Stack.

— Nem akarok bókolni, kisasszony, de ha szabad magamat így kifejeznem, Desert urat nagy szerencse éri a kisasszonnyal.

Dinny mosolygott.

— Nem én leszek a szerencsés. Isten vele, még egyszer nagyon köszönöm.

Dinny gyors léptekkel ment végig a Cork Streeten. Van már szövetségese az oroszánbarlangban, kéme a szövetséges táborban, hűséges áruló! Fejében a hasonlatok kavarohtak, mialatt nagynénje házába igyekezett. Apja bizonyára betért ide, mielőtt hazamenne Condafordba.

A hallban megpillantotta apjának félreismerhetetlen, régi keménykalapját. Óvatosságból maga is levette kalapját, mielőtt a szalonba lépett. Apja Em nénivel beszélgetett. Hirtelen abbahagyták a társalgást, mikor belépett. Mostanában mindenki abbahagyja a társalgást, ha ő belép. Nyíltan és nyugodtan nézett rájuk, aztán leült.

Pillantása találkozott a tábornokéval.

— Felkerestem Desert urat, Dinny — mondta a tábornok.

— Tudom, drágám. Azt mondta, hogy majd

meggondolja a dolgot. Egyelőre megvárjuk, amíg az ügy kitudódik.

A tábornok nyugtalan mozdulatot tett.

— Addig is, amennyiben ez téged megnyugtat, hivatalosan felfüggesztjük jegyességünket — mondta Dinny.

A tábornok kissé meghajolt feléje. Dinny nagynénjéhez fordult, aki rózsaszínű arcát lila itatós-papírral legyezgette.

Kisebb szünet után a tábornok törte meg a csendet.

— Mikor mész le Lippinghallba, Em?

— A jövő héten, — válaszolta lady Mont — vagy mikor is? Csak a következő héten? Lawrence pontosan tudja. Egyébként a chelseai virágkiállításon kiállítom két kertészemet. «Boswellt és John-sont», Dinny, te ismered őket.

— Hát még mindig nálad vannak?

— A legnagyobb mértékben. Con, nektek is kellene pestiferákat termesztetek... vagy hogy is hívják azokat a szőrös anemona virágokat?

— Pulsatilla, néni.

— Elragadó virágok. Mésztartalmú földre van szükségük.

— Mint tudod, Em, nálunk Condafordban, meglehetősen kevés a mész.

— Álomszerű azaléáink nőttek az idén, Em néni. Lady Mont letette az itatóst:

— Az előbb éppen azt mondtam az apádnak, Dinny, hogy kár beleavatkozni a dolgodba.

Dinny apjának komor arcát figyelte, majd így szólt:

— Ismered néni azt a szép bondstreeti üzletet, ahol állatszobrokat lehet kapni? Vettem egy helyes kis rókaanyát, kölykekkel, hogy apával egy kissé megszerettessem a rókákat.

— Vadászat! — sóhajtotta lady Mont. — Fáj-

dalmas látvány, amikor szegényeket kikotorják a lyukból.

— Még apa sem szereti a kotorékvadászatot. Úgy-e, apuskám?

— N-n-nem, — mondta a tábornok — alapjában véve nem.

— Véres dolog — mondta lady Mont. — Gyerekek is résztvesznek benne. Egyszer te is csupa vér voltál, Con.

— Piszkos multság ez és teljesen fölösleges. Ma már csak a régi nyers iskola hívei csinálják.

— Apád nagyon csúf látvány volt akkor, Dinny.

— Igen, apuskám, neked nem való az ilyesmi. Erre a sportra azok a szemtelen orrú, vörösképfű, szeplős fickók alkalmasak, akik az ölést magáért az ölésért szeretik.

A tábornok felállt:

— Vissza kell mennem a klubomba. Jean odajön értem a kocsiival. Mikor látunk, Dinny? Anyád... — abbahagyta a mondatot.

— Em néni szombatig itt tart.

A tábornok bólintott. Nővére és lánya csókját olyan arccal tűrte, mint aki azt mondja: «Igen... de...?»

Dinny az ablakból figyelte apjának távolodó alakját. Szíve összeszorult.

— Szegény apád! — szólalt meg a hátamögött nagynénje hangja. — Mindez nagyon szomorú, Dinny.

— Nagyon szép volt apától, hogy nem célzott arra, hogy anyagilag tőle függök.

— Con drága ember — mondta lady Mont. — Azt mondja, hogy az a fiatalember nagyon tiszteltudóan viselkedett. Ki is volt az, aki mindig azt mondta: «Pfű, pfű»?

— Az öreg zsidó, a «David Copperfield»-ben.

— Most magam is olyasféléképpen érzem magamat.

Dinny hátat fordított az ablaknak.

— Figyelj ide, néni. Egészen más ember vagyok, mint két héttel ezelőtt. Mintha kicseréltek volna. Akkor látszólag nem voltak vágyaim. Most egyetlen nagy vágyódás vagyok s nem érdekel, hogy tisztességesnek látszom-e, vagy sem. Nehogy idegcsillapító porokat ajánlj nekem!

Lady Mont megveregette a karját:

— «Tiszteld atyádat és anyádat.» Igaz, hogy azt is mondják egy más helyen: «Hagyj el mindenkit és kövess engem.» Így aztán az ember nem tud kiokosodni.

— De én tudok — mondta Dinny. — Tudod mit remélek most? Hogy holnapra minden kiderül. Ha ez bekövetkezik, akkor rögtön megesküdhetünk.

— Igyunk egy kis teát, Dinny. Blore, teát! Indiai legyen és elég erős.

16. FEJEZET.

Dinny másnap elkísérte szerelmesét Adrian múzeumi szobájának ajtajáig, aztán otthagya. Hátra-nézett: a magas, kalaptalan, szoros övet viselő férfi erősen megborzongott. De mosolygott és pillantása Dinnyt még a távolból is melengette.

Adrian már tudott a fiatalember érkezéséről. Megvetette magát érte, de mégis «beteges kíváncsisággal» fogadta. Gondolatban nyomban párhuzamot vont közte és Dinny között. Milyen furcsán ellentétes pár lenne belőlük! Azt azonban nyomban átlátta a csontvázak vizsgálatában megedződött éles pillantásával, hogy Dinny fizikum tekintetében jól választott. Ez a férfialak derekasan fog Dinny mellett állni vagy feküdni. Ínas, csontos alakja kecses, könnyed, jól illik Dinny sajátos légiességéhez. Sötét, keserű barázdáktól szántott arcáról és szeméről még Adrian is megállapította,

hogy vonzóan hat a női nemre, pedig ő, mint általában az angol entellektüelek, nem rokonszenvezett a hímnemű filmsztárokkal. A csontokról kezdtek beszélgetni és ez megtörte a jeget. Egy meglehetősen jól konzervált, állítólag hittita csontváz azonossága tekintetében megegyezett a véleményük s ettől kezdve aztán társalgásuk csaknem szívélyes hangot kapott. Fokozta emberi hangulatukat az, hogy ugyanazokat a távoli helyeket és embereket látták különböző furcsa körülmények között. Wilfrid már felállt és a kalapját vette, hogy távozzék, amikor hirtelen ezt kérdezte tőle:

— Mondja, Cherrell úr, ön mit tenne az én helyemben?

Adrian felkapta fejét és összehúzott szemmel, elgondolkozva nézett a kérdezőre.

— Én gyenge tanácsadó vagyok, de annyit mondhatok, hogy Dinny végtelenül értékes lény...

— Bizony az.

Adrian előrehajolt és becsukta egy kis szekrény ajtaját.

— Ma reggel, — mondta aztán — a fürdőszobámban megfigyeltem egy magányos kis hangyát. Buzgón igyekezett előre s azon fáradozott, hogy kiismerje magát a tárgyak között. Sajnos, be kell valanom, hogy egy kis hamut szórtam rá a pipámból, csak azért, hogy lássam, mit fog csinálni. Ilyen a gondviselés is: hamut szór ránk a pipájából, hogy megfigyelje az eredményt. Hosszú ideig haboztam, végül azonban arra a megállapodásra jutottam, hogy ha ön valóban szerelmes Dinnybe, — Wilfrid teste görcsösen megrándult, majd erősen belemarkolt kalapja szélébe — ... amint látom, ez nem kérdéses ... és Dinny is ugyanígy szereti önt ... ebben az esetben az a teendő, hogy fogjanak össze és verekedjék magukat keresztül a hamun. Dinny szívesebben utazik önnel szekéren, mint velünk kényelmes Pullman-kocsiban. Meggyőződésem sze-

rint — Adrian arcáról most a komoly meggyőződés sugárzott — Dinny azok közé tartozik, akikre majd ráillik az írás: «Ők ketten pedig egy lélek lesznek».

A fiatalember arca megrándult.

«Őszintének látszik» — állapította meg Adrian.

— Ezért, — folytatta aztán — azt tanácsolom önnek, hogy mindig elsősorban az ő érdekeit tekintse, de ne olyan alapon, hogy «Annyira szeretlek, hogy semmiesetre sem veszek feleségül». Tegye meg azt, amit ő kíván — ha valami kívánsága van. Nem fog semmi méltánytalant kívánni. Őszintén hiszem, hogy egyikük sem fogja ezt megbánni.

Desert egy lépést tett feléje. Adrian látta, hogy a fiatalember rendkívül meg van hatva. Wilfrid azonban leküzdött minden érzelemnyilvánítást, hirtelen idegesen elmosolyodott, felemelte a kezét, aztán megfordult és elment.

Adrian sorra becsukta azoknak a szekrényeknek az ajtaját, melyekben csontvázait őrizte. «Ez a legkifürkészhetetlenebb és talán a legszebb arc, amit valaha láttam — gondolta. — Ez a szellem mély vizek fölött jár és gyakran már-már belefullad a vízbe. Ki tudja, nem adtam-e neki bűnös tanácsot. Az a gyanúm, hogy előbb-utóbb megfogadja.»

Azzal ismét nekiült annak a földrajzi folyóiratnak, melynek olvasásában Wilfrid látogatása zavarta meg. A folyóirat lelkes beszámolót közölt az Amazon-vidék egy indián törzséről, melynek kapitalista módon fizetett amerikai mérnökök segítségével sikerült megvalósítani a tökéletes kommunista ideált. A jelek szerint a törzs egyetlen tagjának sincs magántulajdona. Egész életük, a természetes testi folyamatokat beleértve, a nagy nyilvánosság előtt zajlik le. Nem ismernek ruházkodást, nincsenek törvényeik, egyetlen büntetésüket, melyet vörös hangyák segítségével bonyolítanak le, csak azok ellen alkalmaznak, akik a közös holmiból

valamit maguknak akarnak megtartani. Cassava-gyökérből és időnkint majomhúsból élnek, teljesen eszményi közösségben.

«Csodálatos példája az emberiség állandó körforgásának — gondolta Adrian. — Az utolsó húsz ezer év alatt egyebet sem tettünk, mint hogy szándékosan elfejlődünk azoktól az elvektől, melyek szerint ezek az indiánok élnek s a dolognak az lett a vége, hogy most megint ezt az életformát állítják eléink, mint tökéletes követendő mintaképet.»

Hosszú ideig ült és szája körül mosolyba húzódtak a mély ráncok. Doktrinerek, szélsőséges elemek! Az az arab, aki revolvert fogott a fiatal Desertre, megtestesítője volt az emberi természet leggonoszabb jellemvonásának. Az eszmék és hitek mind csak féligazságok és csak addig érnek valamit, amíg egyensúlyban tudják tartani az életet. A földrajzi folyóirat lassan lesiklott Adrian térdéről.

Hazafelé menet megállt a lakása előtti parkban. Arcát süttette a nappal és hallgatta a fekete rigó énekét. Most mindene megvan, amit valaha kívánt: szeretett asszony, jó egészség, tisztességes fizetés (évi hétszáz és nyugdíjlehetőség), két elragadó gyerek (nem a sajátjai, úgyhogy nem kell elkövetnie az átlagszülők szokásos hibáit), lebilincselő munkakör, a természet szeretete és talán még jó harminc esztendei élet. «Ha ebben a pillanatban — gondolta — valaki revolvert szegezne a homlokomnak és azt mondaná: Adrian Cherrell, hagyd el a keresztény hitet, mert különben kiloccsantom az agyvelődet — vajjon követni tudnám-e az indiai Clive példáját, aki azt mondta: puffants le és vigyen el az ördög?!» Nem tudott felelni erre a kérdésre. A fekete rigó tovább énekelt, a tavaszi levelek zizegtek a szellőben, a nap tovább melengette arcát és az élet végtelenül kíváncsi és szép volt az egykor előkelő kis tér nyugalmas csendjében...

Dinny, amikor a két embert az ismerkedés kü-

szöbén magárahagyta, először habozva megállt, aztán elindult a St. Augustine's-in-the-Meads felé. Ösztöne azt súgta, hogy először a család távolabb lakó tagjainak ellenállását küzdje le és ilyenmódon elszigetelje közvetlen hozzátartozóinak állásait. Jókedvűen, de mégis kissé aggódva sietett a gyakorlati kereszténység központja felé.

May néni éppen teát adott két fiatal, most végzett diáknak, akik azután egy klubba mentek, ahol a környékbeli lakosság kugli-, sakk-, dáma- és pingpong-szenvedélye fölött gyakoroltak felügyeletet.

— Hilaryval akarsz beszélni, Dinny? Két bizottsági ülése volna, de lehet, hogy ezek elmaradnak, miután mindkét bizottságnak úgyszólván ő az egyetlen tagja.

— Mondd néni, ismeritek már az esetemet?

May néni bólintott. Nagyon fiatalosnak látszott virágos ruhájában.

— Megmondanád nekem, mint vélekedik a bácsi ebben a kérdésben?

— Jobb, ha maga mondja el, Dinny. Sem ő, sem én nem ismerjük alaposabban Desert urat.

— Azok, akik nem ismerik elég alaposan, mindig rosszul fogják őt megítélni. De tudom, hogy sem te, sem Hilary bácsi nem törődtek azzal, hogy mások mit gondolnak. — Nagyon ártatlannak látszó arccal mondta ezt, de egyáltalában nem tudta megteveszteni May nénit, aki már megedződött a különböző nőjóléti intézményeknél.

— Tudod jól, Dinny, hogy sem nagybátyád, sem én nem vagyunk túlságosan konzervatívok, de mind a ketten mélyen hiszünk azokban a célkitűzésekben, melyekért a kereszténység küzd. Nem volna értelme, hogy ezt titkoljuk.

Dinny egy pillanatig gondolkozott.

— Ezek a célkitűzések nyilván: szelídség, bátorság, önfeláldozás. Okvetlenül kereszténynek kell lenni ahhoz, hogy valaki ilyen legyen?

— Erről most nem szeretnék vitatkozni. Nem szeretnék valami olyasmit mondani, ami nem fedí Hilary álláspontját.

— Mintafeleség vagy, néni.

May néni mosolygott. Dinny tudta, hogy ebben a házban egyelőre még nem hoznak ítéletet.

Közömbös dolgokról beszélgetett nagynénjével, amíg Hilary bácsi bejött. A pap sápadt volt és arca gondterheltenek látszott. Felesége teát adott neki, végigsimította homlokát, aztán kiment a szobából.

Hilary megitta teáját s egy nyomtatott papírból készült zacskóból dohányt töltött pipájába.

— Nem tudod, Dinny, mire valók az egyesületek? Három orvos, három mérnök, három építész, egy számológép és egy értelmes ember, aki az egész működésben tudná tartani, sokkal többet érne.

— Gondjaid vannak, Hilary bácsi?

— Omladozó házakat tatarozni hiteltúllépéssel, ez még a szervezeti bürokratizmus nélkül is meglehetősen fárasztó feladat volna.

Dinny elnézte nagybátyja megviselt, de mosolygó arcát és azt gondolta: «Nem zaklathatom őt apró ügyeimmel». Aztán így szólt:

— Mondd, nem tudnátok magatoknak May nénivel annyi időt szakítani, hogy kedden eljönnének a chelseai virágkiállításra?

— Istenem! — mondta Hilary, miközben gyufájának egyik végét bedúgta a pipa fejébe és a másik végét meggyújtotta. — Milyen szívesen állnék egy sátorban és szagolnék azaleákat.

— Mi egy óra tájban megyünk oda, akkor nincs olyan rettenetes tömeg. Em néni értetek küldheti a kocsiját.

— Ne küldje értünk, nem tudom megigérni. Ha egy órakor nem vagyunk a főbejáratnál, akkor ez annak a jele, hogy a gondviselés másképpen határozott. Hát veled mi van? Adrian már referált nekem.

— Nem akarlak ezzel zavarni, Hilary bácsi. Hilary összehúzta okos kék szemét és hatalmas füstfelhőt fújt.

— Semmisem zavar, ami veled kapcsolatos, drágám. Legfeljebb annyiban zavar, amennyiben neked fájdalmat okoz. Feltételezem, hogy ebben a kérdésben hajthatatlan vagy, Dinny.

— Igen.

Hilary sóhajtott.

— Ebben az esetben nem marad más hátra, mint a dolgot a lehetőség szerint kedvezően megúszni. Az emberek, sajnos, nagyon élvezik mások vértanúságát. Attól tartok, hogy a fiatalembernek rossz sajtója lesz, mint mondani szokás.

— Ez egész biztos.

— Csak arra emlékszem, hogy meglehetősen magas, gúnyosmodorú fiatalember volt és bőrmellényt viselt. Megtartotta gúnyos természetét? Dinny elmosolyodott.

— Erről az oldaláról most kevéssé ismerem.

— Őszintén remélem, — mondta Hilary — hogy nem úgynevezett asszonyfaló.

— Amennyire megfigyelhettem, nem az.

— Úgy értem, Dinny, hogy az ilyen típusból, ha egyszer elérte, amit akart, rögtön teljes erővel kiütközik az ős-Ádám. Érted, hogy mire gondolok?

— Igen. Én azonban azt hiszem, hogy a mi esetünkben «igaz lelkek házasságáról» lesz szó.

— Akkor sok szerencsét kívánok neked, drágám. Arra figyelmeztetlek, ne törődj vele, ha az emberek követ dobnak rátok. Tudod, hogy minek mész elébe, nem lesz többé jogod az érzékenykedéshez. Könnyebben viseljük el, ha a mi lábunkra lépnek, mintha azt, ha a szeretett lény fejét verik be. Edzd meg magadat mingyárt kezdetben ezekkel a megpróbáltatásokkal szemben, mert különben csak az ő helyzetét nehezíted. Ha nem csalódom, Dinny, téged könnyen hoznak indulatba bizonyos dolgok.

— Igyekszem uralkodni magamon. Nemsokára megjelenik Wilfrid verskötete. Kérlek, olvasd majd el a «Leopárd» című versét, mely tökéletesen kifejezi állásfoglalását ebben az egész ügyben.

— Ó, — mondta Hilary kissé ijedten — mentegőzés? Ezt elhibázottnak tartom.

— Ezt mondja Michael is. Nem tudom, hogy hiba-e vagy sem. Azt hiszem, végeredményben nem elhibázott lépés. Egyszóval a dolog nyilvánosságra fog kerülni.

— És ezzel kezdetét veszi a kakasviadal. Nem tartom helyénvalónak ebben az esetben az olyan tanácsokat, hogy: «Nyujtsd feléje arcodnak másik felét is» és hogy «tartsd méltóságodon alulinak a küzdelmet». Mindamellettt azonban mégsem kellene kihívni a támadásokat.

— Ebbe nem szólhatok bele, Hilary bácsi.

— Értem, Dinny, és kissé nyugtalanít az a gondolat, hogy milyen sok dologba nem szólhatsz majd bele. És mit szólnak a condafordiak? Nem kerül sor szakításra az ügy miatt?

— Az emberek általában megbékülnek a változhatatlannal. Csak a regényekben történik másképpen. De még ott is beletörődnek a kötet végén, vagy pedig meghalnak, hogy a hősnő boldogságának semmi se álljon útjába. Szólnál néhány szót az érdekünkben apának, ha találkozol vele?

— Nem, Dinny. Az idősebb testvér sohasem felejtí el, hogy milyen fölényben volt a másikkal szemben, amikor ő már nagy fiú volt, az pedig még kicsi.

Dinny felállt.

— Hát akkor, Hilary bácsi, nagyon köszönöm neked, hogy nem hiszel elkárkozásomban és még hálásabban köszönöm, hogy nem is prédikáltál az elkárzásról. Meg fogom jegyezni minden szavadat. Kedden egy órákor találkozunk a főbejárat-

nál. Ne felejts előbb enni valamit, mert a kiállítás meglehetősen fárasztó lesz.

Amikor Dinny elment, Hilary ismét megtömte pipáját.

— «És még hálásabban köszönöm, hogy nem is prédikáltál az elkárhozásról.» Néha nagyon ironikus tud lenni ez a fiatal hölgy. Magam sem tudom, hányszor mondok hivatalos funkcióim közben olyasmit, amit nem gondolok komolyan.

Amikor felesége belépett, Hilary így szólt hozzá :

— Mondd, May, az a véleményed rólam, hogy mint pap tulajdonképpen szélhámos vagyok?

— Igen, drágám. Másképpen el sem lehetne képzelni.

— Úgy érted, hogy azok a formulák, melyekkel egy pap dolgozik, nem elég átfogóak ahhoz, hogy az emberi természet sokféleségének megfeleljenek? Nem tudom azonban, hogy lehetne ezen változtatni? Eljönnél kedden a chelseai virágkiállításra?

«Dinny nekem is szólhatott volna» — gondolta May néni és vidáman így szólt :

— Nagyon szívesen.

— Akkor úgy osszuk be a dolgunkat, hogy egy órára ott lehessünk.

— Beszéltél Dinnyvel az ügyéről?

— Igen.

— Elhatározása megmásíthatatlan?

— Teljesen.

May néni felsóhajtott.

— Nagy kár. Gondolod, hogy nagyobb baj nélkül meg tudunk úszni egy ilyen ügyet?

— Húsz évvel ezelőtt azt mondtam volna, hogy nem. Most nem tudnék ilyen határozottan válaszolni. Különös, de határozottan úgy van, hogy ebben a kérdésben nem az igazán vallásos emberek állásfoglalására kell számítani.

— Miért?

— Mert ezekkel nem is fognak szembekerülni.

Egész életükben mindig katonákkal, köztisztviselőkkel, tengerentúl élő angolokkal lesz dolguk. Az engesztelhetetlenség hulláma rögtön Dinny családjában fog elkezdődni. A gyávaság bélyegét sütik annak az embernek a homlokára. Ez a bélyeg sokkal szívósabb anyagból készül, mint az a ragasztószer, amellyel a szállodák reklámcéduláit tapasztják a bőröndökre.

— Kíváncsi vagyok, mit szólnának a dologhoz a mi gyermekeink.

— Nem furcsa, hogy erről sejtelmünk sincs?

— Kevésbé ismerjük a gyermekeinket, mint akármelyik barátjuk. Mi is így voltunk annakidején a szüleinkkel?

— Szüleink minket egyszerűen csak biológiai jelenségeknek tekintettek, kordában tartottak, és majdnem mindent tudtak rólunk. Mi a magunk részéről igyekszünk érintkezési felületet találni a gyermekeinkkel, olyanokat mondunk, hogy tulajdonképpen csak idősebb testvéreik vagyunk, de mégsem látunk a lelkükbe. A megértés régebbi lehetőségét már elvesztettük, újabbat pedig nem találtunk. Ez kissé megalázó tudat, és csak az világosztal, hogy gyerekeink általában tisztességesek és rendesek. Nem a fiatal generáció véleményétől félttem Dinnyt, hanem azoktól, akik már a gyakorlati életben szereztek tapasztalatot az angol presztizs értékéről. Ezeknek igazuk lesz. És azoktól is félttem, akik azt tartják magukról, hogy ők hasonló helyzetben nem cselekedtek volna úgy, mint Desert. Ezeknek viszont nem lesz igazuk.

— Attól tartok, hogy Dinny túlbecsüli a saját erejét.

— Ha egy nő igazán szerelmes, nem tehet másként. Később azután magának kell meggyőződnie arról, hogy szerelme valóban elég erős-e. Az bizonyos, hogy nem hagyja magát megfélemlíteni.

— Úgy beszélsz, mintha egyetérteneél vele.

— Bele kell törődni a változhatatlanba. Most pedig ülünk neki és fogalmazzuk meg ezt az új felhívást. Nagy gazdasági válság küszöbén vagyunk. Bizony nincs szerencsénk, az emberek, akiknek még maradt egy kis pénzük, a fogukhoz vernek minden garast.

— Helyesnek tartanám, ha az emberek válságos időkben nem takarékoskodnának túlságosan, mert ezzel csak a munkalehetőségeket csökkentik. A kereskedők máris panaszkodnak.

Hilary elővett egy noteszt és írni kezdett. Felesége a háta mögül nézett a papírra és ezt olvasta:

«Mindenkihez, akit illet!

— És kit nem illet, kit hagy közömbösen az a tény, hogy ezerszámra élnek közöttünk olyan emberek, akik egész életükben nélkülözik az élet legelemibb szükségleteit, akik nem ismerik az igazi tisztaságot, az igazi egészséget, az igazi friss levegőt, az igazi jó táplálkozást?»

— Egy «igazi» talán elég is lesz, drágám.

17. FEJEZET.

Amikor a chelseai virágkiállítás területére értek, lady Mont elgondolkozva jegyezte meg:

— A kalceoláriáknál kell találkozoznunk «Boswelllel és Johnsonnal». Micsoda tömeg, Dinny!

— Érdekes, mennyi csunya ember gyűlt itt össze. Talán azért jöttek, mert vágyódnak az után a szépség után, amely hiányzik belőlük?

— Boswellbe és Johnsonba, sajnos, nem tudom beleoltani ezt a vágyódást. Itt van Hilary! Tíz éve viseli már ezt az öltönyt. Itt a pénz, siess, váltsd meg a jegyeket, mert különben ő akar fizetni.

Dinny, ötfontos bankjeggyel a kezében, a pénz-

tár felé surrant és igyekezett elkerülni, hogy nagybátyja észrevegye. Négy jegyet vett, aztán mosolyogva tért vissza rokonaihoz.

— Láttalak, kis kígyó — mondta nagybátyja. — Mit nézünk meg először? Az azaleákat? Virágkiállításokon szívesen hódolok az érzékiségnek.

Lady Mont impozáns alakja némi forgalmi akadályt idézett elő a tömegben. Félig lehúnyt pillái alól vette szemügyre az embereket, akik, úgylátszik, azért gyűltek itt össze, hogy jelenlétükkel fokozzák a virágok szépségét.

Az első sátor, melybe bementek, fülledt volt az emberszagtól és virágillattól, pedig az idő nedves és hűvös volt. Az egyes virágcsoportok nagyszerű szépségét a legkülönbözőbb embertípusok habzsolták szemeikkel. Ezeket az embereket csak az a rejtelmes kapcsolat fogta össze tömeggé, mely a közös szándékok követéséből fakad. Itt volt a virágtermesztők nagy hadserege, itt voltak azok, akik London külvárosi kertjeiben cserepes primulákat, sarkantyúvirágot, gladiólákat és nőszirmot nevelnek, a vidékiek, akiknek kis virágágyaiban rózsa, kövirózsa és szekfű virul, a nagyobb kertészek, a melegházak és kísérleti telepek tulajdonosai. Az utóbbiak közül csak kevesen voltak most, úgylátszik, már előbb itt jártak, vagy pedig csak később érkeznek. Valamennyien vizsga szemekkel járkáltak a virágok között, mintha most latolgatnák legközelebbi mérész terveiket. A kertészek időnkint meg-megálltak és tanácskoztak, mintha fogadásokat kötnének. Az egész helyiséget betöltötte a tömeg morajlása: londoni, vidéki tájszólások és választékos beszéd zöreje vegyült össze. Valamennyien a virágokról tárgyaltak és olyanok voltak, mint a rajban zümögő méhek, csak éppen kevésbé rokonszenvesek. A nagy nemzeti szenvedélynek ez a tompa morajlása, mely virágillattal vegyült a sátorponyva alatt, valami különös hipnótikus hatást tett Dinnyre:

némán, finoman szimatoló pisze orral egyik gyönyörű virágcsoporttól a másikig bolyongott.

Nagynénjének hangja riasztotta fel:

— Ott vannak — kiáltotta lady Mont és állával mutatott egy bizonyos irányba.

Dinny két embert pillantott meg, akik olyan mozdulatlanul állottak, mintha elfelejtették volna, hogy mért vannak itt. Az egyiknek vörösés bajusza és szomorú tehénszeme volt, a másik pedig olyan volt, mint egy benuledt szárnyú madár. Mereven álltak ünneplő ruhájukban. Nem szóltak egy szót sem, nem néztek a virágokra, úgy álltak ott, mintha a gondviselés minden utasítás és felvilágosítás nélkül hagyta volna őket magukra.

— Melyik Boswell, a kettő közül?

— A bajúszatlan — mondta lady Mont. — Johnson zöld kalapot visel. Süket. Ez jellemző rájuk.

Megindult feléjük. Dinny hallotta, amint felkiáltott:

— Á!

A két kertész tenyerével dörzsölgette nadrágzárát. Egyikük sem szólt egy szót sem.

— Hogy tetszik? — hallatszott Em néni hangja, aztán már csak szájának mozgása látszott, de hangja nem volt kivehető. A Boswellnek nevezett ember levette sapkáját és megvakarta a fejét. Em néni most a kalceoláriák csoportjára mutatott. A zöldkalapos hirtelen beszélni kezdett. Olyan halkán beszélt, hogy, mint Dinny a távolból megállapíthatta, még Em néni sem hallott belőle egy szót sem. A zöldkalapos azonban szakadatlanul beszélt, és ez láthatóan jólesett neki. Időnkint odahallatszott Em néni egy-egy megjegyzése: «Ügy». Johnson rendületlenül beszélt tovább. Hirtelen abbahagyta a beszédet. Em néni megint azt mondta: «Ügy», aztán visszajött Dinnyhez.

— Mit mondott? — kérdezte Dinny.

— Nem tudom, egy szót sem értettem belőle. Nem lehet megérteni amit beszél, de nem baj, neki jólesik.

Kezével intett a két kertész felé, akik megint teljesen mozdulatlanul állottak, aztán továbbindult.

Most a rózsák sátrába mentek. Dinny órára nézett. Úgy beszélte meg Wilfriddel, hogy itt fognak találkozni.

Gyors pillantást vetett hátra. Wilfrid ott volt. Hilary bácsi tervszerűtlenül, az orra irányában ment előre, May néni Hilary bácsit követte, Em néni pedig az egyik kiállító kertésszel beszélgetett. Dinny egy hatalmas rózsacsoport mögött észrevétlenül a kijáráshoz osont. Megragadta Wilfrid kezét és ebben a pillanatban teljesen megfedkezett arról, hogy hol van.

— Elég erősnek érzed magadat, drágám? Itt van Em néni, Hilary bácsi és a felesége. Szeretném, ha megismernének, mert valamennyiükre számítanunk kell.

Olyannak tűnt most előtte Wilfrid, mint egy izgatott ménló, mely sohasem tapasztalt új veszélyek előtt áll.

— Ha kívánod, Dinny.

Amikor lady Monthoz értek, a nagynéni éppen a «Planten virágkertészet» embereivel vitatkozott.

— Ennek a virágnak déli fekvés és meszes föld kell. A nemesiának viszont nem. Rossz föld... hamar kiszáradnak... A lángvirágok tönkremennek. Legalábbis ők azt mondják. Nem lehet ellenőrizni. Á! ez itt az unokahugom. Dinny, bemutatom Plantem urat. Gyakran küld nekünk... Ó!... Á! Desert úr, adjon Isten. Még emlékszem, hogy Michael karját a magasba emelte az esküvőjén.

Kezet nyújtott és kezét azután Wilfrid kezében felejtette, miközben felhúzott szemöldökkel, szelíd csodálkozással szemlélte a fiatalember arcát.

— Hilary bácsi — mondta Dinny.

— Igen, — mondta lady Mont, aki ismét magához tért — Hilary, May, bemutatom Desert urat.

Hilary, mint mindig, természetesen viselkedett, May néni azonban olyan ünnepélyes volt, mintha egy esperest üdvözlne. Néhány pillanattal később Dinnyt csendben magára hagyták szerelmesével.

— Hogy tetszik Hilary bácsi?

— Olyan embernek látszik, akihez bizalommal lehet fordulni, ha bajban vagyunk.

— Olyan is. Okos ember, nem megy fejjel a falnak, de mégis mindig dolgozik és cselekszik. Azt hiszem, ez azért van, mert nyomornegyedben él. Egyetért Michaellel, hogy hiba volna kiadni a «Leopárdot».

— Fejjel a falnak menni . . . ügye?

— Igen.

— A kocka, mint mondani szokás, el van vetve. Sajnálom, hogy ezt sajnálod, Dinny.

Dinny megfogta a kezét.

— Nem sajnálom. Álljunk ki nyílt sisakkal. Csak egyet ígérj meg a kedvemért, Wilfrid: viseld el nyugodtan a következményeket, úgy, mint én. Bújjunk el a fuxiák mögé és szökjünk meg. Ők számtának erre.

Kijutottak a sátorból és a Themze-parti kijárat felé igyekeztek. Elmentek a kis sziklakertek mellett. Minden egyes kert mellett egy ember állt a nyirkos ködben olyan arckifejezéssel, mintha azt mondaná: «Nézzétek meg a művemet és adjatok nekem megbízást».

— Szép dolgokat alkotnak, és mégis kénytelenek könyörögni az embereknek, hogy észrevegyék őket — jegyezte meg Dinny.

— Hová menjünk, Dinny?

— A Battersea-parkba.

— Akkor menjünk át a hidon.

— Drága vagy, hogy megengeded, hogy bemutatassalak nekik, de egész idő alatt olyan voltál,

mint egy ló, amely szeretne kiszabadulni az istrángokból. Szerettem volna megveregetni a nyakadat.

— Elszoktam már az emberektől.

— Milyen jó, ha az embernek nem kell függenie tőlük.

— A világ legrosszabb társalgója vagyok. Rólad azonban azt hittem volna...

— Nekem csak te kellesz. Azt hiszem, olyan hűséges természetű vagyok, mint egy kutya. Nélküled olyan volnék most, mint egy kutya, amely elvesztette a gazdáját.

Wilfrid ajka megrándult és ez többet fejezett ki, mint minden felelet.

— Láttad már az elveszett kutyák otthonát? Itt van mingyárt a közelben.

— Még nem láttam. Összeszorul a szívem, ha az elveszett kutyák sorsára gondolok. Pedig azt hiszem, sokat kellene rájuk gondolnom. Nézzük meg azt a helyet.

Az épület, mint általában a kórházszerű intézmények, igyekezett azt a látszatot kelteni, hogy a lehető legjobban felel meg céljának, a lehető legrosszabb viszonyok között. Általános ugatás fogadta a látogaókat. A kutyák egyrésze kíváncsi tekintettel fogadta őket. Nagy farkcsóválás támadt ott, ahol megjelentek. A fajkutyák nyugodtabbak és szomorúbbak voltak, mint a nem fajtiszták — az utóbbiak voltak többségben. Egy drótrácsos ketrec sarkában fekete spaniel horgasztotta le hosszúfülű fejét. Odamentek hozzá.

— Hogy lehet az, — kérdezte Dinny — hogy ilyen szép kutyának nem jelentkezik a gazdája? Milyen szomorú szegény.

Wilfrid keresztüldúgta újjait a rácson. A kutya feltekintett. Szeme kissé vörös volt, selymes szőrpamacs lógott a homlokába. Lassan felállt, és alig észrevehetően lihegni kezdett, mintha nagy töprengés és lelki küzdelem menne benne végbe.

— No öreg, gyere ide.

A szénfekete, egyenes, bozontoslábú kutya lassan megindult feléjük. Minden jel arra mutatott, hogy nemes fajkutya. Ez még titokzatosabbá tette szomorú elhagyatottságát. Olyan közel jött, hogy már majdnem meg lehetett érinteni. Nyírott farka bágyadtan megrezdült, aztán ismét lekonyult, mintha azt mondaná: «Megint csalódtam, nem te vagy a gazdám».

— No mi az, öreg? — mondta Wilfrid.

Dinny lehajolt:

— Csókolj meg — mondta Wilfridnek.

A kutya rájuk nézett, farka ismét megrezzent, aztán megint lekonyult.

— Úgy látszik, ez sem jó társalgó — mondta Wilfrid.

— Nagyon szomorú, azért nem tud beszélni — mondta Dinny, még jobban lehajolt és kezét keresztüldúgta a rácson. — Gyere, drágám.

A kutya megszagolta kesztyűjét, és farka ismét szomorúan megrándult. Egy pillanatra feltűnt rózsaszínű nyelve, mely kíváncsian megérintette ajkát. Dinny nagy erőfeszítéssel elérte a kutya selymes pofáját.

— Remek, fajtiszta állat — mondta.

— Valószínűleg ellopták, aztán magára hagyták. Talán valamelyik vidéki tenyészteléről való.

— Fel tudnám akasztatni a kutyatolvajokat.

A kutya sötétbarna szemének sarkában nedveség nyomai látszottak. Bizonytalan reménykedéssel nézett Dinnyre, mintha ezt mondaná: «Nem te vagy a multam, és ki tudja, van-e még jövőm».

Dinny felpillantott.

— Jaj, Wilfrid — mondta.

Wilfrid bólintott és magára hagyta a kutyával.

Dinny leguggolt és szelíden vakargatta a kutya fületövét. Wilfrid nemsokára visszaérkezett egy emberrel, aki láncot és nyakörvet hozott.

— Megszereztem — mondta. — Tulajdonképpen már tegnap lejárt a terminusa, de egy hétig még itt akarták tartani, mert olyan szép.

Dinny elfordult, könnybelábadt szemmel. Gyorsan megtörölte szemét. Hallotta, amint az ember ezt mondta:

— Ezt előbb ráadom, mielőtt kijön, mert esetleg meg akar szökni. Sohasem érezte itt magát jól.

Dinny megfordult.

— Ha jelentkezik a gazdája, természetesen rögtön visszaadjuk.

— Aligha jelentkezik az, kisasszony. Az a gyanúm, hogy a gazdája meghalhatott. Valahogy leszdedte nyakáról az örvét, aztán megszökött, hogy megkeresse a gazdáját, s így vészett el. Senki sem törődött vele, s ezért nem is kerestették itt. Pedig szép kutya. Jó vásárt csinált a kisasszony. Örülök, nagyon sajnáltam volna kivégeztetni ezt az állatot, hiszen olyan fiatal.

Ráadta a kutyára a nyakörvet, kivezette zárkájából, és Wilfrid kezébe adta a láncot. Wilfrid átadta a névjegyet.

— Itt a címem, ha esetleg a gazdája jelentkezik. Gyerünk Dinny, vigyük egy kicsit sétálni. Sétálni megyünk, öreg.

Amint a névtelen kutya meghallotta szókincsének e legszebb kifejezését, futni kezdett, ahogy csak a póráz engedte.

— Ennek az embernek a feltevése valószínűnek látszik, — mondta Wilfrid — legalábbis remélem. Azt hiszem, nagyon meg fogjuk szeretni új barátunkat.

Amikor a pázsitra értek, igyekeztek megismerni a kutya lelkivilágát. Az állat türelmesen fogadta kedveskedéseiket, de nem viszonzta. Szemét lesütötte, farkát lelógatta, várakozó álláspontra helyezkedett.

— Legjobb lesz, ha most hazavisszük, — mondta Wilfrid — várj, hozok egy taxit.

Zsebkendőjével leporolt egy parkszéket, átadta Dinnynek a póráz, aztán elsietett.

Dinny leült és a kutyát figyelte. A kutya Wilfrid után indult, ameddig a megfeszült póráz engedte, aztán leült ugyanabban a pózban, amelyben legelőször megpillantották.

Mit éreznek a kutyák? Valószínűleg tudják, hogy mennyi egy meg egy, és épp úgy szeretnek, haragszanak, szenvednek, vágyakoznak, duzzognak és élveznek, mint az emberek, csak éppen nagyon kicsi a szókincsük, és ezért nincsenek képzeleteik a dolgokról. Annyit azonban valószínűleg érez az a kutya, hogy akármilyen helyzetbe kerül is, mindenestre jobb dolga lesz, mint a drótrács mögött, nálánál kevésbbé értelmes kutyák társaságában.

A kutya most visszajött Dinny mellé, de még mindig abba az irányba nézett, ahol Wilfrid eltűnt. Egyszerre csak szűkölni kezdett.

Taxi érkezett hozzájuk. A kutya abbahagyta a szűkölést és lihegni kezdett.

— Jön a gazda!

A kutya megrántotta pórázát.

Wilfrid odament a kutyához. A póráz meglazult: Dinny érezte, hogy a kutya megint csalódott. Aztán a póráz megint megfeszült, a kutya hevesen csóválta a farkát, és Wilfrid nadrágjának szélét szagolgatta.

A kocsiban az állat a padlón helyezkedett el. Állát Wilfrid cipőjére lógatta. Amikor a Piccadillyre értek, nyugtalankodni kezdett és végül Dinny térdére fektette az állát. Izgatottan, felkavart érzésekkel ült Dinny Wilfrid és a kutya között. Amikor kiszálltak, mélyet lélegzett.

— Kíváncsi vagyok, mit szól hozzá Stack — mondta Wilfrid. — Spaniel a Cork Streeten... ez nem csekélység!

A kutya méltóságteljesen ment fel a lépcsőn.

— Hála Istennek, házban nevelkedett — mondta Dinny örömmel.

A szalonban a kutya megszaglásztta a szőnyeget. Megállapította, hogy a bútorklábak nem túlságosan érdekesek, és hogy a lakásban nem tartózkodik más kutya. Végül is a diványra fektette orrát, és szeme szögletéből figyelte az elkövetkezendő eseményeket.

— Hopp! — mondta Dinny. A kutya felugrott a diványra.

— Teringettét, micsoda szaga van — mondta Wilfrid.

— Fürdessük meg. Amíg beöntöd a vizet, én megvizsgálom a bundáját.

A kutya Wilfrid után akart menni, Dinny azonban lefogta és keresgélni kezdett a szőrében. Néhány sárga bolhát talált, más lakó azonban nem akadt.

— Bizony, drágám, kissé illatos vagy.

A kutya feléje fordult, megnyalta Dinny orrát.

— Kész a fürdő, Dinny.

— Csak közönséges bolhái vannak.

— Ha segíteni akarsz nekem, vedd fel azt a fürdőköpenyt, kár volna a ruháért.

Dinny, Wilfrid háta mögött, kibújt ruhájából, és felvette a kék fürdőköpenyt. Titokban remélte, hogy Wilfrid hátranéz, de nagyon becsülte, amiért nem tette meg. Felgyűrte ujjait és megállt a kád mellett. Amikor Wilfrid a kád fölé emelte a kutyát, az állat kiöltötte hosszú nyelvét.

— Csak nem kap tengeri betegséget? — kérdezte Wilfrid.

— Nem, a kutyák mindig így tesznek a fürdőben. Csak óvatosan, Wilfrid, ne engedd, hogy nagyon lubickoljon a vízben, attól megijednek a bolhák. Úgy.

A kutyát lassan leeresztették a kádba. Kissé kapálózott, aztán nyugton maradt, fejét lehajtotta és minden erejét összeszedve, igyekezett szilárdan megállni a sikos kádban.

— Itt van egy kis shampooon, ez is jobb, mint semmi. Én lefogom, te addig dörzsöld.

Dinny shampooont hintett a fényes, fekete hát közepére, aztán vizet öntött a kutya oldalára, és dörzsölni kezdte az állatot. Boldog örömmel töltötte el Wilfriddel való első közös háztartási munkája. Most nemcsak a kutyával került közeli személyes kapcsolatba, hanem Wilfriddel is. Végül felegyenesedett.

— Hű, a hátam! Most öblítsd le, aztán engedd ki a vizet a kádból, majd én tartom.

Wilfrid öblögetett. A kutya úgylátszik, nem gyászolta meg túlságosan a bolháit. Jól megrázta magát. Mind a ketten hátraugrottak.

— Ne engedd így ki, — kiáltotta Dinny — a kádban szárítsuk meg.

— Jó. Öleld át a nyakát és tartsd erősen.

Wilfrid hatalmas törülközőbe bugyolálta a kutyát. Az állat elszontyolodott, szomorú arccal nézett Dinnyre.

— No, szegény fiú, mingyárt túl leszél rajta, és nagyszerű szagod lesz.

A kutya megint megrázta magát.

Wilfrid levette róla a törülközőt.

— Még tartsd egy pillanatig, hozok egy ócska takarót, abba burkoljuk be, amíg meg nem szárad.

Dinny egyedül maradt a kutyával, mely most már határozottan el akarta hagyni a kádat, és két mellső lábát a kád párkányának támasztotta. Dinny erősen tartotta, és közben megtisztogatta szemét a könnyek maradványaitól.

— Úgy ni, most mingyárt jobban érzed magad.

A kutya most már csaknem ájult volt. A díványra vitték és beburkolták egy régi katonapokrócba.

— Milyen nevet adjunk neki, Dinny?

— Tegyük kísérletet néhány névvel, talán véletlenül eltaláljuk a régi nevét.

Szólítgatni kezdték, de egyik névre sem hallgatott.

— Hát akkor — mondta Dinny — nevezzük Fochnak. Foch nélkül sohasem találkoztunk volna.

18. FEJEZET.

A tábornok hazatérése után aggodó, nyugtalan hangulat uralkodott Condafordban. Dinny azt ígérte, hogy szombatra hazamegy. Most már szerda volt, és Dinny még Londonban van. Az a kijelentése, hogy «eljegyzésünket egyelőre felfüggesztettük», nem hatott nagyon megnyugtatóan. A tábornok meg is jegyezte: «Csak azért mondta, hogy egy kicsit megvigasztaljon». Lady Cherrell folyton faggatta, hogy mondja el, mi történt közte és Wilfrid között, a tábornok azonban nagyon szűkszavuan válaszolgatott.

— Desert alig szólt egy pár szót, Liz. Nagyon udvarias volt. Meg kell állapítanom, hogy nem látszik köpönyegforgatónak. Katonai minősítése is nagyon jó. Nem tudom megérteni, hogy tehetett ilyet.

— Ismered a verseit, Con?

— Nem. Hol lehet őket látni?

— Dinnynek megvannak valahol. Nagyon keserű írások. Általában nagyon sok keserű író van. Én mindenbe belenyugodnék, ha tudnám, hogy Dinny boldog lesz.

— Dinny azt mondja, hogy ki akar adni egy verset, mely erről a dologról szól. Úgy látszik, hiú alak.

— A legtöbb költő hiú.

— Nem tudom, kivel lehetne Dinny lelkére beszéltetni. Hubert azt mondja, hogy már elvesztette a lelki kapcsolatot Dinnyvel. Hogy lehet ilyen nyomasztó helyzetben megkezdeni a házaseletet?

— Gyakran arra gondolok, — mormolta lady

Cherrell — hogy mi, akik itt élünk, nem is ismerjük tulajdonképpen az élet nyomasztó helyzeteit és okaikat.

— Ez az ügy nem is lehet vita tárgya azok számára, akik számítanak valamit.

— Ki számít manapság?

A tábornok hallgatott, aztán megfontoltan szólalt meg:

— Anglia a lelke mélyén még mindig arisztokratikus. Még mindig a társadalom felső rétege irányítja az életet. Még mindig a kötelességtudás és a hagyományhűség uralkodik, hiába beszélnek a szocialisták.

Lady Cherrellt meglepte ez a szokatlan bőbeszédűség.

— Tehát — kérdezte — mit kezdünk Dinnyvel?

A tábornok vállat vont.

— Várjuk meg, amíg az ügyben beáll a krízis. A kitagadás idejét múlt trükk, szó sem lehet róla, hiszen annyira szeretjük őt. Te mindenesetre beszélj vele, Liz, ha alkalom adódik...

Hubert és Jean lényegesen más szempontból vitatták meg a kérdést.

— Bárcsak a bátyádhoz ment volna Dinny — mondta Hubert.

— Alan már kiheverte a dolgot. Tegnap kaptam tőle levelet. Singaporeben van. Valószínűleg talált ott valakit. Remélem, hogy nem férjes asszonyt. Kevés lány van odakint Keleten.

— Nem hinném, hogy férjes asszonnyal kikezdené. Valószínűleg bennszülött nővel van dolga. Azt mondják, hogy a maláj lányok között sok csinos akad.

Jean elfordította arcát.

— Maláj lány Dinny helyett!

Aztán halkán hozzátette:

— Szeretnék beszélni ezzel a Desert úrral. Kioktatnám arról, hogy mit fognak róla gondolni az

emberek, ha Dinnyt berántja ebbe a csúnya helyzetbe.

— Nagyon óvatosan kell eljárni Dinny ügyeiben.

— Ha megkapom az autót, holnap felmegyek a városba és megbeszélem a dolgot Fleurrel. Fleur biztosan jól ismeri Desertet, ő volt a násznagy az esküvőjükön.

— Én inkább Michelellem beszélnék a helyedben. Csak arra kérek, hogy nagyon-nagyon óvatos légy, drágám.

Jean, aki megszokta, hogy mindig keresztülvigye a terveit, másnap kora reggel, mielőtt a többiek felébredtek volna, beült az autóba és elrobogott. Tíz órára már a South Squaren volt. Michael nem volt otthon. A választókerületébe utazott.

— Mennél biztosabb a mandátuma, — mondta Fleur — annál inkább kötelességének tartja, hogy időnkint felkeresse a választóit. Súlyos hála-komplexumban szenved. Mivel lehetek szolgálatodra?

Jean hosszúpillájú tekintetével végigmérte a falon függő Fragonard-képet. Arckifejezése mintha azt mondta volna: «Ez nekem túlságosan francia». Fleur majdnem összeresztett. Jean valóban olyan, mint egy nősténypárduc.

— Dinnyről és a fiatalemberről szeretnék veled beszélni, Fleur. Nyilván tudod, hogy mi történt odakint Deserttel.

Fleur bólintott.

— Hát semmit sem lehet itt tenni?

Fleur arcán a feszült figyelem kifejezése jelent meg. Ő huszonkilenc éves, Jean huszonhárom, de ezzel a fiatal nővel szemben hiába venné fel a tapasztalt, idősebb nő pózát.

— Már rég nem láttam Wilfridet.

— Jó volna, ha valaki alaposan megmondaná neki a véleményét arra az esetre, ha Dinnyt magával rántaná ebbe a botrányba.

— Egyáltalában nem biztos, hogy botrány lesz.

Még akkor sem, ha az a vers megjelenik. Az emberek mostanában nem méltányolják a hősie kiállást.

— Te sohasem voltál Keleten.

— De igen. Körülutaztam a világot.

— Az egészen más.

— Drágám, — mondta Fleur — ne haragudj, de a Cherrellek legalább harminc esztendővel elmaradtak a világtól.

— Én nem vagyok Cherrell.

— Nem, te Tasburgh vagy, és ez, ha lehet, még rosszabb. Vidéki paplak, lovasság, haditengerészet, indiai tisztviselőkaszt . . . Mit gondolsz, számít ez még valamit manapság?

— Azoknak számít, akik ebbe a körbe tartoznak. Ő is ebbe a körbe tartozik és Dinny is.

— Aki igazán szerelmes, sehová sem tartozik — mondta Fleur. — Amikor te Huberthez mentél, törődött azzal, hogy gyilkosság miatt eljárás folyik ellene?

— Az egészen más. Ő nem követett el semmi szégyenteljeset.

Fleur elmosolyodott.

— No persze. Van-e tudomásod arról, — hogy törvényszéki stílusban fejezzem ki magamat — hogy húsz londoni lakos között legfeljebb egy akad, aki nem felelne unott ásítással, ha arra kérné, hogy ítélje el Wilfridet azért, amit tett? És negyven között sem akad egy ember, aki ne felejtene el az egész ügyet két hét múlva.

— Ezt nem hiszem — mondta élesen Jean.

— Te nem ismered a modern társadalmat, drágám.

— A modern társadalom nem számít — mondta Jean még élesebben.

— Lehet, hogy nem sokat számít. De hát akkor tulajdonképpen mi számít?

— Hol lakik az az ember?

Fleur elnevette magát :

— A Cork Streeten, a képtárral szemben. Csak nem akarsz rátörni?

— Még nem tudom.

— Wilfrid harap, ha bántják.

— Hát — mondta Jean — mindenesetre köszönöm. Most mennem kell.

Fleur csodálattal nézte. A fiatal nő kipirult és napbarnított arcának pírja csak fokozta temperamentumos kifejezését.

— No, Isten veled, drágám. Mondd el később, hogy mit végeztél. Tudom, hogy mindig átkozottul bátor voltál.

— Még nem tudom, hogy odamegyek-e — mondta Jean. — Isten veled.

Jean meglehetősen dühös hangulatban ült kocsijába. A képviselőház mellett haladt el. Vérmérséklete mindig cselekvésre hajtotta, és ezért boszszantotta Fleur nagyvilági bölcsesége. De azért mégsem olyan egyszerű feladat berontani Wilfrid Deserthez és azt mondani : «Állj! Add vissza a sógornőmet!» A Pall Mall-re hajtott, a Parthenaeum-klub mellett megállította kocsiját és gyalog ment a Piccadillyre. A szembejövő járókelők, különösen a férfiak megfordultak utána, alakjának csodálatos bája, arcának színe és ragyogása miatt. Nem tudta, hogy merre van a Cork Street, csak azt tudta, hogy valahol a Bond Street közelében lehet. Végre megtalálta. Fel és alá járkált a képtár előtt. «Nyilván az a kapuja ott szemközt» — gondolta. Bizonytalanul állott meg a névtáblánélküli kapu előtt. Egyszerre csak egy férfi jött fel a lépcsőkön a kapuhoz. Kutyát vezetett porázon.

— Mi tetszik, kisasszony?

— Hubert Cherrellné vagyok. Itt lakik Desert úr?

— Igen, asszonyom, de nem tudom, hogy fogad-e most. Ejnye, Foch, viselkedj rendesen. Tessék egy percig várni, mingyárt megnézem.

Egy perccel később Jean ott állott Desert előtt. Elszántan nyelt egyet. «Utóvégre — gondolta — ő sem lehet nehezebb dió, mint egy egyházközségi értekezlet, melyből az ember pénzt akar kivasalni».

Wilfrid az ablaknál állott, kissé felvont szemöldökkel.

— Dinny sógornője vagyok, — mondta Jean — bocsásson meg, hogy zavarom, beszélnem kell ön-
nel.

Wilfrid meghajolt.

— Foch, ide gyere!

A spaniel Jean szoknyáját szaglászta, és csak másodszori hívásra ment oda gazdájához. Megnyalta Wilfrid kezét és leült mögéje. Jean arca ki-
pirult.

— Tudom, hogy nagyon szemtelen vagyok, de azt hiszem, nem fogja rossznéven venni. Most jöt-
tünk meg Szudánból.

Wilfrid arcának gúnyos kifejezése nem változott. A gúny mindig megzavarta Jeant.

— Dinny még nem járt Keleten.

Wilfrid megint meghajolt. A dolog úgy látszik, nem megy olyan könnyen, mint egy egyházközségi konferencia.

— Foglaljon helyet — mondta Wilfrid.

— Nem, köszönöm, egy perc és végeztünk. Csak azt akarom önnek mondani, hogy Dinny bizonyára nem tudja, hogyan ítélnék meg bizonyos dolgokat odakint.

— Érdekes, erre már én is gondoltam.

— Igen?

Pillanatnyi szünet következett. Jean arca egyre pirosabb lett és Wilfrid egyre jobban mosolygott. Végül megszólalt:

— Nagyon köszönöm, hogy felkeresett. Parancsol még valamit?

— Öö... nem. A viszontlátásra.

Jean lement a lépcsőn. Olyan kicsinek érezte

magát, mint még soha. Az első ember, akivel az utcán találkozott, összerezzen, mert Jean szemei úgy hatottak rá, mint valami mágneses áram. Az illető egyszer Braziliában hozzáért egy «villany-halhoz», és most úgy találta, hogy az az érzés még mindig jobb volt. Jean az autója felé igyekezett. Érezte, hogy nem volt sikere, de azért különösképpen, mégsem haragudott Desertre. Sőt, — ami még különösebb volt — csaknem teljesen elmúlt az az érzése, hogy Dinny veszélyben van.

Beült a kocsijába, elindult. Rövid nézeteltérése támadt egy rendőrrel, majd tovább indult a Condaford felé vezető úton. Vészes gyorsasággal hajtott, villásreggelire már haza is ért. Otthon mindössze annyit mondott, hogy hosszabb autótúrát tett. Csak este, a vendégszoba mennyezetes ágyában mondta el Hubertnek:

— Londonban voltam, felkerestem Desertet. Tudod, Hubert, azt hiszem, hogy Dinnyt nem is kell féltetni. Van valami vonzó ebben az emberben.

— Dehát mi köze van ennek a körülménynek a dolog lényegéhez — mondta Hubert és felkönyökölt.

— Nagyon sok, — mondta Jean — csókolj meg és ne vitatkozz.

Wilfrid, különös, fiatal vendégének távozása után a diványra vetette magát és mereven bámult a mennyezetre. Úgy érezte magát, mint egy hadvezér a «győzelem után» — és még nagyobb zavarban volt, mint az előbb. Harmincöt éven át különböző okokból, határozottan önző életet élt és így teljesen szokatlanok voltak számára azok az érzések, melyek Dinny iránt ébredtek benne az első pillanatban. Nem szívesen használta a régimódi «imádat» kifejezést, de mégsem talált helyette más szót, mely megfelelné érzésének. Olyan megnyugtatóan és üdítően hatott rá Dinny jelenléte, hogy ha a lány nem volt mellette, úgy érezte magát,

mintha levetette volna a lelkét, s felakasztotta volna a fogasra. Újszerű boldogsága mellett egyre erősödött az az érzése, hogy nem lehet igazán boldog, amíg Dinnyt nem teszi tökéletesen boldoggá. Dinny mindig azt mondogatta, hogy csak akkor boldog, ha mellette van. Ez képtelenség, hiszen egymaga nem pótolhatja mindazt, ami iránt Dinny érdeklődött és amit szeretett, mielőtt Foch szobránál véletlenül találkoztak. Akkor pedig miért rántja magával Dinnyt? Az érdeklődő nő, aki az előbb itt volt, eleven megtestesítője volt ennek a kérdésnek. Sikerült elintéznie ezt a látogatót, de a kérdés itt maradt utána és szinte a levegőben lebegett.

A spaniel, amely az ilyen lebegő dolgokat jobban megérezte, mint a gazdája, hosszú orrát Wilfrid térdére fektette. Még ezt a kutyát is Dinnynek köszönheti. Már elszokott az emberekkel való érintkezéstől. Most, hogy ez az ügy elkezdődött, teljesen elszakadt tőlük. Ha Dinnyt elveszi, magával viszi elszigeteltségébe. Becsületes dolog ez?

Egy félórán belül találkoznia kellett Dinnyvel. Csengetett.

— Elmegyek, Stack.

— Rendben van, nagyságos úr.

Magával vitte a kutyát, és a park felé indult. A lovassági emlékművel szemben leült és várakozás közben azon töprengett, szóljon-e Dinnynek a látogatásról. Ebben a pillanatban Dinny már fel is tűnt az úton.

Gyorsan jött a Park Lane felől. Még nem vette észre Wilfridet. Milyen légies, karcsú jelenség, «sudár», mint a régi rossz írók mondták. Olyan volt, mint a testet öltött tavasz. Mosolygott, mintha az előbb valami kellemes dolog történt volna vele. Most, hogy így látta őt, anélkül, hogy Dinny észrevette volna, Wilfrid hirtelen megnyugodott. Ha Dinny ilyen derült és gondtalan, akkor neki sem kell gyötörnie magát. A lány megállt az egyik

bronzlő mellett, melyet egy alkalommal «sörös-hordónak» nevezett. Őt kereste. Bájosan forgatta fejét, de arcára most mintha aggodalom ült volna ki. Wilfrid felállt. Dinny feléje intett, aztán gyorsan hozzá sietett.

— Mi az, Dinny, talán Botticellinek ültél modellt?

— Nem. Egy zálogházasnak. Ha egyszer zálogházra lesz szükséged, melegen ajánlhatom Frewenst, a South Molton Streeten.

— Hogy kerülsz te zálogházba?!

— Úgy-e meglepő, drágám? E pillanatban több pénz van nálam, mint valaha.

— Mért van rá szükséged?

Dinny lehajolt, megsimogatta a kutyát.

— Amióta téged megismertelek, megtanultam, hogy milyen fontos a pénz.

— Miért?

— Mert nem akarom, hogy a pénzhiány esetleg elszakítson tőlem. Most pedig menjünk ki a nagy, szabad térségekre. Vedd le a pórázt Fochról, szépen velünk fog jönni.

19. FEJEZET.

Olyan nagy irodalmi központban, mint amilyen London, ahol úgyszólván tucatszámra jelennek meg naponta a könyvek, rendszerint nem kelt nagyobb feltűnést egy-egy vékony verskötet megjelenése. Bizonyos körülmények azonban «irodalmi eseménnyé» avatták «A Leopárd és más költemények» című kötet megjelenését. Négy évi hallgatás után ez volt Wilfrid első kötete. Wilfrid egyedülálló irodalmi jelenség volt: a régi arisztokrata családok tagjai körében ritka az igazi írói tehetség. Ezenkívül egyéni, keserű hangú korábbi versei, keleti bolyongásai, az irodalmi köröktől való tartózkodása is fel-

hívták rá a figyelmet, végül pedig az a hír, hogy áttért a mohamedán vallásra. Négy évvel ezelőtt, amikor harmadik verskötetete jelent meg, valaki gúnyosan elnevezte «pólyás Byronnak». Ez az elnevezés meglehetősen visszhangot keltett. Mindezeken felül Wilfridnek volt egy fiatal kiadója, aki jól értett a «megadminisztrálás» művészetéhez. Már hetek óta, amióta megkapta Wilfrid kéziratát, buzgón rendezett villásreggeliket, vacsorákat, és mindenki-vel közölte, hogy nemsokára megjelenik a «Leopárd», amely a «Mennyei kutya» megjelenése óta a leg-szenzációsabb költemény lesz. Ha valaki megkér-dezte, hogy miért, csak bólogatott, ravaszul hu-nyorított és titokzatosan mosolygott. Igaz, hogy a fiatal Desert mohamedán lett? — kérdezték tőle. Bizony igaz. Londonban van most? Igen, de mint mindig, most is a legvisszavonultabb és legtartóz-kodóbb alakja az irodalmi életnek.

A Compson Grice Ltd. tulajdonosa az első pil-lanattól kezdve felismerte, hogy a «Leopárd» «nagy attrakció» lesz, — az embereknek nem fog tetszeni, de beszélni fognak róla. Csak el kell indítania a lejtőn a kis hólabdát. Nagyszerűen értett ehhez a mesterséghez, különösen, ha bízott a sikerben. Három nappal a könyv megjelenése után Telfourd Yulelal találkozott — szándékos véletlenségből.

— Halló, Yule! Megjött Arábiából?

— Amint látja.

— Nagyszerű verskötetem jelenik meg hétfőn. «Leopárd», írta Wilfrid Desert. Akar egy tisztelet-példányt? A kötet első verse szenzáció lesz.

— Úgy?

— Teljesen lepipálja Alfred Lyall versét, mely arról az emberről szól, aki inkább meghalt, sem-hogy a hitét elhagyja. Emlékszik rá? Az «Indiai versek» között jelent meg.

— Emlékszem.

— Mi igaz abból, hogy Desert mohamedán lett?

— Kérdezze meg tőle.

— A költemény annyira szubjektív, mintha önmagáról írta volna.

— Igazán?

Compson Grice agyán hirtelen átvillant: «Bár csak így lenne! Micsoda nagyszerű vásárt csíálnék!»

— Ismeri őt, Yule?

— Nem.

— El kell olvasnia ezt a verset, én nem tudtam letenni.

— Úgy?

— Csak azt nem tudom, hogy ha valakivel ilyesmi megtörténik, megírja-e a nyilvánosság számára?

— Azt én sem tudom.

Compson Grice agyán most még hirtelenebbül villant át: «Ha ez igaz lenne, százezer példányt adnék el belőle.»

Amikor visszament irodájába, így töprengett: «Yule átkozottul zárkózott volt. Úgylátszik, igaz a dolog, és ő tudja. Most tért vissza Arábiából. Azt mondják, hogy a bazároknak mindennek rögtön hire megy. Hát akkor számoljunk csak egy kicsit».

Ha egy példány öt sillingért kerül forgalomba, akkor nagy példányszám esetén, a honorárium levonásával, hat penny tiszta nyereség marad egy példánynál. Százezer példány mellett ez kétezer-ötszáz font. Körülbelül ugyanennyit kap Desert tiszteletdíjként. Az ördögbe is, egy kicsit sok! De nem baj, legyünk lojálisak a szerzőkkel szemben. Ebben a pillanatban olyan ihletett ötlete támadt, amilyen gyakran esik meg lojális emberekkel, ha pénzt szímatolnak.

«Fel kell hívnom a figyelmét arra a veszélyre, hogy az emberek azt fogják hinni, saját esetét írta meg. Majd a megjelenés utáni napon mondom meg neki. Közben már elő is készítem a második kiadást.»

A megjelenés előtti napon Mark Hanna, a kiváló kritikus, aki hetenként megkongatta öblösszavú kritikai harangját a «Carillon» című folyóiratban, kijelentette, hogy nagy apparátussal készül a vers ismertetésére. Egy fiatalabb, kalózhajlamairól ismert ember nem szólt egy szót sem, de annál többet írt. Mindkét bírálat a megjelenés napján látott napvilágot. Compson Grice kivágta őket és magával vitte a Jessamine étterembe, ahová villásreggelire hívta Wilfridet.

A bejáratnál találkoztak, s egy kis asztalhoz mentek a terem végébe. A helyiség zsúfolásig tele volt olyan emberekkel, akik mindenkit ismernek az irodalmi, színházi és művészvilágban. Compson Grice, aki tapasztalt ember volt, mert már sok szerzőt látott vendégül, türelmesen várt, amíg az utolsó cseppig kiitták egy 1870-es Mouton Rothschild palack tartalmát. Akkor aztán kivette zsebéből a két kritikát. Mark Hanna cikkét adta oda először vendégének, e szavakkal:

— Látta már? Meglehetősen jó.

Wilfrid elolvasta. A kritikus valóban «nagy apparátussal» dolgozott. Csaknem az egész bírálat a «Leopárd»-dal foglalkozott. Azt írta róla, hogy az emberi lélek legbelsejének legmeggrázóbb megnyilatkozása Shelley óta.

— Ugyan! Shelley csak a lírai költeményeiben nyilatkozott meg őszintén.

— Nem baj, — mondta Chompson Grice — most Shelleyben utaznak, ez a divat.

A kritika lelkesen méltatta a költeményt, mely «letépi annak a képmutató fátyolnak utolsó rongyait is, melybe irodalmi múzsánk szokott beburkolózni vallási kérdésekkel kapcsolatban». A bírálat így végződött: «Ez a vers megdöbbenően számol be egy kegyetlen dilemmában vergődő lélekről. A legmélyebb pszichológiai alkotás, mely a huszadik században napvilágot látott».

Compson megvárta, amíg Wilfrid leteszi az asztalra az újságkivágást. Aztán szelíden megszólalt:

— Meglehetősen jó kritika. A személyes átélés erejét érzik ki belőle az emberek.

Wilfrid szokásos, furcsa módján megborzongott.

— Nincs egy szivarvágója?

Compson Grice a másik kritikával együtt nyújtotta át a szivarvágót.

— Olvassa el ezt is. A *Dailly Phase*-ben jelent meg.

A kritika címe ez volt: «Cinizmus, bolsevizmus, vagy a brit birodalom».

Wilfrid megnézte.

— Geoffrey Coltham? Ki az?

A kritika elején az író aránylag elég pontosan beszámolt a költő őseiről, korábbi munkásságáról, életéről és végül megjegyezte, hogy a szerző áttért a mohamedán vallásra. Kedvező véleményt mondott a kötet többi verséről, majd áttért a «Leopárd»-ra. Nekiugrott a téma torkának és olyan vadul tépázta, mint egy bulldog. Idézte a következő sorokat:

«Minden dogmán az átok ül
És szörnyű mocsárba merül
Az, akit megejtett a vakhit!
A bölcs számára egy a mentség:
A kristálytisza hitetlenség
Údító, friss, hús itala.»

majd kiszámított brutalitással így folytatta: «Az elbeszélő költemény alig burkoltan számol be egy túlzottan hiú, sértett büszkeségű, önmagával és a brit világgal meghasonlott ember kirobbanó, személyes keserűségéről. Nem tudjuk, hogy Desert úr ebben a versben saját érzéseit fejezte-e ki az izlámra való áttérésével kapcsolatban. Meg kell jegyeznünk különben, hogy a fentidézett, szegényes lelki világra valló, meghasonlott sorok alapján ítélve, a szerző nem méltó arra sem, hogy az izlám a kebelébe fogadja. Nem tudjuk határozot-

tan, hogy önmagáról írta-e ezt a verset, de azt ajánljuk neki, hogy álljon elének nyíltan és valljon színt. Egy költő él közöttünk, aki — tagadhatatlanul lendületesen — lábbal tiporja legszentebb érzéseinket, belerúg vallásunkba és presztizsünkbe, épp ezért jogunk van kérdezni, hogy valóban renegát-e, mint versének hőse, vagy nem».

— Ez — jegyezte meg nyugodtan Compson Grice — szerintem rágalmazás.

Wilfrid ránézett. Erről a pillantásról később azt mondta Grice: «Sohasem tudtam, hogy Desertnek ilyen szemei vannak».

— Igenis, renegát vagyok. Revolverrel kényszerítettek a hitehagyásra. Mindenkiel közölheti.

Compson Grice elfojtott egy «hála Isten»-t és kinyújtotta kezét Wilfrid felé. Wilfrid azonban hátradült és arcát füstfelhőbe burkolta. Kiadója egészen előrecsúszott székén.

— Azt akarja tehát, írjak egy levelet a Dailly Phase szerkesztőségébe, és közöljem, hogy a «Leopárd» az ön személyes élményéről szól.

— Igen.

— Kedvesem, ez csodálatos teljesítmény. Ezt nevezem bátorságnak!

Wilfrid arcán olyan mosoly jelent meg, hogy Compson Grice rögtön hátrahúzódott a székén. Azt akarta mondani: «Óriási hatása lesz a példányszámra», e helyett azonban így szólt:

— Ez lényegesen erősíteni fogja az ön helyzetét. De azért szeretnék elbánni azzal a fickóval.

— Csak hadd járassa a száját.

— Igaza van — mondta Compson Grice. Esze ágában sem volt konfliktusba keveredni a Daily Phase-zel, hogy aztán a hatalmas lap ledorongolja összes kiadványait.

Wilfrid felállt:

— Köszönöm. Most mennem kell.

Compson Grice utána nézett. Wilfrid lassan,

emelt fővel ment ki a teremből. «Szegény ördög, — gondolta Grice — nagyszerű üzletet fogok csinálni».

Visszament irodájába, és nagy gonddal kikeresett Coltham kritikájából egy olyan mondatot, melyet az egészből kiszakítva, reklámként fel lehet használni. Végül ezt a mondatot találta alkalmasnak:

Daily Phase: «Az utóbbi években egyetlen vers sem hatott ilyen erővel».

(A mondat második részét kihagyta, mert így hangzott: «... hitünk és erkölcsi alapunk aláaknázására».)

Aztán levelet írt a kiadónak. Kijelentette, hogy Desert úr megbízásából ír, aki minden felszólítás nélkül is kiáll a porondra, és rendkívül fontosnak tartja, hogy mindenki megtudja, hogy a «Leopárd» az ő személyes élményéről szól. A kiadó a maga részéről a bátorság csodálatos példájának tartja ezt a nyílt beismerést. Büszke arra, hogy ő adhatta ki ezt a verset, mely pszichológiai mélységeinél, művészi tökélyénél és emberi tartalmánál fogva messze kimagaslik korunk művészi alkotásai közül. Levelét így írta alá: «Mély, megkülönböztetett tisztelettel Compson Grice». Ezután nyomban intézkedett, hogy a második kiadást nagyobb példányszámban nyomják ezzel a felirattal: «Az első kiadás elfogyott, második kiadás». Intézkedett, hogy a második kiadás máris készen álljon arra, hogy a piacra dobják. Azután elment a klubjába bridzsezni.

A Polyglot-klub tagja volt. Az előcsarnokban Michaellel találkozott. Egykori kiadó-kollégájának haja csapzott volt, füle elállott. Nyomban megrohanta:

— Mondja, Grice, milyen lépésekre készül ez ellen az állat Coltham ellen?

Compson Grice szelíden mosolygott:

— Ez ne okozzon magának gondot. Megmutattam a kritikát Desertnek, aki azt mondta, hogy őszinte vallomással vegyük ki a dolog méregfogát.

— Szent Isten!

— Mért? Hát maga nem tudta?

— Igen, tudtam, de...

E szavak balzsamosan hatottak Compson Gricere, aki már-már kételkedni kezdett abban, hogy igazat mondott-e Wilfrid, amikor beismerte az esetet. Utóvégre nehezen képzelhető el, hogy valaki, akivel ilyesmi történt, megírja az esetet, és nyilvánosságra hozza. Most már azonban eloszlott minden kétsége, hiszen Mont volt Desert legjobb barátja és felfedezője.

— Ilyen körülmények között — mondta — levelet írtam a *Phase*-nek és beszámoltam mindenről.

— Wilfrid mondta, hogy ezt tegye?

— Igen.

— Örültség volt a verset kiadni. «*Quem deus...*» — hirtelen megértette Compson Grice arkifejezését. — No igen, — tette hozzá keserűen — maga persze örül a nagy sikernek.

— Majd kiderül, hogy jó vagy rossz hatása lesz-e ennek a lépésnek — mondta hidegen Compson Grice.

— Ugyan kérem, — mondta Michael — most majd mindenki el fogja olvasni a könyvet, hogy az ördög vinné őket! Beszért ma Wilfriddel?

— Együtt villásreggeliztünk.

— Milyennek látszik?

Compson Grice szeretett volna felkiáltani: «Mint Azrael!» E helyett csak ennyit mondott:

— Hát... nagyon nyugodt.

— Ördögöt nyugodt! Idehallgasson, Grice! Ha most nem áll melléje teljes erejével, és nem próbálja keresztülsegíteni ezen a válságon: soha többé nem állok magával szóba.

— Kedvesem, mit képzels rólam? — mondta Compson Grice kellő méltósággal, megigazította mellényét, s a kártyaszobába sietett.

«Halvérű fickó» — morogta Michael, és elsietett

a Cork Street felé — «kíváncsi vagyok, szívesen fogad-e a fiú?»

A Cork Street sarkánál azonban megtorpant, visszafordult és a Mount Street felé indult. Oda-haza közölték vele, hogy szülei elmentek hazulról, Dinny kisasszony viszont reggel megérkezett Con-dafordból.

— Rendben van, Blore. Ha itthon van, magam is megtalálom.

Felment a lépcsőn, csendesen benyitott a szalonba. Dinny az alkóvban ült, nagynénje papagájának kalitkája alatt, teljesen mozdulatlanul, egyenes háttal, ölbetett kézzel, merengő szemmel, mint egy iskoláslány. Nem vette észre Michaelt, amíg az vállára nem tette a kezét.

— Dinny!

— Mondd, Michael, hogy állja meg az ember, hogy ne kövessen el gyilkosságot?

— Arra az átkozott méregkeverő fickóra gondolsz?! Olvasták nálatok a *Daily Phase*-t?

Dinny bólintott.

— Mit szóltak hozzá?

— Semmit. — Összeszorították a fogukat.

Michael bólintott.

— Szegény kislány. Ezért jöttél fel.

— Igen, színházba megyek Wilfriddel.

— Mondd meg neki, hogy sokszor üdvözlöm. Ha látni akar, bármikor elmegyek hozzá. Mondd meg neki azt is, hogy valamennyien csodáljuk őt bátorságáért.

Dinny most ránézett. Michaelt mélyen meghatotta a lány arckifejezése.

— Hidd el, Michael, nemcsak büszkeségből tette ezt. Van valami, ami állandóan gyötri őt és amitől nagyon félek. Lelke mélyén arra gyanakszik, hogy hátha egyszerően csak gyávaságból lett hite-hagyott. Ezt a gondolatot nem tudja kivenni a fejéből. Úgy érzi, be kell bizonyítania, nem annyira

mások előtt, mint inkább maga előtt, hogy mégsem gyáva. Én tudom, hogy nem gyáva, de ő mindenkit meg akar győzni, elsősorban önmagát, és azért mindenre kapható.

Michael bólintott. Wilfriddel folytatott legutóbbi beszélgetése hasonló benyomást tett rá.

— Tudsz róla, hogy kiadójának felhatalmazást adott a nyilvános beismerésre?

— Úgy? — kiáltott Dinny meglepetten. — És most mi lesz?

Michael vállat vont.

— Mondd, Michael, — mondta Dinny — akad valaki, aki meg tudja érteni Wilfrid akkori lelki állapotát?

— Kevés embernek van fantáziája. Magam sem állíthatom, hogy meg tudom érteni. Te igen?

— Igen, de csak azért, mert Wilfridről van szó.

Michael megragadta a karját.

— Örülök, Dinny, hogy jó régimódi érzéseid vannak, nemcsak modern «fiziológiai szükségleteid».

Országos Széchényi Könyvtár

20. FEJEZET.

Mialatt Dinny öltözködött, nagynénje jött be a szobába.

— Nagybátyád felolvasta a cikket, Dinny. Egyáltalában nem értem.

— Mit nem értesz, Em néni?

— Colthamot. Ismertem egy Colthamot, de az már régen meghalt.

— Valószínűleg ez is meg fog halni.

— Hol szerzed be a fűzőidet, Dinny? Nagyon kényelmesek.

— Harridgenél.

— Nagybátyád azt mondja, hogy a fiúnak ki kellene lépnie klubjából.

— Wilfrid cseppet sem törődik a klubjával. Azt

hiszem, az ujjamon tudnám megszámolni, hogy hányszor járt bent. Kilépni azonban valószínűleg nem fog.

— Beszéld rá.

— Eszemágában sincs bármire is rábeszélni.

— De hiszen oly kínos, ha az embert kigolyózzák.

— Em néni, odamehetek a tükörhöz?

Lady Mont keresztülment a szobán. Az éjjeli-szekerényről felvett egy vékony kötetet.

— «Leopárd?» Úgy látszik, Dinny, hogy a leopárd mégis csak el tudta dobni a foltjait.

— Nem, néni, nem is voltak foltjai, amiket el kellett volna dobni.

— De hát a keresztség, meg más efféle?

— Ha a keresztségnek valami értelme van, akkor valóságos merénylet a gyermekek ellen, hogy megkeresztelik őket, mielőtt olyan korba lépnek, amikor már érthetnek is valamit ehhez a dologhoz.

— Dinny!

— Ez így van. Nem tisztességes dolog: akaratuk ellenére kényszerhelyzetbe hozni embereket. Mire Wilfrid gondolkozni tudott, már egyáltalában nem hitt a vallásban.

— Nem is az a baj, hogy az egyik vallást otthagya, hanem az, hogy belépett a másikba.

— Igen, ezt tudja.

— No — mondta lady Mont és az ajtó felé indult — azért az az arab megérdemelte a leckét, a tolakodó fráter! Ha kapukulcsot akarsz, szólj Blore-nak.

Dinny gyorsan felöltözött és leszaladt. Blore az ebédlőben volt.

— Em néni azt mondja, hogy kérjek magától kulcsot, Blore. Ezenkívül legyen szíves, hozasson taxit.

A komornyik autóért telefonált, átadta a kulcsot, aztán így szólt :

— Őladysége mindig nyíltan kimondja a gondolatait, s ezért kénytelen voltam bizonyos dolgokról értesülni, Dinny kisasszony. Így aztán azt mondtam ma reggel sir Lawrence-nek: «Jó lennne, ha Dinny kisasszony magával vinné azt az urat a skót hegyekbe, ahol nem kerülnek a kezükbe újságok. Ez sok bosszankodástól kímélhetné meg őket». Mert, tetszik tudni, a mai világban gyorsan jönnek-mennek az események, és az embereknek már nincs olyan jó emlékezőtehetségük, mint azelőtt. Ne tessék haragudni, hogy ezt szóba hoztam.

Dinny átvette a kulcsot.

— Nagyon köszönöm, Blore. Magam is a legjobban szeretném ezt a megoldást, de attól félek, hogy Desert úr nem tartaná férfias eljárásnak.

— A mai világban egy fiatal hölgy mindent keresztülvihet, kisasszony.

— De a férfiaknak még mindig vigyázniuk kell magukra.

— Tudom, kisasszony, a rokonokkal is sok baj van, de hát majd csak elsimul minden.

— Végig kell küzdenünk a harcot, Blore.

— Azt hiszem, kisasszony, hogy az, aki ezt először kimondta, sok fölösleges bajt okozott az embereknek. Itt a taxi, kisasszony.

Dinny a taxiban kissé előrehajolt. Mindkét ablakon át hideg levegő érte hűvösségre vágyó, kipirult arcát. Ebben a lágy, kellemes érzésben megnyihult haragja és fájdalma, melyet a kritika okozott. A Piccadilly sarkán újságplakát ötlött szemébe: «Megérkeztek Epsomba a derbylovak». Igaz, holnap van a derby! Hogy elvesztette minden kapcsolatát a napi eseményekkel! A sohoi Blafard-vendéglőben volt találkozójuk. A kocsit csak lassan haladhatott előre a nemzeti ünnep előestéjének megnövekedett forgalmában. Az étterem ajtajában Stack állott a kutyával. Levelet nyújtott át:

— Desert úr küldi ezt a levelet, Dinny kisasszony. Magammal hoztam a kutyát is, sétálni.

Dinnyt a rosszullét környékezte, amíg a levelet felbontotta.

«Dinny, drága,

bocsáss meg, ma este nem tudok eljönni. Egész nap a kétség gyötört. Amíg ez az ügy valahogy el nem intéződik, az az érzésem, hogy nem köthetlek magamhoz, és nem sodorhatlak bele ezekbe az eseményekbe. Meg kell, hogy kímléjek a nyilvános botránytól. Valószínűleg olvastad a *Daily Phase*-t — a hairsza megkezdődött... Egyedül kell kiverekednem magamat, a jövő hét folyamán. Nem fogok megszökni, levelezhetünk. Ugy-e megérted? A kutya valószínű kincs most a számomra. Őt is neked köszönhetem. Isten veled egy rövid időre, drága egyetlenem.

Szeretettel ölel :

W. D.»

Dinny alig tudta megállni, hogy fájdalmasan ne kapjon a szívéhez, ott, a soffőr előtt. A harc, melytől rettegett, most kitört és ő nem állhat mellette. Összeszorította ajkát, aztán odaszólt a soffőrnek: «Várjon egy pillanatig», majd Stackhez fordult:

— Hazaviszem magukat.

— Köszönöm, kisasszony.

Lehajolt a kutyához. Páni rettegés szorította össze a szívét. Most a kutya az egyetlen kapcsolat köztük.

— Tegye a kocsiba, Stack.

Útközben nyugodt hangon kérdezte meg:

— Odahaza van Desert úr?

— Nem, kisasszony, elment, amikor átadta a levelet.

— Jól van?

— Kissé nyugtalannak látszik. Szeretném egy kicsit móresre tanítani azt az újságíró urat a *Daily Phase*-nél.

— Hát maga is olvasta?

— Igen. Nem volna szabad megengedni, hogy ilyesmi megjelenhessék.

— Véleményszabadság van — mondta Dinny. A kutya állát a térdéhez nyomta. — Foch jól viselkedik?

— Kifogástalanul, kisasszony. Valóságos úriember. Igaz, fiú?

A kutya Dinny térdén tartotta állát. Ez az érintés megnyugtatta Dinnyt.

Amikor a kocsi megállt a Cork Streeten, Dinny ceruzát vett elő kezításkájából, letépett egy üres lapot Wilfrid blokkjából, és ezt írta rá:

«Drágám!

Ahogy akarod. De vedd tudomásul: a tied vagyok örökre. Semmi sem választhat el tőled — csak az, ha már nem szereted többé

Dinnydet.

De ugy-e, ezt nem teszed? Ugy-e nem?»

Dinny megnedvesítette a boríték megmaradt enyvét, aztán betette a papírt és addig préselte a borítékot, amíg leragadt. Átadta Stacknek, megcsókolta a kutya fejét, és odaszólt a sofőrnek:

— Mount Street. A park felőli rész. Isten vele, Stack.

— Jó éjt, kisasszony.

Annyi megértés sugárzott a mozdulatlanul álló szolga szeméből és szájáról, hogy Dinny elfordította az arcát. Így végződött a mai este, melytől oly sokat remélt.

A Mount Street elején leszállt, keresztülment a Parkon és leült arra a padra, ahol egyszer együtt ültek. Teljesen megfeledkezett arról, hogy egyedül van, kalap nélkül, estélyi ruhában, és hogy már nyolc óra elmúlt. Mozdulatlanul ült, gesztenye-

barna hajáig feltűrt köpönyeggallérral, és igyekezett beleélni magát Wilfrid álláspontjába. Ő, nagyon jól megértette! Büszkeség! Ő maga is éppen elég büszke, ezért tudja olyan könnyen megérteni. Természetes, hogy nem akar másokat magával rántani a bajba. Mennél jobban szeretünk valakit, annál kevésbbé akarjuk ezt. Furcsa ironiája a sorsnak, hogy a szerelem éppen akkor választja szét az embereket, amikor legnagyobb szükségük volna egymásra. És egyelőre nincs kivezető út!

Idehallatszottak a katonazenekar zenéjének hangfoslányai. Mit is játszanak? Faust? Nem... Carmen! Wilfrid kedvenc operája. Felállt, keresztülment a pázsiton, a hangok felé. Milyen sok ember! Leült egy kevésbbé népes helyre, egy rhododendron-bokor közelében. «Habanera.» A dal első hangjaira mindig végigfutott rajta a hideg. Milyen vad, hirtelen, furcsa és megmagyarázhatatlan a szerelem! «*L'Amour est enfant de Bohème!*»... Az idén későn virágzik a rhododendron. Milyen szép az a sötét rózsaszínű. Condafordban is volt ilyen... Jaj, hol járhat ebben a pillanatban? Miért nem tudja a szerelem legyőzni a távolságot? Legalább lélekben sétálhatna most mellette, kézenfogva. A lelki kéz is jobb, mint semmi. Most hirtelen átérezte azt a végtelen magányt, amit csak az igazi szerelmesek éreznek, amikor elképzelik, milyen lehet az élet szerelmük nélkül. Ha elszakítják tőle, úgy fog elhervadni, mint virág a szárán. «Egyedül kell kiverekednem magamat». Mennyi ideig? Örökké? Erre a gondolatra felugrott. Egy sétáló férfi, aki azt hitte, hogy a mozdulat neki szól, megállt és ránézett. Dinny arckifejezése felvilágosította tévedéséről, továbbment. Dinnynek még két órát kellett agyonütnie, mielőtt hazamehetett. Nem árulhatja el otthon, hogy milyen szomorúan végződött az este. A zenekar most ért a «Carmen» végéhez, most játszotta a torreador-indulót. Ez a

legnépszerűbb, de leggyengébb része ennek az operának. Tulajdonképpen nem is gyenge. Nem, egyszerűen csak az a célja, hogy túlharsogja a tragikus befejezés kétségbeesését, mint ahogy a világ zúgása is túlharsogja a szerelmesek szenvedélyét. Az élet rideg, szívtelen színpadán magányosan bolyonganak az emberek, vagy sötét zugokban fonódnak egymáshoz. Milyen furcsán hangzik a zenének ez a harsogása a szabadban! Karkötőórájára nézett. Féltíz. Csak egy óra múlva lesz teljesen sötét. De már hűvösödik, illatoznak a levelek, és a fű, a rhododendronok színe lassankint elhalványul, a madarak éneke már elhalt. Emberek mennek el mellette. Semmi furcsát nem lát bennük, ők sem látnak benne semmi furcsát. «Én már semmit sem találok furcsának, azonkívül nem is vacsoráztam». Menjen be egy kávézóba? Talán még akad hely, ahol még kaphat valamit. Nem vacsorázott, délből is alig evett valamit, nem uzsonnázott: gyönyörűen illik ez az életmód a bánatos szerelmesekhez. Knightsbridge felé indult. Gyorsan ment, inkább ösztönszerűen, mint szándékosan, mert most először járkált egyedül London utcáin ilyen későn. Minden baj nélkül elérte a kaput, keresztülment rajta és lesétált a Sloane Streeten. A séta megnyugtatta. Mindjárt meg is állapította magában: «Szerelmi bánat ellen séta ajánlatos». A nyílegyenes utcán senki sem járt rajta kívül. Gondosan bezárt, leredőnyözött, szigorú, keskenyhomlokzatú házak néztek rá: kifejezték azt a közönyt, mellyel a rendezett világ az ilyen bolyongók vágyakozásait szemléli. A King's Road sarkán egy nő állt.

— Nem tud itt a közelben egy helyet, ahol enni lehet? — szólította meg Dinny.

Most megpillantotta a megszólított nő arcát. Kerek arca volt, kissé kiálló csontokkal. Szeme körül és az arcán sok festék. Kissé vastag ajka jóindulatot fejezett ki. Orra is meglehetősen vaskos

volt. Tekintete, úgylátszik, már elvesztett minden kapcsolatot a lelkével. Így van ez az olyan nőknél, akiknek az egyik pillanatban ridegen, a másikban pedig csábosan kell nézniök. Sötét ruhája rásimult idomaira. Nagy hamisgyöngy nyakláncot viselt. Dinny kénytelen volt megállapítani, hogy az előkelő társaságban sok ehhez hasonló nővel találkozott már.

— Ott balra van egy jó kis hely.

— Nem akar velemjönni és valamit enni? — mondta Dinny. Ez hirtelen jutott eszébe, talán azért, mert valami éhes kifejezést vett észre az ő arcában.

— De még mennyire — mondta a nő. — Bizony semmit sem ettem, mielőtt lejöttem. Meg aztán legalább nem leszek egyedül.

Megindult felfelé a King's Roadon. Dinny mellette ment. Hirtelen arra gondolt, milyen furcsa volna, ha ismerőssel találkozna, de ennek ellenére jobban kezdte magát érezni. «Az Istenért, beszélj vele természetes hangon» figyelmeztette magát.

A nő kocsmaszerű kis vendéglőbe vezette, melynek elő részében bárpult volt. Az étkezőhelyiségben, melynek külön bejárata volt, nem ült senki. Leültek egy kis asztalhoz. Ecet és olaj, csengetyű, egy üveg Worcester-mártás volt az asztalon, egy vázában pedig néhány szál hervadó tűzvirág, melyek, úgylátszik, sohasem voltak frissek. Enyhe ecetszag töltötte be a helyiséget.

— De elszívnék egy cigarettát! — mondta a nő. Dinnynél nem volt. Csengetett.

— Milyet akar?

— Gaspers-t.

A csengetésre pincérnő jelent meg. Előbb a nőt mérte végig, aztán Dinnyt, végül megszólalt:

— Tetszik?

— Egy doboz Players cigarettát kérek. Ezen-

kívül egy nagy adag erős kávé süteménnyel vagy kaláccsal. Maga mit parancsol?

A nő végignézett Dinny, mintha azt mérlegelné, hogy mennyi pénz lehet nála. Aztán a pincérnőre nézett és végül habozva megszólalt:

— Hát, az igazat megvallva, éhes vagyok. Kaphatnék hideg marhahúst egy üveg barna sörrel?

— Valami főzeléket? — mondta Dinny. — Salátát?

— Talán salátát. Köszönöm.

— Helyes. Savanyított diót nem akar? Kérem, hozzon mindent a lehető leggyorsabban.

A pincérnő megnyalta a szájaszélét, bólintott és elment.

— Nahát — mondta hirtelen a nő — igazán csuda szép ez magától.

— Maga volt nagyon kedves, hogy elkísért. Egy kicsit elhagyatottnak érezném most magamat, ha nem jött volna velem.

— Ez egyáltalában nem érti — mondta a nő és fejével az eltávozott pincérnő irányába intett. — Az igazat megvallva, magam sem értem.

— Miért? Utóvégre mind a ketten éhesek vagyunk.

— De még mennyire. Csak figyelje meg, mennyit eszem. Örülök, hogy savanyított diót hozatott. Nagyon szeretem az ilyesmit. A savanyított hagymának sohasem tudok ellenállni, pedig nem tesz jót.

— Cocktailt is hozathattam volna, — mormolta Dinny — de különben itt valószínűleg nem készítenek.

— Jó lesz egy kis sherry is. Mindjárt rendelek — a nő felállt és átment a bárba.

Dinny megragadta az alkalmat, bepúderezte az orrát. Azután titokban benyúlt a fűzőjébe, ahol a South Molton Streeten szerzett kincsek rejtőztek. Kivett egy ötfontos bankjegyet. Különös szomorú izgalom fogta el.

A nő két pohárral tért vissza.

— Megmondtam, hogy írják a számlánkra. Itt jó likőrt lehet kapni.

Dinny felemelte poharát és ivott egy kortyot. A másik egy hajtásra kiitta az egészet.

— Ez aztán jó. Képzelve el, milyen rémes lehet egy olyan országban, ahol nem lehet italt kapni.

— Odaát is lehet kapni. Szereznek is maguknak az emberek.

— Na igen. De milyen rémes kotyvalékot.

Dinny észrevette, hogy a nő alaposan végigtanulmányozza és kielégíthetetlen kíváncsisággal szemléli köpenyét, estélyi ruháját és arcát.

— Bocsásson meg, — szólalt meg most a nő — randevuja van?

— Nem. Hazamegyek innen.

A másik felsóhajtott.

— Csak hoznák már azt a cigarettát.

A pincérnő hamarosan megjelent egy üveg sörrel és cigarettával. Megbámulta Dinny haját, aztán kinyitotta az üveget.

— Á! — mondta a nő, és mélyet szippantott a cigarettából — de nagy szükségem volt erre!

— Rögtön hozom a többi — mondta a pincérnő.

— Mondja... Nem láttam én magát a színpadon? — kérdezte a nő.

— Nem. Nem vagyok színésznő.

Elhallgattak. A csendet az ételek érkezése törte meg. A kávé jobb volt, mint ahogy Dinny remélte, és főleg nagyon meleg volt. Megitta majdnem az egészet, nagy darab szilváskalácsot evett hozzá. A nő savanyított diót vett a szájába, aztán megszólalt:

— Londoni?

— Nem, oxfordshirei vagyok.

— Én is szeretem a vidéket, de mostanában nem igen kerülök el a városból. Maidstone közelében nevelkedtem. Szép vidék — felsóhajtott, sörszagot

árasztva. — Azt mondják, hogy a kommunisták Oroszországban megszüntették a prostitúciót. Hát mondja, lehetséges ez? Nekem egy amerikai újságíró mesélte. Furcsa! Egyébként eddig sose hittem volna, hogy a költségvetés olyan fontos dolog. Rengeteg sok a munkanélküli — füstöt fújt ki olyan mozdulattal, mintha nagyot könnyített volna a lelkén.

— Mindenki megsínyli a munkanélküliséget.

— Én sínylem meg a legjobban — mondta merev tekintettel. — Megbotránkozik ezen?

— Nem olyan könnyű manapság az embereket megbotránkoztatni. Nem gondolja?

— Tudomisen. Aránylag ritkán jövök össze püspökökkel.

Dinny elnevette magát.

— De azért — folytatta a nő elszántan — egyszer találkoztam egy pappal. Olyan okosan beszélt hozzám, ahogy még soha senki. Persze, nem tudtam követni a tanácsát.

— Fogadjunk, hogy tudom a nevét. Nem Cherrellnek hívták?

— De igen — mondta a nő tágranyilt szemmel.

— A nagybátyám.

— Tyüha! Ez aztán vicces. Ilyen kicsi a világ! Rém rendes ember volt.

— Még most is az.

— Ilyen jó emberrel még nem is találkoztam.

Dinny számított erre az elmaradhatatlan megállapításra és arra gondolt: «Ilyenkor szoktak ártérni a «szegény tévelygő testvérem» kezdetű prédikációkra».

A nő jóllakottan sóhajtott fel.

— Nagyon jó volt — mondta és felállt. — Köszönöm szépen. Most el kell mennem, mert különben lemaradok az üzletről.

Dinny csengetett. A pincérnő gyanús gyorsasággal sietett be.

— Fizetek. Legyen szíves, váltsa ezt fel.

A pincérnő némi gyanakvással vette át a bankjegyet.

— Rögtön jövök, csak egy kicsit rendbeszedem magamat — mondta a nő és kiment az egyik ajtón.

Dinny kiitta maradék kávéját. Igyekezett beleképzelni magát ennek a nőnek az életébe. A pincérnő aprópénzt hozott, átvette a borravalót, azt mondta: «Köszönöm, kisasszony», aztán elment. Dinny tovább szötte fantáziáját.

— Hát — szólalt meg mögötte a nő hangja — azt hiszem, nem találkozunk többé. Csak azt akarom mondani, hogy maga nagyon derék, jó teremtés.

Dinny ránézett.

— Amikor találkoztunk, azt mondta, hogy nem evett semmit, mielőtt lejött az utcára. Azért nem evett, mert nem volt mit ennie?

— Eltalálta.

— Akkor kérem, fogadja ezt el. Szörnyű, ha az embernek Londonban nincs pénze.

A nő az ajkába harapott. Dinny látta, hogy reszket az ajka.

— Nem akarok pénzt elfogadni magától. Maga nagyon jó volt hozzám.

— Ugyan! Csak tegye el! — Elkapta a kezét és belegyűrte a pénzt. Nagy rémületére a nő hangoosan szipákolni kezdett. Már éppen ki akart menekülni az ajtón, amikor a nő felkiáltott:

— Tudja, mit csinállok most? Hazamegyek és lefekszem aludni. Úristen, de jó lesz! Lefekszem és kialszom magamat.

Dinny visszasietett a Sloane Streetre. Megint el-sétált a magas, leredőnyözött ablakú házak között és örömmel állapította meg, hogy szerelmi bánata lényegesen enyhült. Kicsit lassított, hogy ne érjen túlkorán a Mount Streetre. Teljesen besötétedett már. A város fénygomolya nem tudta elhomályo-

sítani az ég csillagait. Most nem ment be a Parkba, hanem a rácsok mentén sétált végig. Úgy tűnt előtte, mintha mérhetetlenül hosszú idő telt volna el azóta, hogy a Cork Streeten elvált Stacktől és a kutyától. Bekanyarodott a Park Lane-re. Itt már nagyobb volt a forgalom. Holnap Epsom felé árad ez a kocsitenger, a város szinte kiürül. Most hirtelen fájdalmasan nyilalt belé az érzés: milyen végtelenül üres lesz mindig ez a város, ha Wilfridet nem láthatja, vagy legalább nem várhat rá.

Elérkezett a Park kapujához, ott, ahol a söröshordó állott. Hirtelen megpillantotta a szobor mellett Wilfridet. Ebben a percben az egész este úgy tűnt előtte, mint valami álom. Elakadt a lélegzete, elébeszaladt. Wilfrid kinyújtotta karját és magához ölelte.

Nem maradhattak sokáig így, mert autók és gyalogosok özönlöttek a kapun keresztül. Karonfogva elindultak a Mount Street felé. Dinny némán simult hozzá. Wilfrid sem beszélt. Dinnyre végtelenül vigasztalóan hatott az a gondolat, hogy Wilfrid azért jött erre a tájra, hogy az ő közelében lehessen.

Fel és alá sétáltak a ház előtt, mint egy inas és egy szobalány, akik negyedórai kimenőt kaptak. Társadalmi osztály, haza, erkölcs és hit: ezt most mind elfeledték. London hétmillió lakosa között aligha akadt még két ember, akik ennyire együttéreztek volna most, mint ők.

Végül felébredt Dinnyben a humorérzék.

— Egész éjszaka mégsem sétálhatunk itt a ház előtt, drágám. Adj egy csókot... még egyet... még egyet...

Felfutott a lépcsőn és megfordította a zárban a kulcsot.

21. FEJEZET.

Wilfrid zavart és dühös hangulatban távozott a Jessamine-étteremből. Nem látott ugyan Compson Grice lelki anatómiájának mélyére, de azért érezte, hogy kiadója kihasználta őt a saját céljaira. Egész délután nyugtalanul bolyongott ide-oda. Két érzés között ingadozott: megnyugvást érzett, hogy végre felégette maga mögött a hidat, de bántotta is helyrehozhatatlan lépése. Annyira lefoglalta ez a töprengés, hogy nem is gondolta, milyen lesújtó hatással lesz levele Dinnyre. Amikor aztán hazament és megtalálta Dinny válaszát, úgy érezte, hogy megszakad a szíve utána. Elrohant hazulról és végül, véletlenül, rátalált. Az alatt a pár perc alatt, amíg némán, egymáshoz simulva járkáltak a Mount Streeten, Dinnynek sikerült beléoltania azt az érzést, hogy nem egyedül áll szemben az egész világgal, hanem kettesben. Miért szakadjon el Dinnytől, mért tegye feleslegesen még boldogtalanabbá? Másnap reggel Stackkal levelet küldött neki és arra kérte, hogy jöjjön vele autózni. Elfeledkezett arról, hogy ma van a derby. Autójuk mingyárt az első percekben belekeveredett a járművek tengerébe.

— Még soha sem láttam a derbyt — mondta Dinny. — Kimehetnénk.

Semmi sem szólt ez ellen, annyival is inkább, mert most már semmi kilátásuk sem volt, hogy kivágják magukat a kocsiaradatból és másfelé mehetnének.

Dinnyt meglepte az Epsomban uralkodó józan nyugalom. Az emberek nem ittak, zászlók nem lobogtak, számarkordélyok nem nyikorogtak, rossz tréfa és kurjongatás nem hangzott el. Négyesfogatok, gyümölcsáros-talyigák és kofák sem voltak. Többnyire zárt autók és autóbuszok sűrű tömege áramlott egyenletesen az úton.

Mikor végre a pálya közelében kiszálltak, meg-

ettek néhány szendvicset és elvegyültek a tömegben, ösztönszerű kísérletet tettek, hogy lovat is láthassanak.

Frith «Derby»-je, úgylátszik, ma már nem élethű festmény, ha ugyan valamikor az volt. Azon a képen az emberek élénken élik a maguk életét: itt pedig mindenki csak arra törekszik, hogy elkerüljön onnan, ahol éppen van.

A starthelyen, ahol első pillantásra csak embereket lehetett látni, lovakat nem, Wilfrid megszólalt:

— Bolondságot csináltunk, Dinny. Biztos, hogy meglátnak.

— Hát aztán! Nézd, ott egy ló!

Nem is egy, hanem több ló tűnt fel: körben vezették őket. Dinny gyorsan megindult feléjük.

— Nekem minden ló tetszik, — mondta sutogva — az egyiket épp olyan szépnek találom, mint a másikat... Kivéve ezt itt. Ennek a háta nem tetszik.

Wilfrid megnézte a programot.

— Ez a favorit.

— Mégsem tetszik. Látod? A háta egyenes vonalban megy majdnem a farkáig, aztán hirtelen lehanyatlik.

— Igaz, de a kevésbbé szép lovak is jól tudnak futni.

— Arra a lóra akarok fogadni, amelyet te választasz, Wilfrid.

— Akkor várj egy kicsit.

Körülöttük az emberek az elvonuló lovak nevét mondogatták. Dinny a rács mellett állt, Wilfrid közvetlenül mögötte.

— Pocsék egy ló ez — mondta egy férfi a bal oldalán — soha többé nem fogadok erre a disznóra.

Ránézett a beszélőre. Zömök, százhetven magas ember volt, tarkóján nagy zsírpárnával. Kemény kalap volt a fején, szivar a szájában. Dinny egy-

általában nem sajnálta a lovat, amiért ez az ember nem fogad rá.

Jobbkéz felől egy vadászszéken ülő hölgy így szólt :

— Szabaddá kellene tenni a helyet a start közelében. E miatt két évvel ezelőtt elvesztettem a pénzemet.

Wilfrid Dinny vállára tette a kezét :

— Az ott tetszik nekem. Blenheim. Gyere, tegyük rá a pénzünket.

Egy hosszú sor galambdúcszerű építményhez mentek. Mindegyik előtt rövid sorokban álltak az emberek.

— Maradj itt, — mondta Wilfrid — megyek fogadni, aztán visszajövök.

Dinny álldogált, és a sokaságot figyelte.

— Jó napot, Cherrell kisasszony! — Szürke-cilinderes, magas férfi állt meg előtte. Válláról nagyon hosszú látcsőtartó csüngött. — A Foch-szobornál találkoztunk, majd a huga esküvőjén. Emlékszik?

— Ó! Igen. Muskham úr. — Szíve hevesen vert. Alig tudta megállni, hogy ne nézzon Wilfrid után.

— Mi hír a hűgáról?

— Egyiptomból küldtek értesítést. Azt hiszem, rettenetesen szenvedhettek a hőségtől a Vörös-tengeren.

— Melyikre fogadott?

— Még nem fogadtam.

— Nem ajánlom a favoritot. Le fog maradni.

— Blenheimre gondoltunk.

— Szép ló és nagyon ügyesen fordul. De vannak az istállójában jobbak is. Ön bizonyára még ujonc. Két tippet adhatok önnek. Két dolog fontos a lónál: a hátsó emelkedés és az egyéniség. Nem a külső, hanem az egyéniség.

— Hátsó emelkedés? Úgy érti, hogy hátul magasabbnak kell lennie, mint elől?

— Körülbelül. Ha ilyet vesz észre egy lónál, különösen, ha hegynek felmegy, akkor nyugodtan fogadjon rá.

— És az egyéniség? Arra gondol, hogy például a ló felveti a fejét és elnéz az emberek feje fölött? Az előbb láttam egy ilyen lovat.

— Istenre mondom, szeretném, ha a tanítványom lenne. Alaposan fején találta a szöveget.

— Sajnos, most már nem tudom, hogy melyik ló volt az.

— Kár.

Dinny észrevette, hogy a jóindulatú érdeklődés megfagy Muskham arcán. Megemelte kalapját és elfordult. Wilfrid hangja szólalt meg Dinny háta mögött:

— Tíz fontot tettem rá a nevedben.

— Menjünk a helyünkre és figyeljük a versenyt.

Wilfrid, úgy látszik, nem vette észre Muskhamot. Belekarolt Dinnybe, aki igyekezett elfelejteni Muskham arcának hirtelen megkeményedését. Figyelmét hamarosan teljesen elvonta a rengeteg jövőmondó, aki mind «jósolni» akart neki. Mikor a helyükre értek, már semmi más nem érdekelt, mint Wilfrid és a lovak. A bukmékerek közelében kaptak állóhelyet, nem messze a korláttól.

— Zöld és csokoládébarna dressz, megjegyeztem magamnak. Nagyon szeretem a zöldmandulás csokoládét, kedvenc keverékem. Mit nyerek, ha befut a lovunk, drágám?

— Figyelj csak!

«Blenheim, tizennyolc egy ellen» — hallatszott.

— Száznolcvanat nyerhetek, — kiáltotta Dinny — nagyszerű!

— Ügylátszik, saját istállójában sem tartanak róla sokat. Egy másik lovuk is fut. Itt vannak.

Ketten viselnek zöld és csokoládészínű dresszt. A második a mienk.

A lovak felvonulását mindenki elragadtatással fogadta — kivéve magukat a lovakat. Dinny megpillantotta a barna lovat lovasával.

— Hogy tetszik, Dinny?

— Mondom, nekem majdnem minden ló tetszik. Hogy tudják az emberek megállapítani egy szempillantással, hogy melyik a legjobb?

— Nem tudják.

A lovak most megfordultak és a tribün előtt ügettek el.

— Mondd, Blenheim hátul magasabb, mint elől?

— kérdezte Dinny.

— Nem, nagyon szépen mozog. Miért?

Dinny nem szólt, megszorította Wilfrid karját s kissé megborzongott.

Egyiküknél sem volt látcső, s ezért semmit sem tudtak kivenni a kezdődő versenyből. Egy ember Dinny mögött folyton ezt mondogatta:

— A favorit vezet, a favorit vezet.

Amikor a lovak bekanyarodtak a Tottenham-saroknál, ugyanez az ember izgatottan hadarni kezdett:

— Pasa... Pasa nyer... Nem, a favorit... A favorit... nem, Iliad... Iliad nyer.

Wilfrid megszorította Dinny karját.

— A mienk! Látod... Ott.

Dinny a túlsó oldalon egy barna-rózsaszín lovat pillantott meg, aztán, valamivel közelebb a zöld-csokoládészínűt. Ez volt az első... az első! Nyertek.

Körülöttük letört csend uralkodott. Ők ketten egymásra mosolyogtak. Jó ómennek látszott ez a győzelem.

— Átveszem a pénzünket, aztán beülünk a kocsiba és megyünk.

Wilfrid ragaszkodott, hogy Dinny az egész pénzt

magánál tartsa. Dinny egyéb kincsei közé rejtette. Csak annál biztosabb volt, hogy nem juthat eszébe megfosztani őt magától.

A Richmond-parkon át mentek haza. Sokáig ültek a fiatal páfrányok között, hallgatták a kakuk szavát, és nagyon boldogok voltak ezen a napos, békés, halkan zizegő délutánon.

Együtt vacsoráztak egy kensingtoni vendéglőben. Utána Wilfrid a Mount Street sarkáig kísérté Dinnyt, majd elbúcsúzott tőle.

Ezen az éjszakán Dinnyt nem zavarták kétségek és álmok. Derűs tekintettel, napbarnított arccal ment le reggelizni. Nagybátyja éppen a *Daily Phase*-t olvasta. Letette a lapot és így szólt:

— Ha megittad a kávédat, Dinny, elolvashatod ezt. Az ember gyakran kételkedik, — fűzte hozzá — hogy a kiadók is emberek-e. A szerkesztőkről már biztosan tudjuk, hogy nem emberek.

Dinny elolvasta Compson Grice levelét, mely ilyen cím alatt jelent meg:

DESERT BEISMERTE HITEHAGYÁSÁT.
HATÁROZOTT FELSZÓLÍTÁSUNK
EREDMÉNYE.

A levél szövege után a lap két strófát idéz sir Alfred Lyall «Theology in Extremis» című verséből.

«Nem, nem a dicsőség varázsa,
Nem a nagy hírnév csábít,
Megölnek: névtelen halott leszek.
De lelkem csak az Istent vágyja,
Az angol hírnév harcra lázít
Rút gyalázatban én nem élhetek.

Milliók haltak ily halált
Tömegsírban pihennek
Vértanuságuknak dicső hírét
Nem zengi senki. Gyászt,
Könnyet nem is kívántak. Szentek.
Meghaltak, úgy mint én, a brit ügyért.»

Dinny naptól rózsaszínű arca izzó vörösbe borult.

— Igen, — mormolta sir Lawrence, aki unokahuga arcát figyelte — a hajsza elkezdődött, mint az öreg Forsyte mondaná. Tegnap viszont beszélgettem egy emberrel, aki azt mondta, hogy manapság már semmi sem sűt letörölhetetlen bélyeget az emberre. Hamiskártyázás, gyöngysorlopás — utána az ember két évre külföldre megy, és mire visszajön, mindenki elfelejtette a dolgot. Ami pedig a szexuális elfajulásokat illeti, ezeket, szerinte, ma már senki sem tartja elfajulásoknak. Nem kell tehát kétségbe-esni.

— Az háborít fel, — tört ki Dinnyből — hogy minden kukacnak hatalmában lesz őt gyalázni.

Sir Lawrence bólintott.

— Mennél nagyobb a kukac, annál nagyobb a hatalma. De nem is a kukacoktól kell leginkább félnünk, hanem azoktól az emberektől, akikben «az angol faj büszkesége» él, és akik még mindig nem haltak ki egészen.

— Mondd, Lawrence bácsi, hogy bizonyíthatná be Wilfrid a nyilvánosság előtt, hogy nem gyáva.

— A háborúban derekasan viselkedett.

— Ki emlékszik már a háborúra!

— Talán — mormolta sir Lawrence — bombát lehetne dobni az autójára a Piccadillyn, hogy aztán könnyedén kidobja a másik oldalon és cigarettára gyújtson. Ennél gyakorlatibb megoldás most nem jut eszembe.

— Tegnap Muskhams úrral találkoztam.

— Kint voltatok a derbyn? — Egészen apró szivart vett ki a zsebéből. — Jacknek az a felfogása, hogy szerencsétlen áldozat vagy.

— Istenem, miért nem hagyják békében az embert?

— Szép, fiatal nimfákat sohasem hagynak békében. Jack különben nőgyűlölő.

Dinny kétségbeesetten elnevette magát.

— Úgy látszik, az embereket szórakoztatja a mások szenvedése.

Felállt és az ablakhoz lépett. Az volt az érzése, hogy az egész világ hangosan csahol, mint kutya-falka a védtelen macskára. Pedig csak egy tejescsoi zörgött végig a Mount Streeten.

22. FEJEZET.

Jack Muskham a Burton-klub egyik vendégszobájában aludt, ha valamilyen lóverseny miatt éjszakára a városban maradt. A *Daily Phase*-ben elolvasta a derbyről szóló beszámolót, aztán unottan lapozta végig az újságot. A «szennylap» többi cikke általában nem érdekelte. A lap szerkesztési módja megbotránkoztatta konzervativizmusát, riportjai bántották ízlését, politikai felfogása pedig azért bosszantotta, mert annyira egyezett az övével. De azért mégsem futotta át olyan felületesen a lapot, hogy észre ne vette volna ezt a címet: «Desert beismerte hitehagyását». Elolvasta a félhasábos közleményt, aztán félredobta az újságot és így szólt: «Ezt a fickót ártalmatlanná kell tenni».

Példátlan módon tetszeleg magának gyávaságában és azt a helyes lányt is magával rántja a szégyenbe! Annyi tisztesség sincs benne, hogy legalább aznap ne mutatkozott volna vele a nyilvánosság előtt, amikor beismerte gyávaságát ebben a szennylapban.

Ebben a szinte betegesen türelmes és megbocsátó korban Jack Muskham szigorúan megőrizte elveit. Az első pillanattól kezdve nagyon nem tetszett neki a fiatal Desert. Jól ráillik a neve, mely «dezertőr»-re emlékeztet. És a gyáva, hencegő fickó most tönkreteszi annak a helyes lánynak az életét, aki minden előképzettség nélkül olyan találó megállapításokat

tett a versenylovakról. Ez már mégis csak sok. Ha nem volna Lawrence-re tekintettel, már eddig is megtetta volna a szükséges lépéseket. Ennél a gondolatnál azonban megdöbbsent. Mi ez? . . . Ez a fickó nyíltan bevallja gyalázatát. Régi trükk: így veszi el a támadások életét. Úgy tesz, mintha büszkén vállalná azt, amire kényszerítették. Henceg a megfutamodásával! Le kellene törni a szarvait, ha szabadon lehetne eljárni. Most újra visszadöbbsent a saját gondolatától. Utóvégre kívülálló személy még sem avatkozhat bele ilyen dolgokba. Pedig, ha valami nyilvános, kézzelfogható módon meg nem bélyegzik ennek a fickónak az eljárását, akkor úgy tűnik a dolog, mintha senki sem törődne vele.

«A teremtését! — gondolta — legalább ez a klub állást foglalhatna a dologban. Nem tűrünk megpatkányokat a Burton-klubban.»

Még aznap délután szóba hozta a dolgot a választmányi ülésen, és mélyen lesujtotta az a közöny, mellyel előadását fogadták. Wilfrid Bentworth, a «földesúr», elnökölt. A hét választmányi tag közül négy azon a véleményen volt, hogy az ügyet a fiatal Desert intézze el a lelkiismeretével. Különben is, a lapok felfújják a dolgot. Nagyon megváltozott minden, amióta Lyall megírta azt a versét. Az egyik tag odáig ment, hogy kijelentette: hagyják békében, ő nem olvasta a «Leopárd»-ot, nem ismeri Desertet és utálja a *Daily Phase*-t.

— Én is utálom, — mondta Jack Muskhain — de itt van ez a vers. — Meghozatta a kötetet és villásreggeli után egy óra hosszat tanulmányozta. — Engedjétek meg, hogy felolvassak belőle egy részletet. Vérlázító.

— Az Istenért, Jack, csak ezt ne!

Az ötödik választmányi tag, aki eddig egy szót sem szólt, megjegyezte, hogy ha Muskhain ragaszkodik hozzá, el kell olvasniok a verset.

— Ragaszkodom hozzá.

A «földesúr», aki eddig méltóságteljesen hallgatott, így szólt :

— A titkár megszerzi a szükséges példányokat, és eljuttatja őket a választmányi tagokhoz. Jó lesz, ha a mai *Daily Phase*-ből is küld nekik egy-egy példányt. A jövő pénteki ülésen aztán tovább beszélünk a dologról. Most pedig térjünk át a vörösbőr ügyére.

Ezzel azután áttértek a fontos kérdések megvitatására.

Köztudomású, hogy ha egy bizonyos típushoz tartozó lap olyan anyagot talál, amely alkalmas az erkölcsi felháborodásra, és a lap politikájának harsány hangoztatására, akkor, tekintet nélkül minden egyéni érzékenységre, olyan pecsenyét süt magának az ügyből, amelyet a rágalmazásról szóló törvény csak megenged. A *Daily Phase*-nek kapóra jött Compson Grice beismerő levele, és ezért alaposan rávetette magát erre a témára. A következő választmányi ülést megelőző hét alatt a választmányi tagoknak nem igen állt módjukban úgy tenni, mintha nem tudnának a dologról, vagy nem érdekelné őket. Mindenki elolvasta a «Leopárd»-ot, mindenki a «Leopárd»-ról beszélt. A választmányi ülés reggelén a *Daily Phase* hosszú, célzásokban bővelkedő cikket közölt arról, hogy milyen fontos : hogyan viselkedjenek az angolok a távol keleten. Ugyanebben a számban feltűnő helyen hirdetés volt a következő szöveggel :

«Leopárd és más költemények», írta Wilfrid Desert. Compson Grice kiadás. Negyvenezer példány elfogyott. Harmadik kiadás sajtó alatt.

Minden épkézláb ember elmegy a választmányi ülésre, ha arról van szó, hogy egy embertársát meg kell bélyegezni. Ezen a választmányi ülésen annyian vettek részt, mint még egyetlen hasonló összejövetelen sem.

A határozati javaslatot Jack Muskhams szövegezte meg :

— Az alapszabályok 23. pontja alapján felszólítjuk Wilfrid Desert önméltóságát, hogy lépjen ki a Burton-klub tagjainak sorából, mert taghoz méltatlan módon viselkedett.

Muskhams így vezette be a vitát :

— Önök valamennyien olvasták Desert «Leopárd» című költeményét és a *Daily Phase*-nek egy héttel ezelőtt megjelent számát. A tényálláshoz nem fér kétség. Desert nyíltan beismerte, hogy revolveres fenyegetésre gyáván otthagyta a vallását. Ilyen körülmények között nem méltó arra, hogy tagja maradjon ennek a klubnak, melyet egy nagy utazó emlékére alapítottak, aki még a pokoltól sem ijedt volna meg. Nincs szükségünk olyan klubtársakra, akik az angol hagyományokhoz méltatlanul járnak el és ráadásul még verset is írnak erről a tettükről.

Kis szünet állott be, aztán a multkori ülés ötödik tagja megszólalt :

— Mindamellet a vers példátlanul szép.

Egy ismert királyi tanácsos, aki egyszer Törökországban járt, megszólalt :

— Nem kellett volna meghívni erre az ülésre?

— Miért? — kérdezte Muskhams. — Nem mondhat többet, mint amennyit versében, vagy a kiadóhoz intézett levélben megírt.

Az előző ülés negyedik tagja halkán megszólalt.

— Nem volna szabad a *Daily Phase*-zel törődni.

— Nem a mi hibánk, hogy éppen ezt a szennylapot választotta ki — mondta Jack Muskhams.

— Nagy ízléstelenség — folytatta a másik — lelkiismereti ügyekbe beleszólni. Határozottan merjük állítani, hogy az ő helyében nem cselekedtünk volna hasonlóképpen?

Nyugtalan fészkelődés zaja hallatszott. Egy ráncosarcú ember, aki Ceylon-sziget korai civilizációjának tekintélyes kutatója volt, így mormogott :

— Desertet nem a hitehagyás miatt kell felelősségre vonni, hanem a vers miatt, amit írt róla. A tisztesség azt kívánta volna, hogy maradjon csendben. És még hirdeti is a könyvét! Már a harmadik kiadásban jelent meg és mindenki olvassa. Üzletet csinál az esetből. Ez mégis csak sok.

— Nem hinném, — jegyezte meg a negyedik választmányi tag — hogy ez lett volna a szándéka. Ez már csak a szenzáció önkéntelen következménye.

— Kivonhatta volna a forgalomból a könyvet.

— Nem tudjuk, hogy milyen szerződést kötött a kiadójával. Különben is ez megfutamodás volna a vihar elől, melyet maga okozott. Én a magam részéről nagyon szépnek tartom, hogy nyíltan színt vallott.

— Színpadi hatásvadászat — mormogta a királyi tanácsos.

— Ha állami tisztviselő-klubról volna szó, — mondta Jack Muskham — azt hiszem, nem is vitatkoznánk a teendőről.

A «Mexikói utazások» című könyv szerzője szárazon csak ennyit mondott :

— De ez nem tisztviselő-klub.

— Azt hiszem, hogy a költőket nem lehet úgy megítélni, mint a többi embert — mondta elgondolkozva az ötödik tag.

— Mért nem? — kérdezte a ceyloni civilizáció szakértője. — Mindenkinek úri módon kell viselkednie.

Egy kicsi ember, aki az asztal végén ült az elnökkel szemben, így szólt :

— D-d-daily P-p-phase! — Úgy hangzott, mintha egyet fújt volna.

— Mindenki erről az ügyről beszél — jegyezte meg a királyi tanácsos.

— Az én gyerekeim — szólt közbe egy tag, aki eddig hallgatott — egyszerűen nevetnek a dolgon. Azt mondják : egyáltalában nem számít, hogy mit

csinált. Képmutatásról beszélnek, nevetnek Lyall versén és azt mondják, nem árt a birodalomnak, ha egy kicsit enged a nagyképűségéből.

— Ime, — mondta Jack Muskham — így beszélnek a modern fiatalok. Sutba dobnak minden erkölcsi normát. Tűrjük ezt?

— Ismeri valamelyikünk a fiatal Desertet? — kérdezte az ötös számú tag.

— Futólag — mondta Jack Muskham.

A többiek egyáltalában nem ismerték.

Egy rendkívül feketehajú, eleven, sötétpillantású ember hirtelen megszólalt:

— Én csak azt remélem, hogy az esetnek még nem ment el a híre Afganisztánba, mert a jövő hónapban odautazom.

— Miért reméli? — kérdezte a négyes számú tag.

— Azért, mert ez csak fokozná azt a megvetést, mellyel ott amúgyis fogadnak.

Az ismert utazónak ez a megjegyzése nagyobb hatást tett a jelenlevőkre, mint bármi más. Két tag, aki eddig éppúgy, mint az elnök, hallgatott, most egyszerre kiáltott fel:

— Igaza van!

— Nem szívesen ítélek el valakit meghallgatása nélkül — mondta a királyi tanácsos.

— Nos, «földesúr», mi a véleménye erről — mondta a négyes számú tag.

Az elnök kivette szájából a pipát.

— Kíván még valaki szólni?

— Igen — mondta a «Mexikói utazások szerzője. — Csak a vers kiadása miatt mondjunk fölötte ítéletet.

— Nem lehet — mordult fel Jack Muskham. — Az ügyet nem lehet kettéválasztani. Az a kérdés: alkalmas-e arra, hogy ennek a klubnak a tagja legyen vagy nem. Kérem az elnököt, terjessze ezt a kérdést a választmány elé.

A «földesúr» tovább szívta pipáját. Gyakorlott elnök volt, tudta, hogy még nem érkezett el a döntés ideje. Most következnek majd a különböző egyéni vagy tömeges hozzászólások. Természetesen nem lyukadnak ki sehová, de mindenesetre azt a benyomást keltik a résztvevőkben, hogy a kérdést alaposan megvitatták.

Jack Muskham elhallgatott, hosszúkás arca mozdulatlan volt, hosszú lábát kinyújtotta. A vita tovább zajlott.

— Nos? — kérdezte végül az a tag, aki Mexikóban utazgatott.

A «földesúr» kivette a pipáját.

— Az a véleményem, — mondta — hogy fel kell szólítanunk Desert urat, magyarázza meg nekünk, miért adta ki a verset.

— Halljuk, halljuk! — kiáltotta a királyi tanácsos.

— Igaza van — mondta az a két tag, aki az előbb is ugyanezt mondta.

— Csatlakozom — szólt a ceyloni szakértő.

— Ellenvélemény? — kérdezte a «földesúr».

— Én sürgősségellenek tartom — morogta Jack Muskham. — Megfutamodott és ezt bevallotta.

Miután mások nem elleneztek a javaslatot, a «földesúr» kihirdette:

— A titkár fel fogja szólítani, hogy jelenjék meg előttünk és adjon magyarázatot. Más tárgya híján az ülést bezárom.

Valamennyien megállapodtak, hogy amíg az ügy eljárás alatt van, diszkréten kezelik, de azért még aznap este hárman számoltak be sir Lawrence-nek a történekről, köztük Jack Muskham. Lawrence már tudta a dolgot, amikor fiához ment vacsorázni a South Streetre.

A könyv megjelenése és Compson Grice levele óta Michael és Fleur folyton erről beszéltek. Minden ismerősük ezt hozta szóba, e felől faggatta őket.

A házastársak véleménye erősen ellentétes volt. Michael, aki kezdetben ellenezte a vers kiadását, most, amikor már megjelent, határozottan helyeselte Wilfrid becsületes, bátor beismerését. Fleur viszont kijelentette, hogy «az egész ügy ostobaság», és mint ilyent, megbocsáthatatlannak tartotta. Szerinte, ha Wilfrid csendben marad, és nem akar lelkiismeretének vagy gőgjének hízelegni, az ügy hamarosan elsímult volna minden nyom nélkül. Wilfrid kíméletlen volt Dinnyvel szemben és önmagának sem használt. De persze, ő mindig ilyen volt. Fleur még emlékezett, hogy nyolc évvel ezelőtt milyen megalkuvást nem tűrően szólította fel Wilfrid, hogy legyen a barátnője — és milyen megalkuvást nem tűrően menekült el tőle, amikor nem teljesítette kívánságát. Amikor sir Lawrence beszámolt a választmányi ülés eredményéről, Fleur csak ennyit mondott:

— Mást nem is várhatott tőlük.

— Miért olyan dühös Jack Muskham? — mormolta Michael.

— Gyakran előfordul, hogy két kutya mingyárt az első pillanatban egymásnak ront. Mások viszont csak hosszabb megfontolás után teszik ezt. Ebben az esetben, úgylátszik, mindkét változat fennforog. Az a gyanúm, hogy Dinny a konc, amelyen összekapnak.

Fleur elnevette magát.

— Jack Muskham és Dinny!

— Természetesen csak tudat alatt, drágám. A nőgyűlölők lelki mélységeibe mi nem tudunk behatolni, legfeljebb csak a bécsi tudósok. Ők mindent megmagyaráznak: még a csuklás lelki rúgóit is.

— Nem hiszem, hogy Wilfrid megjelenik a választmány előtt — mondta Michael komoran. Fleur igazat adott neki.

— Biztos, hogy nem fog elmenni, Michael.

— És akkor mi lesz?

— Több, mint bizonyos, hogy valamilyen jogcímen kizárják.

Michael vállat vont.

— Sokat törődik vele! Egy klubbal több vagy kevesebb!

— Nem egészen így van — mondta Fleur. — Egyelőre még csak forrong az ügy, az emberek még csak vitatkoznak róla. A klubból való kizárás azonban megfellebbezhetetlen ítéletet jelent. Ezután majd zárt sorokban vonul fel ellene a közvélemény.

— De mellette is.

— Igen, de kik? Különböző meghasonlott emberek. Tudjuk, hogy ez mennyit ér.

— Mindez mellékes — mondta ingerülten Michael. — Én ismerem az érzéseit. Az első pillanatban szembe akart szállni az arabbal, és most már keserűen megbánta, hogy nem engedett első impulzusának.

Sir Lawrence bólintott.

— Dinny azt kérdezte tőlem, hogy bizonyíthatná be Desert a nyilvánosság előtt, hogy nem gyáva. Ez nem lehetetlen, de nem is könnyű feladat. Az emberek nem szeretnek végveszélybe kerülni csak azért, hogy megmentőjük neve azután bekerüljön a lapokba. Megbokrosodott lovak ritkán száguldanak végig a Piccadillyn. Nem mondom, meglehetné, hogy valakit bedob a folyóba a Westminster-hídról, s aztán utána ugrik. De ez sem volna több, mint gyilkossággal egybekötött öngyilkosság. Érdekes: mennyi heroizmus van az emberekben, és mégis milyen nehéz előre megfontolt szándékkal hősiességet elkövetni.

— Meg kellene jelennie a választmány előtt, — mondta Michael — remélem, hogy ezt belátja. Mondott nekem valami különöset. Együgyűen hangzik, de aki Wilfridet ismeri, tudja, hogy döntő jelentősége lehetett.

Fleur a fényezett asztalra könyökölt, állát kezére

támasztotta. Így előrehajolva, olyan volt, mint a porcellántárgyat néző lány Alfred Stevens festményén, mely apjának birtokában volt.

— Nos, — kérdezte — mi az?

— Azt mondta, hogy megsajnálta a hóhérját, és ezért tette.

Sem sir Lawrence, sem Fleur nem mozdult: csak az előbbi vonta fel a szemöldökét. Michael elszántan folytatta:

— Ez persze így képtelenségnek hangzik. Az a fickó azonban könyörgött neki, ne kényszerítse arra, hogy megölje. Fogadalom kötötte, hogy térítse meg a hitetleneket.

— Falrahányt borsó volna, ha ezt a választmány előtt elmondaná — mondta lassan sir Lawrence.

— Nem is fogja elmondani — szolt közbe Fleur.

— Inkább meghal, minthogy nevetségessé tegye magát.

— Természetesen. Csak azért említettem ezt, hogy megmutassam: a dolog nem olyan egyszerű, mint ahogy a mi mokány «sahibjaink» képzelik.

— Hallatlanul finom irónia van ebben, — mondta elgondolkodva sir Lawrence — de mindez nem segít Dinny.

— Ismét fel fogom keresni Wilfridet — mondta Michael.

— A legegyszerűbb az lenne, ha magától lemondana — jegyezte meg Fleur.

Ezzel a józan és gyakorlati jellegű megjegyzéssel véget is ért a vita.

23. FEJEZET.

A szerelmeseknek, ha szerelmük tárgya bajban van, titkolni is kell érzéseiket, de el is kell árulniok. Dinny ezt nem találta könnyűnek. Hiúzszemmel lesett minden lehetőséget, amely enyhíthetné sze-

relmesének keserűségét. Minden nap találkoztak, de ilyen lehetőség nem merült fel. Wilfrid magatartása nem árulta el tragédiáját, csak néha feledkezett meg magáról és változott meg arcának szokásos kifejezése. A derbyt követő két hét alatt Dinny mindennap felment hozzá, azután együtt kikocsiztak Foch-sal. Ez alatt az idő alatt Wilfrid sohasem hozta szóba azt, amiről az egész irodalmi és hivatalos London beszélt. Dinny csak Lawrence bácsitól tudta meg, hogy a Burton-klub választmánya megidézte Wilfridet, aki erre kilépett a klubból. Michael útján értesült Dinny arról, hogy Wilfrid tudja, milyen szerepe volt ebben az ügyben Jack Muskhamnek. Wilfrid kemény elhatározással hallgatott erről a kérdésről, és ezért Dinny is erőt vett magán, és még jobban igyekezett úgy tenni, mintha nem gondolna kinszenvedéseire. Wilfrid arckifejezése gyakran okozott fájdalmat Dinnynek, de a lány ügyelt, hogy ne árulja el fájdalmát. Közben pedig kétség gyötörte, hogy helyes-e ez a tartózkodása? Hosszú, keserves lecke volt ez, mely bebizonyította, hogy még az igazi szerelem sem érheti el és enyhítheti a mély lelki sebeket. Fokozta Dinny gondjait családja szomorú nyugtalanságának állandó csendes nyomása. Ez ingerültté tette, amit nagyon szégyelt.

Végül azután közbejött egy incidens, mely az első pillanatban kellemetlen és ijesztő volt, de mégis csaknem megkönnyebbülést hozott, mert végre megtörte a nyomasztó csendet.

Éppen a Tate-képtárból mentek hazafelé. A Carlton House Terrace lépcsője előtt haladtak el. Dinny még mindig a prerafaelitákról beszélt. Egyelőre még nem vett észre mást, mint azt, hogy Wilfrid arckifejezése hirtelen megváltozik. Ekkor megfordult, hogy utánanézzzen a változás okának. Jack Muskhamet pillantotta meg, aki mezdulatlan arccal clyan gépiesen emelte meg a kalapját,

mintha nemlétezõ embernek köszönné. Alacsony, fekete ember állt mellette, aki ugyanúgy emelte meg szürke puhakalapját. Elmentek mellettük. Dinny hallotta, amint Muskham így szólt:

— Ez már aztán igazán sok!

Dinny ösztönszerűen megragadta Wilfrid karját, de már késõn volt. Wilfrid sarkonfordult. Dinny látta, hogy körülbelül három méterrel odébb, megállt Muskham elõtt és a vállára ütött. A két ember szembenézett egymással. A kicsi ember úgy nézett fel rájuk, mint egy terrier két marakodni készülı nagy kutyára. Hallotta, amint Wilfrid fojtott hangon így szólt:

— Maga gyáva kutya!

Végtelennek tetszõ csend állott be. Dinny pillantása Wilfrid vonagló arcáról Muskham rideg, fenyegetõ ábrázatára és a terrier-emberke feszülten figyelõ szemére siklott. Hallotta, amint a kis ember azt mondta:

— Gyerünk, Jack!

Muskham egész testében megremegett, keze ökölbe szorult, ajka megmozdult:

— Hallotta ezt, Yule?

A kis ember a karja alá nyúlt és húzni kezdte. A magas férfi megfordult. Lassan elindultak. Wilfrid ismét Dinny mellett volt.

— Gyáva kutya! — mormogta Wilfrid. — Gyáva kutya! Hála Istennek, csak hogy megmondtam neki. — Hátravetette fejét, mélyet lélegzett. — Most már sokkal jobb. Ne haragudj, Dinny.

Dinny érzéseit annyira felkavarta a jelenet, hogy nem tudott beszélni. Vad, primitív erejű jelenet volt ez. Dinny rettegve érezte, hogy a dolog nem maradhat ennyiben. Sejtette azt is, hogy õ a rejtett oka Muskham vadságának. Eszébe jutottak nagybátyja szavai: «Jack szerencsétlen áldozatnak tart téged.» És ha valóban áldozat volna? Hát aztán? Mi köze ehhez ennek a hórihorgas semmittevõnek,

aki gyűlöli a nőket. Képtelenség! Wilfrid közben így mormogott mellette :

— «Mégis csak sok». Úgylátszik, egyáltalában nem ismeri az érzéseimet.

— Drágám, ahhoz, hogy mások érzéseit ismerjük, valóságos szeráfoknak kellene lennünk, ő pedig csak a Jockey-klub tagja.

— Mindent elkövetett, hogy engem kimarjon, és most még ettől sem riadt vissza.

— Nekem kellene haragudnom, nem neked. Én kényszerítlek, hogy járkálj velem. De mit csináljak, amikor ez olyan jól esik nekem? Nem szabad megtörnöd, drágám. Hiába szeretlek, ha nem engeded, hogy együtt legyünk.

— Igen, de mért gyötörjelek helyrehozhatatlan dolgokkal?

— Életem egyetlen értelme ez a gyötrődés. Kérlek, gyötörj!

— Dinny, angyal vagy.

— Egyáltalában nem. Csak éppen vér folyik az ereimben.

— Olyan ez a dolog, mint a fülzúgás. Hiába rázza az ember a fejét, nem használ. Azt hittem, hogy a vers kiadása meg fog nyugtatni. Nem használt. Hát gyáva vagyok én? Mondd, Dinny!

— Ha gyáva volnál, nem szeretnélek.

— Nem tudom. A nők mindenkit tudnak szeretni.

— Már a közmondás is azt tartja, hogy mindenekfölött a bátorságért rajongunk. Most brutális leszek : valóban azért szenvedsz, mert kételkedsz a bátorságodban, vagy egyszerűen csak azért, mert bosszant, hogy mások kételkednek benne?

Wilfrid keserűen, halkán felnevetett :

— Nem tudom. Csak azt tudom, hogy fáj.

Dinny feléje fordította arcát :

— Drágám, ne fájjon. Nem szabad.

Egy pillanatig elmerülten néztek egymásra. Egy

gyufaárús, akinek anyagi helyzete nem engedte meg a lelki válságokat, odalépett hozzájuk :

— Gyufa tetszik, nagyságos úr?

Dinny ezen a délután közelebb került Wilfridhez, mint valaha, de azért mégis félelemtől gyötörtén ment haza a Mount Streetre. Nem tudta elfelejteni Muskham arcának kifejezését és hangját, amint azt mondta : «Hallotta ezt, Yule?»

Ostobaság! Az ilyen heves jeleneteknek manapság csak jogi következményei lehetnek ; Dinny nehezen tudta elképzelni Jack Muskhamet a törvény előtt. A hallban idegen kalapot pillantott meg. Beszélgetés zaja szűrődött ki hozzá, amint nagybátyja dolgozósobája mellett elment. Még a kalapját sem vetette le, amikor már érte küldtek. Nagybátyja a kis terrier-emberrel beszélgetett, aki lovaglópózban ült a székén, mint egy versenylovon.

— Dinny, bemutatom Telfourd Yule urat. Unokahugom, Dinny Cherrell.

A kis ember mélyen meghajolt.

— Yule beszámolt a mai találkozásról — mondta sir Lawrence. — Meglehetősen nyugtalan.

— Én is — mondta Dinny.

— Cherrell kisasszony, higgye el, hogy Jacknek nem az volt a szándéka, hogy szavait meghallják.

— Nem hiszem el. Az volt a szándéka.

Yule vállat vont. Arca szomorú kifejezést öltött. Dinnynek tetszett komikus csúnyasága.

— Legalábbis azt nem akarta, hogy ön meghallja.

— Azt elég rosszul tette. Desert úr nem szívesen mutatkozik velem a nyilvánosság előtt. Én kényszerítem erre.

— Azért kerestem most fel nagybátyját, mert tudom, hogy ha Jack nem hajlandó velem valamilyen ügyről beszélni, akkor a helyzet nagyon komoly. Régóta ismerem.

Dinny nem szólt egy szót sem. Arca az előbb kipirult, most már csak két piros folt látszott rajta. A két férfi merően ránézett. Talán arra gondoltak, hogy a buzavirág szemű, légies alakú, széphajú fiatal lányhoz rosszul illik ez a helyzet. Végül nyugodt hangon megszólalt:

— Mit tehetnék, Lawrence bácsi?

— Nem tudom, drágám, mit lehetne tenni ebben a pillanatban. Yule úr azt mondja, hogy Jack visszautazott Roystonba. Arra gondoltam, hogy holnap levihetnélek hozzá. Furcsa fickó. Ha nem lenne annyira régimódi ember, nem lennék nyugtalan, mert az ilyen dolgok általában könnyen elsimulnak.

Dinnyn hirtelen erőt vett a remegés, amit csak nehezen tudott leküzdeni.

— Hogy érted azt, hogy régimódi?

Sir Lawrence Yule-ra nézett és így szólt:

— Nem akarjuk magunkat nevetségessé tenni. Ha jól emlékszem, hetven-nyolcvan év óta nem vívtak párbajt angol emberek, Jack azonban az egészen régi idők maradványa. Őszintén szólva, nem tudjuk, hogy mi lesz. A brutális verekedés nincs ínyére, a törvényszéki tárgyalás meg éppenséggel nem. Az viszont elképzelhetetlen, hogy ne tegyen további lépéseket.

— Talán be fogja látni, — mondta Dinny reménykedően — hogy inkább ő a hibás, mint Wilfrid.

— Nem, — mondta Yule — ezt nem fogja belátni. Higgye el Cherrell kisasszony, mélyen fájdalom az egész ügyet.

Dinny könnyedén meghajolt.

— Nagyon kedves, hogy eljött. Köszönöm.

— Mondd, — szólalt meg bizonytalanul sir Lawrence — nem lehetne Desertet rábeszélni, hogy bocsánatot kérjen tőle?

«Hát ezért akartak velem beszélni» — gondolta Dinny, aztán így szólt:

— Nem, Lawrence bácsi, ilyesmit meg sem említhetek előtte. Semmiesetre sem tenné meg.

— Értem — mondta komoran sir Lawrence.

Dinny még egyszer meghajolt Yule felé, aztán az ajtó felé fordult. Amikor kiért a hallba, szinte látta, amint a háta mögött vállat vonnak és fájdalmas kifejezés jelenik meg komor arcukon. Felment a szobájába. Bocsánatot kérni! Még a gondolat is sértette őt, ha Wilfrid vonagló, megkínzott arcára gondolt. Hiszen eddig is az a kétség gyötörte, hogy elég bátor-e. Még álmában sem gondol arra, hogy bocsánatot kérjen. Boldogtalan hangulatban járkált fel és alá szobájában, aztán elővette Wilfrid fényképét. A szeretett arc a fényképek szkeptikus közönyvével nézett rá vissza. Akaratos, hirtelen elhatározású, büszke, zárkózott, mélyen meghasonlott lény, de nem kegyetlen és nem gyáva, nem!

— Drágám! — gondolta Dinny és eltette a képet.

Az ablakhoz ment, kihajolt. Szép este volt, péntek este az ascoti versenyek hetében. Két hétig tartanak a versenyek. Csaknem bizonyos, hogy az első héten mindig szép idő van Angliában. Szerdán zápor esett, ma már azonban igazi nagy nyári nap volt. Taxi állt meg a ház előtt : nagybátyja és nagynénje vacsorára mennek valahová. Már jönnek is, Blore kinyitja nekik az ajtót, becsukja utánuk, aztán a távozó kocsit után néz. A személyzet mingyárt rádiózni kezd. Igen! Már el is kezdték. Kinyitotta az ajtót. Operaelőadás. Rigoletto. Eljutott hozzá az elcsépelte melódiák hangja, annak a régi kornak egész lendületével, mely jobban tudta kifejezni a gőgös szívek érzéseit, mint a mai.

Gongütés. Nincs kedve lemenni vacsorázni, de le kell mennie, mert különben megbotráncoztatja Blore-t és Augustine-t. Gyorsan megmosakodott, nem öltözött át, és lement.

Évés közben egyre fokozódott a nyugtalansága.

Az ülő helyzet, a testi funkcióra összpontosított figyelem fokozta aggódó hangulatát. Párbaj! Fantasztikus a mai világban. Mégis: Lawrence bácsi nyugtalanító célzásokat tett és Wilfrid is olyan hangulatban van most, hogy minden eszközt felhasznál, csakhogy bebizonyítsa bátorságát. Franciaországban is tilos a párbaj? Hála Istennek, hogy pénzt szerzett. Nem, ez képtelenség. Az emberek csaknem egy évszázadon át büntetlenül gorombáskodtak egymással. Ez nem tréfadolog: holnap Lawrence bácsival együtt felkeresi azt az embert. Hiszen végeredményben mindenről én tehetek — gondolta most. Aztán az jutott eszébe, mit tennének az ő rokonai, ha valaki gyáva kutyának nevezné őket... Apja, bátyja, Adrian bácsi. Mit tehetnének? Lovaglóostor, ököl, bíróság — csupa reménytelen, brutális, csúnya megoldás. Most első ízben jutott eszébe, hogy Wilfrid nem tette jól, hogy ezeket a kifejezéseket használta. Dehát nem volt-e joga visszavágni? Persze, hogy joga volt. Megint maga előtt látta hátravetett fejét s hallotta szavát: «Most már jobb».

Gyorsan megitta kávéját és átment a szalonba. A diványon nagynénje kézimunkája hevert. Csekély érdeklődéssel nézegette. Bonyolult régi francia minta, sok színes gyapjú kell hozzá. Szürke nyulak ravaszul pillantanak hátra furcsa, hosszú, sárga kutyákra, melyek még sárgább hátsó lábaikon ültek, vörös szemmel, kilógó nyelvvel. Virágok, levelek, itt-ott madarak: barna gyapjú-háttér az egészhez. Sok tízezer öltés. Ha a munka kész lesz, üveg alá kerül egy kis asztalra, és még akkor is meglesz, amikor mi már nem élünk, és senkisé fogja tudni, ki készítette. Tout lasse, tout passe. A «Rigoletto» hangjai még mindig felszűrődtek a szuterénből. Úgy látszik, Augustine drámai lelkületű lény: végig tud hallgatni egy egész operát.

— *La Donna é mobile!*

Dinny megint elővette könyvét, «Harriette Wilson emlékiratait», melyben egyetlen figyelemreméltó alak sem fordult elő, kivéve a szerzőnőt, de ő is csak a saját felfogása szerint volt az. Könnyű, vidám, kellemes, öntelt, de jószívű macska volt, és rengeteg szerelmi ügye között akadt egy igazi is.

— *La Donna è mobile!*

Kihívóan szállt fel a hang a lépcsőházból, szépen, szabadon szárnyalt, mintha a tenorista végre megtalálta volna önmagát. *Mobile!* Nem. A férfiak sokkal inkább, mint a nők. A nők nem változékonyak. Szeretnek — és talán el is veszítik azt, akit szeretnek. Lehúnyt szemmel ült, amíg az utolsó felvonás utolsó hangfoszlányai is elszálltak, aztán felment lefeküdni. Gyötrő álmokkal telt el az éjszaka. Reggel arra ébredt, hogy valaki beszél hozzá:

— Telefonon keresik, Dinny kisasszony.

— Engem? Hogyan? Hány óra?

— Félnyolc, kisasszony.

Ijedten felült az ágyban.

— Ki keres?

— Nem mondta meg a nevét, de feltétlenül beszélni akar a kisasszonnyal.

«Wilfrid!» — gondolta, felugrott, pongyolába és papucsba bújt és leszaladt.

— Halló! Ki beszél?

— Stack beszél, kisasszony. Sajnálom, hogy ilyen korán zavarom a kisasszonyt, de szükségesnek tartottam, hogy felhívjam. Desert úr este a szokott időben visszavonult. Reggel a kutya vonított a szobájában. Bementem és azt láttam, hogy egyáltalában nem is feküdt le. Úgy látszik, nagyon korán elmehetett hazulról, mert én már félhétkor felkeltem. Csak azért zavarom a kisasszonyt, mert nagyon nyugtalanított tegnap este Desert úr arc kifejezése... Halló, tetszik hallani?

— Igen. Vitt magával ruhákat, vagy valami csomagot?

— Nem vitt, kisasszony.

— Nem kereste fel senki tegnap este?

— Nem, de féltíz tájban egy levelet kézbesítettek. Amikor a whiskyt bevittem neki, meglehetősen szórakozottnak látszott. Lehet, hogy nincs semmi baj, de Desert úr nagyon hirtelen elhatározású és ezért... tetszik hallani?

— Igen. Nyomban felöltözöm és odamegyek. Kérem, gondoskodják számomra taxiról, vagy ha lehet, inkább bérautóról, mire odaérek.

— Szerzek egy bérautót, kisasszony.

— Nem lehet, hogy a kontinens felé utazott?

— Nem, kilenc óra előtt nem indul semmi.

— A lehető leghamarabb ott leszek.

— Köszönöm, kisasszony. Ne tessék aggódni. Talán egy kis sétát tartott szükségesnek.

Dinny letette a kagyólt és felrohant.

24. FEJEZET.

Wilfrid taxija, melynek benzintartályát csordulig megtöltötte, lassan kapaszkodott fel a Haverstock-dombra a Spaniard's Road felé. Wilfrid az órára nézett. Még negyven mérföld Roystonig. Még ebben a rozzant skatulyában is oda kell érnie kilencre. Levelet vett elő zsebéből s megegyszer elolvasta.

«Liverpool Street, pályaudvar
péntek.

Uram,

Nyilván belátja, hogy a ma délutáni eset nem maradhat annyiban. Miután törvény tiltja az egyetlen tisztességes elégtételszerzést, figyelmeztetem önt, hogy a nyilvánosság előtt meg fogom korbácsolni a legelső adandó alkalommal, amikor hölgy védelme nélkül találom.

«Csipkebozót», Royston.

Tisztelettel:
J. Muskham.»

«A legelső adandó alkalommal, amikor hölgy védelme nélkül találom». Ez az alkalom hamarabb fog bekövetkezni, mint ahogy a disznó gondolná. Kár, hogy a fickó annyival idősebb.

Az autó most elérte a dombtetőt és sebesen haladt lefelé a néptelen Spainard's Roadon. Költők számára való látvány volt a panoráma a verőfényes korareggelben. Wilfrid azonban gondolataiba merülve dőlt hátra a kocsiban és nem látott semmit. Végre üthet! Legalább ez a fickó nem fog többé gúnyolódni fölötte. Nem volt határozott terve, de nyomban azután, hogy a levelet elolvasta, elhatározta, hogy azonnal elébe áll, «hölgy védelme nélkül». Hát azt hiszi róla, hogy egy nő szoknyája mögé húzódik védelemért? Kár, hogy nem lehet párbajozni. Agyán végigcikáztak a híres irodalmi párbajok: Bel Ami, Bazarov, dr. Slammer, Sir Lucius O'Trigger, D'Artagnan, Sir Toby Winkle és mind a többi regényalak, aki annyira megszerettette a párbajt az olvasókkal. Párbaj és bankok megrohanása — a romantika koronájának ez a két régi drágaköve örökre eltűnt.

Olyan gonddal borotválkozott — hideg vízzel — és öltözött fel, mintha nem is közönséges utcai verekedésre készülne. Jack Muskhams, a finom dendi, mint közönséges verekedés hőse! Nagyon mulatságos! Az autó dübörögve haladt előre a nem túlságosan nagyszámú társzekerek és tejeskocsik között. Wilfrid, aki éjszaka úgyszólván semmit sem aludt, most elbóbiskolt. Így haladt át Barneten, Hatfielden, Welwyn Garden City határán, Knebworthon és három hosszú falun, Stevanage-en, Graveley-en és Baldockon. A házak és fák álomszerűnek tündek a finom reggeli ködben. Kevés embert látott: levélhordók, cseléd lányok a kapuk előtt, falusi lovakon ülő fiúk, időnkint egy-egy korai kerékpáros. Fanyar mosollyal az ajkán, félighúnyt szemmel dőlt hátra, lábát a szemközti

ülésnek támasztotta. Nem kell megrendeznie a jelenetet, nem kell elkezdenie a verekedést, nincs más teendője, mint hogy, szinte megállapodás-szerűen, jelentkezék és észrevétesse magát.

A kocsi lassított.

— Közeledünk Roystonhoz, nagyságos uram. Hol álljunk meg?

— A szállodánál.

A kocsi tovább indult. Élesebb lett a reggeli fény. Most már minden határozott, kemény körvonalakat kapott, egészen a távoli kerek, bükk-erdős dombokig. Jobbkéz felől egy füves lejtőn gondosan betakart versenylovak kocogtak haza valamilyen gyakorlatról. A kocsi most befordult a hosszú, falusi főutcára és az utca végénél megállt a szálloda előtt. Wilfrid kiszállt.

— Helyezze garázsba a kocsiját. Később visszamegyünk Londonba.

— Igenis, nagyságos úr.

Bement a szállodába, reggelit rendelt. Kilenc óra. Evés közben megkérdezte a pincért, hol van a «Csipkebozót».

— Ott van, uram, ott jobbkéz felől, az az alacsony, hosszú ház. De ha Muskham úrral akar találkozni az úr, akkor csak tessék kiállni ide a ház elé, az utcára. Tíz óra öt perckor erre jön a ponnyján, hozzá lehet igazítani az órát, olyan pontosan jön erre mindennap a méntelepe felé, hacsak nincs verseny.

— Köszönöm, megkímélt egy fölösleges úttól.

Tíz óra előtt öt perccel cigarettára gyújtott és elhelyezkedett a szálloda kapuja előtt. Ott állt, erősen összehúzott övvel, állandó mosolyával, mozdulatlanul. Folyton csak egy jelenetre gondolt, arra a híres jelenetre, mikor Tom Sawyer és a túlságosan elegáns fiú állandóan körüljárák egymást és gondosan megválogatott sértéseket vagdosnak ünnepélyesen egymás fejéhez, mielőtt vi-

harosan összecsapnának. Ma nem lesznek ilyen ünnepélyes szertartások. «Kikészítem, ha tudom» — gondolta. Keze ökölbeszorult felöltözsebében. Olyan mozdulatlanul állt, mint a kapufélfa, amelyhez támaszkodott. Arcát eltakarta cigarettafüstjének vékony fátyla. Megelégedetten szemlélte soffőrijét, aki túl az udvaron egy másik soffőrrel beszélgetett, egy embert, aki a szemközti oldalon ablakot tisztított és egy mézszáros szekerét. Muskham igazán nem mondhatja, hogy nem a nyilvánosság előtt áll elébe. Valószínűleg Muskham sem bokszott gyerekkora óta, úgyhogy meglehetősen vad verekedésre van kilátás. Annál több esélye van, hogy fájdalmat okoznak egymásnak. A nap most a túlsó oldal fakoronái fölött volt és Wilfrid arcába sütött. Pár lépést odébbment, hogy még jobban élvezhesse a napfényt. A nap minden jónak forrása ezen a földön. Hirtelen Dinnyre gondolt. A nap Dinny számára nem jelenti ugyanazt, mint az ő számára. Talán álmedik, talán Dinny nem is élő lény. Vagy talán Dinny és ez az egész angol világ nem egyéb rövid, szomorú ébrenlétnél, két álom között. Ki tudja? Megmozdult, órára nézett. Tíz óra tíz. A pincér igazat mondott, már fel is tűnt az utca végén egy lovas. Nyugodtan, gondtalanul, kényelmesen ült jólfejtett, kistermetű lován. Egyre közelebb jön, még nem tud semmit.

A lovas hirtelen felpillantott. Álla megrándult. Kalapjához emelte kezét, megállította a ponnyt, megfordította és visszafelé kezdett ügetni.

— Hm! — gondolta Wilfrid — úgylátszik, visszamegy a korbácsáért.

Cigarettaacsutkájaival egy másikra gyújtott. A háta mögött megszólalt egy hang:

— Úgy-e, megmondtam, uram. Itt van Muskham úr.

— Úgylátszik, otthon felejtett valamit.

— Olyan pontos, mint az óra. Azt mondják,

pokoli rendet tart a méntelepén. No, már jön is megint. Nem vesztett sok időt.

Muskham ügetve közeledett. Körülbelül harminc méternyire volt már, amikor megállította a lovat és leszállt. Wilfrid hallotta, amint odaszólt a lónak: «Maradj, Betty!» Wilfrid szíve hevesen dobogni kezdett, keze nagyon összeszorult a zsebében, de még mindig a kapufélfának támaszkodott. A pincér visszavonult, de Wilfrid a szeme szögletéből látta, hogy megáll az ajtó mellett és várja, hová fejlődik a találkozás, melyet ő segített elő. A soffőr tovább folytatta az autóvezetők szokásos, véget nem érő társalgását, a szemközti boltos tovább tisztogatta ablakát, a mészáros alkalmazottja odalépett szekeréhez. Muskham határozott lépésekkel közeledett, lovaglókorbáccsal a kezében. «Most» — gondolta Wilfrid.

Mikor Muskham három lépésnyire volt tőle, odaszólt Wilfridhez:

— Kész?

Wilfrid kivette kezét zsebéből, kiejtette ajka közül a cigarettát és bólintott. A magas alak felémelte korbácsát és előreugrott. Egy csapás lesujtott, aztán Wilfrid egészen a közelébe ugrott. Anynyira közelment hozzá, hogy Muskham nem tudta többé hasznát venni a korbácsnak és ezért eldobta. Egymásba kapaszkodva nekidőltek a kapunak, aztán mintha mindkettőjüknek egyszerre támadt volna egy gondolatuk, eleresztették egymást és felemelték ökölbeszorított kezüket. Az első pillanatban tisztán látszott, hogy már egyikük sem bokszol jól. Minden tudás nélkül, de vad dühvel rontottak egymásnak. Muskham magas termete és súlya küzdött Wilfrid fiatalságával és mozgékony-ságával. A vad tusa ütései és lökdövései közben Wilfrid észrevette, hogy kis tömeg gyűlik köréjük. Az utca szenzációjává lettek. Lélegzetviassafojtva, vad dühvel, némán verekedtek. Harcuk hangulata

átragadt a tömegre is. Némán állt a tömeg, csak egyszer hallatszott egy mormogás. Hamarosan mindkettőnek vérzett a szeme, mindketten félig kábultan támolyogtak. Aztán lélegzet után kapkodva, ismét összeakaszkodtak, imbolyogva álltak és el akarták kapni egymás torkát.

— Rajta, Muskham úr! — kiáltott egy hang.

Ez felbátorította Wilfridet. Kiszakította magát Muskham kezéből és ismét ráugrott. Muskham ökle lecsapott a mellére, de Wilfrid kinyújtott kezei rákulcsolódtak ellenfele nyakára. Hosszú himbálózás után mindketten a földre zuhantak. Itt megint mintha egyszerre támadt volna egy gondolatuk, eleresztették egymást és feltápaszkodtak. Egy pillanatig lihegve meredtek egymásra, hogy újra összecsapjanak. Előbb mindegyikük lopva körülnézett. Wilfrid egyszerre csak azt látta, hogy Muskham véráztatta arca merev kifejezést ölt, kezét lassan leereszti, zsebredűgja és végül elfordul. A következő pillanatban észrevette e változás okát. Egy nyitott autóban, mely az úton keresztbe állt, Dinny állott. Egyik kezét ajkára szorította, másikkal szeme elől hárította el a fényt.

Wilfrid is hirtelen megfordult és bement a szállodába.

25. FEJEZET.

Dinny komor töprengésbe merülve öltözött fel és hajtatott végig a csaknem üres utcákon. A tegnap este kézbesített levél nyilván azt jelenti, hogy Muskhamnak van szerepe Wilfrid korai eltávozásában. Wilfrid most úgy eltűnt, mint egy gombostű a szénaboglyában. Az ügyet tehát csak a másik végén lehet megfogni. Nem érdemes nagybátyjára várnia, hogy együtt menjenek el Jacks Muskhamhoz. Egyedül is felkeresheti. Nyolc óra volt, amikor a Cork Streetre ért. Első kérdése ez volt:

— Van Desert úrnak revolvère, Stack?

— Van, kisasszony.

— Magával vitte?

— Nem.

— Azért kérdezem, mert tegnap összeveszett valakivel.

Stack végighúzta kezét borotvátalan állán.

— Nem tudom, hová megy a kisasszony, de talán mindenesetre jó lenne, ha elkísérném.

— Sokkal jobb lesz, ha utánanéz, hogy nem szállt-e fel egy olyan vonatra, mely valamelyik kikötő felé indult.

— Helyes, kisasszony. Máris indulok, viszem a kutyát.

— Ezt az autót nekem rendelte?

— Igen, kisasszony. Nyitassam ki a tetejét?

— Igen. Mennél több szabad levegőt.

A szolga bólintott. Szeme és orra szokatlanul nagy és intelligens volt.

— Ha esetleg én találkoznék először Desert úrral, hogy értesítem a kisasszonyt?

— Be fogok nézni a roystoni postahivatalba, hogy nem jött-e számomra sürgöny. Roystonban felkeresem Muskham urat. Desert úrnak tegnap vele volt összezördülése.

— Nem óhajt valamit enni a kisasszony? Készítek egy csésze teát.

— Köszönöm, már ittam.

Ez nem volt igaz, de Dinny nem akart időt veszíteni.

Végetérhetetlennek tűnt az autó vágtatása az ismeretlen úton. Folyton nagybátyjának szavai jártak az eszében: «Ha Jack nem volna olyan régimódi, nem aggódnék... Jack az egészen régi idők maradványa.» Hátha ebben a pillanatban valamilyen távoleső helyen, a Richmond-parkban, Ken Woodban, vagy másutt végigjártsszák az ósdi becsületvédelmi komédiát? Elképzelte a jelenetet:

a magas, megfontolt Jack Muskham, Wilfrid erősen összehúzott övvel, dacos tekintettel, körülötük vadgalambok búgnak. Lassan felemelik a kezüket... Igen, de ki lehet a párbajsegéd? Pisztolypárbaj! Az emberek manapság nem igen járkálnak párbajpisztolyokkal a zsebükben. Egyébként, ha pisztolypárbajról lenne szó, Wilfrid valószínűleg magával vitte volna a revolverét.

Mit mondjon Muskhamnak, ha otthon találja? «Kérem, ne vegye rossz néven, hogy gyáva kutyának nevezték, hiszen ez tulajdonképpen csak becézés.» Wilfridnek sohasem szabad megtudnia, hogy ő közbenjárt. Ez csak még jobban megsebezne büszkeségét. Megsebzett büszkeség! Az emberi bajoknak legrégibb, legmélyebb, legkonokabb, legtermészetesebb és legmegbocsáthatóbb forrása. Szörnyű az a tudat, hogy az ember méltatlan volt önmagához. Dinnyt teljesen lenyügözte az az érzés, mely nem ismer sem meggondolást, sem törvényt: szerette Wilfridet, annak ellenére, hogy méltatlan volt önmagához, de azért belátta, hogy ez a méltatlanság megtörtént. Apjának szavai: «Minden angol, akire revolvert fognak», lelke legmélyén megérintettek egy idegszálat és azóta érezte, hogy szerelme és ösztönös angol kötelességtudása között meghasonlás támadt.

A soffőr leszállt, hogy megnézzze, mi történt az egyik hátsó pneumatikkal. A sövény felől olyan erős bodzaillat áradt, hogy Dinnynek be kellett hűnynia a szemét. Síma, fehér, illatos virágok! A soffőr ismét elfoglalta helyét s a kocsi nagy zökkenéssel megindult. Vajjon az élet is mindig így fogja kizökkenteni a szerelemből? Sohasem maradhat mámorosan és boldogan ennek az érzésnek a karjaiban?

«Beteges gondolatok — gondolta — mit szólna ehhez egy Jockey klub-tag.»

Amikor Royston határába értek, kiszólt:

— Kérem, álljon meg a postánál.

— Igenis, kisasszony.

Nem jött távirat a számára. Muskham címe iránt érdeklődött. A postamesternő az órára nézett.

— Itt van mindjárt szemben, kisasszony. De ha Muskham urat tetszik keresni, akkor nem kell odamenni, az előbb erre lovagolt el. A méntelepére igyekszik, végig a városon, aztán jobbfelé.

Dinny ismét beült a kocsiba, mely lassan megindult.

Később, amikor az eseményekre visszagondolt, nem tudta pontosan megállapítani, hogy ő, vagy a soffőr állította-e meg ösztönszerűleg az autót. Csak arra emlékezett, hogy a soffőr hátrafordult és így szólt:

— No, ezek jól összekaptak, kisasszony. — Dinny akkor már állt a kocsiban, hogy a nézők feje fölött a verekedőig láthasson. Nagyon tisztán látta a csurgó vértől beszennyezett arcokat, a zuhogó ütések, az elfultlélegzetű, tántorgó tusát. Kinyitotta a kocsiját, aztán eszébe jutott: «Ezt sohasem bocsátaná meg nekem», s újra becsapta az ajtót. Mozdulatlanul állt, egyik kezével árnyékot borított a szemére, a másikkal eltakarta ajkát. Látta, hogy a soffőr is felállt.

— Ez már döfi — mondta elragadtatással a soffőr.

Milyen furcsa és vad jelenség volt most Wilfrid! De ököllel nem lehet embert ölni. Riadalmába valami öröm vegyült. Hát Wilfrid mégis lejött és alkalmat adott a verekedésre! De azért minden egyes ütés olyan volt számára, mintha az ő testét érné, minden egyes dulakodó, kapaszkodó mozdulat az övé volt.

— Zsaru persze nincs a közelben — mondta elmerülve a soffőr. — Nyomd meg! A fiatalabbikra fogadnék.

Dinny látta, hogy elengedik egymást, aztán

Wilfrid kinyújtott kézzel rárohan ellenfelére. Halotta Muskham öklének dobbanását Wilfrid mellett, látta, amint egymásnak esnek, támolynak, lezuhanak, felállnak és lihegve, kimeredt szemmel nézik egymást. Látta, hogy Muskham, majd Wilfrid észrevette őt, látta, amint elfordulnak, és vége az egésznek. A soffőr azt mondta:

— Ejnye, de kár.

Dinny az ülésre roskadt és nyugodtan odaszólt:

— Kérem, hajtson tovább.

El! El innen! Éppen elég, hogy észrevették őt, talán túlságosan is elég.

— Hajtson egy darabig egyenesen, aztán forduljon meg, visszamegyünk a városba.

Most már nem kezdik újra a verekedést.

— A kéztechnikájuk nem volt valami jó, kisasszony, de azért kemény legény mind a kettő.

Dinny bólintott. Kezét még mindig a szája előtt tartotta, mert ajka remegett. A soffőr ránézett.

— Kicsit sápadt a kisasszony. Túlsok vért látott. Egy pohár konyak jót tenne.

— Itt nem, — mondta Dinny — majd a következő faluban.

— Baldockban. Na, gyerünk! — nagyobb sebességet kapcsolt be.

Amikor ismét elmentek a szálloda előtt, a tömeg már szétoszlott. Nem látszott az utcán más élőlény, mint két kutya, egy ablakot mosó ember és egy rendőr.

Baldockban könnyű reggelit evett. Tudta, hogy most megkönnyebbülést kellene éreznie, mert a feszültség végre kirobbanáshoz vezetett. Csodálattára mégis balsejtelem gyötörte. Wilfrid talán haragudni fog, amiért eljött, s azt a látszatot keltette, mintha meg akarná őt védeni. Véletlen megjelentére abbamaradt a küzdelem. Ott álltak eltorzult arccal, csurgó vérrel, minden méltóságtól megfosztva. Elhatározta, hogy senkinek sem mondja

el, hol volt és mit látott, még Stacknek és a nagybátyjának sem.

Az ilyen óvintézkedések azonban nem sokat érnek egy fejlett civilizációjú országban. Az *Evening Sun* aznap esti utolsó kiadásában «Előkelőségek utcai bokszmeccse» címen tűrhető, ha nem is nagyon pontos, tudósítás jelent meg, mely így kezdődött :

— Véres utcai bokszpárbajt vívott Roystonban John Muskham, az ismert lótenyésztő, sir Charles Muskham unokatestvére, Wilfrid Desertrrel, lord Mullyon második fiával, a «Leopárd» című nagy feltűnést keltő vers szerzőjével.

A színes és izgalmasan megírt cikk így végződött :

«A verekedésre hír szerint az adott okot, hogy — mint beavatott körökben suttogják — Muskham bizonyos lépéseket tett egy klubban, melynek Desert tagja volt. Hír szerint Muskham kifogást emelt az ellen, hogy Desert tagja maradhasson a klubnak, miután a nyilvánosság előtt beismerte, hogy a «Leopárd»-ot a saját élményéről írta. Az ügy elintézése mindenesetre nagyon férfias volt, de semmiképpen sem járul hozzá, hogy az egyszerű emberek szemében az arisztokrácia méltóságát és tekintélyét emelje.»

Ezt a cikket nyújtotta át vacsoránál sir Lawrence Dinnynek minden megjegyzés nélkül. Dinny egész testében megdermedve olvasta a cikket. Végül nagybátyja megszólalt :

— Ott voltál, Dinny?

«Megdöböntő megérzései vannak» — gondolta Dinny. Most már meglehetősen belejött ugyan az igazság ügyes elrejtésébe, ebben a pillanatban azonban nem volt ereje ahhoz, hogy hazudjon és ezért igenlően bólintott.

— Mi az? Mi az? — érdeklődött lady Mont.

Dinny átnyujtotta a lapot nagynénjének, aki összehúzott szemmel olvasta, mert messzelátó volt.

— Melyikük győzött, Dinny?

— Egyik sem. Abbahagyták.

— Hol van Royston?

— Cambridgeshireben.

— Miért?

Ezt sem Dinny, sem sir Lawrence nem tudta megmagyarázni.

— Motorbiciklin vitt magával, Dinny?

— Nem, drágám, véletlenül mentem oda autón.

— A vallási ügyek nagyon izgatják az embereket — mormolta lady Mont.

— Úgy van — mondta Dinny keserűen.

— Azért hagyták abba, mert te megjelentél? — kérdezte sir Lawrence.

— Igen.

— Ez nem nagyon tetszik nekem. Jobb lett volna, ha egy rendőr vagy egy knock-out...

— Én nem akartam, hogy észrevegyenek.

— Találkoztál vele azóta?

Dinny a fejét rázta.

— A férfiak hiúak — mondta a nagynéni.

Ezzel végetért a beszélgetés.

Stack vacsora után telefonált, hogy Wilfrid hazaérkezett. Dinnynek azt súgta az ösztöne, hogy most ne keresse fel.

Nyugtalanul aludt. Másnap reggel hazautazott Condafordba. Vasárnap volt, egész családja templomba ment. Különösen eltávolodott mostanában a családjától. Condaford színe, szaga a régi volt, ugyanazok az emberek, ugyanúgy éltek, mint azelőtt — és mégis mennyire más volt minden. Még a skót terrier és a spanielek is gyanakodva szaglászta körül, mintha nem tudnák, hogy közejük tartozik-e még.

«Vajjon idetartozom-e még? — gondolta Dinny. — Az illat is elszáll, ha elkóborolt a szív.»

Jean érkezett haza elsőnek. Lady Cherrell a templomban maradt, Úrvacsorát vett, a tábornok a befolyt adományokat vizsgálta át, Hubert pedig meg akarta nézni a falu krikett-pályáját. Jean egy régi napóra mellett találta Dinnyt, aki egy szarkaláb-ágy mellett ült. Megcsókolta sógornőjét, aztán megállt előtte, hosszan ránézett és végül megszólalt:

— Szedd össze magad, drágám, mert különben hamarosan belebetegszel.

— Egyelőre csak ebédre volna szükségem.

— Nekem is. Apám prédikációi is meglehetősen próbára tették az emberek idegeit, még az én cenzurám után is, de a ti papotok még őt is felülmúlja.

— Igen. Nehéz «lenyelni».

Jean megint hallgatott, kutatóan nézett Dinny arcára.

— Dinny, teljesen a pártodon állok. Sürgősen házasodjatok össze és utazzatok el.

Dinny mosolygott.

— Kettőn áll a vásár.

— A reggeli lapban tudósítás jelent meg a roystoni verekedésről. Hiteles a beszámoló?

— Valószínűleg nem.

— Úgy értem, hogy valóban megtörtént-e a verekedés?

— Meg.

— Ki kezdte?

— Én. Más nő nincs az ügyben.

— Nagyon megváltoztál, Dinny.

— Már nem vagyok bájos és higgadt.

— Nagyon helyes — mondta Jean. — Ha mindenáron a tragikus szerelmemet akarod játszani, csak játszd.

Dinny megfogta Jean szoknyáját. Jean letérdelt eléje és átölelte.

— Csodálatosan viselkedtél, amikor én voltam hasonló helyzetben.

Dinny elnevette magát.

— Mit szól az apám és Hubert?

— Apád nem szól semmit, csak komoran néz. Hubert azt mondja: «Itt cselekedni kell» vagy «Ez már aztán sok».

— Nem azért kérdezem, mintha számítana — mondta hirtelen Dinny. — Már túl vagyok ezen.

— Azt akarod mondani, hogy nem tudod, mit fog Wilfrid tenni? Természetesen azt kell tennie, amit te akarsz.

Dinny megint nevetett.

— Talán attól félsz, hogy esetleg elmenekül és elhagy téged — mondta Jean megdöbbenő éleslátással. Leguggolt, hogy jobban láthassa Dinny arcát. — Ez bizony megtörténhet. Tudod, hogy jártam már nála?

— Úgy?

— Igen, és legyőzött. Egy szót sem tudtam szólni. Rendkívül vonzó ember.

— Hubert küldött?

— Nem, magamtól mentem. El akartam neki mondani, hogy mit fognak róla gondolni, ha feleségül vesz. Nem tudtam elmondani, amit akartam. Azt hittem, elmondta neked a dolgot. Úgylátszik attól tartott, hogy bántana téged.

— Nem tudom — mondta Dinny. Valóban nem tudta. E pillanatban általában nagyon keveset tudott.

Jean csendben ült és egy korán kinyílt pitypangot tépegetett.

— Én a te helyedben elcsábítanám — mondta végül. — Ha már egyszer az övé voltál, nem hagyhat el.

Dinny felállt.

— Menjünk, nézzünk körül a kertben.

26. FEJEZET.

Miután Dinny szót sem szólt arról a kérdésről, mely valamennyiüket foglalkoztatta, senki sem hozta szóba, s ezért Dinny őszintén hálás volt. A következő három napot azzal töltötte, hogy igyekezett titkolni maga előtt, mennyire boldogtalan. Wilfridtől nem jött levél, Stacktől nem érkezett üzenet. Ha valami történt volna, Stack mindenesetre küldött volna értesítést. A negyedik napon nem bírta tovább ezt a feszültséget. Telefonált Fleurnek és megkérdezte: felmehet-e hozzájuk?

Szüleinek arca, amikor közölte velük, hogy Londonba megy, olyan elszomorítóan hatott rá, mint azoknak a kutya- és farkas- és lekonyult farka, melyeket el akarnak valahol hagyni. Mennyivel nyomasztóbb hatása van a néma bánkódásnak, mint a hangos szemrehányásnak!

A vonatban hirtelen páni félelem fogta el. Talán helytelenül gondolkozott, amikor arra várt, hogy Wilfrid tegye meg az első lépést? Talán rögtön hozzá kellett volna sietnie. Londonba érve azt mondta a soffőrnek:

— Cork Street.

Wilfrid nem volt otthon. Stack nem tudta, mikor jön haza. Különösnek találta a szolga viselkedését: olyan volt, mint aki óvatosan visszahúzódik egy kerítéshez és ráül. Jól van Desert úr? Igen. És a kutya? Az is. Dinny vigasztalan hangulatban távozott el. A South Squaren senki sem volt otthon, úgy látszik, az egész világ összeesküdött, hogy őt elhagyatottságba taszítsa. Megfeledkezett a wimbledoni versenyekről, a ménkiállításról, és a szezon többi, fontos eseményeiről. Mostani hangulatában nagyon messze voltak tőle az életnek ezek az érdeklődési körei, nem is jutott eszébe, hogy mások résztvesznek ebben az eseményekben.

Leült a vendégszobájában és levelet írt Wilfridnek. Most már nem érdemes hallgatnia, Stack úgysis elmondja, hogy ott járt. Ezt írta:

«South Square, Westmintser.

Szombat óta gyötört a kérdés, hogy írjak-e, vagy várjak, amíg te írsz. Drágám, hidd el, nem akartam beavatkozni abba a dologba. Azért mentem le, hogy felkeressem Muskhamot és közöljem vele, hogy egyedül én vagyok felelős azért, amit abszurd módon «soknak» talált. Nem is sejtettem, hogy ott talállak. Azt sem nagyon reméltem, hogy ő otthon lesz. Nagyon szeretnék látni.

Boldogtalan

Dinnyd.»

Maga adta postára a levelet. Hazafelé menet Kittel találkozott, aki nevelőnőjével, kutyájával és Alison néni két kisebb gyerekével jött. Tökéletesen boldognak látszottak. Szégyelte, hogy ő nem látszik annak. Együtt vonultak be teázni Kit szobájába. Mielőtt az uzsonnát befejezték volna, megérkezett Michael. Dinny ritkán látta őt együtt kisleányával, és elragadónak találta a köztük levő nagyszerű, közvetlen kapcsolatot. Nehéz volt megállapítani, melyik az idősebb közülük, bár természetének magassága és az a tény, hogy nem vett kétszer a málnadzsemből, Michael mellett szólt. Ezalatt az óra alatt járt a legközelebb a boldogsághoz, melyet már öt nap óta nem ismert, amióta Wilfridet nem látta. Uzsonna után Michaellel átment a dolgozószobába.

— Valami baj van, Dinny?

Michael Wilfrid legjobb barátja, a legmegbízhatóbb ember a világon, és Dinny most mégsem tudta, mit mondjon neki. Aztán hirtelen beszélni kezdett. Beült a karosszékekbe, térdére könyökölt,

tenyerébe hajtotta állát és mereven nézett — nem Michaelre, hanem a jövőbe. Michael az ablakpárkányon ült, arca hol szomorú, hol kissé gúnyos kifejezést öltött, és időnként halk, csitító hangokat hallatott. Dinny azt mondta: nem törődik semmivel, nem érdekli a közvélemény, a sajtó, még a családja sem, csak ne gyötörné Wilfridet állandó keserű nyugalanság, ne kételkedne önmagában, ne kínozná az örök vágy, hogy mások előtt, elsősorban pedig önmaga előtt bebizonyítsa, hogy nem gyáva. Dinny most gátlás nélkül beszélt, elmondta régi, elfojtott érzését: hogy mocsaras talajon jár és minden pillanatban lesüllyedhet valami mély, láthatatlan gödörbe, melyet csak vékonyan fed a sikos felület. Amikor mindent elmondott, kimerülten dőlt hátra.

— De hát Dinny, — kérdezte szeliden Michael — nem szeret téged igazán?

— Nem tudom, Michael. Azt hittem... most nem tudom. Miért is szeretne? Én egyszerű ember vagyok, ő nem az.

— Valamennyien egyszerűeknek találjuk magunkat. Nem akarok neked hízelegni, de te sokkal kevésbé egyszerű halandónak látszol, mint Wilfrid.

— Ó, dehogy.

— A költők — mondta komoran Michael — sok bajt okoznak. Mit tegyünk?

Aznap este vacsora után Michael elment hazulról. Úgy tett, mintha a Házba menne, de a Cork Street felé sietett.

Wilfrid még nem volt otthon, ezért megkérte Stacket, hogy megvárhassa. Beült a homályosan megvilágított, különlegesen berendezett szoba díványára és bosszankodott, amiért idejött. Ha azt a látszatot kelti, mintha Dinny küldte volna, ezzel csak árthat. Különben is, ez nem igaz. Nem. Ő azért jött, hogy, ha lehet, megállapítsa, valóban szerelmes-e Wilfrid Dinnybe. Ha nem, akkor jobb,

ha Dinny minél előbb kikerül ebből a nyomorult helyzetből. Súlyos csapás lesz Dinny számára, de még mindig jobb, mintha hazug illúziókat kerget. Tudta, vagy legalább is sejtette, hogy Wilfrid nem az az ember, aki egyoldalú érzelmi kapcsolatot kibírna. Az volna a legszörnyűbb katasztrófa Dinny számára, ha téves fogalmai volnának Wilfrid érzelmeiről, és ezen az alapon hozzákapcsolná az életét. A divány mellett kis asztalka állott, rajta egy üveg whisky és az esti posta. Két levél, az egyik Dinnytől, megismerte az írását. Kissé kinyílt az ajtó, egy kutya jött a szobába. Megszagolta Michael nadrágját, azután lefeküdt, mellső lábára hajtotta fejét és feszülten figyelt az ajtó felé. Megszólította a kutyát, de az nem figyelt rá — helyesen nevelt kutya. «Tizenegyig várok» — gondolta Michael. A következő pillanatban belépett Wilfrid. Arcán kék folt, állán tapasz volt. A kutya körülszaladgálta Wilfridet.

— No, öregem, — mondta Michael — ez aztán alapos csetepaté lehetett.

— Igen. Whiskyt?

— Nem, köszönöm.

Figyelte Wilfridet, aki kezébe vette a leveleket, majd hátat fordított s felbontotta őket.

«Sejthettem volna, hogy elfordul — gondolta Michael. — Nem tudhatok meg semmit. Esetleg hajlandó lesz úgy tenni, mintha szerelmes volna Dinnybe.»

Mielőtt Wilfrid ismét megfordult volna, töltött magának és ivott. Aztán szembefordult Michaellel és megkérdezte :

— Nos?

Michaelt elkedvetlenítette ez a hirtelen, határozott szó és az a tudat, hogy azért van itt, mert barátja érzelmeit akarja kikémlelni! Nem felelt.

— Mit akarsz tudni?

— Hogy igazán szerelmes vagy-e Dinnybe — mondta röviden Michael.

Wilfrid elnevette magát.

— Igazán, Michael.

— Tudom. De a dolog így nem mehet tovább. Az ördögbe is, Wilfrid, tekintettel kellene rá lenned.

— Ezt meg is teszem. — Olyan zárkózott és mégis boldogtalan arccal mondta ezt, hogy Michael megállapította: igazat mond.

— Hát akkor bizonyítsd is be, az Istenért! Ne engedd, hogy így gyötörje magát.

Wilfrid az ablak felé fordult. Nem nézett Michaelre, úgy beszélt.

— Te nem tudod, mi az, amikor az embernek be kell bizonyítania, hogy nem gyáva. Még nem voltál ilyen helyzetben. Az ember keresi az alkalmat és nem találja. Akkor adódik az alkalom, amikor éppen nincs rá szükség.

— Természetesen. De, kedvesem, ez nem Dinny hibája.

— Ez az ő szerencsétlensége.

— Hát akkor?

Wilfrid hirtelen megfordult.

— Az ördögbe is, Michael, most eredj. Ebbe senki sem szólhat bele. Túlságosan személyi ügy.

Michael felállt, gyorsan a kalapja után kapott. Wilfrid csak azt mondta ki, amit ő maga is gondolt, látogatásának első percétől kezdve.

— Teljesen igazad van — mondta alázatosan. — Isten veled, öreg. Milyen szép kutyád van.

— Ne haragudj, — mondta Wilfrid — jót akartál, de te sem tudsz segíteni. Senki sem tud. Isten veled.

Michael kiment az ajtón, s úgy ment le a lépcsőn, mint egy elszontyolodott kutya.

Mire hazaért, Dinny már lefeküdt. Fleur lent várt rá. Nem akarta neki megmondani, hogy hol

járt, Fleur azonban fürkésző szemmel ránézett, aztán így szólt:

— Te nem a Házban voltál, Michael, hanem Wilfridnél.

Michael bólintott.

— Nos?

— Semmi.

— Megmondhattam volna. Ha veszekedő férfivel és nővel találkozol az utcán, mit teszel?

— Gyorsan átmegyek a túlsó oldalra.

— És most?

— Ők nem veszekszenek.

— Nem, de ügyük olyan, hogy harmadik személy nem avatkozhat bele.

— Ezt mondta Wilfrid is.

— Igaza volt.

Michael maga elé meredt. Természetes, hogy igaza volt. Fleurnek is volt egyszer egy ilyen ügye, de nem — vele.

— Ostobaság volt tőlem. Hiába, én ostoba vagyok.

— Nem vagy ostoba. Jóindulatú vagy. Felmész?

— Fel.

Mialatt felment, az a furcsa érzése volt, hogy most inkább Fleur kívánja, hogy együtt aludjanak, mint ő. Az ágyban persze rögtön megváltozik a helyzet — ilyen a férfi természete.

Dinny a fölöttük levő szobában a nyitott ablakon át hallotta hangjuk halk duruzsolását. Kezébe hajtotta arcát és teljesen átengedte magát a kétségbeesésnek. A csillagok futása nem kedvező a számára. A külső támadást le lehet verni vagy meg lehet kerülni, de ha a szeretett lény lelke mélyén lappang súlyos nyugtalanság, ezt... jaj... ezt nem lehet megfogni. A megfoghatatlant pedig nem lehet félrelökni, leverni vagy megkerülni. Feltekintett az ellenséges csillagokra. Valóban hittek-e a régiek a csillagok sorsintéző hatalmában, vagy

pedig már akkor is csak szójárás volt az egész ügy, mint most? A világűr sötétkéi bársonyában keringő, tündöklő ékkövek valóban törődnek-e a kis emberekkel, az emberi rovarok életével és szerelmével, akik ölelésből születnek, bolyonganak, találkoznak, egymásba kapaszkodnak, meghalnak és porrá lesznek? Csillognak a bolygók, kis lehasadt csillagok keringenek körülöttük. Értelmetlenségből kapták a nevüket, vagy valóban olyan rejtvényt jelent mozgásuk és állásuk, melyet az ember megfejt?

Nem. Ez a hit abból született, hogy az ember túlozza a maga jelentőségét. Az egész világegyetemet szeretné hozzákapcsolni a maga kis életéhez. Szálljatok alacsonyan, drága égi hintók! De nem teszik meg. Az embernek kell őket követnie az űrben ...

27. FEJEZET.

Két nappal később a Cherrellek családi tanácsra gyűltek össze, mert Hubert hirtelen behívót kapott, hogy utazzék vissza szudáni ezredéhez. Azt akarta, hogy mielőtt elutazik, valami határozott lépés történjék Dinny ügyében. Ezért a négy Cherrell fivér, valamint sir Lawrence, Michael és Hubert összeültek Adrian múzeumi dolgozószobájában, Cherrell bíró úr törvényszéki tárgyalásainak befejezése után. Valamennyien tudták, hogy az összejövetel céltalan, mert, amint azt a kormányok is tudják, nem ér semmit az elhatározás, ha nem lehet keresztülvinni.

Michael, Adrian és a tábornok, akik személyesen ismerték Wilfridet, beszéltek legkevesebbet, sir Lawrence és a bíró beszéltek legtöbbet, Hubert és Hilary hol beszéltek, hol hallgattak.

Abból indultak ki, amiben valamennyien meggyeztek : hogy az ügy rosszul áll. Ebből a kiinduló-

pontból azután két felfogás ágazott el. Adrian, Michael és bizonyos fokig Hilary is azon az állásponton voltak, hogy nem lehet semmit sem tenni, meg kell várni a fejleményeket. A többiek azt mondták, hogy feltétlenül cselekedni kell, de hogy mit, azt nem tudták megmondani.

Michael, aki még sohasem látta négy nagybátyját együtt, meglepőnek találta, hogy arcuk formája és színe mennyire hasonlít. Mindössze az volt a lényeges különbség köztük, hogy Hilary és Lionel szeme kék, illetve szürke, a tábornoké és Adriané viszont sötét-, illetve dióbarna volt. Valamennyien kerülték az erős mozdulatokat, valamennyien szikarak és hajlékonyak voltak. Hubertnél ezeket a vonásokat még erősebbé tette fiatalsága. Világosbarna szeme időnként csaknem szürkének tűnt.

— Te, Lionel, — hallotta Michael apja hangját — talán mint bíró a lelkére beszélhetnél.

Adrian türelmetlenül vágott közbe:

— Békében kell hagynunk Dinnyt. Hiába próbáljuk befolyásolni. Ez képtelenség. Melegszívű, önzetlen és nagyon okos nő.

— Ezt nagyon jól tudjuk, bácsi, — vágott közbe Hubert — az ügy azonban katasztrófálisan fog végződni ránézve. Meg kell tennünk minden tőlünk telhetőt.

— Mit gondolsz, mit tehetünk?

«Nagyon helyes» — gondolta Michael, majd maga is megszólalt:

— E pillanatban Dinny maga sincs tisztában magával.

— Talán rábeszélhetnéd, Hubert, hogy menjen ki veletek Szudánba? — kérdezte a bíró.

— Én minden befolyásomat elvesztettem nála.

— Ha valakinek rendkívül nagy szüksége volna a szolgálataira... — kezdte a tábornok, de nem fejezte be mondatát.

— Még akkor is csak abban az esetben állna

rendelkezésre, ha biztos volna benne, hogy Desertnek nincs még nagyobb szüksége rá — mormolta Adrian.

Hilary kivette szájából pipáját.

— Próbált valaki Deserttel beszélni?

— Én — mondta a tábornok.

— Én is, kétszer — mondta Michael.

— Mi lenne, — szólalt meg komoran Hubert — ha én kísérelném meg?

— Nem, fiacskám — szólt közbe sir Lawrence.

— Csak abban az esetben, ha biztos vagy benne, hogy uralkodni tudsz magadon.

— Ebben sohasem vagyok biztos.

— Akkor meg se próbáld.

— Talán te mehetnél hozzá, apa — kérdezte Michael.

— Én?

— Téged mindig tisztelt.

— Én még csak nem is vagyok vérrokon.

— Megkísérelhetnéd, Lawrence — szólt Hilary.

— De miért éppen én?

— Különböző okokból egyikünk sem teheti meg.

— Bizonyos mértékben osztom Adrian álláspontját, jobb, ha nem avatkozunk be.

— Tulajdonképpen miért is nem akarjuk, hogy Dinny hozzámenjen? — kérdezte Adrian.

A tábornok élesen feléje fordult:

— Mert megbélyegzett lenne egész életére.

— Éppilyen megbélyegzett az a férfi is, aki a legutóbbi ügyben olyan erősen kitartott elítélt felesége mellett. Magatartásával mégis általános tiszteletet keltett.

— Nincs gyötrelmesebb pokol, — szólt közbe a bíró — mint amikor azt látjuk, hogy élettársunkra az egész világ ujjal mutogat.

— Dinny nem fog erről tudomást venni.

— Bocsássatok meg, de azt hiszem, eltértetek a lényegtől — mormolta Michael. — A dolog

Wilfrid érzelmein fordul meg. Ha nem tud kibékülni önmagával, és ilyen állapotban veszi feleségül Dinnyt, akkor ez Dinny számára, hogy a ti szavatokkal éljek, poklot fog jelenteni. Mennél jobban fogja szeretni Wilfridet, annál jobban fog szenvedni.

— Igazad van, Michael, — szólalt meg váratlanul sir Lawrence — azt hiszem, mégis elmegyek hozzá és megpróbálom belátásra bírni.

Michael felsóhajtott.

— Akárhogy dől is el a dolog, Dinny számára egyaránt pokoli kint fog jelenteni.

— «Másnap jókedvre virradunk» — mormolta Hilary, füstfelhőt fújva.

— Ezt komolyan hiszed, Hilary bácsi?

— Nem nagyon.

— Dinny huszonhat éves. Ez az első szerelme. Ha ez felborul... mi következik aztán?

— Férjhez megy.

— Valaki máshoz?

Hilary bólintott.

— Kedves!

— Az élet általában ilyen kedves.

— Nos, Lawrence, — kérdezte éles hangon a tábornok — elmész?

Sir Lawrence egy pillanatig figyelmesen nézte, aztán így felelt:

— Igen.

— Köszönöm.

Egyikük sem tudta határozottan, hogy mi lesz ennek az elhatározásnak az eredménye, de mindenestre elhatározás volt, és legalább keresztül is lehetett vinni...

Wilfrid arcáról már csaknem teljesen eltűnt a kék folt, és a tapaszt is levette már álláról, amikor sir Lawrence — még ugyanaznap délután — a corkstreeti ház lépcsőjén szembejött vele és így szólt hozzá:

— Nem zavarom, ha egy darabig önnel megyek?

— Cseppet sem, uram.

— Merre megy?

Wilfrid vállat vont. Némán mentek egymásmellett, míg végül sir Lawrence megszólalt:

— Az a legrosszabb, ha az ember nem tudja, hogy merre menjen.

— Igaza van.

— Dehát akkor mégis miért megy? Miért sodor magával mást is? Bocsásson meg, hogy ilyen durván fogalmazom meg a mondanivalómat. Mondja meg őszintén, hogy ha nem volna itt Dinny, törődne-e egy fikarcnyit is ezzel az egész üggyel? Milyen más kapcsolatok fűzik ehhez az országhoz?

— Semmi sem köt ide. De nem akarok erről társalogni. Bocsásson meg, most másfelé kell mennem.

Sir Lawrence megállt.

— Egy pillanatig várjon, aztán nekem kell másfelé mennem. Nem látja be, hogy egy önmagával meghasonlott ember nem alkalmas élettársnak mindaddig, amíg meg nem gyógyult? Csak ezt akartam mondani, de azt hiszem, ez nagyon fontos. Gondolkozzék a dolgon.

Sir Lawrence megemelte kalapját és sarkonfordult. A teremtését! Csakhogy már túl van rajta. Nyugtalanító egy fiatalember! De legalább elmondta neki, amit akart. Hazafelé indult a Mount Street irányába és közben azon töprengett, hogy a hagyományok milyen gátlásokat okoznak az ember életében. A hagyományok nélkül Wilfrid nem törődne azzal, hogy «gyávának» tartják. Hát Dinny családja talán törődne? És Lyall megírta volna átkozott versét? És a kenti káplár nem hajolt volna meg a kínai előtt? Akad egyetlenegy hívő keresztény a Cherrellek között, akik a mai tanácskozáson résztvettek? Még Hilary sem az, erre fogadást lehetne tenni. De azért egyikük sem tudja meg-

bocsátani ezt a hitehagyást. Nem vallási szempontból botránkoznak meg, hanem azért, mert nem mert dacolni a veszéllyel. Ez bosszantja őket. A gyávaság, vagy legalábbis az a tény, hogy nem törődött a haza jó hírnevével. Nézzük csak : a világháború alatt körülbelül egymillió angol halt meg ezért a hírnévért. Hiú értelmetlenségért haltak volna meg? Desert maga is majdnem meghalt érte, megkapta a katonai érdemkeresztet, vagy a vitézségi érmet, vagy valami más hasonlót. Csupa ellentmondás! Az emberek úgylátszik, csak nagy tömegben szeretik a hazájukat, sivatagban nem. Franciaországban igen, Darfurban nem.

Arra lett figyelmes, hogy siető léptek kopognak a háta mögött. Megfordult : Desert állt mögötte. Sir Lawrence csaknem megijedt sovány, sötét arcának kifejezésétől, remegő ajkától, mély, szenvedő tekintetétől.

— Önnek teljesen igaza van — mondta Wilfrid.
— Csak ezt akartam megmondani. Közölje Dinny családjával, hogy elmegyek.

Sir Lawrence-t mélységesen megdöbbenette megbiztatásának ez a tökéletes sikere

— Jól gondolja meg, — figyelmeztette — ezzel súlyos csapást mérhet Dinnyre.

— Azt amúgy sem kerülhetem el, akármit teszek is. Köszönöm, hogy szólt nekem. Felnyitotta a szememet. Isten vele!

Megfordult és eltűnt.

Sir Lawrence sokáig nézett utána. Meghatotta a fiatalember szenvedő arckifejezése. Amikor belépett házának kapuján, azon töprengett, hogy nem rontott-e a dolgon. Letette kabátját, botját. Ebben a pillanatban lady Mont jött le a lépcsőn.

— Lawrence, úgy unatkozom. Hol voltál?

— Felkerestem a fiatal Desertet. Úgy látszik, sikerült belátásra bírnom, hogy addig, amíg nem

békült meg önmagával, nem alkalmas arra, hogy mással együtt éljen.

— Ezt nagyon rosszul tetted.

— Miért?

— El fog menni. Mindig tudtam, hogy el fog menni. Azonnal meg kell mondanod Dinnynek, hogy mit tettél. — A telefonhoz sietett.

— Halló! Fleur?... Te vagy, Dinny? Em néni beszél... igen. Ide tudsz most jönni?... Miért?... Az nem akadály... Okvetlenül ide kell jönnöd... Lawrence beszélni akar veled... Azonnal... Nagy ostobaságot követett el.... Mi?... Nem! Meg fogja magyarázni... Tíz perc múlva itt leszel? Helyes.

«Szent Isten!» — gondolta sir Lawrence. Hirtelen rájött, hogy ha az ember valamilyen üggyel kapcsolatban el akarja fojtani emberi érzéseit, akkor ennek az a legbiztosabb módja, hogy tanácskozássra üljön össze. Ha a kormány bajban van, bizottságot nevez ki. Ha egy ember valami értelmetlenséget követ el, mindig megtanácskozza az ügyvédjével. Ha nem vett volna részt ezen a családi tanácskozáson, sohasem ment volna Deserthez, hogy ennyire elrontsa a dolgot. A tanácskozás azonban teljesen eltompította az érzéseit. Úgy ment Wilfridhez, mint egy esküdt, aki napokig tartó tanácskozás után meghozza verdiktjét. Most aztán magyarázkodhat Dinny előtt! Bement a dolgozószobájába. Felesége követte.

— Lawrence, pontosan meg kell mondanod Dinnynek, hogy mit tettél, és Wilfrid hogy fogadta. Másképpen már nem lehet segíteni. Itt maradok addig, amíg ezt el nem intézted.

— Ez felesleges, Em, miután nem tudod, hogy mit mondtam, és hogy ő mit mondott.

— Nem, — mondta lady Mont — semmi sem felesleges, ha az ember helytelenül cselekedett.

— Családod megbízásából kerestem fel.

— Több eszed is lehetett volna. A költőkkel nem lehet úgy bánni, mint a kocsinárosokkal, mert különben megvadulnak.

— Ellenkezőleg. Hálás volt nekem.

— Annál rosszabb. Intézkedem, hogy Dinny taxija várakozzék az ajtó előtt.

— Em, szólj nekem, mielőtt meg akarod csinálni a végrendeletedet.

— Miért?

— Mert szeretném, hogy legalább azt gondold végig összefüggően.

— Mindenemet Michaelre bízom, — mondta lady Mont — hogy őrizze meg Catherine számára. Ha már nem élek, amikor Kit beiratkozik Harrowba, akkor legyen az övé nagyapám régi kupája. Lippinghallban van a szalonom szekrényében. De ne vigye magával az iskolába, mert a fickók vagy beolvasztják, vagy forralt fodormentát, vagy más, hasonló szörnyűségeket isznak belőle. Elég világosan mondtam el?

— Tökéletesen.

— Hát akkor készülj fel Dinny fogadására.

— Igen — mondta szelíden sir Lawrence. — Hogy az ördögbe adjam be Dinnynek?

— Egyszerűen mondd meg, és ne találj ki hozzá semmit.

Sir Lawrence az ablakon dobolt ujjával. Felesége a mennyezetre bámult. Ilyen helyzetben talált rájuk Dinny.

— Kérem, Blore, tartsa itt Dinny kisasszony taxiját.

Amikor sir Lawrence megpillantotta unoka-hugát, még jobban belátta, hogy az előbb mennyire kihalt belőle minden emberi érzés. Dinny arca, gesztenyeszínű hajának keretében, megnyúlt és halálsápadt volt. Tekintetében volt valami, ami nem tetszett sir Lawrence-nek.

— Kezdd el — mondta Lady Mont.

Sir Lawrence mintegy védekezően felvonta sovány félvállát.

— Drágám, bátyádat visszarendelték. A család engem kért fel, hogy látogassam meg a fiatal Desertet. Felkerestem. Közöltem vele, hogy mindaddig, amíg önmagával meghasonlásban él, nem alkalmas arra, hogy mással együtt éljen. Nem szólt egy szót sem, otthagyt. Később utánamjött a Mount Streetre és azt mondta, igazam van. Közöljem családommal, hogy elmegy. Nagyon furcsának és zavartnak látszott. Azt mondtam neki: «Jól gondolja meg, ezzel súlyos csapást mérhet Dinnyre». «Azt amúgy sem kerülhetem el, akármit teszek is» — mondta és elment. Ez húsz perccel ezelőtt történt.

Dinny egyikről a másikra nézett, ajkára szorította kezét és kiment.

Egy perccel később hallották, amint autója elrobogott.

28. FEJEZET.

Dinny az utolsó két napot súlyos gyötrelmek között töltötte. Ez alatt az idő alatt csak pársoros választ kapott Wilfridtől, amely egyáltalában nem nyugtatta meg. Sir Lawrence közlése után úgy érezte, hogy most már minden azon múlik: előbb tud-e a Cork Streetre érni, mint Wilfrid. Görcsösen összekulcsolt kézzel ült az autóban, pillantását a soffőr hátára szegezte. Ez a hát különben olyan széles volt, hogy nem is szegezhette volna más-hová a pillantását. Nem érdemes előre kitervelni, hogy mit fog neki mondani... Azt kell mondania, ami éppen eszébe jut, amikor megpillantja. Wilfrid arckifejezése fogja megadni a hangot. Jól tudta, hogy ha Wilfrid egyszer elutazik Angliából, a helyzet olyan lesz, mintha soha nem is találkoztak volna. A Burlington Street sarkán megállította

a kocsit és gyors léptekkel sietett Wilfrid házához. Ha Wilfrid rögtön hazament, akkor most itthon van. Az utolsó két nap alatt megállapította, hogy Stack bizonyos változást vett észre Wilfridnél, és ehhez alkalmazkodott. Amikor a szolga kinyitotta az ajtót, Dinny így szólt hozzá:

— Nem utasíthat el, Stack, látnom kell Desert urat.

Elsietett Stack mellett és benyitott a szalonba. Wilfrid fel és alá járkált a szobában.

— Dinny!

Dinny tudta, hogyha most helytelen hangot üt meg, örökre vége mindennek. Ezért csak mosolygott. Wilfrid kezével elfedte a szemét, mialatt szinte vakon állt a szoba közepén, Dinny óvatosan odament hozzá, átölelte a nyakát.

Talán Jeannek igaza volt. Talán valóban el kellene...

Aztán a nyitott ajtón bejött Foch. Bársonyos pofáját Dinny kezébe dugta. Dinny letérdelt és megcsókolta a kutyát. Amikor feltekintett, Wilfrid már elfordult. Talpra ugrott, és zavartan megállt. Maga sem tudta, mire gondol, ha ugyan gondolkozik ebben a pillanatban, és mit érez. Minden összefolyt a szeme előtt. Wilfrid kinyitotta az ablakot és kihajolt, kezébe temetett arccal. Csak nem akar kiugrani? Dinny nagy erőfeszítéssel összeszedte minden erejét és nagyon szeliden megszólalt:

— Wilfrid!

Wilfrid megfordult, ránézett. Dinny ezt gondolta: «Szent Isten! Gyűlöl!» Aztán megváltozott Wilfrid arckifejezése. Most olyan volt, amilyennek Dinny jól ismerte. Arra gondolt, hogy a megsebzett büszkeségű ember lelke olyan, mint a tenger: nyugtalan, viharos, folyton változó hangulatú.

— Mit kívánsz, mit tegyek? — mondta Dinny.

— Nem tudom. Örültség az egész. Már régen el kellett volna temetkezniem valahol Sziámban.

— Azt akarod, hogy itt maradjak éjszakára?

— Igen. Nem. Nem tudom.

— Wilfrid, miért veszed annyira a szívedre? Mintha a szerelem semmit sem jelentene a számodra. Így van?

Válasz helyett Wilfrid elővette Jack Muskham levelét.

Dinny elolvasta.

— Értem. Kétszeres szerencsétlenség volt, hogy lementem Roystonba.

Wilfrid a díványra vetette magát, majd felült és felnézett Dinnyre.

«Ha most elmennék, — gondolta Dinny — utána megint csak vissza akarnék jönni».

— Hol vacsorázol? — kérdezte.

— Azt hiszem, Stack gondoskodott valami enni-valóról.

— Jut valami nekem is?

— Túlsok is, ha neked is olyan étvágyad van, mint nekem.

Dinny csengetett.

— Stack, itt maradok vacsorára. Csak egy villa-hegynyi ételre van szükségem.

Sürgős szükségét érezte egy nyugodt pillanatnak, hogy helyreállítsa lelki egyensúlyát.

— Megmosdhatom, Wilfrid?

Mialatt arcát és kezét törölgette, minden erejét összeszedve, nyugalomra erőltette magát, aztán éppolyan gyorsan ismét felborult minden. Akármire határozza is magát, minden rossz lesz, fájdalmas, sőt talán lehetetlen is. Nem érdemes!

Mikor visszatért a szalonba, Desert már nem volt ott. A hálószobába vezető ajtó nyitva volt, azonban ott sem volt senki. Dinny az ablakhoz futott. Wilfrid az utcán sem volt. Stack szólalt meg a háta mögött:

— Bocsásson meg, kisasszony, Desert urat el-

hívták. Azt üzeni, hogy majd írni fog. A vacsóra rögtön kész lesz.

— Stack, az helyes, amit először gondolt rólam, nem az, amit másodszor. Most megyek. Desert úrnak nem kell félnie tőlem. Kérem, mondja ezt meg neki.

— Mindig mondtam, kisasszony, — mondta Stack — hogy Desert úr nagyon hirtelen elhatározású ember, de ez volt most a leghirtelenebb elhatározása. Nagyon sajnálom kisasszony, de azt hiszem, most már annál jobb, mennél könnyebben túl lesz rajta. Ha valamiben szolgálatára lehetek, rendelkezésére állok.

— Ha Desert úr elhagyja Angliát, szeretném megtartani Focht — mondta Dinny.

— Ahogy én Desert urat ismerem, komolyan el fog menni. Már azóta látom ezt rajta, amióta azt a levelet kapta a kisasszony látogatása előtti este.

— Hát akkor adjon kezet — mondta Dinny — és ne feledkezzék meg arról, amit mondtam.

Kezet szorítottak, aztán Dinny természetellenes nyugalommal elhagyta a lakást és lement a lépcsőn. Gyorsan ment, feje kóválygott, furcsán érezte magát, és mindig csak ez az egy szó visszhangzott agyában: «Ügy!» Minden érzése, minden szándéka ebben az egytagú szóban sűrűsödött össze. Soha életében nem érezte magát ilyen közönyösnek, ilyen könnytelennek, soha ilyen kevésbé nem érdekelte, merre megy, mit tesz, kivel találkozik. A világ úgy látszik, valóban végtelen, mert különben most bekövetkezhetne a világ vége. Nem tartotta valószínűnek, hogy Wilfrid előre készült erre a szakításra. Wilfrid nem ismerte őt olyan jól, hogy szándékosan ilyet tegyen. Pedig valóban: ez volt a legtökéletesebb, leghatározottabb módja a dolognak. Utána futni egy férfinak? Képtelenség! Olyan ösztönös volt benne ez az állásfoglalás, hogy nem is kellett határozottan megfogalmaznia ezt a gondolatot.

Vagy három óra hosszat bolyongott céltalanul a londoni utcákon. Végül Westminster felé indult. Érezte, hogy ha nem megy haza, összeroskad. Ott-hon a South Squaren összeszedte minden maradék vidámságát. Mikor azonban felment szobájába, Fleur így szólt férjéhez:

— Valami nagy baj történhetett, Michael.

— Szegény Dinny! Mi az ördögöt csinálhatott megint Wilfrid?

Fleur az ablakhoz lépett, félrevonta a függönyt. Még nem volt egészen sötét. Az utcán nem látszott más, mint két macska, jobbfelől egy taxi, a járdán pedig egy férfi, akikis kulcscsomóját tanulmányozta.

— Menjek fel és próbáljak vele beszélni?

— Nem. Ha Dinnynek szüksége van ránk, majd szól. Ha valóban úgy áll a dolog, mint ahogy sejtet, akkor nincs szüksége emberekre. Pokolian büszke tud lenni, ha nehéz helyzetbe kerül.

— Gyűlölöm a büszkeséget — mondta Fleur; összehúzta a függönyt, s az ajtó felé indult. — Akkor jelentkezik, amikor nincs rá szükség, és rabjává teszi az embert. Ha karriert akarsz csinálni, ne ismerd a büszkeséget — szólt és kiment.

«Nem tudom, hogy ismerem-e a büszkeséget, — gondolta Michael — de annyi bizonyos, hogy karriert nem csinálok».

Lassan felment. Kis időre megállt öltözőszobájának ajtaja előtt. De semmi hang sem hallatszott felülről...

Dinny arcra borulva feküdt ágyán. Vége van tehát! A szerelemnek nevezett erő felkapta, meggyötörte, aztán megtörten, kimerülten, reszketve, vágyódva, megsebezve, feldúltan megint eldobta. Miért? Hogy néma kínlásban eméssze magát? Szerelem, büszkeség. A büszkeség erősebb. Ez a gondolat zakatolt benne folyton, ez áradt még a párnájából is. Szerelme szemben áll Wilfrid büszkeségével. De szemben áll a saját büszkeségével is.

És a büszkeség győz. Értelmetlen, elkésérítő! A történektből most már csak egy pillanat tűnt előtte igaznak: amikor Wilfrid az ablaknál feléje fordult, és ő arra gondolt: «gyűlöl». Persze, hogy gyűlöl, hiszen ő Wilfrid megsebzett önbecsülésének megtestesítése. Ő az egyetlen, aki megakadályozta Wilfridet abban, hogy így kiáltson fel: «Vigyen el benneteket az ördög, én elmegyek!»

Most aztán felkiálthat és elmehet. Ő pedig szenved, szenved, aztán lassan kiheveri. Nem! Legyűri, elrejt, titokban tartja, párnája alá rejt a szenvedését. Úgy tesz, mintha semmibe se venné, mintha nem venne róla tudomást, de belül azért továbbra is gyötörni és emészteni fogja. Természetesen az érzéseket nem lehet ilyen határozottan megfogalmazni, de azért minden formátlan vergődés mögött van valami értelem. Dinny néma, félig elfojtott vergődésének az ágyban — ez volt az értelme. Másképpen nem tehetett. Hiszen nem ő tehet róla. Muskham levelet írt, melyben célzást tett arra, hogy Wilfridet nő védelmezi. Arról sem tehet, hogy nyomban lesietett Roystonba. Mit vétett tehát? Értelmetlen véletlenség az egész! Talán a szerelem útjai mindig ilyenek. Egy régi óra rekedten ketyeggett, Dinny úgy érezte, mintha maga az éjszaka ketyegne. Az éjszaka, vagy talán az ő élete, mely itt fekszik, elhagyottan, arcraborulva.

29. FEJEZET.

Wilfrid hirtelen impulzusnak engedelmeskedett, amikor lerohant az utcára. Attól a pillanattól kezdve, hogy a vad és durva roystoni utcai verekedés hirtelen végetért, és megpillantotta az autóban Dinnyt, amint szeme elé tartotta a kezét, rettenetesen összekuszálódtak érzelmei a lány iránt. Most, amikor hirtelen megint ott állt előtte, megint

látta, hallotta hangját és érezte illatát, elöntötte a forróság és csókokkal borította Dinnyt. De abban a pillanatban, amikor a lány kiment a szobából, ismét erőt vett rajta örült érzése és kihajszolta az utcára, ahol legalább észrevétlenül járkálhat és senkivel sem kell találkoznia. A déli városrész felé indult. Besodródott egy nagy embertömegbe, mely a His Majesty's színház pénztára előtt állt sorba. Beállt közéjük. «Olyan mindegy, hol vagyok» — gondolta. Mikor azonban sorra került volna, hirtelen kivált a tömegből és megindult a város keleti része felé. Keresztülment a kihalt, szemeéles Covent Gardenen, majd eljutott a Ludgate Hillre. Az erős halszag eszébe juttatta, hogy reggel óta semmit sem evett. Betért egy vendéglőbe, megivott egy cocktailt és egy kevés hors d'oeuvre-t evett. Aztán papírt, borítékot kért, és ezt írta:

«El kellett mennem. Ha maradok: egymáséi lettünk volna. Nem tudom mit tegyek. Lehet, hogy még ma este a folyóban végzem, lehet, hogy külföldre megyek, lehet, hogy visszatérek hozzád. Akármit teszek, bocsáss meg, és hidd el, hogy szerettelek. Wilfrid.»

Megcímezte a borítékot és zsebébe tette. Nem adta fel. Úgy érezte, nem tudja kifejezni érzéseit. Tovább ment kelet felé. Keresztülment a Cityn, mely olyan kihalt volt, mintha gáztámadás pusztította volna el, aztán eljutott a mozgalmasabb Whitechapel Roadra. Szakadatlanul ment, kiakart a magát fárasztani, hogy megszűnjön gondolatainak kavargása. Most észak felé indult, és tizenegy órára Chingford közelébe ért. Holdfényes, néma éjszakában haladt el a szálloda mellett, és továbbment az erdő felé. Egy autóval, egy elkésett biciklistával, egy-két szerelmespárral, és három csavargóval találkozott, aztán bekanyarodott az erdei útra. Éjszaka volt már, a hold fénye ezüstösen csillogott a leveleken és az ágakon. Teljesen kimerülten ro-

gyott le a bükk-makkal borított földre. Olyan volt az éjszaka, mint egy meg nem írott költemény, a fény imbolygó csillogása pedig, mint egy megzavart lélek tánca: vibrálva siklott át újra és újra a józan valóság határán, sohasem pihent meg, hiányzott belőle az igazi ezüst érces komolysága, csak felvillant és eltűnt, mint egy álom. Fent a csillagok ragyogtak, melyek alatt már számtalanszor bolyongott, a Göncölszekér és a többiek: névtelenek, sőt értelmetlenek a nagyvárosban.

Megfordult, arcra borult, homlokát a földhöz szorította. Hirtelen távoli repülőgépbúgásra lett figyelmes. A dús lombkoronák eltakarták előle az égen sikló repülő alakot. Talán Hollandiába utazik valaki az éjszakai géppel, talán egy angol pilóta igyekszik London fénytengere felé, vagy Hendon és a keleti part között gyakorolja a repülést. A háború alatt sokat repült, azóta nem vágyott rá. Már a gép hangja is felidézte benne azt a beteg, megundorodott érzést, amelytől annakidején a fegyverszünet szabadította meg. A búgás lassan elhalt. Távoli halk zúgás hallatszott London felől, de itt néma volt a meleg éjszaka, csak egy béka brekegett időnkint, egy madár csipogott egyet halkan, és két bagoly rikoltott egymás felé. Ismét arcra borult, és nyugtalan álomba merült.

Mikor felébredt, a hajnali fény hasogatta az áttetsző sötétet. Dús harmat esett. Tagjai meggémberedtek, fázott, de agya tiszta volt. Felállt, meglóbálta karját, cigarettára gyújtott és mélyen beszívta a füstöt. Aztán leült, karjával átkulcsolta térdét, és végigszívta a cigarettát a nélkül, hogy kivette volna a szájából. Amikor már az ajkát kezdte égetni, kiköpte, hosszú hamuszárával együtt. Hirtelen borzongani kezdett. Felállt és megindult az út felé. Tagjai fájtak és merevek voltak, alig tudott menni. Már teljesen felvirradt, amikor az úthoz ért. Tudta, hogy Londonba kellene mennie és ezért az ellen-

kező irányba indult. Lassan vánszorgott, időnkint hevesen megborzongott. Végül leroskadott, fejét térdére hajtotta, és tompa kábulatba esett. Arra riadt, hogy valaki megszólalt mellette:

— Hé!

Pirospozsgásképzű fiatalember állt meg az úton kis autójával.

— Valami baja van?

— Semmi — morogta Wilfrid.

— Ügylátszik, mintha nagyon rossz bőrben volna. Tudja, hány óra?

— Nem.

— Szálljon be, elviszem a chingfordi szállodába. Van pénze?

Wilfrid mogorván nézett rá, aztán elnevette magát:

— Van.

— Nem kell megsértődni. Alvásra és jó erős kávéra van szüksége. Gyerünk!

Wilfrid feltápáskodott. Alig állt a lábán. A kocsiiban egészen összeroskadva, félig fekvőhelyzetben ült a fiatalember mellett, aki így vigasztalta:

— Mingyárt ott leszünk.

Tíz percig mentek, de Wilfrid számára öt óra hosszat is tarthatott volna az út. Félig öntudatlan állapotban, hideglelősen tette meg az utat. A szálloda bejárata előtt álltak meg.

— Ismerem a szobapincért, — mondta a fiatalember — majd az ő gondjaira bízom. Hogy hívják magát?

— Bánomisén — morogta Wilfrid.

— Hé, George! Ezt az urat felszedtem az úton. Ügylátszik, egy kicsit rosszul van. Helyezd el valami tisztességes szobában. Addj neki egy jó melegítőpalackot és fektesd le. Gondoskodj forró kávéról és itasd meg.

A szobapincér vigyorgott.

— Ennyi az egész?

— Nem. Mérd meg a lázat és hivass orvost. Idefigyeljen, uram, — fordult Wilfridhez — bízza magát erre a fiúra. Remekül tud cipőt tisztítani. Mindent elintéz, ne legyen semmire se gondja. Most mennem kell. Hat óra.

Megvárta amíg Wilfrid a szobapincér karján betámolygott a szálodába, aztán elrobogott.

A szobapincér felvezette Wilfridet az egyik szobába.

— Le tud vetkőzni az úr?

— Igen — mormolta Wilfrid.

— Akkor hozok melegítőpalackot, meg kávét. Ne féljen, nem nyirkos az ágynemű. Hol töltötte az éjszakát?

Wilfrid leült az ágy szélére és nem felelt.

— No, — mondta a szobapincér — nyujtsa ki a karját!

Lehúzta Wilfridről a kabátot, aztán a mellényt, majd a nadrágot.

— Azt hiszem, alaposan megfázott. A fehérneműje egészen átnedvesedett. Fel tud állni?

Wilfrid a fejét rázta.

A szobapincér leszedte az ágyneműt az ágyról, nagynehezen lehúzta Wilfridről az ingét, alsóruháját, aztán beburkolta az egyik paplannal.

— Na most, nagyságos úr, hórukk!

Lenyemta Wilfrid fejét a párnára, lábát ráemelte az ágyra, és újabb két paplant borított rá.

— Csak maradjon fekvé. Tíz perc múlva visszajövök.

Wilfridet a hideg rázta. Gondolatai nem tudtak összefüggést találni, ajka egyetlen szót sem tudott formálni, mert állandóan hevesen vacogott a foga. Látta, hogy szobalány lép a szobába, aztán különböző hangokat hallott.

— A szájába nem lehet, mert még elharapja. Máshová kellene tenni.

— Megpróbálom a hóna aljába.

Hómérőt dugtak a hónaljába, aztán leszorították a karját.

— Mondja uram, nincs sárgaláza?

Wilfrid a fejét rázta.

— Fel tud emelkedni, hogy ezt megigya?

Erős karok emelték fel. Ivott.

— Negyven fok.

— Tyűha! Tedd ezt a palackot a lábához, én telefonálok a doktorért.

Wilfrid észrevette, hogy a szobalány töprengve nézi és találgatja, milyen fertőző betegséget fog tőle megkapni.

— Malária! — szólalt meg hirtelen Wilfrid. — Nem ragályos. Adjon egy cigarettát! A mellényemben van.

A lány cigarettát tett Wilfrid szájába és meggyújtotta. Wilfrid mélyet szippantott.

— Még.

A lány megint a szájába adta a cigarettát. Wilfrid megint leszívta.

— Azt mondják, szúnyogok vannak az erdőben. Nem talált az éjszaka szúnyogokat az úr?

— A tes . . . a testemben.

Most már kissé alábbhagyott a borzongás. Figyelte a szobalányt, aki ide-oda járt a szobában, összeszedte szétdobált ruháit, aztán lehúzta a függönyt, hogy az ágyat ne érje fény. Végül odajött hozzá. Wilfrid rámosolygott.

— Még egy kis forró kávét?

Wilfrid megrázta fejét s megint behúnyta szemét, reszketve összehúzta magát. Érezte, hogy a szobalány állandóan figyeli. Aztán ismét hangokat hallott.

— Nem tudom megállapítani a nevét. Uriembernek látszik. A kabátjában pénz volt és ez a levél. Az orvos öt perc múlva itt lesz.

— Addig várok, de tovább nem, mert sürgős dolgom van.

— Nekem is. Jelentse az asszonynak, ha beszél vele.

Wilfrid észrevette, hogy a lány furcsa tisztelettel néz rá. Idegen, előkelő ember, különös betegsége van: az egyszerű ember számára nagyon érdekes ez. Nem sokat láthatott Wilfrid arcából, mert egészen belefúrta a párnába. Nem látott mást, mint egyik sötét arcfelét, egyik fülét, egy kevés haját, összehúzott félszemét. Félénken odaértette ujját a homlokához. Tüzelt.

— Nem akarja uram, hogy a hozzátartozóinak írjunk?

A fejét rázta.

— Az orvos rögtön itt lesz.

— Két napig tart... Nem használ semmi... Kinin... narancslé... — megint heves hidegrázás fogta el, elhallgatott. Orvos lépett a szobába. A szobalány a szekrénynek támaszkodott és kisujját rágta. Később kivette ujját a szájából és Wilfrid hallotta hangját.

— Maradjak, doktor úr?

— Maradhat.

Az orvos ujjai rákulcsolódtak a pulzusára, majd felemelte szempilláját és ujjával szétnyitotta ajkát.

— Gyakran voltak ilyen rohamai, uram?

Wilfrid bólintott.

— Helyes. Maradjon itt, vegyen be kinint. Egyebet nem ajánlhatok. Jó erős roham.

Wilfrid bólintott.

— Nincsenek igazoló írásai. Hogy hívják?

Wilfrid a fejét rázta.

— Nem baj. Ne törődjön semmivel. Ezt vegye be.

30. FEJEZET.

Dinny leszállt az autóbusról és kísétált a wimbledon mezőre. Csaknem álmatlanul töltötte az éjszakát. Reggel korán elsietett. Nagynénjének cédul-

lát hagyott, megírta, hogy egész nap nem jön haza. Keresztülvágott a pázsiton, bement a nyírfa-ligetbe és lefeküdt. A magasban úszó felhők, az ágak között játszadozó napfény, a barázdabillegetők, kis homokbuckák, és a kövér vadgalamb, melyet egyáltalában nem ijesztett meg a mozdulatlanul fekvő alak, nem hatottak rá megnyugtatóan, és nem indították arra, hogy elmerüljön a természet szépségeibe. Borzongva feküdt a hátán, száraz szemmel, s azon töprengett, kinek telhet öröme az ő szenvedésében? A bánatsujtotta emberek nem keresnek külső segítséget, önmagukba merülnek. Visszariadt attól a gondolattól, hogy tragikus pózban álljon a világ elé. Erre nem hajlandó. De az édes szellő, a kergetőző felhők, a zizegő ágak, a távoli gyermekhangok nem adtak neki tanácsot, hogyan rejtőzzék el, hogyan kezdjen új életet. Most tisztán látta, mennyire elszigetelődött a világtól, amióta Wilfriddel Foch szobra előtt találkozott. Mindent egy lapra tett fel — vesztített. Ujjai a homokos földbe fúródtak, egy kutya észrevette a lyukat, odament, beleszagolt. «Már élni kezdtem, aztán meghaltam. Koszorúuk mellőzése kéretik.»

Tegnap este olyan élesen látta, hogy mindennek vége, hogy nem is gondolt arra, miképpen lehetne helyreállítani a szétszakadt szálakat. Ha Wilfrid büszke, ő is az. Nem úgy, mint Wilfrid, de éppen olyan mélyen és őszintén. «Senkinek sincs igazán szüksége rám» — gondolta. El kellene menni. Körülbelül háromszáz fent van a birtokában. Ez a gondolat nem vidította fel és nem is nyugtatta meg, de mindenesetre belátta, hogy nem kell többé terhére lennie azoknak, akik azt várják tőle, hogy megint a régi, derűs lény legyen. Emlékezetébe idézte azokat az órákat, melyeket Wilfriddel töltött ilyen helyeken. Olyan élesek voltak ezek az emlékképek, hogy ajkára kellett nyomnia kezét, nehogy panaszcson felnyögjön. Amíg Wilfriddel nem

találkozott, nem tudta, mi az a magányosság. Most aztán magáramaradt. Szörnyű, végtelen hidegség. Eszébe jutott, hogy nemrég gyors sétát használt szerelmi bánat ellen. Felkelt, keresztülvágott az országúton, melyen már megkezdődött az autók vasárnapi kiözönlése a városból. Hilary bácsi egyszer arra intette, hogy sohase veszítse el humorérzékét. De volt-e valaha is igazi humorérzéke? A barnesi rét végén felült egy autóbuszra, és visszament Londonba. Ennie kell valamit, különben elájul. A Kensington Gardennél leszállt és bement egy szállodába.

Villásreggeli után még egy keveset a parkban időzött, aztán elsétált a Mount Streetre. Senki sem volt otthon. Ledőlt a szalon pamlagára. Olyan ki-merült volt, hogy rögtön elaludt. Arra ébredt, hogy nagynénje lép a szobába. Felült fektéből és így szólt:

— Valamennyien boldogok lehettek, Em néni. Vége van.

Lady Mont elképedve nézett unokahugára, aki félelmesen, szomorú mosollyal ült a pamlagon. Addig nézte, amíg végül két könny futott le az arcán. Előbb az egyik gördült le, aztán kis idő múlva a másik.

— Eddig azt hittem, Em néni, hogy csak es-
küvőkön szoktál sírni, temetéseken nem.

Felállt, odament nagynénjéhez és zsebkendőjével letörölte arcáról a könnyeket.

— No.

Lady Mont felállt.

— Bőgnöm kell, — mondta — egyszerűen bőgnöm kell.

Gyorsan kiimbolygott a szobából.

Dinny visszaült helyére, arcán az előbbi félelmes mosollyal. Blore uzsonnához terített. Dinny beszélgetni kezdett vele a wimbledoni tenniszversenyről és a feleségéről. Blore nem tudta, hogy a

kettő közül melyik betegebb. Kifelé menet visszafordult :

— Ha szabad valamit tanácsolnom, Dinny kisasszony, egy kis tengeri levegő jót tenne.

— Igen, Blore, már én is gondoltam rá.

— Örülök, kisasszony. Ilyenkor nyáron az ember könnyen letörik.

Ügylátszik, már ő is tudja, hogy mindennek vége. Hirtelen elhatározta, hogy nem nézheti végig a saját temetését. Kilopakodott az ajtón, egy pillanatig figyelt, hogy nem hall-e hangokat, aztán lesett a lépcsőn és elment.

Olyan rettenetesen fáradt volt azonban, hogy alig tudta magát a St. James parkig vonszolni. Itt aztán egy padra roskadt a víz partján. Emberek, napraforgók, kacsák, árnyas lombok, vékony nád. És bent a lelkében : sirokkó. A Whitehall felől magas férfi közeledett. Keze kissé megrándult, mintha a kalapját akarta volna levenni, majd, amikor Dinny arcát meglátta, abbahagyta a mozdulatot és továbbsétált. Dinny sejtette, hogy milyen lehet az arckifejezése, ezért felállt, bevánszorgott a Westminster apátságba és leült az egyik padba. Előrehajolt, arcával karjára borult és úgy maradt egy félóra hosszat. Nem imádkozott, de kipihente magát és arcának kifejezése megváltozott. Úgy érezte, hogy most már inkább mehet emberek közé, kevésbé látszanak az érzései.

Hat óra már elmúlt. A South Square-ra ment. Észrevétlenül feljutott a szobájába, megfürdött, sokáig maradt a forró vízben, estélyi ruhát vett fel és elszántan lement. Csak Fleur és Michael volt otthon. Egyikük sem intézett hozzá kérdéseket. Tudta, hogy mindent tudnak. Valahogy eltelt az este. Amikor felment a szobájába, mind a ketten megcsókolták. Fleur azt mondta :

— Intézkedtem, hogy adjanak neked melegítő-

palackot. Ha a hátadhoz teszed, jobban tudsz aludni. Jó éjszakát, minden jót!

Dinny most megérezte, hogy Fleur egyszer éppúgy szenvedett, mint ő most. Éjszaka jobban aludt, mint ahogy remélte volna.

Másnap korán reggelizett. A reggelivel együtt levelet hoztak neki. A borítékon egy chingfordi szálloda neve állott.

«Igen tisztelt kisasszony!

Az Ön címére szóló mellékelt levelet egy úrnak a zsebében találtam, aki igen erős malária-rohamban fekszik itt. A levelet itt küldöm.

Kiváló tisztelettel:

dr. Roger Queal.»

Eolvasta a levelet... «Bármit teszek, bocsáss meg, és hidd el, hogy szerettelek, Wilfrid.» Beteg! Kirobbanó érzéseit nyomban elfojtotta. Nem fog még egyszer meggondolatlanságot elkövetni. De azért lesietett, felhívta Stacket és megmondta neki, hogy Wilfrid egy chingfordi szállodában fekszik és maláriája van.

— Biztosan szüksége lesz a pizsamájára és a borotvájára, kisasszony. Le fogom neki vinni.

Dinny azt akarta mondani: «Mondja neki, hogy szeretettel gondolok rá.» Visszafojtotta ezeket a szavakat és csak ennyit mondott:

— Desert úr tudja, hol találhat meg, ha valamire szüksége van.

Sötéten keserű hangulata megenyhült, de azért tudta, hogy most is éppoly mély szakadék választja el tőle, mint azelőtt. Ha Wilfrid nem jön, vagy nem üzen érte, egy lépést sem tehet. Lelke mélyén sejtette, hogy Wilfrid nem jön és nem is üzen. Nem! Felszedi sátorfáját és elmenekül arról a tájról, ahová annyi érzés fűzi.

Déltájban Hubert jött búcsúzni. Dinny rögtön látta, hogy ő is tud mindent. Hubert elmondta, hogy szabadságának második felét októberben veszi ki, akkor újra visszajön. Jean Condafordban marad novemberig, amíg a gyermeke megszületik. Az orvos nem engedte meg, hogy Afrikában töltsen a forró nyarat. Dinny most úgy találta, hogy Hubert megint a régi. Bátyja arról beszélt, milyen nagy előny az, ha az ember Condafordban születik. Dinny igyekezett jókedvet mutatni.

— Furcsa, hogy így beszélsz, Hubert — mondta.

— Eddig nem szeretted túlságosan Condafordot.

— Igen, de most már utódom is lesz.

— Á! Biztos vagy benne, hogy fiú lesz?

— Igen. Szilárd elhatározásom.

— Mit gondolsz, lesz még egyáltalában Condaford, mire ő az öröködbe léphetne?

Hubert vállat vont.

— Meg kell tennünk mindent, hogy megtartsuk. Semmit sem lehet megtartani, ha nem ragaszkodunk hozzá.

— Néha még az sem elég — mormolta Dinny.

31. FEJEZET.

Wilfrid szavai: «Megmondhatja Dinny családjának, hogy elmegyek», és Dinny kijelentése: «Vége van», ha nem is futótűzként, de mindenesetre elég gyorsan bejárták az egész Cherrell-családot. A család az esetet nem fogadta olyan örömmel, mint egy bűnös megtérését. Mindnyájan nagyon sajnálták Dinnyt, sajnálatuk már az aggodalommal volt határos. Mindenki éreztetni akarta vele együttérzését, de egyikük sem tudta, hogyan. A túlságosan éreztetett együttérzés rosszabb, mintha egyáltalában nem inutátnánk semmit. Három napig a család egyik tagjának sem sikerült érzéseit kifejezni. Végül

Adriannak ötlete támadt: elhatározta, hogy meghívja Dinnyt, étkezzenek valahol együtt. Hogy az ételnek milyen különleges vigasztaló hatása van, azt sem ő, sem a többiek nem tudták. Találkát beszélt meg Dinnyvel egy érdemén felül jóhírű kávéházban.

Dinny azok közé a fiatal nők közé tartozott, akik számára az élet megpróbáltatásai nem jelentenek ürügyet ahhoz, hogy zománcfestékekkel vonják be az arcukat. Ezért Adriannak nyomban feltűnt, hogy a lány mennyire sápadt. De nem szólt erről egy szót sem. Általában nem nagyon tudta, hogy miről beszéljen. Jól tudta, hogy a férfiak, bármennyire is hatása alatt állnak egy nőnek, nem hagyják cserben szellemük főbb érdeklődési köreit, a nők azonban testileg is gyengébbek és szellemileg is teljesen odaadják magukat annak a férfinak, akit szeretnek. Végül Adrian elbeszélésbe kezdett arról, hogy valaki be akarta ugratni egy vételbe.

— Ötszáz fontot kért egy cromagnoni koponyáért, melyet Suffolk-ban talált. A dolog csodálatosan eredetinek látszik. Véletlenül találkoztam azonban egy archeológussal, aki azon a vidéken él. «Úgy, — kérdezte — hát önre is rá akarta sózni? Közismert alak. Legalább háromszor ásta ki a földből ezt a koponyát. Már régen börtönben volna a helye. Szekrényében őrzí a koponyát, minden öt-hat évben lyukat ás a földben, beteszi a koponyát, majd megint kiássza s megpróbálja eladni. Lehet, hogy valódi cromagnoni-koponya, de ő Franciaországban szerezte húsz évvel ezelőtt. Mindenesetre rendkívüli értéke volna, ha Angliában került volna felszínre». Erre azután mégegyszer elmentem arra a helyre, ahonnét legutóbb kiásták. Most már, hogy tudtam a dologról, világosan látszott, hogy a koponyát nemrég tették be a földbe. A régiségek már sok embernek ásták alá úgynevezett erkölcsi alapját.

— Miféle ember az illető, Adrian bácsi?

— Nagyon lelkes fickó és kissé borbélylegény külsejű.

Dinny nevetett.

— Valamit tenned kell az ügyben, mert legközelebb valóban el találja adni.

— A gazdasági válság nem fogja megengedni, drágám. A régi csontok és az első kiadású könyvek rendkívül súlyosan megsínylik a válságot. Jó tíz évig kell várnia, amíg elfogadható árat kap a leletéért.

— Sokan akarnak rád szózni ilyesmit?

— Egyeseknek sikerül is, Dinny. Ezt a holmit sajnálom, nagyon szép koponya. Ma már kevés ilyen jóalakú koponyával találkozunk.

— Mi, angolok határozottan csúnyulunk.

— Ne hidd. Bujtasd a mai szalonok és üzletek közönségét csuhákba, talárokba, páncélokba és sodronyingekbe : arcuk pontosan ugyanolyanná alakul, mint amilyenek a XIV—XV. századbéli emberek voltak.

— De mi megvetjük a szépséget. Kapcsolatba hozzuk az elpuhultsággal és az erkölcstelenséggel.

— Az emberek mindig szívesen vetik meg az olyan tulajdonságokat, melyek hiányoznak belőlük. Mi csupán a harmadik . . . nem, a negyedik legcsúnyább népe vagyunk Európának. Ha azonban kelta vonásainktól eltekintünk, akkor elismerem, hogy könnyen kerülhetünk a legelső helyre.

Dinny körülnézett a kávéházban. Szemléje nem sok eredménnyel járt ebből a szempontból, részben azért, mert helyéről csak keveset láthatott, másrészt, mert csaknem kivétel nélkül zsidók és amerikaiak ültek a helyiségben.

Adrian fájo szívvel nézte unokahúgát. Látszott rajta, hogy milyen kevésbé érdeklik a koponyacsontok.

— Hubert elutazott? — kérdezte Adrian.

— Igen.

— Neked mi a szándékod, kedvesem?

Dinny a tányérjára nézett. Hirtelen felemelte fejét és így szólt:

— Azt hiszem, Adrian bácsi, külföldre utazom. Adrian kecskeszakállához emelte kezét.

— Úgy? — mondta hosszabb hallgatás után.

— Pénz?

— Van elég.

— Hová?

— Akárhová.

— Egyedül?

Dinny bólintott.

— Az utazás nagy hátránya az, — mormolta Adrian — hogy vissza is kell jönni.

— Most nincs semmi különösebb teendőm itthon. Azt hiszem, kissé felvidítom az embereket azal, hogy egy időre eltűnök a szemük elől.

Adrian némi töprengés után megszólalt:

— Te tudod a legjobban, drágám, hogy mire van szükséged. Ha azonban hosszabb útra akarsz menni, azt hiszem, Clare nagyon örülne, ha felkeresnéd Ceylonban.

Dinny meglepett pillantásából látta, hogy az a gondolat új volt a lány számára. Így folytatta:

— Az az érzésem, hogy Clare élete nem a leg-
rózsásabb odalennt.

Pillantásuk találkozott.

— Nekem már az esküvőn ez volt a benyomásom, Adrian bácsi. Nem tetszett nekem a férfi arca.

— Neked különös tehetséged van ahhoz, Dinny, hogy másoknak segítségére légy. A kereszténység sok tekintetben rosszul áll, de még mindig érintetlen ez az alapelv: «Nagyobb boldogság adni, mint kapni».

— Még az Ember Fia is szeretett néha tréfálni, Adrian bácsi.

Adrian hosszan ránézett, aztán ennyit mondott:

— Ha Ceylonba mész, csak azt tanácsolhatom

neked, hogy mindig hajolj a tál fölé, ha mangógyümölcsöt eszel, mert nagyon csorog a leve.

Nem sokkal később elbúcsúztak. Adriannak nem volt többé hangulata a munkához: kiment a lókiállításra.

32. FEJEZET.

A South Squaren a *Daily Phase* azok közé a lapok közé tartozott, melyeket a politikusok csak azért járatnak, hogy értesüljenek a sajtó általános hangulatáról. Michael a reggelinél Fleur elé tolta a lapot.

Hat nap telt el Dinny érkezése óta, s ezalatt az idő alatt egyikük sem érdeklődött nála Wilfrid iránt. Most Dinny szólalt meg:

— Szabad megnéznem?

Fleur átnyújtotta a lapot. Dinny elolvasta, kissé megborzongott, aztán tovább evett. Csend támadt, melyet később Kit tört meg. Hobbs krikett-teljesítményéről tett nyilatkozatot. Megkérdezte, hogy Dinny néni szerint Hobbs van-e olyan nagy ember, mint amilyen W. G. Grace volt?

— Még egyiküket sem láttam, Kit.

— Nem láttad W. G.-t?

— Azt hiszem, még nem is éltem, amikor meghalt.

Kit kételkedve vette szemügyre Dinnyt.

— Úgy?

— 1915-ben halt meg, — mondta Michael — te akkor tizenegy éves voltál.

— Hobbst se láttad soha? Komolyan?

— Nem.

— Én már háromszor láttam. Éppen most gyakorlom egyik ütését. A *Daily Phase* azt írja, hogy Bradman a világ legjobb krikettjátékosa. Mit gondoltok, jobb, mint Hobbs?

— Jobb szenzációanyag, mint Hobbs.

Kit elbámult.

— Szenzáció-anyag? Mi az?

— Amiből az újságok élnek.

— Ők találják ki?

— Nem mindig.

— Az előbb milyen szenzációt olvastatok?

— Nem érdekel téged.

— Hogy tudod?

— Kit, ne rosszalkodj! — mondta Fleur.

— Kaphatok egy tojást?

— Igen.

Megint csend támadt. Kit kanala egyszerre csak megállt a levegőben. Egyik ujját ünnepélyesen fel-emelte :

— Nini, a körmöm már feketébb, mint tegnap. Mit gondolsz, néni, lejön?

— Mi történt vele?

— Becsíptem egy fiókba. De nem sírtam.

— Csak ne dicsekedj, Kit.

Kit tiszta tekintettel pillantott fel anyjára és tovább ette a tojást.

Félórával később, amikor Michael éppen levelezéséhez fogott, Dinny bejött a szobájába.

— Zavarlak, Michael?

— Nem, drágám.

— Miért nem hagyja békében ez az újság?

— Nézd : a «Leopárd»-ot még mindig kapkodják az emberek. Hogy áll most az ügy, Dinny?

— Úgy tudom, hogy maláriarohama volt, de nem tudom hol van, és milyen állapotban.

Michael Dinny arcára nézett, mely kétségbeesett, bágyadt mosolyba dermedt. Habozva szólalt meg :

— Akarod, hogy utánajárjak?

— Ha szüksége van rám, tudja, hol talál meg.

— Felkeresem Compson Grice-t. Magával Wilfriddel, ügylátszik, nincs sok szerencsém.

Dinny távozása után Michael félig bosszankodva,

félíg elképedve meredt postájára, melynek elintézéséhez hozzá sem fogott. Szegény, drága Dinny! Borzalmas! Félretolta a leveleket és elment hazulról.

Compson Grice irodája a Covent Garden közelében volt. E környéknek eddig még ismeretlen okokból meglehetősen nagy vonzereje van az irodalomra. Michael déltájban érkezett oda. A fiatal kiadó az épület egyetlen jólberendezett szobájában ült. Újságkivágás volt a kezében, mosoly az ajkán. Felállt és így szólt:

— Halló, Mont! Láta ezt a *Phase*-ben?

— Igen.

— Elküldtem Desertnek. Ráírt valamit az újság szélére és visszaküldte. Kedves, nem?

Michael elolvasta Wilfrid kézírását.

«A jó kutya buzgón lesi, hogy mit kíván az úr,
Harap, ha mondja : ,Fogd meg' s ha mondja ,Kuss' — lapúl.»

— Tehát még Londonban van?

— Félórával ezelőtt még a városban volt.

— Találkozott vele?

— Nem is láttam amióta a könyv megjelent.

Michael kutató pillantást vetett a csinos, kissé elhízott arcra.

— Jól megy a könyv?

— A negyvenegyedik ezernél tartunk, és még mindig megy.

— Nem tudja, hogy Wilfrid ismét elutazik-e keletre?

— Halvány sejtelmem sincs.

— Azt hiszem, meglehetősen megúnhatta már ezt az ügyet.

Compson Grice vállat vont.

— Kevés költő keres ezer fontot százoldalnyi verssel.

— Nem nagy ár egy lélekért, Grice.

— Feltétlenül megkeres vele kétezret is.

— Mindig hibának tartottam, hogy kiadta a «Leopárd»-ot. Amikor már megtörtént, védelmeztem, pedig végzetes ballépésnek tartom.

— Én nem.

— Ez természetes. Elég szépen hozott a konyhára.

— Csak gúnyolódjon — mondta Grice meglehetősen őszintén. — Higyje el, nem adta volna nekem oda a kéziratot, ha nem akarta volna, hogy megjelenjen. Hát őrzője vagyok én Ábelnek? Egészen más lapra tartozik az a körülmény, hogy a könyv később sikert aratott.

Michael felsóhajtott.

— Lehetséges, de számára nem tréfa ez az ügy. Az egész élete ezen fordul meg.

— Ez sem áll. A sorsdöntő fordulat akkor történt, amikor elhagyta vallását, nehogy agyonlőjjék. Ami most történik, az vezeklés és azonkívül még jó üzlet is. Sokezer olyan ember ismerte meg a nevét, aki azelőtt nem is hallott róla.

— Igen, — mondta töprengve Michael — mindenesetre. Semmi sem növeli annyira az ember hírnevét, mint az üldöztetés. Kérem, Grice, tegyen nekem egy szívességet. Valamilyen ürüggyel tudja meg Wilfridtől, mi a szándéka. Én kissé összerúztam vele, nem fordulhatok hozzá személyesen, de feltétlenül tudni akarom.

— Hm — mondta Grice. — Harapós ember.

— Jótevőjét nem fogja megharapni — mondta mosolyogva Michael. — Komolyan beszélek. Kérem, tegye meg.

— Megkísérlem. Egyébként itt van annak a kanadai francia írónak legújabb könyve, most adtam ki. Óriási sikere lesz. Küldök egy példányt, a felesége nagyon fogja élvezni.

«És sokat fog róla beszélni» — mondta magában. Hátrasimította síma, fekete haját és kezét nyujtott.

Michael az őszinténél kissé melegebben szorította meg kezét és elment.

«Végeredményben Grice számára az egész ügy csak üzlet, — gondolta — mit neki Wilfrid! Ma-napság az ember nem szívesen szalasztja el az ölébe pottyant szerencsét». Aztán azon töprengett: mi indítja a közönséget néha arra, hogy olyan könyveket is vegyen, melyekben nincs szó szexualitásról vagy gyilkosságról, s amelyek mégcsak nem is emlékiratok. A brit birodalom? Az angol presztizs? Nem valószínű. Nem! A közönség azért vásárolta ezt a könyvet, mert őszintén érdekli az a kérdés: meddig mehet el az ember élete védelmezésében anélkül, hogy el ne adja úgynevezett lelkét? A könyv nagy sikeréért tehát az a bizonyos, sokak szerint már halott dolog felelős, amit «lelkiismeret»-nek neveznek. Minden egyes olvasónál felmerül ugyanez a lelkiismereti probléma, és nem tudnak rá könnyen megfelelni. Az a tény, hogy a versben leírt eset a szerzővel megtörtént, eszébe juttatja az olvasónak, hogy bizony, bármely pillanatban ő is valami rettenetes alternatíva elé kerülhet. Mit tenne ilyen esetben a szerencsétlen? Michaelt most elfogta az a hirtelen megértés, sőt tisztelet, mellyel időnként a közönség iránt viseltetett és amely annyira megrendítette okosabb barátait, hogy úgy beszéltek róla: «a szegény Michael».

Gondolataiba merülve érkezett az alsóházba. Bement szobájába és egy képviselő törvényjavaslatának tanulmányozásába fogott, amely bizonyos természeti szépségek megóvásáról szólt. Mialatt olvasott, névjegyet hoztak be:

SIR CONWAY CHERRELL TÁBORNOK

«Fogadhat sz most?»

Ceruzájával ezt írta a névjegyre: «Örömmel», aztán visszaadta a szolgának és felállt. Nagybatyái

közül Dinny apját ismerte a legkevésbbé. Némi izgalommal várta.

A tábornok belépett és így szólt:

— Olyan ez itt, Michael, mint valami nyúl-tenyésztőtelep.

A tábornok, foglalkozásához illően, kifogástalan megjelenésű és délceg járású volt, arca azonban megviseltnek és gondterheltnek látszott.

— Szerencsére nem tenyésztenek itt bennünket, Con bácsi.

A tábornok elnevette magát.

— Hála Istennek! Remélem, nem zavarlak. Dinny miatt jöttem. Még nálatok van?

— Igen.

A tábornok habozott, kezét botjára kulcsolta, majd határozott hangon szólalt meg:

— Ugye te vagy Desert legjobb barátja?

— Az voltam. Hogy most is az vagyok-e, azt nem tudom.

— Még a városban van?

— Igen. Úgy tudom, malária-rohama volt.

— Dinny még találkozik vele?

— Nem.

A tábornok ismét habozott és újból megragadta botját, mintha így akarna erőt gyűjteni.

— Az anyja és én csak a javát akarjuk. Azt akarjuk, hogy boldog legyen. Semmi más nem számít. Mi a véleményed az ügyről?

— Azt hiszem, egyáltalában nem számít a véleményünk.

A tábornok összeráncolta homlokát.

— Hogy érted ezt?

— Ez csak az ő kettejük dolga.

— Azt hallom, hogy Desert el akar utazni.

— Apámnak is ezt mondta, de még nem utazott el. Kiadója éppen az előbb említette, hogy ma reggel még otthon volt.

— Hogy van Dinny?

— Nagyon nyomott a hangulata, de azért erősen tartja magát.

— Desertnek tennie kellene valamit.

— Mit?

— Nem szépen viselkedik Dinnyvel szemben. Vagy vegye feleségül, vagy azonnal utazzék el.

— Te az ő helyében könnyen határoznád el magadat?

— Lehet, hogy nem.

Michael nyugtalanul járt fel és alá a kis szobában.

— Azt hiszem, ez az egész kérdés sokkal bonyolultabb, semhogy egyszerű igennel vagy nemmel lehetne rá felelni. Arról van szó, hogy valakinek megsebezték a büszkeségét. Aki ilyen helyzetben van, annak másirányú érzelmeivel is baj van. Ezt meg kell értened. Valószínűleg neked is dolgod volt hasonló esetekkel, amikor az emberek a haditörvényszék elé kerültek.

Ez a szó mintha a kinyilatkoztatás erejével hatott volna a tábornokra. Rámeredt unokaöccsére s nem felelt.

— Wilfrid, — folytatta Michael — most úgyszólván haditörvényszék előtt áll, de nem bánnak el vele olyan statáriális gyorsasággal, mint az igazi haditörvényszék. Kétségbeejtően hosszúra nyúlik az eljárás, melynek eredményét nem lehet előre látni.

— Értem, — mondta a tábornok nyugodtan — de nem lett volna szabad Dinnyt ebbe belevinnie.

Michael elmosolyodott.

— A szerelem nem jár el mindig a legkorrektebbül.

— Ez a modern felfogás.

— Értesüléseim szerint a régi felfogás is ilyen volt.

A tábornok felállt, az ablakhoz lépett, kinézett.

— Nem akarok elmenni Dinnyhez, — mondta

a nélkül, hogy megfordult volna — ez zaklatásnak tűnne fel. Anyjának is ez a véleménye. Nem tehetünk semmit.

Hangja, amely önzetlen aggodalmat árult el, meghatotta Michaelt.

— Remélem, — mondta Michael — hogy valahogy most már befejeződik az ügy. Bármilyen megoldásra kerül is a sor, mindenesetre jobb lesz számukra és valamennyiünk számára, mint a mai helyzet.

A tábornok megfordult:

— Reméljük. Kérlek, tartsd fenn velünk az érintkezést, és ha Dinny valamire elhatározná magát, feltétlenül értesíts bennünket. Nagyon keserves a várakozás odalenn. Nem zavarlak tovább, nagyon megnyugtatót ez a beszélgetés, köszönöm. Isten veled, Michael.

Megfogta unokaöccse kezét, erősen megszorította, és elment.

«Ez a bizonytalan várakozás a legrosszabb. Szegény öreg».

33. FEJEZET.

Compson Grice alapján véve nem volt aljas ember, bizonyos mértékig szerette is Michaelt, és ezért nem feledkezett meg ígéretéről, amikor vilásreggelizni ment. Hitt abban, hogy evés közben lehet a legjobban megoldani a problémákat. Rendes körülmények között meghívta volna Wilfridet, és a második vagy harmadik pohár valódi régi konyak után megtudta volna, amit akart. Wilfridtől azonban félt. Nem evett mást, csak egy *sole meunière*-t, egy fél üveg Chablis-val. Utána elhatározta, hogy levelet ír. A klub zöld falburkolatú kis írószobájában írta meg a levelet. Egy csésze kávé volt előtte, szivar a szájában.

«Hotch Potch Club
péntek.

Kedves Desert!

Tekintettel a «Leopárd» figyelemreméltó sikerére, és a várható további nagy példányszámemelkedésre szeretném határozottan tudni, mit tegyek az esedékessé váló honorárium-csekkekkel? Kérem, közölje velem, hogy Keletre akar-e utazni, és ha igen, mikor? Adja meg címét, ahová nyugodtan elküldhetem a pénzt. Ha kívánja, egyszerűen befizetem a honoráriumot a bankjába, nyugta ellenében. Pénzügyi tranzakcióink eddig meglehetősen gyérek voltak, a «Leopárd»-nak azonban már most is észrevehető hatása van két előbbi kötetének piaci helyzetére is. Ajánlatos volna, ha a jövőben közölné velem tartózkodási helyét. Sokáig marad még Londonban? Mindig örömmel látom, ha felkeres.

Szívből gratulál, minden jót kíván

sok üdvözléssel:

Compson Grice».

A borítékra elegáns álló betűivel felírta a cork-streeti címet, aztán nyomban elküldte a levelet a klub kifutójával. Pihenőidejének további részét azzal töltötte, hogy suttogó hangon dicsérte a kanadai francia író alkotását. Aztán taxiba ült és visszament a Covent Gardenre. Az előszobában egy tisztviselője fogadta:

— Desert úr várja önt a szobájában, uram.

— Helyes — mondta Compson Grice, nyugtalanságát elfojtva. «Gyors munka» — gondolta.

Wilfrid az ablaknál állt, mely rézsutosan nézett a coventgardeni piacra. Grice megdöbbsent, amikor Wilfrid feléje fordult. Arca végtelenül sötét, megviselt és keserű volt, kellemetlenül száraz és forró volt a keze.

— Megkapta a leveletem? — mondta Grice.

— Igen, köszönöm. Itt a bankom címe. Legjobb lesz, ha minden csekket odaküld, nyugta ellenében.

— Ügylátszik, hogy nincs valami nagyon jól. Útra készül?

— Azt hiszem. No, Isten vele, Grice. Köszönöm mindazt, amit értem tett.

— Rettenetesen sajnálom, hogy olyan súlyosan érintette magát a dolog — mondta Compson Grice őszinte érzéssel.

Wilfrid vállat vont és kiment.

A kiadó ott állt a szoba közepén és a cédulát gyűrögette, melyen a bank címe volt. Hirtelen hangosan így szólt:

— Nem tetszik nekem ez az ember. Egyáltalában nem tetszik.

Gyorsan a telefonhoz ment...

Wilfrid a város északi része felé indult. Még egy látogatást kellett elintéznie. Éppen akkor ért a múzeumba, amikor Adrian egy csésze Dover-tea és zsemlye fölé hajolt.

— Á! — mondta Adrian és felállt. — Örülök, hogy látom. Van még egy csészém, üljön le.

Wilfrid arca és kezének érintése őt is úgy megdöbbsentette, mint Grice-t.

Wilfrid ivott egy korty teát.

— Rágyujthatok?

Cigarettára gyújtott, görnyedten ült. Adrian megvárta, amíg beszélni kezdett.

— Bocsásson meg, hogy bejelentés nélkül zavaram — mondta végül Wilfrid. — Világgá megyek. Szeretném tudni, hogyan fájna Dinnynek a legkevésbé: ha egyszerűen odébbállok, vagy ha frok neki.

Adrian keserves, nyomasztó percet élt át.

— Azt akarja mondani, hogy ha személyesen találkozik Dinnyvel, akkor nem felel magáért?

Desert megorzongott és válaszolt :

— Nem egészen. Brutálisan hangzik, de már annyira torkig vagyok mindennel, hogy nincsenek is többé érzéseim. Ha beszélnék vele, talán fájdalmat okoznék neki. Dinny valóságos angyal. Azt hiszem, ön nem értheti meg, mi ment végbe bennem. Magam sem értem. Csak azt tudom, hogy el akarok szakadni mindentől, mindenkitől.

Adrian bólintott.

— Hallom, hogy beteg volt. Nem gondolja, hogy ez is hozzájárul mostani érzéseihez? Az Istenért, nehogy félreismerje most a saját érzéseit.

Wilfrid elmosolyodott.

— Megszoktam már a maláriát. Nem attól van. Talán ki fog nevetni, de meg kell mondanom, úgy érzem magamat, mintha belülről elvéreznék. Olyan helyre akarok menni, ahol semmi és senki nem emlékeztet arra, ami volt. Dinny mindenkinél jobban emlékeztet.

— Értem — mondta komolyan Adrian. Aztán elhallgatott. Megfogta szakállát, majd felállt és járkálni kezdett.

— Nem gondolja, hogy önmagához és Dinnyhez is igazságtalan, ha meg sem kísérli, milyen hatása lehetne egy személyes találkozásnak.

Wilfrid csaknem vadul felelte :

— De hiszen mondom, hogy fájdalmat okoznék neki.

— Mindenképpen fájdalmat fog neki okozni. Ő mindenét egy lapra tette fel. Idefigyeljen, Desert! Maga szabad elhátározásból adta ki azt a könyvet. Tudta kezdettől fogva, hogy bizonyos vezeklő szándék vezette magát ebben, annak ellenére, hogy Dinnyt feleségül kérte. Ostobaság volna tőlem, ha azt akarnám, hogy maradjon meg Dinny mellett, ha érzései valóban megváltoztak. De biztosan tudja, hogy megváltoztak az érzései?

— Nem változtak meg. Egyáltalában nincsenek

érzéseim. Megölte őket az a tudat, hogy kiközösített, pária kutya vagyok.

— Meggondolta, amit mond?

— Teljesen. Attól a pillanattól kezdve, hogy elhagytam a vallást, tudtam, hogy kítaszított vagyok. Hogy az emberek megtudják-e vagy nem, az akkor nem számított, most azonban, úgylátszik, mégis számít.

— Értem — mondta Adrian és megállt. — Ez természetes is.

— Nem tudom, hogy mások is természetesnek találják-e, én mindenesetre. Kivertek a nyájból, és kint is maradok. Nem panaszkodom. Nem állok a saját pártomon — mondta kétségbeesett erővel.

— Tehát azt akarja tudni, hogyan okozná a legkevesebb fájdalmat Dinnynek? — mondta Adrian nagyon szelíden. — Nem tudom megmondani. Bárcsak tudnám. Amikor először járt nálam, helytelen tanácsot adtam önnek. A tanácsok sohasem érnek semmit. Egyedül kell vergődnünk, amíg megoldást találunk.

Desert felállt.

— Furcsa dolog, nem? Elhagyatottságom kergetett Dinnyhez és most elhagyatottságom kerget el mellőle. Hát Isten vele, uram, azt hiszem, nem látjuk egymást többé viszont. Köszönöm, hogy segíteni akart rajtam.

— Bárcsak tudnék.

Wilfrid arcán ismét megjelent az a váratlan mosoly, mely olyan vonzóvá tette.

— Sétálni megyek, talán az segít. Talán egy falon megpillantom a kinyilatkoztatás betűit. Mindenesetre higgye el, nem akarok nagyobb fájdalmat okozni Dinnynek, mint amennyi elkerülhetetlen. Isten vele.

Adrian teája kihűlt, zsemlyéje érintetlenül maradt. Félretolta őket. Az volt az érzése, hogy elárulta Dinnyt, de mégsem tudta, mi egyebet te-

hetett volna. Nagyon furcsa ez a fiatalember. «Mintha belülről elvéreznék.» Félelmes hasonlat. De igaz, az arca után ítélve. Végtelenül érzékeny és önkínzóan büszke. «Világgá megyek!» A Keleten fog kóborolni, mint valami bolygó zsidó. Azok közé a rejtelmes angolok közé fog tartozni, akiket a legtávolabbi zugokban lehet találni, akik sohasem beszélnek a multjukról, és akiknek nincs jövőjük, csak jelenük. Megtömte pipáját és igyekezett megnyugtatni magát, hogy Dinnynek végeredményben még mindig jobb így, mintha feleségül ment volna hozzá. Az önmegnyugtatósi kísérlet azonban nem sikerült. Egy nő életében csak egyszer virágozik ki az igazi szerelem. Dinny igazi szerelme ez volt. Ehhez nem fér kétség. Később természetesen majd talál magának valakit, de az «igazi» sohasem tér többé vissza. Gyorsan felkapta ütődött kalapját és elment. A Hyde Park felé igyekezett, de aztán hirtelen elhatározással irányt változtatott, a Mount Street felé.

Amikor Blore bejelentette, lady Em éppen az utolsó piros öltéseket végezte a színes kézimunkakutya nyelvén. Felemelte az anyagot.

— Csurogni kellene a nyálának. Sóváran nézi a kis nyulat. Kék csöppek megfelnének?

— Szürke jobban illene ehhez a háttérhez.

Lady Mont most szemügyre vette bátyját, aki alacsony széken ült, hosszú lábát felhúzva.

— Olyan vagy most, Adrian, mint egy haditudósító, aki tábori széken ül és nincs ideje borotválkozni. Azt akarom, hogy Dinny férjhez menjen. Huszonhat éves. Gyáva volt, vagy nem — ostobaság. Elmehetnének Korzikába.

Adrian mosolygott. Mennyire igaza van Emnek és mennyire nincs igaza.

— Ma itt volt Con — folytatta lady Mont. — Felkereste Michaelt. Senki sem tud semmit. Fleur azt mondja, hogy Dinny sétálni jár Kittel és Dandy-

vel, Catherine-t dajkálja, és könyveket olvas a nélkül, hogy lapozna.

Adrian nem tudta, szóljon-e Desert látogatásáról.

— Con azt mondja, — folytatta lady Mont — hogy az idén rosszul áll anyagilag. Clare esküvője, a sok adó, Jeannak gyereke lesz... Ki kell vágatnia a fák egyrészét és el kell adnia a lovakat. Mi is rosszul állunk. Szerencse, hogy Fleurnek sok pénze van. Szörnyűek a pénzügyek. Nem?

Adrian összeresztette a száját.

— Mostanában senki sem akar nagylábon élni, csak éppen az a fontos, hogy az ember valahogy megéljen.

— Sok embernek kell kenyeret adnunk. Boswellnek van egy sánta nővére, Johnson feleségének rákja van... szegény teremtés! Mindenkinek van rászoruló valakije, vagy valamije. Dinny meséli, hogy anyja segíti Condafordban az egész falut. Nem tudom, meddig mehet ez így. Lawrence egy fillért sem tud félretenni.

— Két szék között esünk le, Em, egy szép napon majd nagy koppanással földet érünk.

— Azt hiszem, szegényházba fogunk kerülni — mondta lady Mont, és a világosság felé emelte kezimunkáját. — Nem, mégse csöpögjön a nyála. Vagy kivándorlunk Kenyába. Azt mondják, hogy ott még lehet keresni.

— Elviselhetetlen az a gondolat, — mondta hirtelen hevesen Adrian — hogy majd akad valami jött-ment, aki megveszi Condafordot, hogy hétvégi cocktail-estélyeket rendezhessen bennük.

— Akkor odamegyek az erdőbe boszorkánynak. Condaford elképzelhetetlen Cherrellek nélkül.

— Sajnos, nagyon is elképzelhető, Em. Van egy átkozott folyamat, amit fejlődésnek neveznek, és Anglia a hazája.

Lady Mont felállt és odaimbolygott a papagájhoz.

— No, Polly, elmegyünk a szegényházba.

34. FEJEZET.

Amikor Compson Grice felhívta Michaelt, illetve helyesebben Fleurt, mert Michael nem volt otthon, kissé zavart volt a hangja.

— Adjak át valami üzenetet, Grice úr?

— Férje megkért, puhatoljam ki Desert szándékait. Desert éppen az előbb volt nálam és kijelentette, hogy megint elutazik. Öö... nagyon nem tetszik nekem ez az ember. A keze olyan forró volt, mintha magas láza lenne.

— Malária-rohama volt legutóbb.

— Á, úgy? Egyébként küldök önnek egy könyvet, azt hiszem, tetszeni fog. Az a kanadai francia írta.

— Nagyon szépen köszönöm. Át fogom adni Michaelnek az üzenetet, ha hazajön.

Fleur töprengett. Közölje ezt Dinnyvel? Semmit sem tesz, mielőtt Michaellel nem tanácskozott. Michaelnek éppen most van sok dolga a Házban, lehet, hogy vacsorára sem jön haza. Ilyen feszült bizonytalanságban tartani az embereket: ez Wilfridre vall. Fleur mindig tudta, hogy jobban ismeri Wilfridet, mint akár Dinny, akár Michael. Azok szentül hitték, hogy színaranyból van a szíve. Fleur, aki iránt valamikor vad szenvedély lobogott Wilfridben, ezt az aranyat nem becsülte többre kilenc karátnál. «Ez nyilván azért van, — gondolta meglehetősen keserűen — mert én alantasabban gondolkozom, mint ők». Hiszen az emberek, ugyebár, mindig sajátmaguk szerint ítélnék meg másokat. Hiába, mégsem tudja sokra értékelni azt az embert, akinek nem akart a kedvese lenni, és aki e miatt világgá ment. Michaelnek mindig különleges ízlése volt, ami pedig Dinnyt illeti... Dinnyt Fleur nem tudta teljesen megérteni.

Ezért aztán folytatta az abba hagyott levélírást.

Fontos leveleznivalója volt: meg kellett hívnia a legkiválóbb és legokosabb embereket, hogy legyenek együtt néhány előkelő hindu hölgygel, akik a konferenciára érkeztek Angliába. Már éppen befejezte levelezését, amikor Michael hívta fel és érdeklődött, nem üzent-e valamit Ccmpson Grice. Átadta az üzenetet, majd így folytatta:

— Hazajössz vacsorára? ... Jó! Rettegek attól, hogy egyedül vacsorázzam Dinnyvel. Olyan megdöbrentően derűs, hogy végigfut rajtam a hideg. Nem mondom, nem kell másokat zavarnunk a saját bajunkkal, de ha Dinny egy kicsit őszintébben megmutatná az érzéseit, sokkal kevésbé zavarna bennünket ... Ki? Con bácsi? ... Ez mulatságos. Ügylátszik, most az egész család pontosan az ellenkezőjét akarja annak, amit kezdetben akart, nyilván azért, mert látták, hogy szenved Dinny ... Igen, elment Kittel a Kerekthóhoz a parkba, hogy vízrebocsássák a gyerek kis csónakját. Autón mentek. A kocsival visszaküldték a kutyát és a csónakot, ők maguk gyalog jönnek haza ... Jól van drágám, nyolcra. Ha lehet, ne gyere későn ... Á, már itt is van Kit és Dinny. Isten veled.

Kit egyedül jött a szobába. Barna arc, kék szem, ugyanolyan színű szvetter, sötétkék rövid nadrág. Zöld harisnyáját csupasz térde alatt szorította össze a harisnyakötő. Gummitalpú barna cipőt viselt, ragyogó szőke fején nem volt sapka.

— Dinny néni felment lefeküdni. A parkban le kellett ülnie a fűbe. Azt mondja, mingyárt jobban lesz. Mit gondolsz, kanyarót kap? Nekem már volt kanyaróm, anyuka, úgy hogy ha el is különítik Dinny nénit, én meglátogathatom. Találkoztunk egy emberrel, attól megijedt.

— Miféle emberrel?

— Nem jött közel. Olyan magas ember volt. Kezében vitte a kalapját. Amikor meglátott bennünket, olyan gyorsan elment, hogy majdnem szaladt.

- Hogy tudod, hogy látott benneteket?
- Mert rögtön elkezdett szaladni.
- A parkban volt ez?
- Igen.
- Melyikben?
- A Green Parkban.
- Magas, barnaarcú ember volt?
- Igen. Te is ismered?
- Mért «én is»? Dinny néni ismeri?
- Azt hiszem. Dinny néni azt mondta: «Ó».

Olyan furcsán mondta, és idetette a kezét. Aztán utánanézett, aztán leült a főre. Én legyeztem a sáljával. Nagyon szeretem Dinny nénit. Van neki férje?

— Nincs.

Kit felment a szobájába. Fleur nem tudta, mit tegyen. Dinny valószínűleg tudja, hogy Kit mindent elmondott. Elhatározta, hogy nem megy fel, csak felküld egypár sort és egy kis illósót.

Ezt a választ kapta:

— Vacsorára megint jól leszek.

Mikor azonban eljött a vacsora ideje, Dinny újabb üzenetet küldött maga helyett. Azt írta, hogy még mindig meglehetősen gyenge, szeretne korán lefeküdni.

Így azután Michael és Fleur egyedül ültek vacsorához.

— Természetesen Wilfrid volt.

Michael bólintott.

— Bárcsak már elmenne. Olyan szörnyű ez az egész ügy. Emlékszel arra a részre Turgenyevben, amikor Litvinov figyel a távolodó vonat kanyargó füstjét a rétek fölött?

— Nem. Miért?

— Dinny egész lénye füstté fog oldódni.

— Igen, — mondta Fleur összeszorított szájjal — de a tűz hamarosan kiég.

— És mi marad Dinnytől?

— Ó, felismerhető állapotban fog maradni.

Michael figyelmesen nézte asztaltársnőjét. Fleur villája hegyére tűzött egy kis darab halat és annak tanulmányozásába merült. Nyugodt kis mosollyal emelte szájához a falatot és gondosan rágcsálni kezdte, mintha egy adag tapasztalat megemésztéséhez készülne. Felismerhető állapotban! No igen. Fleur természetesen olyan csinos, mint mindig, talán csak egy kissé erősebb, mintegy összhangban a formásabb test ujjáéledt divatjával. Levette róla tekintetét, mert még ma is gyötrődött, ha arra a négy évvel ezelőtti ügyre gondolt, melyről oly keveset tudott, oly sokat gyanított és semmit sem beszélt. Füst! Hát minden emberi szenvedés elhamvad és kék fátyolként gomolyog a mezők fölött, egy pillanatra elhomályosítja a napot, a kalász és a fák formáit, aztán elenyészik a levegőben, kemény, derűs világosságot hagy maga után és minden marad a régiben? Nem egészen. Mert a füst elégett eleven anyagból keletkezik és ahol tűz pusztított, mindig valami változás történik. Meg fog változni annak a Dinnynek a külseje is, akit kicsi gyermek-kora óta ismer — talán megkeményedik, élesebb körvonalakat kap, vagy elfinomul és elhervad. Végül megszólalt:

— Kilencre vissza kell mennem a Házba. A pénzügyminiszter beszél. Nem tudom, miért kell meghallgatni a beszédét, de általában meghallgatják.

— Örök rejtély előttem, hogy egyáltalában mért hallgattok beszédeket. Előfordult már olyan eset, hogy egy parlamenti szónok megváltoztatta valamelyik képviselőnek a felfogását?

— Nem, — mondta Michael fanyar mosollyal — de az ember mindig remél. Napokon át fecsegünk valamilyen szerencsétlen rendszabályról, és végül ugyanúgy szavazunk, mintha csak egy-két beszédet hallgattunk volna meg. És ez így megy már évszázadok óta.

— Kegyeletes dolog ez — mondta Fleur. — Képzeld, Kit azt hiszi, hogy Dinnynek kanyarója lesz. Aziránt is érdeklődött, hogy van-e férje. Kérem Coaker, hozza be a kávé, Mont úrnak el kell mennie.

Michael megcsókolta Fleurt és elment. Fleur felment a gyermekszobákba. Catherine aludt a legmélyebben. Kedvtelve nézte. Szép kis gyerek, hajának színe valószínűleg olyan lesz, mint az övé, szeme még ingadozik a szürke és a világosbarna között és valószínűleg a jeges-zöldnél fog megállapodni. Kis kezét arcához szorította és olyan finoman lélegzett, mint egy virág. Fleur a nőrsz felé bólintott, majd benyitott a másik gyermekszobába. Kitet nem tanácsos felébreszteni. Piskótát, sőt valószínűleg tejet fog kérni, társalogni óhajt és azt akarja, hogy anyja olvasson fel neki. De Kitet nem ébresztette fel az ajtó halk nyikorgása. Szőke feje elszántan fúródott a párnába, mely alól egy játékpisztoly agya kandikált ki. Meleg volt a szobában, félig ledobta magáról a takarót, úgyhogy az éjszakai lámpa halvány fénye mellett térdig látszott kékpizsamás alakja. Egészséges, napbarnított bőre volt és igazi Forsyte-álla. Fleur odament és közvetlenül az ágy mellett megállt. Milyen édes, amint ilyen elszántan alszik, csapongó fantáziájának ellenállását leküzdvé. Fleur ujjá hegyével végtelenül óvatosan megfogta a takarót, felhúzta és vigyázva ráborította. Aztán hátralépett, csípőre tett kézzel, egyik szemöldökét felvonva. Kit most van az élet legszebb korában. Még két év, aztán következik az iskola. A szexualitás még nem gyötri. Mindenki jó hozzá, az egész élete olyan, mint valami kalandos leírás a könyveiben. Könyvek! Michael régi gyermekkönyvei, az övéi és néhány később írott könyv, mely gyermekek számára alkalmas. Ez a legcsodálatosabb kor! Gyors pillantással körülnézett a félhomályos szobában. Kit puskája és kardja egy széken feküdt, minden eshetőségre készen. Támogat-

juk a lefegyverzés gondolatát és állig felfegyverez-
 zük a gyermekeket! Többi játéka, nagyjából
 mechanikus dolgok, valószínűleg a tanulószobában
 vannak. Nem: ott fekszik az ablakpárkányon a
 csónak, melyet Dinnyvel bocsátottak vízre. Vitorlái
 még fent vannak. A sarokban vánkoston feküdt az
 «ezüst kutya». A kutya észrevette Dinnyt, de lusta
 volt felkelni. Tollszerű, karcsú farkát felkunkorí-
 totta és szelíden megcsóválta Fleur felé. Az asz-
 szony félt, hogy meg találja zavarni ezt a csodá-
 latos békét, csókot dobott mindkettőjüknek, és ki-
 lopózott az ajtón. Megint bólintott a nőrsznek,
 közelről megnézte Catherine szempilláját és ki-
 ment a szobából. Lement a lépcsőn és lábujj-
 hegyen ment arra az emeletre, melyen Dinny szo-
 bája volt az övé felett. Nem tudta, az együttérzés
 hiányának látszik-e, ha nem néz be hozzá és nem
 kérde meg, hogy akar-e valamit. Közelebb ment
 az ajtóhoz. Még csak féltíz. Még nem alhat. Való-
 színűleg nem is fog aludni egész éjjel. Szörnyű
 elgondolni, hogy ott fekszik némán és boldog-
 talanul. Talán könnyítene rajta a beszélgetés, talán
 elterelné a figyelmét. Felemelte kezét, hogy be-
 kopogjon, amikor elfojtott, de félreismerhetetlen
 hang ütötte meg: mint mikor valaki a párnájába
 fojtja zokogását. Fleur kővé dermedten állt meg.
 Ezt a hangot azóta sem hallotta, amióta ő hallatta
 négy évvel ezelőtt. Valósággal beteggé tette az em-
 lékezés ereje. Szörnyű, de szent hang! Most a
 világért se menne be hozzá. Befogta a fülét, hátra-
 lépett, majd leszaladt. Hogy még jobban védekez-
 zék az esetleg leszűrődő hangok ellen, felcsavarta
 a hordozható rádiót. A «Pillangókisasszony» má-
 sodik felvonását közvetítette. Elcsavarta és író-
 asztalához ült. Gyorsan írni kezdte a hivatalos meg-
 hívásokat: «Nagyon örülnék ... stb. .... rend-
 kívül bájos indiai hölgyek lesznek nálam ... stb.
 .... sok üdvözlettel ... stb. Fleur Mont».

Ezt írta újra meg újra és közben folyton fülében csengett a zokogás. Fülledt este volt. Félrevonta a függönyt és tágabbra nyitotta az ablakot, hogy bejöjjön valami levegő. Az élet ellenséges dolog, csupa néma fenyegetés és apró kellemetlenség. Ha az ember feléje megy és két kézzel megragadja, esetleg engedelmeskedik, de aztán megint elugrik és sötét támadásra készül. Féltizenegy. Miről fecseghetnek most a parlamentben? Valami két és félpennys adóról. Becsukta az ablakot, megint összehúzta a függönyt, felbélyegezte leveleit, körülnézett a szobában, aztán kiment és megindult hálószobája felé. Most hirtelen emlék támadta meg — Wilfrid arca kint az ablak előtt, egészen közel az üveghez, azon az éjszakán, amikor Keletre bujdosott tőle. Mintha megint ott látná az ablaknál, mintha — különös életében most már másodszor — mint kóborló szellem jött volna ide, most már nem őt, hanem Dinnyt keresve. Elcsavarta a villanyt, tapogatózva megindult az ablak felé, óvatosan, egész kevéssé félrehúzta a függönyt és kilesett. Semmi, csak a mesterségesen hosszúranyújtott nappali világosság utolsó tűnő foszlányai. Ingerülten ejtette ki kezéből a függönyt és felment. Megállt magas tükre előtt, egy pillanatra figyelt, aztán óvatosan abbahagyta a fülelést. Igen, ilyen az élet. Elzárjuk szemünket és fülünket minden fájdalmas dolog elől — feltéve, hogy lehet. Kit érhet ezért szemrehányás? Hiszen még a lehúnyt szemén és a fülbedugott vattán keresztül is sok minden beszivárog. Már éppen lefeküdt, amikor Michael hazaérkezett. Szólt neki az elfojtott zokogásról. Most Michael figyelt, de a szoba vastag mennyezetén nem szűrődött át hang. Michael átment az öltözőszobába, majd abban a kék, hímzettgallérú és kézelőjű háziköpenyben tért vissza, melyet Fleur adott neki, és járkálni kezdett.

— Gyere, feküdj le, — mondta Fleur — ezzel úgysem segítesz rajta.

Az ágyban keveset beszéltek. Michael aludt el először. Fleur ébren hevert az ágyban. A Big Ben tizenkettőt ütött. Idehallatszott a nagyváros morajlása, de magában a házban mély csend honolt. Időnkint egy-egy halk recsegés, mintha valamelyik padlódeszka lefeküdne pihenni, azután a sok láb után, mely napközben végigtaposott rajta. Michael halk szuszogással lélegzett. Ez volt minden hang és Fleur úgy érezte, hogy néha a saját gondolatainak szuszogását is hallja. A felettük levő szobából semmi sem hallatszott. Fleur azon kezdett gondolkodni, hová utazzanak hosszú vakációjukra. Szóbakerült Skócia és Cornwall. Ő legalább egy hónapra a Rivierára szeretne menni. Jól lebarnultan akar visszatérni. Még sohasem tudott igazán lesülni. A gyerekek biztonságban lesznek a francia kisasszony és Nanny mellett. Mi volt az? Ajtó csukódott. Hirtelen recsegni kezdtek a falépcsők. Megérintette Michaelt.

— Mi az?

— Figyelj!

A halk recsegés megint hallatszott.

— Először felülről hallatszott — suttogta Fleur.

— Ki kellene menned megnézni.

Michael felkelt, felvette háziköpenyét és papucsát, csendesen kinyitotta az ajtó és kinézett. A lépcsőfeljártnál nem látott semmit, de tisztán hallotta, hogy valaki járkál lent a hallban. Lesietett a lépcsőn.

A főkijáratnál homályos alak állott. Michael hal-
kan megszólalt:

— Te vagy, Dinny?

— Igen.

Michael közelebb ment hozzá. Dinny eltávolodott az ajtótól. Mikor Michael odaért hozzá, már a «ruhakoporsón» ült. Michael ki tudta venni, hogy Dinny sálat borított fejére és arcára és kezével tartja.

— Szükséged van valamire?

— Nem, csak egy kicsit levegőzni akartam.

Michael ösztönszerűleg lámpát akart gyújtani, de meggondolta magát. Egészen közel ment hozzá a sötétben és megsimogatta a karját.

— Nem gondoltam, hogy meghalljátok, — mondta Dinny — ne haragudj.

Michael nem tudta, szóba hozza-e Dinny bánatát. Hálás lenne-e érte vagy haragudna?

— Drágám, — mondta — semmi baj, ha neked jólesik.

— Butaság. Visszamegyek.

Michael átkarolta. Most érezte, hogy a lány teljesen fel van öltözve. Dinny egy pillanatnyi habozás után hozzádólt, de még mindig arcára szorította a sálát. Michael szelíden ringatta, alig észrevehető mozgással. Dinny teste kissé lehanyatlott, fejét Michael vállára hajtotta. Michael abbahagyta a ringatást, szinte a lélegzetét is visszafojtotta. Hadd pihenjen Dinny a vállán, amíg csak jólesik neki.

Országos Széchényi Könyvtár

35. FEJEZET.

Amikor Wilfrid eltávozott Adriantól, nem tudta merre menjen. Sétája olyan volt, mint amikor az ember néha álmában járkal, örökké ugyanazon a darabon és az örökkévalóságnak tűnő álmodat csak az ébredés szakítja meg. A Kingswayn lement a Themzeparthoz, eljutott a Westminster-hídra és rákönyökölt a korlátra. Egy ugrás és túl volna minden. Gyorsan fut a víz: angol víz menekül a tenger felé, boldogan, mert nem kell többé visszatérnie. Menekülni! Elmenekülni mindazok elől, akik arra kényszerítik, hogy folyton önmagával foglalkozzék. Megszabadulni az örök önelemzéstől és töprengéstől. Végetvetni az átkozott nyomorúságos határozatlanságnak és annak a gyötrő gondnak,

hogy nem okoz-e túlságos fájdalmat a lánynak. Persze, hogy nem okoz neki túlságos fájdalmat. Sírní fog, aztán kiheveri. «Egyszer törbeccsált az érzelem, de többé nem fog sikerülni! Nem, Istenemre mondom, nem». Sokáig állt a korlátra támaszkodva, figyelte a csillogó vizet és a lassan húzó teherhajókat. Időnként egy-egy egyszerűbb járókelő megállt mellette abban a hitben, hogy valami szenzációsan érdekes dolog látható a vizen. Igaza is volt. Wilfrid a maga életét látta benne, mely végre felszedte horgonyát és elindult világgá, mint a bolygó hollandi, távoli vizekre, a világ távoli tájaira. Most már nem kell többé sem hősieskednie, sem megalázkodnia, sem támogatást kérnie, sem színlelnie. A maga lobogója alatt fut, és lobogója nincs félárbocon.

— Aszongyák, — szólalt meg mellette egy hang — hogyha az ember soká nézi a vizet, a végén beleugrik.

Wilfrid megborzongott és továbbment. Brr! milyen nyerek, csiszolatlanok lettek az emberek. Végigment a hídon, és a Whitehall mellett bement a St. James-parkba. Végigment a hosszú tó mellett a geraniumokhoz, a nagy kőférfiakhoz, kőnőkhöz és kőgyümölcsökhöz a Palotával szemben, azután átment a Green Parkba és leheveredett a száraz fűre. Talán egy óra hosszat feküdt ott, szemére borított tenyérrel. Hálásan szívtá be teste a napot. Kissé kábultan tápázkodott fel, néhány pillanatig állnia kellett, amíg visszanyerte egyensúlyát, aztán elindult a Hyde Park Corner felé. Alig indult el ezen az úton, amikor hirtelen megrezzent, aztán gyorsan jobbfelé kanyarodott. A lovaglópálya közelében fiatal nő és kisfiú közeledett feléje. Dinny! Látta, hogy a lány lélegzet után kap és a szívéhez szorítja kezét. De ő elfordult és gyorsan elment. Ez brutális, szörnyű tett volt, de visszavonhatatlan. Nincs többé határozatlanság. Most

már csak egy teendője van: elutazni olyan gyorsan, ahogy csak lehet. Lakása felé indult, szinte rohant, mint egy őrült, ajkán olyan dermedt mosollyal, mint amikor az ember a fogorvos székébe ül le. Összetörte az egyetlen nőt, akit érdemesnek tartott arra, hogy feleségül vegye, az egyetlen nőt, aki iránt olyasmit érzett, amit igaz szerelemnek lehet nevezni. Mindegy. Jobb, ha így töri össze, mintha együttéléssel lassan tenné tönkre. Ő olyan, mint Ézsau, mint Izmael, nem alkalmas arra, hogy Izrael lányával éljen. Egy kifutó fiú megfordult és utánanézett — Wilfrid gyors, szaladó járása szokatlannak tűnt a fiú előtt. Keresztülvágott a Piccadillyn, nem törődött a nagy forgalommal, és benyomult a Bond Street keskeny torkolatába. Hirtelen az jutott eszébe, hogy soha többé nem fogja látni Scott kalapkirakatát. Az üzletet éppen most zárták. A kalapok hosszú sorokban ültek. Különböző rendkívüli fővegek voltak: tropikus sisakok, előkelő női kalapok és a legújabb Trilby, Homburg-típus képviselői, vagy hogyis hívják ezeket. Tovább sietett. Atkinson üzlete előtt megcsapta a parfümszag, aztán elért házának kapujához. Le kellett ülnie a lépcső tövébe, mert nem volt annyi ereje, hogy felmenjen. Az a görcsös energia, melyet Dinny megpillantásának izgalma kiváltott belőle, most teljes elernyedésnek adott helyet. Amikor felfelé indult a lépcsőn, éppen Stack jött ki a házból a kutyával. Foch Wilfrid lábához szaladt, hozzádörgölözött, fejét felnyujtotta. Wilfrid a kutya fülét gyűrögette. Most megint gazda nélkül marad!

— Stack, holnap korán reggel elutazom. Sziámba. Valószínűleg nem is jövök vissza.

— Soha többé, nagyságos úr?

— Soha többé.

— Nem parancsolja, hogy elkísérjem?

Wilfrid a szolgál vállára tette a kezét.

— Nagyon kedves magától, Stack, de halálra ünná magát.

— Bocsásson meg, uram, de mostani állapota nem alkalmas arra, hogy egyedül utazzék.

— Lehet, de majd megedződöm.

A szolgál Wilfrid arcába nézett. Komor, erős pillantás volt, mintha örökre szívébe akarná vésni ezt az arcot.

— Sokáig voltam ön mellett, nagyságos úr.

— Igen, Stack, és senki sem lehetett volna hozzám kedvesebb. Megtettem a szükséges intézkedéseket arra az esetre, ha valami történne velem. Feltételezem, hogy szívesen marad itt tovább és őrzi a lakást. Apámnak esetleg szüksége lehet rá.

— Ha nem mehetek a nagyságos úrral, akkor szeretnék itt maradni. Semmiesetre sem mehetek önnel?

Wilfrid bólintott.

— Semmiesetre, Stack. Mi lesz Foch-sal?

Stack pillanatnyi habozás után hirtelen elhatározással megszólalt:

— Meg kell mondanom az úrnak, hogy amikor Cherrell kisasszony legutóbb itt járt... aznap este, amikor ön Eppingbe ment... azt mondta, hogy ha a nagyságos úr egyszer elutazik, szeretné megkapni a kutyát, mert nagyon szereti.

Wilfrid arca álarccá merevedett.

— Most vigye sétálni — mondta és felment a lépcsőn.

Agyában ismét felkavarodott minden. Gyilkosság! De már megtörtént. Vágyódással vagy lelkiismeretfurdalással nem támaszthatjuk fel a halottat. A kutyát természetesen megkapja, ha kívánja. Mért ragaszkodnak a nők olyan görcsösen az emlékekhez, mikor inkább felejtienők kellene? Leült íróasztalához és levelet írt:

«Örökre elmegyek. Focht e sorokkal egyidejűleg küldöm. A tied lehet, ha akarod. Én csak az egyedüllétre vagyok alkalmas. Bocsáss meg, ha tudsz és felejts el. Wilfrid».

Megcímezte, aztán ülve maradt az íróasztal mellett. Lassan forgatta fejét, körülnézett a szobában. Még nincs három hónapja sem, hogy ide visszaérkezett. Mégis úgy érezte, mintha egy örökkévalóság telt volna el azóta. Dinny ott állt a tűzhely mellett apjának látogatása után. És ott ült a díványon, és arcát feléje fordította. Dinny, Dinny mindenütt.

Mosolya, szeme, haja! Dinny és a jelenet az arab sátorban : ez a két emlékkép küzdött, marakodott benne szakadatlanul. Mért is nem látta előre, hogy mi lesz mindennek a vége? Jobban kellett volna ismernie magát. Újabb papírt vett elő és ezt írta rá :

«Kedves apám!

Ügylátszik, nem tudom elviselni Angliát, és ezért holnap Sziámba utazom. Bankomat időről-időre értesíteni fogom címemről. Stack szokás szerint rendbentartja a lakást, úgy hogy bármikor rendelkezésedre áll, ha szükséged van rá. Remélem, vigyázol magadra. Ha módom lesz, küldök egy-egy érmet a gyűjteményed számára. Isten veled.

Szerető fiad

Wilfrid».

Apja majd elolvassa a levelet és így szól : «Ejha! Ilyen hirtelen! Furcsa fiú!» Ez minden, amit az emberek mondani fognak . . . kivéve . . .!

Újabb levélpapírt vett elő és a bankjának írt. Aztán kimerülten ledőlt a díványra.

Stacknek kell becsomagolnia, neki nincs elég

ereje. Szerencséjére rendben van az útlevele — ez a különleges papír, mely függetlenné teszi az embert a fajtájától, ez a jelszó, melynek segítségével mindig átlépheti a magányosság birodalmának határát, ha szüksége van rá. Mély csend volt a szobában. Az utcán még nem kezdődött meg a nagy esti forgalom, nyugalom honolt, alig hallatszott valami zaj. Az orvosság, melyet malária-rohama után szedni szokott, ópiumtartalmú volt. Álmoság vett rajta erőt. Mélyet lélegzett és egészen elernyed. Félig kábult állapotban szagokat érzett: tevetrágya szagát, pörköltkávé, szőnyegek, fűszerek illatát, a zsúfolt «suk»-ok emberszagát, a sivatag éles, szagtalan levegőjét, kis folyómenti falvak dögletes páráját. Hangokat hallott: koldusok vonító énekét, tevék köhögésszerű röhögését, sakálüvöltést, a müezzin kiáltását, számárpatak dobogását, ezüstművesek kopácsolását, kutak csikorgó, nyöszörgő hangját. Félig hűnyt szeme előtt képek vonultak el: a kelet jólismert, hosszú álmoképei. Most egy másik Keletet fog megismerni, egy távolibb, idegenebb Keletet . . . Aztán elnyomta az igazi álom . .

36. FEJEZET.

Amikor Dinny a Green Parkban látta, hogy Wilfrid elfordul tőle, biztosan tudta, hogy mindennek vége. Wilfrid feldúlt arca lelke mélyéig megrázta. Ki tudna békülni a sorssal, ha tudná, hogy Wilfrid valaha még boldog lesz. Mert amióta azon az utolsó estén elhagyta a férfi lakását, állandóan előkészítette magát erre a fordulatra és tudta, hogy az ügy nem fejlődhet másképpen. A Michaellel való találkozás után felment a sötét hallból, keveset aludt és a szobájában reggelizett. Tíz óra tájban bejelentették neki, hogy egy ember keresi egy kutyával.

Gyorsan felöltözött, felvette kalapját és lement. Tudta, hogy csak Stack lehet.

A szolga a «ruhakoporsó» mellett állt. Pórázon vezette Focht. Mindig megéltő arca megnyúlt és sápadt volt, mintha egész éjszaka virrasztott volna.

— Desert úr küldi ezt, kisasszony — mondta és átnyújtott egy levelet.

Dinny kinyitotta a szalon ajtaját.

— Kérem, jöjjön be, Stack. Ülünk le.

Stack leült és elengedte a pórázt. A kutya odament Dinnyhez és térdére támasztotta orrát. Dinny elolvasta a levelet.

— Desert úr azt mondja, hogy megtarthatom Focht.

Stack a cipője orrát nézte.

— Elutazott, kisasszony. A kora reggeli vonattal ment Párizs és Marseille felé.

Dinny nedves cseppek csillogását látta a szolga arcának ráncaiban. Stack nagyot tüszentett és mérgesen simította végig az arcát.

— Tizennégy évig szolgáltam őt, kisasszony. Ezért lesujt a dolog. Azt mondja, hogy nem jön többé vissza.

— Hová utazik?

— Sziámba.

— Hosszú út — mondta mosolyogva Dinny. — Csak az a fontos, hogy megint boldog legyen.

— Igen, kisasszony. Talán elmondom, hogy mit kap enni a kutya. Reggel kilenckor száraz kétszersültet kap, este hat és hét óra között pedig borjúlábat, vagy birkafejet főve, darált kutyatápszerrel. Ennyi az egész. Jó, csendes kutya, finom, mint egy úriember. A kisasszony még a hálószobájába is beviheti.

— Megmarad a helyén, Stack?

— Igen, kisasszony. A lakás ölcsőségéé. Többször mondtam már, hogy Desert úr hirtelen elhatározású ember, most azonban azt hiszem, ko-

molyan veszi a tervét. Sohasem érezte magát jól Angliában.

— Biztos, hogy komolyan gondolta. Tehetek valamit az érdekében, Stack?

A szolga megrázta fejét, tekintete Dinny arcára szegeződött. Dinny tudta, hogy azon töpreng, merje-e részvétét kifejezni előtte. Dinny felállt.

— Leviszem Focht sétálni, hadd szokjon hozzám.

— Igenis, kisasszony. Ne tessék szabadjára engedni, csak a parkokban. Ha a kisasszony valami felvilágosítást akar a kutyával kapcsolatban, tudja a telefonszámomat.

Dinny kezetnyujtott.

— No Isten vele Stack, minden jót.

— Hasonlóképpen, kisasszony.

Stack szemében most már több is volt, mint megértés. Kézszorítása görcsösen heves volt. Már elment és az ajtó becsukódott mögötte, amikor Dinny még mindig mosolygott. Aztán leült a pam-lagra és kezébe temette arcát. A kutya az ajtóig követte Stacket, nyöszörgött egyet, aztán odament Dinnyhez. A lány levette kezét a szeméről, felvette öléből Wilfrid levelét és összetépte.

— No, Foch, — mondta — mit csináljunk? Menjünk sétálni?

A kutya a farkát csóválta. Megint felnyöszörgött halkan.

— No gyerünk.

Dinny most nyugodt volt, de úgy érezte, mintha valami rúgó megpattant volna benne. Elsétált a kutyával a Viktoria pályaudvarhoz és megállt a Foch-szobor előtt. A lombkorona megsűrűsödött a szobor körül: ez volt minden változás. Fent a magasban honolt a ló és a lovas, tartózkodóan és tettekrekeszen — «gondos munka». Sokáig állt ott Dinny, felfelé fordított arccal, száraz szemmel,

karcsún, kiegyenesedve. A kutya türelmesen ült mellette.

Aztán vállat vont, elfordult és a kutyát gyors léptekkel a park felé vezette. Sétált még egy darabig, majd a Mount Streetre ment és sir Lawrence-t kereste. Nagybátyja a dolgozószobájában tartózkodott.

— Ejnye, drágám, — mondta nagybátyja — milyen szép kutya. A tied?

— Igen. Lawrence bácsi, megtennél nekem valamit?

— Természetesen.

— Wilfrid elment. Ma reggel utazott el. Nem jön többé vissza. Kérlek, légy szíves, közöld ezt a családommal, és Michaellel, Em nénivel, Adrian bácsival. Én soha többé nem akarok beszélni erről a dologról.

Sir Lawrence lehajtotta fejét és ajkához emelte Dinny kezét.

— Mutatni akarok neked valamit, Dinny — asztaláról egy kis Voltaire-szobrocskát vett fel. — Két nappal ezelőtt vettem. Milyen elragadó, cinikus öreg! Rejtély, hogy a franciák cinizmusra miért kellemesebb, mint a többi népeké. Persze a cinizmus csak akkor elviselhető, ha báj és szellem van benne, különben egyszerűen csak rossz modor. A cinikus angol olyan ember, aki súlyosan meg hasonlott a világgal. A cinikus német valóságos vaddisznó. A cinikus skandináv olyan, mint a pestis. Az amerikai túlságosan mozgékony és nyugtalan ahhoz, hogy cinikus tudjon lenni, az oroszoknak pedig nem elég állhatatos a jelleme. Meglehetősen jó cinikusokat lehet találni Ausztriában és esetleg Észak-Kínában — úgylátszik, ez szélességi fok kérdése.

Dinny mosolygott.

— Csókolgatom Em nénit. Ma délután haza-utazom.

— Áldjon meg az Isten, drágám — mondta sir

Lawrence. — Amikor csak szükségét érzed, látogass meg bennünket itt vagy Lippinghallban. Nekünk örömet szerzel vele. — Megcsókolta Dinny homlokát.

Amikor a lány elment, sir Lawrence a telefonhoz lépett. Aztán megkereste a feleségét.

— Em, az előbb itt volt szegény Dinny. Olyan, mint egy mosolygó kísértet. Mindennek vége. Desert ma reggel örökre elment. Dinny nem akar többé beszélni az ügyről. Megjegyzed ezt magadnak?

Lady Mont, aki éppen néhány szál virágot akart elhelyezni egy gyömbérszínű kínai vázában, kiejtette kezéből a virágokat és megfordult.

— Jaj, Istenem, — mondta — csókolj meg, Lawrence.

Egy pillanatra átölelték egymást. Szegény Em. Olyan a szíve, mint a vaj. Sir Lawrence vállára hajtotta fejét és azt dünnyögte :

— Csupa haj a gallércd. Mindig akkor fésülködöl, amikor már rajtad van a kabát. Fordulj meg, leszedem.

Sir Lawrence megfordult.

— Telefonáltam Ccndafordba, továbbá Michaelnek és Adriannak. Ne feledkezz meg róla, Em : a dolgot úgy kell venni, mintha soha meg nem történt volna.

— Nem fogom elfelejteni. Mért keresett fel?

Sir Lawrence vállat vont.

— Új kutyája van. Fekete spaniel.

— Hűséges fajta, csak kár, hogy elhíznak. Hát igen. Tettek valami megjegyzést azok, akiket felhívtál?

— Ilyeneket mondtak : «Úgy», és «Értem» és «Természetesen».

— Lawrence, sírnom kell. Gyere le minél előbb és aztán vigyél magaddal valahova.

Sir Lawrence megveregette felesége vállát és

gyorsan kiment. Maga is furcsán érezte magát. Visszament dolgozószobájába, leült és gondolataiba merült. Desert elhujdosása az egyetlen lehetséges megoldás. Mindazok közül, akiket ez az ügy érintett, ő ítélte meg a legvilágosabban és legigazságosabban Wilfridet. Valószínűleg igaz, hogy a szíve mélyén arany van, és ezt minden igyekezettel titkolja. De együtt élni vele? A világért sem! Gyáva? Dehogy gyáva. A dolog nem olyan egyszerű, mint ahogy Jack Muskham és mokány «sahib» társai elképzelik, a maguk előítéletével, mely szerint ami fekete, az nem lehet fehér és így tovább. Nem, nem. A fiatal Desert egészen furcsa módon esett csapdába. Figyelembe kell venni meghasonlott természetét, lázongását, humanizmusát, hitetlenségét, az arabokkal való cimborálását. Ő és az átlag-angolok — ég és föld. De akárhogy ítéljük is meg esetét, arra semmiesetre sem alkalmas a jelleme, hogy együtt lehessen vele élni. Szegény Dinny, jó, hogy kikerült ebből a helyzetből. Milyen kegyetlen játékaik vannak néha a végzetnek! Mért éppen erre az emberre esett Dinny választása? És egyáltalában miért számítanak mellékes meggondolások a szerelemben? A szerelem nem ismer törvényt, még a józan ész törvényét sem. Dinny lelkének valamelyik eleme szabadon áradt a férfi lelkének hasonló eleme felé, és nem törődött a nem-hasonló vonásokkal és a külső körülményekkel. Talán soha többé nem találja meg újra ezt az első nagy lázat — amint Jack Muskham nevezi. De, az Istenért, a házasság mégis csak egy életre szól és még a mai világban sem tréfadolog. A házastársaknak mindent egymástól kell kapniok, és mindent egymásnak kell adniok. Desert nem sokat adhat, és nem is sokat kaphat — nyugtalan, meghasonlott ember és még hozzá költő! És büszke — az a belső önkínzó büszkeség van benne, mely sohasem hagyja nyugodni az embert. Elképzelhető

volna vele egy viszony, egy mostanában annyira divatos futó barátság, de Dinny erre nem alkalmas. Ezt Desertnek is éreznie kellett. Dinnynél a testi-ség lelki tartalom nélkül elképzelhetetlen. Hm! Hát igen. Egy boldogtalan szerelmessel megint több van. Szegény Dinny!

«Hová mehetnénk Emmel most délelőtt — gondolta. — Az állatkertet nem szereti, a Wallace-képtárt unom. Megvan : Madame Tussaud panoptikuma. Vidámságra van szüksége. Madame Tussaud!»

37. FEJEZET.

Condafordban Jean a telefontól rögtön anyósához sietett és szokott határozott módján közölte vele sir Lawrence üzenetét. Lady Cherrell állandó szelíd, kissé félénk arckifejezése ijedt aggodalommal változott.

— Ó!

— Mondjam meg a tábornoknak is?

— Igen, drágám.

Lady Cherrell egyedül maradt számadásaival. Hubert mellett ő volt az egyetlen tagja a családnak, aki sohasem látta Wilfrid Desertet. Mindig igyekezett tárgyilagos maradni, és nem is nyomta a lelkiismeretét semmi határozott állásfoglalás. Most csak zavart részvétet érzett. Mit tehetne? Ha valakit gyász ér, rendszerint virágot viszünk neki. Neki sem jutott más megoldás az eszébe.

Kisurrant a kertbe, odament a rózságyakhoz, melyek magas tiszafa sövény mellett a régi napóra körül csoportosultak. Megtöltött egy kosarat a legszebb virágokkal, felvitte Dinny keskeny, kolostorias hálósobájába, és vázába tette az ágy fejénél és az ablakpárkányon. Aztán szélesre kitarta az ajtót és a keresztbordás ablakot, csengetett és intézkedett, hogy a szobát takarítsák ki és az ágyat

vessék meg. Gondosan megigazgatta a falon függő Medici-nyomatokat, és így szólt a szobalányhoz:

— Leporoltam a képeket, Annie. Tartsa nyitva az ajtót és az ablakot. Azt akarom, hogy csupa illat legyen a szoba. Kitakaríthat most?

— Igen, mylady.

— Akkor lásson mingyárt hozzá, mert Dinny kisasszony bármikor itt lehet.

Visszaült a számláihoz. Nem tudta elrendezni őket, az egész halmot betette egy fiókba és megkereste férjét. Ő is számlák és irományok mellett ült, lehangoltan. Lady Cherrell odament hozzá és magához szorította a fejét.

— Beszélt veled Jean?

— Igen. Ez volt az egyetlen megoldás, de nagyon elszomorít Dinny fájdalma.

Hallgattak egyideig, aztán lady Cherrell megszólalt:

— Talán elmondom Dinnynek, hogy milyen rosszul állunk anyagilag. Ez egy kissé elvonja a figyelmét.

A tábornok belemarkolt a hajába.

— Háromszáz font deficitem lesz ebben az évben. Talán kétszázat kaphatok a lovakért, a többit a fák árából kell előteremteni. A két megoldás egyformán elkésérít. Mit gondolsz, Dinnynek volna valami ötlete?

— Nem, de mindenesetre bántani fogja a dolog és ez elvonja figyelmét másik szomorúságától.

— Értem. Hát akkor szólj neki vagy te, vagy Jean. Én nem szívesen tenném. Még célzásnak venné, hogy le akarom szállítani az apanázsát. Hiszen már úgyis olyan kevés. Magyarázd meg neki, hogy erről szó sincs. Most utazgatnia kellene, de honnan teremtem elő a pénzt?

Ezt lady Cherrell sem tudta, és így a beszélgetés elakadt.

A régi házban, mely ódon patinát kapott a

hosszú évszázadok sok reménykedésétől, félelmétől, a sok születéstől, haláltól és rengeteg mindennapi emberi indulattól, most általános nyugalanság lett úrrá, mely még a cselédek szavaiban és mozgásában is megnyilvánult. Hogy viselkedjenek? Hogy mutassák együttérzésüket a nélkül, hogy feltűnő legyen? Hogy lehetne örömmel üdvözölni Dinnyt és közben elkerülni azt a látszatot, mintha a megoldásnak örülnének? Ez a nyugalanság még Jeanre is átragadt. A kutyákat keféltette és fésültette és minden érkező délutáni vonat elé kiment a kocsival.

Dinny a harmadik vonattal érkezett. Pórázon vezette Focht és a kocsiból kilépve, szinte beleütközött Jean karjaiba.

— Halló, drágám! — mondta Jean. — Csak-hogy megjöttél! Új kutya?

— Igen. Nagyon helyes jószág.

— Mennyi csomagod van?

— Csak ez a pár darab. Nem érdemes hordárt keresni, folyton bicikliznek valahol.

— Magam viszem a kocsinhoz.

— Dehogy viszed. Fogd meg Focht!

Dinny az autóhoz vitte bőröndjét és táskáját.

— Nem haragszol, Jean, ha gyalog megyek keresztül a réteken? Fochnak jól fog tenni. Különben is nagyon füledt levegő volt a vonatban. Szeretnék egy kis szénaillatot szagolni.

— Egyes helyeken még akad széna. Magammal viszem ezeket a dolgokat és gondoskodom, hogy friss teával várjanak.

A kocsi elindult. Dinny mosolyogva nézett utána. Jean egész úton nem tudta elfelejteni ezt a mosolyt és halkan átkozódott...

Dinny elindult a mezei ösvényen. Fochról levette a pórázt. A kutya odarohant a sövényhez, és Dinny ebből a rohanásból látta, hogy milyen régóta

nélkülözte Foch mindezt. Vidéki kutya! Egy pillanatra lefoglalta érdeklődését a kutya lelkes öröme, aztán ismét visszatért belé a sajgó, keserű fájdalom. Szólt a kutyának és továbbsétált. Az ő rétjei egy részén még ott volt a széna. Leheveredett. Otthon minden szavára, minden tekintetére ügyelnie kell. Mosolyogni, mosolyogni, semmit el nem árulni. Kétségbeesetten vágyódott erre a pár percnyi szabadságra. Nem sírt, rásimult a szénával borított földre. A nap a nyakát égette. Aztán a hátára feküdt és felnézett a kék égre. Nem voltak gondolatai: feloldódtak a fájdalmas vágyakozásban, az elveszett és soha vissza nem térő után. Hőségtől és méztől mámoros rovarok szárnyán maga a nyár duruzsolt fölötte álmatagon. Keresztbefonta karját a mellén, hogy elnyomja fájdalmát. Bárcsak meghalhatna most, a duruzsoló nyárban, pacsirtaszó mellett. Bárcsak meghalna, és nem fájna többé semmi! Mozdulatlanul hevert. A kutya odament hozzá és megnyalta arcát. Elszégyelte magát, felállt, leporolta a szénaszálakat és magokat ruhájáról és harisnyájáról.

A következő réten elment Kismet, az öreg ló mellett, átment a patak hídján, keresztülvágott a sivárrá vált gyümölcsöskerten, melyet most már csak a csalán és a vén fák szaga föltött be. Végül a virágoskert következett és a terrasz kavicsai. Csak egy magnolia virágzott. Nem merte megszagolni, félt, hogy citromos-mézes illata ismét felkavar benne mindent. Benézett a nagy üvegajtón.

Anyja olyan arckifejezéssel ült, mint amikor «apára szokott várni». Apja mellette állt olyan arc-cal, mint mikor «anyára szokott várni». Jean megint olyan volt, mint a kölykét féltő nőténypárduc.

«Most én vagyok ez a kölyök» — gondolta Dinny, belépett az ajtón és így szólt:

— Anyuskám, kaphatok teát?

Aznap este, mikor már valamennyien elbúcsúztak egymástól, Dinny ismét lejött a szobájából és apja dolgozószobájába ment. A tábornok íróasztala mellett ült, ceruzával a kezében olvasta a szöveget, amit az előbb írt. Dinny mögéje lopózott és elolvasta az írást:

«Vadászlovak eladók: világosbarna, herélt, egy méter ötven, egészséges, szép, csontos, nagyszerű ugró, tíz éves. Szürke kanca, egy méter negyvenöt, kilenc éves, nagyon okos állat, hölgy számára alkalmas, díjnyertes ugró, egészséges láb és tüdő. Felvilágosítást ad tulajdonosuk, Condaford Grange, Oxfordshire.»

— Hm — mormogta a tábornok és ceruzájával kihúzta a «láb és tüdő» szavakat.

Dinny lehajolt, elvette a papírt.

A tábornok elképedve fordult meg.

— Nem — mondta Dinny és eltépte a papírt.

— Ejnye! Mit csinálsz? Mennyit dolgoztam rajta...

— Nem, apa, nem adhatod el a lovakat. Ez elvenné az életkedvedet.

— De el kell őket adni, Dinny.

— Tudom. Anya mondta. De nincs rá szükség. Szerencsére elég szépen van pénzem.

Letette az íróasztalra a bankjegyeket, melyeket oly rég hordozott magánál.

A tábornok felugrott.

— Ez lehetetlen — mondta. — Te nagyon jó vagy, Dinny, de ez teljesen lehetetlen.

— Nem szabad visszautasítanod, apuskám. Hadd tegyek én is valamit Condafordért. Nincs szükségem a pénzre. Véletlenül éppen háromszáz fontom van. Anya mondta, hogy ennyi kell.

— Nincs szükséged a pénzre? Ez ostobaság, drágám. Hiszen ebből a pénzből szép, hosszú utat tehetnél meg.

— Nincs szükségem szép, hosszú útra. Itthon akarok maradni és nektek segíteni.

A tábornok erősen a szemébe nézett.

— Szégyen volna, ha elfogadnám — mondta. — Az én hibám a deficit.

— De hiszen sohasem költesz semmit magadra.

— Tudja Isten, hogy történt! Lassankint felhalmozódtak a fillérek.

— Majd csak kitalálunk valamit. Vannak dolgok, melyeket nélkülözhetünk.

— Az a baj, hogy nincs tőkém. Ha valamire szükség van, a jövedelemből kell fedeznem. A biztosítási díj is sokat tesz ki, az adók és illetékek egyre emelkednek, a jövedelem folyton csökken.

— Tudom. Szörnyű lehet. Nem lehetne valamit tenyészteni?

— Pénz nélkül semmit sem lehet elkezdni. Természetesen Londonban, Cheltenhamban, vagy külföldön egészen jól megélnénk, a birtok fenntartása és az alkalmazottak azonban sokba kerülnek.

— Elhagyni Condafordot?! Soha. Különben is ki venné meg? Sokat öltél bele, de azért a ház mégsem egészen modern.

— Bizony nem.

— Nem írhatnánk pirulás nélkül a hirdetésbe: «nagyszerű főúri kastély». Az emberek nem hajlandók nagy összegeket fizetni mások őseiért.

A tábornok maga elé meredt.

— Őszintén megmondom, Dinny, szívesen megszabadulnék ettől a felelősségtől. Nem szeretek pénzzel bajlódni, folyton a fillérre nézni és aggódni, hogy meddig bírjuk még. De igazad van, nem lehet eladni. És ki venné bérbe? Nem felel meg sem iskola, sem golfklub, sem elmegyógyintézet céljaira. A vidéki kastélyok manapság mind ilyen intézményekké alakulnak át. Lyonel bácsi az egyet-

len közülünk, akinek pénze van. Talán ő átvinné, hogy itt tölthesse vikendjeit.

— Nem, apa, semmiesetre sem. Tartsuk meg. Meg fogjuk találni a módját. Bízd rám a pénzgondokat. Ezt pedig okvetlenül el kell fogadnod. Hogy helyreálljon az egyensúly.

— De Dinny...

— Az én kedvemért, drágám.

A tábornok magához ölelte:

— Az a dolog, amin most keresztülmentél...

— mormolta Dinny hajába. — Istenem, bárcsak... Dinny megrázta a fejét.

— Kimegyek egy pár percre sétálni. Szép, meleg este van.

Sált csavart a nyakára és kiment a nyitott üvegajtón.

A hosszú nappal utolsó fényfoslányai is eltűntek már a horizonton, de még meleg volt, nem mozdult a levegő, egy csepp harmat sem hullott — csendes, száraz, csillagfényes éjszaka volt. Dinny abban a pillanatban, amikor kilépett az ajtón, szinte beleveszett az éjszakába. De azért látta a befuttatott falú, régi ház homályos körvonalait és négy kivilágított ablakát. Egy szilfa törzséhez támaszkodott, hátranyúlt karjával és átölelte a fát. Az éjszaka jóbarát, nincs szeme és nincs füle, nem lát és nem hall. Mozdulatlanul meredt az éjszakába. Megnyugtatta a fa széles, szilárd teste. Éjjeli lepkék röpködtek mellette, majdnem az arcát súrolták. Meleg van, a természet gondtalan, nem kíváncsi, és a sötétben is tovább éli életét. Millió kis lény alszik a földbe fúródva, százak és ezrek lebegnek vagy másznak, milliárd fűszál és virág egyenesedik ki észrevétlen lassúsággal a fokozatosan hűvösödő éjszakában. Természet! Könnyörtelen és közönyös még az iránt az egyetlen rajta iránt is, mely szép szavakat talált ki, hogy dicsérje

és becézze. Fonalak szakadnak, szivek hasadnak, sok minden történik a bolond lényekkel — a Természetnek egyetlen arcizma sem rándul, és nem hallat sóhajtást. A Természet egyetlen arcizmának rándulása többet jelentett volna Dinny számára, mint minden emberi együttérzés. Bárcsak úgy volna, mint a «Vénusz születésében», bárcsak szellő legyezné, hullámok surrognának a lábánál, mint a galambok, méhek röpködnek körül, mézet hordva neki. Csak egy pillanatra tudna eggyé olvadni a sötétben a csillagfénnel, a föld szagával, a denevér szárnycsapásával és az éjjeli lepkével, mely az orrát súrolta az előbb!

Felfelé fordított arccal, szorosan a fatörzshöz támaszkodva állt. Lélegzetviassafojtva figyelte a sötétséget, a csendet és a csillagokat. Menyétfül, rókaorr kellene ahhoz, hogy hallja és szagolja az éjszaka életét. A fán, a feje fölött madár csipogott. Messze felhangzott az utolsó vonat zakatolása, megnőtt, élesen hangzott a kerekek és a gőz zaja, elhalt, újra kezdődött, aztán lassanként távoli zúgássá halkult. Utána megint csend lett. Ezen a helyen valamikor a vár védőárka volt. Nagyon régen temethették be, hatalmas vén fa van már a helyén. A fák élete hosszú és örökös harc a szelekkel. Ilyen hosszú és szívós családjának élete is és ragaszkodása az ősi röghöz.

«Nem fogok rágondolni, — gondolta — nem fogok rágondolni». Elhatározta: úgy fog tenni, mint a gyermek, aki nem akar visszaemlékezni arra, ami bántotta. De ugyanebben a pillanatban kirajzolódott a sötétben Wilfrid arca: szeme és ajka. Dinny most arccal fordult a fához s nyers kérégre szorította homlokát. De Wilfrid arca ide is követte. Megborzongott, keresztülment a pázsiton gyorsan, zajtalanul, láthatatlanul, mint egy szellem. Fel és alá járt és ez a mozgás megnyugtatta

«Az én boldogságom órája már letelt, ezen nem lehet többé segíteni, — gondolta — be kell mennem».

Egy pillanatra még megállt, felnézett a csillagokra. Oly sokan voltak, oly távoliak, csillogók és hidegek. Bágyadt mosollyal gondolta:

«Vajjon melyik a szerencsecsillagom?»

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

GALSWORTHY REGÉNYEI

A FORSYTE SAGA

- I. A VAGYON URA
- II. A BIRÓ ELŐTT
- III. EZ A HÁZ KIADÓ
- IV. A FEHÉR MAJOM
- V. AZ EZÜST KANÁL
- VI. HATTYUDAL
- VII. A FORSYTE-BÖRZÉN

Propaganda-kiadás, kötetenkint fűzve 2 P 50 f

A SÖTÉT VIRÁG

Kötve 6 P 50 f, fűzve 4 P

A SZENT EMBER

Kötve 9 P 50 f, fűzve 7 P 50 f

A SZIGETI KÉPMUTATÓK

Kötve 8 P, fűzve 5 P 50 f

A VÁRAKOZÓ. Két kötet

Kötve 6 P, fűzve 4 P 50 f

MINDENEN TÚL. Propaganda-kiadás

Kötve 3 P 65 f, fűzve 3 P

**KÜLFÖLDI REGÉNYÍRÓK
FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA**

JOHN GALSWORTHY

A VÁRAKOZÓ

Fordította BÁLINT GYÖRGY

A nagy angol író utolsó regényciklusának első része, amely egy új, megragadó szépségű női arcképpel gyarapítja Galsworthy világhírűvé vált ragyogó nőalakjainak galériáját.

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

LIAM O'FLAHERTY

AZ ARANYHÁZ

Fordította SCHÖPFLIN ALADAR

Egyetlen nap történetében összesűrítve, egy irországi vidéki város egész élete, tragikus szenvedélyek roppant feszültségével. Izgalmas és mély regény

---

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

